

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

110'uncu Birleşim

27 Temmuz 2024 Cumartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	345
II.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR	349
<i>A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI</i>	<i>349:353</i>
1.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, tapu ve veraset işlemlerinde vatandaşların yaşadığı sorunlara ilişkin gündem dışı konuşması	349:350
2.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın, Tokat'taki doğa ve çevre sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması	351:352
3.- Şanlıurfa Milletvekili Abdürrahim Dusak'ın, İsrail Başbakanının Amerikan Kongresinde konuşma yapmasına ilişkin gündem dışı konuşması	352:353
III.- AÇIKLAMALAR	353,398,420
1.- Antalya Milletvekili Aykut Kaya'nın, Korkuteli ilçesinin mahallelerinin, caddelerinin, sokaklarının ve altyapısının yıpranmış durumda olduğuna ilişkin açıklaması	353

- 2.- Sivas Milletvekili Rukiye Toy'un, 2024 Yaz Olimpiyat Oyunları'nda Sivas'ı ve Türkiye'yi temsil edecek sporculara ve İsraili sporculara açılış töreninde yer verilmesine ilişkin açıklaması 353
- 3.- Erzincan Milletvekili Süleyman Karaman'ın, İsrail Başbakanı Netanyahu'nun Amerika Birleşik Devletleri Kongresinde ayakta alkışlanmasına ilişkin açıklaması 353:354
- 4.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıl'a'nın, İsrail Başbakanı Netanyahu'nun Amerika Birleşik Devletleri Kongresinde ayakta alkışlanmasına ilişkin açıklaması 354
- 5.- Bartın Milletvekili Yusuf Ziya Aldatmaz'ın, millî sporcular tarafından tercih edilen Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesine ilişkin açıklaması 354
- 6.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, İsrail Başbakanı Netanyahu'nun Amerika Birleşik Devletleri Kongresinde ayakta alkışlanmasına ilişkin açıklaması 354:355
- 7.- Amasya Milletvekili Reşat Karagöz'ün, soğan fiyatlarına ve çiftçinin bugünkü hâlinin başlıca sorumlularına ilişkin açıklaması 355
- 8.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, Adana Havalimanı'na ve Çukurova Bölgesel Havalimanı'na ilişkin açıklaması 355
- 9.- Kocaeli Milletvekili Mühîp Kanko'nun, Kocaeli'de sürekli yaşanan elektrik kesintilerine ve su sıkıntısına ilişkin açıklaması 355:356
- 10.- Nevşehir Milletvekili Emre Çalışkan'ın, olimpiyatların sapkınlıkların propaganda aracı hâline getirilmesine ilişkin açıklaması 356
- 11.- Mersin Milletvekili Perihan Koca'nın, Hatay'da rezerv alan işkencesiyle depremzedelere zulmedildiğine ilişkin açıklaması 356
- 12.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, Aydın'da hava kirliliğinin korkunç seviyeye ulaştığına ilişkin açıklaması 356
- 13.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, engelli vatandaşların, kamuda engelli kotasının yüzde 6'ya yükseltilmesini ve alımların yapılmasını beklediklerine ilişkin açıklaması 357
- 14.- Muğla Milletvekili Süreyya Öneş Derici'nin, 3'üncü Uluslararası Akdeniz Edebiyat Günleri'ne ilişkin açıklaması 357
- 15.- Kayseri Milletvekili Dursun Atas'ın, "Kayseri'de, Suriyeliler gittiği için fabrikalar kapanıyor." yalanını söyleyenlere ilişkin açıklaması 357
- 16.- Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın, Samandağ ilçesi Atatürk Mahallesi Yeşilada Kavşağı'nda okula 100 metre yakınlığındaki beton santraline ilişkin açıklaması 357:358
- 17.- Çorum Milletvekili Mehmet Tahtasız'ın, birleşimi yöneten Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın iki yıl önce infaz koruma memurlarına verdiği sözlerle ilişkin açıklaması 358
- 18.- Kahramanmaraş Milletvekili İrfan Karatutlu'nun, Kahramanmaraş'ta ulaşım sorunlarının artarak devam ettiğine ilişkin açıklaması 358

- 19.- Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen'in, ülkenin büyük bir psikolojik buhran içerisinde olduğuna ilişkin açıklaması 358:359
- 20.- İstanbul Milletvekili Şengül Karşı'nın, İsrail güçlerinin TRT Haber ekibine yönelik hain saldırısına ilişkin açıklaması 359
- 21.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, İsrail Devleti'nin kuruluş sürecine, Hamas'ın ve Filistinlilerin vatanlarını korumak için başlattıkları mücadeleye, 7 Ekimden itibaren bölgede ve dünyada Filistin'le ilgili yaşananlara ve Saadet-Gelecek Grubu olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan partilere yaptıkları teklife ilişkin açıklaması 359:361
- 22.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, memleket için problem olarak gördükleri konuların altında yatan ana sebebe, sokak hayvanlarıyla ilgili kanun teklifinin çıkarılacak olmasına, batık banka borçlarına ve batık kredilere, ekonominin geneline, mali müşavirlerin sorunlarına, Türkiye'nin yabancı turistler için de pahalı hâle geldiğine, ekonomik koşulların İstanbul'un bir merkez hâline gelmesine engel olduğuna ve inatla alınan kararların bu ülkeye hiçbir fayda sağlamadığına ilişkin açıklaması 361:363
- 23.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, İsrail polisinin TRT Haber ekibine yönelik saldırısına, lider ülke Türkiye ülküsüne ve Türkiye'nin dünyada azımsanamayacak başarılar göstermiş millî teknoloji hamlesi ürünlerine, Yunanistan Savunma Bakanının "F-35'lerimiz var, Ankara'ya geliriz." sözüne ilişkin açıklaması 363:364
- 24.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komitenin yayınladığı Türkiye'ye dair sonuç gözlemleri raporuna, Nobel Ödülü almış 69 ismin İmralı'da yaşanan tecride dair gönderdikleri mektuba, kadınların düğünde Kürtçe türküyle halay çektikleri gerekçesiyle gözaltına alındıklarına, Çorum L Tipi Cezaevinde Meclis TV'nin yasaklanmasına, 20 inşaat şirketinden 8'inin sıfır vergi ödediğiyle ilgili habere, İsrail'e ihracata devam edildiğine ve olimpiyat meşalesi koşusuna bir Kürt sporcunun katılmasına ilişkin açıklaması 365:367
- 25.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, yap-işlet-devret modeliyle yandaş firmalara olağanüstü kolaylıklar sağlandığına ve Fethiye-Dalaman arasındaki tünel geçişinden Jandarma ekiplerinin ücret ödeyerek geçmek zorunda kalmasına, Samsun'da yaşananların Bakan Murat Kurum'un halkın gerçeklerinden ne kadar kopuk olduğunu ve seçimleri niye kaybettiğini apaçık ortaya çıkardığına; Cumhurbaşkanının, Cumhuriyet Halk Partili belediyeleri nasıl hizmet yapamaz hâle getireceğini açıkça ilan ettiğine, SGK'ye borçları olan şirketleri bu milletin öğrenmesi gerektiğine, 21/b'yle ihale alan bazı şirketlerin hiç vergi ödemediğine ve olimpiyatların, hem dünya barışına hem de ülkeler arası ilişkilerin gelişmesine katkı vermesini dilediğine ilişkin açıklaması 367:369

- 26.- Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın, Paris 2024 Olimpiyat Oyunları'nın LGBT rezaletinin sergilendiği bir törenle açıldığına, soykırımı İsrail'in Gazze Şeridi'ne yönelik saldırılarının iki yüz doksan beş gündür aralıksız devam ettiğine, HIT-30 Yüksek Teknoloji Yatırım Programı'na, çözüm sürecini kimin nasıl bitirdiğini tüm kamuoyunun yaşayarak gördüğüne, İsrail'e ihracatın bittiğine ve sigorta prim borçlarının ödenmesiyle ilgili atılan adımdan neden rahatsız olduğuna ilişkin açıklaması 369:370
- 27.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Eskişehir Milletvekili Fatih Dönmez'in (3/908) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 398:399
- 28.- Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın, Ankara Milletvekili Murat Emir'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 399
- 29.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 400
- 30.- Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın, Ağrı Milletvekili Sırrı Sakik'in 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 28'inci maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 420
- 31.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 420
- 32.- Ağrı Milletvekili Sırrı Sakik'in, 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 28'inci maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerini düzelttiğine ilişkin açıklaması 421

IV.- ÖNERİLER

371,405

A) DANIŞMA KURULU ÖNERİLERİ

371

1.- Danışma Kurulunun, (3/908) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'nin görüşmesinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesine ilişkin önerisi

371

B) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ

405:413

1.- DEM PARTİ Grubunun, Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü ve arkadaşları tarafından, artan uyuşturucu kullanımının nedenlerinin araştırılması ve alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla 27/7/2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 27 Temmuz 2024 Cumartesi günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

405:411

2.- AK PARTİ Grubunun, gündemdeki sıralama ile Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerinin yeniden düzenlenmesine; 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin ise kırk sekiz saat geçmeden gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 5'inci sırasına alınmasına; 28, 29, 30 ve 31 Temmuz 2024 Pazar, Pazartesi, Salı ve Çarşamba günü birleşimlerinde 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanması hâlinde Türkiye

Büyük Millet Meclisinin, Anayasa'nın 93'üncü ve İç Tüzük'ün 5'inci maddelerine göre 1 Ekim 2024 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere tatile girmesine ve 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılması ile İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşülmesine ilişkin önerisi

411:413

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

371,400,414

A) TEZKERELER

371:398,400:404,414:415

1.- Cumhurbaşkanlığının, hudut, şümul, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanınca takdir ve tayin olunacak şekilde, 2713 (2023) sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı'na ve uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerimize uygun bir biçimde, gerektiğinde üçüncü ülkeler ve uluslararası örgütlerle iş birliği imkânları da kullanılarak, Somali ile ülkemiz arasında akdedilen milletlerarası anlaşmaların uygulanması kapsamında, Türk Silahlı Kuvvetleri unsurlarının, Somali'nin terörizm, deniz haydutluğu, yasadışı balıkçılık, her türlü kaçakçılık ve diğer tehditlere karşı güvenliğinin sağlanması faaliyetlerine destek verilmesi amacıyla Somali'nin deniz yetki alanları dâhil olmak üzere iki ülke tarafından müştereken belirlenecek bölgelerinde ve münhasıran tespit edilecek kurallarla görevlendirilmesi ve bununla ilgili gerekli düzenlemelerin Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenecek esaslara göre yapılması için Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca iki yıl süreyle izin verilmesine dair tezkeresi (3/908)

371:398,400:404

2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, İsrail Başbakanı Netanyahu'nun ABD Kongresinde konuşması konulu tezkeresi (3/912)

414:415

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

415,421,486

A) KANUN TEKLİFLERİ

415:419,421:485,

486:504

1.- Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2290) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 159)

415:419,421:468,484,

486:504

2.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Avrupa Konseyi İmtiyaz ve Muafiyetleri Umumî Anlaşmasına Ek Üçüncü Protokolün Onaylanmasına Dair 29/8/1961 Tarihli ve 358 Sayılı Kanuna Ek Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/1733) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 120)

468:481,484,486:504

3.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının Kuruluş Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin 259 ve 260 Sayılı Güvernörler Kurulu Kararlarının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2018) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 121)

481:482,485,486:504

4.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ukrayna Hükümeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2160) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 122)

482:483,486:504

VII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

419

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, Ağrı Milletvekili Sırrı Sakık'ın 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 28'inci maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

419:420

VIII.- OYLAMALAR

486

1.- (S. Sayısı: 122) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ukrayna Hükümeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi'nin oylaması

486:504

2.- (S. Sayısı: 159) Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

486:504

3.- (S. Sayısı: 120) Avrupa Konseyi İmtiyaz ve Muafiyetleri Umumî Anlaşmasına Ek Üçüncü Protokolün Onaylanmasına Dair 29/8/1961 Tarihli ve 358 Sayılı Kanuna Ek Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin oylaması

486:504

4.- (S. Sayısı: 121) Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının Kuruluş Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin 259 ve 260 Sayılı Guvernörler Kurulu Kararlarının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

486:504

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 14.03'te açılarak yedi oturum yaptı.

Tokat Milletvekili Yücel Bulut, Tokat'a ve ilçelerine,

Mardin Milletvekili George Aslan, Mardin'in sorunlarına,

Malatya Milletvekili Bülent Tüfenkci, Malatya'ya,

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Bursa Milletvekili Muhammet Müfit Aydın,

Samsun Milletvekili Ersan Aksu,

Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan;

İsrail Başbakanı Netanyahu'nun ABD Kongresinde ayakta alkışlanmasına,

Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer, belediyelerin SGK borçlarına,

Sivas Milletvekili Rukiye Toy, Sivas'ın kültür turizmi açısından zenginliğine,

Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz,

Afyonkarahisar Milletvekili Hasan Arslan;

Geçen hafta cuma hutbesinde okunan ayete ve CHP sözcüsünün tepkisine,

Şanlıurfa Milletvekili Cevahir Asuman Yazmacı,

Kocaeli Milletvekili Sami Çakır;

İsrail Başbakanı Netanyahu'nun ABD Kongresinde ayakta alkışlanmasına ve açtığı dövizlerle tepkisini gösteren Temsilciler Meclisi üyesi Rashida Tlaib'e,

Elâzığ Milletvekili Erol Keleş, 2024 Yaz Olimpiyatları'na katılan millî sporculara ve millî boksör Gizem Özer'e,

Edirne Milletvekili Mehmet Akalın, otobüs şoförlerinin şehir merkezlerine girişlerdeki gişelerin darlığı ve kargo taşımacılığı sorunlarına,

Kayseri Milletvekili Sayın Bayar Özsoy, Kayseri'de toplam 15 diyaliz merkezinin diyaliz hastalarına hizmet verdiğine,

Aydın Milletvekili Evrim Karakoz, Aydın'ın ve tüm Türkiye'nin elektrik kesintisi problemine,

Kayseri Milletvekili Murat Cahid Cıngı, Yeşilhisar ilçesine bağlı Soğanlı Vadisi'ne,

Bolu Milletvekili İsmail Akgül, Bolu'da internet ve GSM hatlarının yetersizliğine,

Mersin Milletvekili Ali Bozan, linç girişimlerinin kendilerine geri adım attıramayacağına,

Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül, Aydın'da çiftçilerin tarımsal sulama için çözüm istediğine,

Kocaeli Milletvekili Mühip Kanko, Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin 2'nci çöp bertaraf tesisini Kandıra ilçesi Akçakese Mahallesi'nde yapma kararına,

Ağrı Milletvekili Heval Bozdağ, Patnos L Tipi Cezaevinde yapısal sorunların ve hak ihlallerinin devam ettiğine,

Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan, idari gözlem kurullarının keyfi infaz yakma kararlarına,

Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır, Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz ile Afyonkarahisar Milletvekili Hasan Arslan'ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine,

Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın belediyelerin SGK'ye olan borçlarını derhâl ödemeleri talimatına, belediyelere karşı çifte standarttan vazgeçilmesi gerektiğine, Güney Afrika'nın İsrail'e karşı Uluslararası Ceza Mahkemesinde açtığı davaya Türkiye'nin müdahil olup olmadığına dair net bir cevap verilmediğine, Gelecek-Saadet Grubu olarak verdikleri soru önergelerinin cevapsız kaldığına; bireysel silahlanmayla, cezaevlerindeki insanların tekrar topluma kazandırılmasıyla ve tıbbi cihaz tedarikçilerinin alacaklarıyla ilgili çalışmalar yapılması gerektiğine, İsrail Başbakanı Netanyahu'nun Amerika Birleşik Devletleri Kongresinde ayakta alkışlanmasına,

İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu, TOBB çatısı altındaki oda ve borsa yöneticilerinin İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'yla dün yaptıkları istişare toplantısına ve Türkiye'nin sığınmacı meselesinin patronların iki dudağına sıkıştırılacak kadar önemsiz bir mesele olmadığına, otomotiv alanında Çinli BYD firmasına verilen teşvike ve bu firmanın yapacağı yatırımların Türkiye'ye etkisine, Hatay'daki inşaatlarda sağlam malzeme kullanılmadığı konusunda işçilerin beyanlarına,

Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç, soykırım sorumlusu olarak yargılanan İsrail Başbakanı Netanyahu'nun ABD Kongresinde onur konuğu olarak ağırılanmasına ve coşkuyla ayakta alkışlanmasına, hem Türkiye'nin hem de dünyada pek çok ülkenin zalim İsrail'e karşı ayakta olduğuna; Paris 2024 Yaz Olimpiyat Oyunları'nda Türkiye'yi temsil edecek 102 sporcundan 54'ünün kadın olduğuna, cinsiyet eşitliği hedefine ulaşıldığına ve her bir sporcuya bozkurtça selamlarını gönderdiğine,

Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit, İran'da Kürt gazeteci ve kadın hakları savunucusu Pexşan Azizi'ye idam cezası verilmesine; halay çektikleri için Mersin'de 9 gencin tutuklandığına, Ağrı'da 6 gencin göz altına alındığına ve bu şiddetin Mecliste milletvekillerinin linç edilmesine kadar vardığına, "Ölürüm Türkiye'm" şarkısının kendilerine hatırlattıklarına, Van'da yaya geçidine yazılanlara, İsrail Başbakanı Netanyahu'nun ABD Kongresinde konuşmasına ve ayakta alkışlanmasına,

Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır, Cumhuriyet Halk Partisinin TÜİK hakkında suç duyurusunda bulunduğu ve yargının iki günde verdiği takipsizlik kararına, belediyelerin Sosyal Güvenlik Kurumuna olan borçlarıyla ilgili Cumhurbaşkanının yaptığı açıklamaya; icra dosyalarındaki, karşılıksız çeklerdeki, bireysel kredi ve kredi kartı borçlarındaki artışa, Dikili İcra Dairesinin 29 Ekimde verdiği bazı taşınırın icra yoluyla satış ilanına, doğru kararlar alınmadığı için ülkenin bu duruma geldiğine ve gerçek sorunlarla ilgili muhalefet dışında hiç kimsenin konuşmadığına,

Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, İsrail'in TRT Haber ekibine yönelik yaptığı alçak ve korkakça saldırıya; Paris 2024 Yaz Olimpiyat Oyunları'nın açılış törenine ve millî sporculara, Fransa'nın kendi sporcusunun başörtüsüyle katılmasına izin vermemesine, Diyanet İşleri Başkanının bir camide bir hutbe irat ederken bir ayetikerime okumasına, meselenin halay çekmek değil mağdur edebiyatı yaparak terörist elebaşını meşrulaştırmak olduğuna, HIT-30 Yüksek Teknoloji Yatırım Programı'na, Türkiye'ye yatırım için gelen firmalar olduğuna, ekonomiyle ilgili yapılan eleştirilere ve belediyelerin SGK'ye olan borçlarına,

Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit,

Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır,

Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır, Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır, Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İfadelerine ilişkin birer açıklamada bulundular.

Saadet Partisi Grubunun, 26/7/2024 tarihinde Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Bülent Kaya tarafından, sosyal güvenlik kapsamında emekliler arasındaki farklı aylık bağlama, hesaplama ve aylıkların güncellenmesinden kaynaklı sorunların tespitinin yapılarak gerekli önlemlerin alınması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

İYİ Parti Grubunun, 9/7/2024 tarihinde Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu tarafından, TOBB verilerine göre kapanan şirket sayısındaki artışın nedenlerinin tespit edilerek gerekli tedbirlerin alınabilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

DEM PARTİ Grubunun, 26/7/2024 tarihinde Grup Başkan Vekili Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Grup Başkan Vekili Muş Milletvekili Sezai Temelli tarafından, kayyum borçlarının tüm yönleriyle araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

CHP Grubunun, 11/12/2023 tarihinde Kocaeli Milletvekili Mühip Kanko ve arkadaşları tarafından, gıda güvenliği ve halk sağlığının korunması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

Görüşmelerinin Genel Kurulun 26 Temmuz 2024 Cuma günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerileri yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

İstanbul Milletvekili Bülent Kaya, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in Saadet Partisi grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit, Mecliste DEM PARTİ Mersin Milletvekili Ali Bozan'a uygulanan şiddet için özür dilemesi gerekenlerin şiddeti meşrulaştırdığına,

İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu, Kırşehir Milletvekili Necmettin Erkan'ın İYİ Parti grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili Bülent Kaya, Adana Milletvekili Ahmet Zenbilci'nin DEM PARTİ grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit, Adana Milletvekili Ahmet Zenbilci'nin DEM PARTİ grup önerisi üzerinde yaptığı konuşması sırasında Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisine sataşması nedeniyle bir konuşma yaptı.

Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmının:

1'inci sırasında yer alan ve İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi kabul edilen, Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2290) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 159) görüşmelerine devam edilerek ikinci bölüm üzerindeki görüşmeler tamamlandı, verilen aradan sonra Komisyon yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadığından ertelendi.

2'nci sırasında yer alan, İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi kabul edilen, Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 133 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2258) ile Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ve Adalet Komisyonu Raporlarının (S. Sayısı: 157),

3'üncü sırasında yer alan ve İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi kabul edilen, Sinop Milletvekili Nazım Maviş ve 100 Milletvekilinin Öğretmenlik Mesleği Kanunu Teklifi (2/2239) ve Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 143),

Görüşmeleri Komisyon yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadığından ertelendi.

Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 19'uncu maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit, DEM PARTİ Merkez Yürütme Kurulu üyesi İlknur Birol'un hapse girdiğine,

İstanbul Milletvekili Bülent Kaya, Adalet Bakanının terör gibi belli suçlardan hükümlü olanların ziyaret edilmesiyle ilgili verdiği izni objektif şartlara göre bütün milletvekilleri için eşit değerlendirmesi gerektiğine ve Ankara Milletvekili Yıldırım Tuğrul Türkeş'in atmış olduğu "tweet"e,

Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Numan Kurtulmuş'un, Filistin Devlet Başkanı Abbas'ı Mecliste konuşma yapmak üzere resmî bir yazıyla davet ettiğine,

Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ, Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 26'ncı maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin bir açıklamada bulundu.

Alınan karar gereğince, 27 Temmuz 2024 Cumartesi günü saat 14.00'te toplanmak üzere 00.54'te birleşime son verildi.

Bekir BOZDAĞ

Başkan Vekili

Yasin ÖZTÜRK

Denizli

Kâtip Üye

Kurtcan ÇELEBİ

Ankara

Kâtip Üye

Elvan IŞIK GEZMİŞ

Giresun

Kâtip Üye

27 Temmuz 2024 Cumartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.04

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Sibel SUİÇMEZ (Trabzon), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 110’uncu Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, tapu ve veraset işlemlerinde vatandaşların yaşadığı sorunlar hakkında söz isteyen Denizli Milletvekili Yasin Öztürk’e aittir.

Sayın Öztürk, buyurun.

II.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI

1.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk’ün, tapu ve veraset işlemlerinde vatandaşların yaşadığı sorunlara ilişkin gündem dışı konuşması

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tapu ve veraset işlemlerinde vatandaşlarımızın yaşadığı sorunlar hakkında gündem dışı söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Miras intikali, tapu sicilinde kayıtlı olan malikin ölümü hâlinde miras hakkı, mahkeme ya da noterden alınmış veraset vergisiyle belirtilen mirasçılar adına tescil edilmesi işlemidir. Bu tescil sayesinde tapuda doğrudan mirasçılara intikal işlemi yapılmaktadır. Miras intikali için mirasçılardan biri ya da tümünün ilgili tapu müdürlüğüne gerekli belgelerle başvuru yapması gerekmektedir.

(Uğultular)

BAŞKAN – Sayın Öztürk, bir dakikanı alabilir miyim?

Değerli milletvekilleri, Genel Kurulda gerçekten büyük bir uğultu var, değerli hatibin konuşmaları anlaşılmıyor. O yüzden, lütfen saygıyla dinleyelim ve bir uğultuya yol açmayacak şekilde sohbet edelim. Lütfen, diğer arkadaşlar dışarı çıkıp sohbetini orada yaparlarsa daha iyi olur. Burada dinleyenler olsun.

Sayın Öztürk, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Devamla) – Miras intikali için mirasçılardan biri ya da tümünün ilgili tapu müdürlüğüne gerekli belgelerle başvuru yapması gerekmektedir. Bu başvuru üzerine tapu müdürlüğüne intikal işlemleri gerçekleştirilir ve miras intikali yapılır. Günümüzde internet üzerinden e-devlet aracılığıyla da başvurular yapılabilmektedir.

Mirasçılarının tapuda miras intikal işlemlerini başlatabilmesi için önce söz konusu taşınmaz üzerinde pay sahibi olduğunu gösteren veraset ilamı yani mirasçılık belgesi sunması gerekmektedir. Veraset ilamı noterden ya da sulh hukuk mahkemelerinden alınabilmektedir. Veraset ilamının alınmasından sonra tapu işlemleri için taşınmazın bulunduğu il ya da ilçedeki ilgili belediyeye gidilmesi gerekmektedir. Taşınmazın emlak vergisi borcunun olup olmadığını ve rayiç bedelini gösteren belge alınmalı; taşınmazın vergi borcu var ise bu borcun ödenmesi gerekmektedir.

Bir sonraki adımda veraset ve intikal vergi dairesine gidilmesi gerekir. Veraset ve intikal vergisi ödendikten sonra ilişkinin kesildiğine dair belge alınmalıdır. Her istenen eksiksiz olarak tamamlandıktan sonra gerekli tüm belgelerle mirasçılar tapu müdürlüğüne başvuru yapmalıdır. Böylece kendi adlarına taşınmazın tescilini isteyebilirler. Başvurunun tamamlanmasıyla birlikte Tapu Sicil Müdürlüğü tarafından intikal işlemleri gerçekleştirilir, mirasçılar yani yeni malikler adına yeni bir tapu düzenlenir.

Dinlerken yoruldunuz ve sıkıldınız, değil mi? İşte, veraset işlemlerini yapmaya başlayan vatandaşlarımız bu sıkıcı ve yorucu süreçten geçmeye mecbur bırakılıyor. Gelişmiş ülkeler dijitalleşme sürecini tamamlayarak devlet dairelerindeki işlemleri büyük ölçüde internet üzerinden yapabilmeye yeteneğine sahipler; vatandaşları elektronik sistemleri sayesinde kendi işlemlerini kolaylıkla ve hızlı bir şekilde gerçekleştirebiliyorlar. Ancak biz hâlâ pek çok işlemi yüz yüze yapmak zorunda kalıyoruz. Bu, hem vatandaşlarımızın zamanını alıyor hem de devletin kaynaklarının verimsiz kullanılmasına neden oluyor. Örneğin, Maliyede uygulanan veraset ilişik kesme beyannamesi işlemleri vatandaşlarımız için tam bir eziyet. Tapu ya da ruhsat işlemlerinde menkul ve gayrimenkullerin el birliği olması hâlinde tescili yapılabilir ama iş paylı mülkiyete gelince veraset ilişik kesme belgesi isteniyor. Bu belge için ilgili tüm hissedarların beyanname verip vergi ödemesi gerekiyor. Aslında, olması gereken el birliği hâlinde beyanname vermeden işlemlerin yapılabilmesi. Vatandaşların tek başına veraset ilişik kesme beyannamesi vermeden vergi dairesince varsa borcu sistemde belirlenip ödenmesini sağlamak bu kadar zor olmamalı. Gereksiz bürokratik işlemler ve prosedürler gözden geçirilmeli, mümkün olduğunca basitleştirilmelidir. Vatandaşların işlem yapma süresi kısaltılmalı ve işlemler daha verimli hâle getirilmelidir. Vatandaşlarımız basit bir belge almak için bile saatlerce sıra beklemek, farklı devlet dairelerine gitmek ve onlarca evrak toplamak zorunda bırakılıyor. Bu süreç iş gücü kaybına ve maddi zarara yol açıyor. Çalışan vatandaşlarımız iş yerlerinden izin almak zorunda kalıyor ve de ekonomik verimliliği düşüyor. Ayrıca, bürokratik zorluklar, kamu kurumlarının etkin ve hızlı çalışabilmesini olumsuz yönde etkilemektedir. E-devlet sistemlerinin etkin bir şekilde kullanılması vatandaş memnuniyetini artırır ve devlet-vatandaş ilişkisini güçlendirir; daha şeffaf, hızlı ve erişilebilir bir devlet yapısı toplumun genel refahını artırır.

Teknolojinin sunduğu avantajlar insan yaşamını kolaylaştırmak üzerinedir. Bu sistemler vatandaşların işlemlerini hızlı, güvenli ve kolay bir şekilde yapabilmelerini sağlar. Vergi beyannamelerinin internet üzerinden verilmesi, çeşitli izin ve ruhsat başvurularının on-line olarak yapılabilmesi, sağlık hizmetlerine erişimin dijital platformlar aracılığıyla sağlanması gibi pek çok hizmet e-devlet sistemleri sayesinde daha erişilebilir hâle gelmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Öztürk, lütfen tamamlayın.

YASİN ÖZTÜRK (Devamla) - Gelişmiş ülkelerin yıllar önce yaptığı dijitalleşme hamlelerini bizim de hayata geçirmemiz artık bir zorunluluktur. Dijitalleşme yatırımlarını artırmalı, resmî işlemler mümkün olduğunca on-line platformlar üzerinden yapılabilir hâle getirilmelidir. Gereksiz bürokratik işlemlerden hem vatandaşlarımızı hem de kurum çalışanlarını bir an önce kurtarmalıyız. Vatandaşlarımızı ellerinde evraklarla kapı kapı dolaşımdan kurtarmak modern bir devletin en temel sorumluluklarından biridir. Hep birlikte bu süreci hızlandıracak, daha verimli, daha şeffaf ve daha erişilebilir devlet yapısına ulaşabiliriz diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Öztürk, teşekkür ediyorum.

Gündem dışı ikinci söz, Tokat'taki doğa ve çevre sorunları hakkında söz isteyen Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'a aittir.

Sayın Durmaz, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

2.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın, Tokat'taki doğa ve çevre sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

KADİM DURMAZ (Tokat) - Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri, aziz milletimiz; hepinizi sevgi, saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

İki gün önce hiç olmasını arzu etmediğimiz bir olay yaşandı Zile'de. Zile Belediye Başkanımız 2'nci kez kazandı. İlk kazandığında belediyenin bütçesi 25,5 milyon, borcu 142 milyondtu. Kentte -moda olan- herkes onun böyle çarşaf gibi asılmasını istediğinde o değerli insan "Ben bu kentin seçilmiş bütün Meclis üyeleriyle şehreminiyim. Bu kentin marka değerine zarar verme hakkını kendimde görmüyorum, biz bu yükün altından kalkarız." Bu kentte ticaret yapan, birikimini o kente yatıran, sanayicisine, iş insanına, onların emeklerine haksızlık etmemenin şöhül-eminlik olduğu görevini hisseden biriydi. Halkımız teveccüh etti, 2'nci seçimde de 2'nci kez tekrar kazandı ama geçmişte birlikte yol yürüdükleri arkadaşlarının kentlilik aidiyetiyle, o kentin esnafı, sanatkârı siyaseten farklı da düşünse 2'nci kez, yeniden arkadaşımıza bir beş yıl daha o kenti yönetme görevini verdiler. Ama kendisi gibi düşünmeyen, böyle tercih kullanan insanları hain gibi, davayı satmış gibi göstererek, yanlış ithamlarla kenti gerdirip, olmaması gereken, kentlerimize yakışmayan bir olay yaşandı. Bunun bir kez daha yaşanmasını arzu etmiyoruz. Çok şükür hiç böyle şey de olmadı. (CHP sıralarından alkışlar)

Tabii, ikincisi, üzüntümüz... Coğrafyası çok güzel, 3 büyük ovası olan ve tarihiyle ve tarihî zenginlikleri ve bağrında bulunan eserleriyle, değerli arkadaşlar, İstanbul'dan sonra en çok tarihî eser envanterine sahip bir il, Tokat. Ama gel gör ki yirmi iki yıllık AK PARTİ iktidarıyla coğrafyasının yaklaşık olarak yüzde 46'sı madenlerle ruhsatlandırılıp bu coğrafya tahrip edilmiş.

Kıymetli arkadaşlar, en son yine Tokat'ta 19.422 dönüm, çok kıymetli Gürlevik suyunun çıktığı, onlarca köyün içme suyunun kaynağının olduğu, yaylalarda koyun ve kuzuların meleştiği bir bölgeye ruhsat verildi ve yüzeyden arama izni var bu şirketin ancak bunun dışında hiçbir izni yok ama zannedersin, Karadeniz'de doğal gaz arar gibi ya da Gabar'da petrol arar gibi dev sondaj makinasını sokup o coğrafyayı talan etmek üzere orada bulunmakta. Bundan rahatsız olan Şehitler köylüleri ve bundan rahatsız olan, orada yaylacılık yapan Niksar'ın Sorgun Obası. Ve buradan içme suyu kaynaklarını götüren Erbaa'nın Canbolat, Hacıali, Kartosman, devamında, o derenin akışında Keçeci, Sokutaş, Derbentçi ve Yeşilırmak'a bağlanıyor. Bu Yeşilırmak Amasya Ovası'nı suluyor, bu Yeşilırmak Çarşamba ve Terme Ovalarını suluyor. Yine, bu dağın güney tarafında Akbelen köyü ve oradaki alan ile yine, Gökdere havzası, Avlunlar köyü ve oradaki havza, Kazova buradaki maden arayışı sonucu kirlenecek; o güzelim domatesler, biberler, fasulyeler, seftaliler, kirazlar ve bütün bu alanda yetişen bitkiler kirlenecek. Ayrıca, Tokat endemik bitki varlığıyla da Türkiye'nin nadide illerinden biri.

Yine, tam da bu maden arama izni verilen bölgeden -hepinizin bildiği gibi- Erzincan'dan gelen Koyulhisar-Reşadiye-Niksar-Erbaa-Taşova diye devam eden, Düzce'ye doğru giden Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın güneyindeki küçük bir fay hattı olan Ezinepazar fay hattının da tam yanından geçmektedir. Tokatlı bundan rahatsız, rahatsız arkadaşlar.

Türkiye sanayi devrimini yapamamış bir ülke, Avrupa'nın da teknoloji çöplüğü oluyor yirmi iki yıldır tek başına ülkeyi yöneten iktidar sayesinde. Öyleyse aklımızı başımıza alacağız. Biz, bizden önceki medeniyetlerin bize bıraktığı, atalarımızın, ecdadımızın bize bıraktığı tarihî eserleri dünyayla paylaşarak bu coğrafyada doğaya, çevreye zarar vermeden bu ülkeyi hak ettiği noktaya taşıyabiliriz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Durmaz, lütfen tamamlayın.

KADİM DURMAZ (Devamla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Bakın Paris'e 100 milyon turist gidiyor, İstanbul'a 10 milyon, 13 milyon geliyor; neden? Tabii, yaşanmaz kentler, nüfus yoğunluğu ve Anadolu'daki insanları doğduğu topraklarda doyuramadığımızdan. Turistlere soruyorlar "Neden İstanbul'a gitmiyorsunuz?" diye, "Ben günde bir iki eser geziyorum ama dünyanın farklı ülkelerine gittiğimde böyle değil." diyor. İşte, bunun yollarını aramamız lazım.

Tokatlı tabii yanı başında, Fatsa'da yaşanan faciayı biliyor; Tokatlı Akbelen'i unutmuyor, Tokatlı Kaz Dağları'nı unutmuyor ve inanıyorum, buradaki herkesin ve bizi dinleyenlerin de yüreğini acıtan İliç'i unutmadı. Öyleyse yeni facialara meydan vermeyelim, aklımızı başımıza alalım. Tokatlı, Günçalı'da aynı olay oldu, tepkisini verdi; gerek Tokat'ta yaşayanlar gerek gurbettekiler. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Durmaz, teşekkür ediyorum.

Gündem dışı üçüncü söz, İsrail Başbakanının Amerikan Kongresinde konuşma yapması hakkında söz isteyen Şanlıurfa Milletvekili Abdurrahim Dusak'a ait.

Sayın Dusak, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

3.- Şanlıurfa Milletvekili Abdurrahim Dusak'ın, İsrail Başbakanının Amerikan Kongresinde konuşma yapmasına ilişkin gündem dışı konuşması

ABDÜRRAHİM DUSAK (Şanlıurfa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İsrail Başbakanının Amerikan Kongresinde konuşma yapması üzerine gündem dışı söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu ve yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Netanyahu'nun Amerikan Kongresinde ayakta alkışlanarak karşılanması ve konuşma yapmasına izin verilmesiyle İsrail'in işlediği savaş suçlarına sadece ortak olmakla kalınmamış, aynı zamanda Batı'nın timsah gözyaşlarıyla ikiyüzlü duruşu bir kez daha gözler önüne serilmiştir.

İsrail aylardır Gazze'de masum sivilleri hedef alan acımasız saldırılar yürütmektedir. On binlerce sivil insan hayatını kaybetmiş, evleri yıkılmış, altyapı yok edilmiştir; gıda, su, elektrik gibi temel ihtiyaçlara ulaşım engellenmiştir. Bu vahşet, çocukların açlıktan ölmesine, bebeklerin temel sağlık hizmetlerinden mahrum kalmasına neden olmuştur. Uluslararası Ceza Mahkemesinin İsrail Başbakanı Netanyahu hakkında savaş suçları nedeniyle tutuklama emri çıkarma girişimi de bu durumun ciddiyetini ve vahametini gözler önüne sermektedir. Gazze'de ve Filistin'de on aydır süren katliamda on binlerce insanı sivil, erkek, kadın, çocuk ve bebek ayırımı yapmadan hedef aldığına bütün dünyanın şahit olduğu Netanyahu'nun Amerikan Kongresinde ayakta alkışlanarak karşılanması ve konuşma yapmasına müsaade edilmesi bu suçlara ortak olduğunu göstermektedir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmalarında belirttiği gibi "Elinde 150 bin Gazzelinin kanı olan bir kasabı kongresinde ağırlayan, bu canıye kürsü veren, bununla yetinmeyip hezeyanlarla dolu konuşmasını büyük bir şevkle 57 kez ayakta alkışlayan bir akıl ve vicdan tutulmasıyla karşı karşıyayız." Bir savaş suçlusunu Lahey'deki Uluslararası Ceza Mahkemesinde yargılanan bir kişinin Amerikan Kongresinde ayakta alkışlanarak karşılanması ve konuşma yapması affedilemeyecek bir çelişki ve maalesef artık aşına olduğumuz bir ikiyüzlülüktür.

Bu durum, insan hakları ve adalet ilkelerine ihanet etmek anlamına gelmektedir. Bir yandan demokrasi ve insan hakları savunucusu olarak kendini tanıtan Batı dünyası, diğer yandan bu tür zulümlere destek vererek büyük bir çelişki içinde bulunmaktadır. Bugün burada bu duruma sessiz kalmayacağımızı, insan hakları ve adaletin savunucusu olarak üzerimize düşen sorumluluğu yerine getireceğimizi, millî şairimiz Mehmet Akif'in "Zulmü alkışlayamam, zalimi asla sevemem." sözüyle ilan ediyoruz.

Tarih bu utancı ve adaletsizliği asla unutmayacak ve affetmeyecektir. Amerikan Kongresinde Netanyahu'yu ayakta alkışlayanlar ve ona konuşma imkânı verenler tarihe kara bir leke olarak geçecek ve insanlık vicdanında asla affedilmeyeceklerdir. Bizler, her zaman Filistin halkının yanında duracağız ve zulme karşı sesimizi yükselteceğiz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Dusak, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi, sisteme giren ilk 20 milletvekiline yerlerinden birer dakika söz vereceğim.

İlk söz, Antalya Milletvekili Aykut Kaya'ya ait.

Sayın Kaya, buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Antalya Milletvekili Aykut Kaya'nın, Korkuteli ilçesinin mahallelerinin, caddelerinin, sokaklarının ve altyapısının yıpranmış durumda olduğuna ilişkin açıklaması

AYKUT KAYA (Antalya) – Geçtiğimiz hafta Korkuteli'mizi ziyaret ederek hemşehrilerimizle ve esnaflarımızla bir araya geldim. Korkuteli ilçemizin mahalleleri, caddeleri, sokakları ve altyapısı yıpranmış durumda. Korkuteli'miz merkezî bütçeden mevcut nüfusu 57 bine göre destek almaktadır. Lakin “Küçük Afyon” olarak da bilinen Antalya ilimizin yaylası olan Korkuteli'mizin nüfusu bayramda 500 bin ve yazın da 300-350 bin ortalamaya ulaşmaktadır. Dolayısıyla, Korkuteli ilçemize merkezî bütçeden ek bütçe verilerek altyapı, kaldırım, asfalt çalışmaları için desteklenmelidir. Yine, yazın meydana gelen nüfus artışından dolayı vatandaşlarımız aldığı sağlık hizmetinden tutun bütün kamu hizmetlerinde personel yetersizliğinden dolayı mağdur olmaktadır. Bu nedenle hastanelerde ve kamu binalarında vatandaşlarımızı mağdur etmeyecek şekilde personel sayısında artış yapılmalıdır.

BAŞKAN – Sivas Milletvekili Rukiye Toy...

2.- Sivas Milletvekili Rukiye Toy'un, 2024 Yaz Olimpiyat Oyunları'nda Sivas'ı ve Türkiye'yi temsil edecek sporculara ve İsraili sporculara açılış töreninde yer verilmesine ilişkin açıklaması

RUKİYE TOY (Sivas) – Paris'te başlayan 2024 Yaz Olimpiyat Oyunları'nda 102 millî sporcumuz madalya mücadelesi verecek. Sivas'ımızı ve ülkemizi temsil edecek olan parahalterci olimpiik sporcumuz Abdullah Kayapınar ve görme engelli atletizm sporcumuz Oğuz Akbulut'la birlikte tüm sporcularımıza başarılar diliyorum.

Spor bir diplomasi aracı olarak birleştirici, diyalogu artırıcı ve dünya barışına katkı sağlayan işlevleriyle uluslararası ilişkiler literatüründe yıllardır yumuşak güç unsuru olarak kullanılmaktadır. Fakat bu bağlamda Gazze'ye yönelik saldırılarına devam eden İsrail'in yaptığı katliamlara, işlediği savaş suçlarına rağmen olimpiyat oyunlarından menedilmesi çağrılarının cevapsız kalmasını ve İsraili sporculara açılış töreninde yer verilmesini kınıyorum. 7 Ekimden bu yana binlerce çocuğu katleden, geride kalanların geleceklerini ellerinden alan, onların başarılı sporcular olma ve ülkelerini temsil etme hayallerine ipotek koyan İsrail'i en derin duygularla bir kez daha lanetliyorum.

BAŞKAN – Erzincan Milletvekili Süleyman Karaman...

3.- Erzincan Milletvekili Süleyman Karaman'ın, İsrail Başbakanı Netanyahu'nun Amerika Birleşik Devletleri Kongresinde ayakta alkışlanmasına ilişkin açıklaması

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, 7 Ekim 2023 tarihinden bu yana kadın, yaşlı, çocuk demeden 40 bin masum sivilî acımasızca katleden Binyamin Netanyahu'nun Amerika Birleşik Devletleri Kongresinde onur konuğu olarak ağırılanması ve coşkuyla ayakta alkışlanması insanlık adına bir utanç tablosudur.

Konuşmasında utanmadan, sıkılmadan, vicdanı sızlamadan neredeyse hiç sivil öldürmediklerini savunarak yaşanan katliamları örtbas etmeye çalışan, inkâr eden Netanyahu ve destekçilerini, alkışlayanları şiddetle kınıyorum. Devlet gibi değil, terör örgütü gibi davranan; yaşlı, çocuk demeden sivilleri katleden İsrail'i de şiddetle kınıyorum, lanetliyorum. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde Türkiye olarak işgal altında olan Filistinli kardeşlerimizin daima yanında yer almaya ve dünyada adalet ve barışın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşila...

4.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşila'nın, İsrail Başbakanı Netanyahu'nun Amerika Birleşik Devletleri Kongresinde ayakta alkışlanmasına ilişkin açıklaması

MEHMET AŞILA (Kocaeli) – Tarihi soykırım suçlarıyla dolu olan, daha yakın zamanda Irak'ta 1,5 milyon sivilin ölmesine yol açan Amerika'nın Kongresinde bir soykırımcının alkışlanmasına aklı başında hiç kimse şaşırmasın. Yaşadığımız her hadise bizlere merhum Erbakan Hocamızın yıllarca siyonizm ve iş birlikçilerine karşı yaptığı mücadeleyi, Amerika'ya ve siyonizme meydan okuyuşlarını hatırlatmaktadır. Amerikan Kongresinde sergilenen alçaklık gösterisi insanlık adına utanç vericidir, gerçek yüzlerini ve vahşi zihniyetlerini açıkça ortaya koymaktadır. “Amerikan yönetimi siyonizmin emrindedir.” derken, “Amerika bizim müttefikimiz ve stratejik ortağımız olamaz.” derken ne kadar haklı olduğumuz bir kez daha ortaya çıkmıştır. Millî görüşçüler olarak “Bize ne Amerika'dan! Bize ne Amerika'dan!” diyor ve hâlâ bu zihniyetten medet umanları bir an evvel derin uykularından uyanmaya davet ediyoruz diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Bartın Milletvekili Yusuf Ziya Aldatmaz...

5.- Bartın Milletvekili Yusuf Ziya Aldatmaz'ın, millî sporcular tarafından tercih edilen Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesine ilişkin açıklaması

YUSUF ZİYA ALDATMAZ (Bartın) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yeşili, mavisi, tarihî zenginlikleri ve doğal güzellikleriyle nadide bir şehrimiz olan Bartın'ımız son yıllarda yapmış olduğumuz spor tesisleriyle bu alanda da hızlı gelişme göstermektedir.

Dünyada ve ülkemizde millî sporcular tarafından tercih edilen Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinin mevcut 986 öğrencisinin 127'si millî sporculardan oluşmaktadır. Dün başlayan Paris 2024 Olimpiyatları'na Türkiye adına katılan 102 sporcumuzdan da 5'i Bartın Üniversitesi öğrencisidir. Ülkemizi Paris 2024 Olimpiyatları'nda temsil edecek olan öğrencilerimiz güreşte Evin Demirhan Yavuz, Zeynep Yetgil, Buse Tosun Çavuşoğlu, Burhan Akbudak'a; halterde ise Muhammed Furkan Özbek'e ve ülkemizi olimpiyatlarda temsil edecek tüm sporcularımıza başarılar diliyor, gençlerimizi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz...

6.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, İsrail Başbakanı Netanyahu'nun Amerika Birleşik Devletleri Kongresinde ayakta alkışlanmasına ilişkin açıklaması

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Netanyahu, dünyanın en vahşi katliamlarına imza atan cani olarak tarihe geçmiştir. Bu alçak adam ABD Kongresinde yaptığı elli altı dakikalık konuşmasında tam 50 kez alkışlanmıştır; bu durum sadece Netanyahu'yu değil aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri'nin de suç ortağı olduğunu gözler önüne sermiştir. Netanyahu'nun emriyle Filistin topraklarında yaşanan zulüm ve insan hakları ihlalleri dünya kamuoyunun gözleri önünde gerçekleşmektedir. Bu katliamlar kadın, çocuk, yaşlı demeden sivil halkı hedef alan bir vahşet örneğidir. Buna rağmen Netanyahu'nun bu vahşeti meşru göstermeye çalışırken ABD Kongresinde büyük bir destek bulması uluslararası vicdanı derinden yaralamıştır.

Amerika Birleşik Devletleri demokrasi ve insan haklarının savunucusu olarak kendini lanse etse de Netanyahu gibi bir caniyeye destek vererek kendi değerlerine de ihanet etmiştir; bu durum ABD'nin dış politikadaki ikiyüzlülüğünü gözler önüne sermiştir. Bir yandan dünyaya demokrasi ve insan hakları dersi vermeye çalışan ABD, diğer yandan bu dersleri çiğneyen...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Amasya Milletvekili Reşat Karagöz...

7.- Amasya Milletvekili Reşat Karagöz'ün, soğan fiyatlarına ve çiftçinin bugünkü hâlinin başlıca sorumlularına ilişkin açıklaması

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Soğan üretiminde lider konumda bulunan illerden biri olan Amasya'mızda her sene 10 binlerce dekar alanda soğan üretimi yapılmakta ve ülkemizin soğan ihtiyacını büyük oranda karşılamaktadır. Soğanı ihracata açmayan, uluslararası pazardan Türk çiftçisini uzaklaştıran AKP çiftçinin belini bu sene de bükmeye devam ediyor. Geçen sene bile 5 liradan satılan soğan, bu sene marketlerde 15 liradan satılırken artan maliyetlere rağmen tarlada 3 liradan alıcı bulamıyor.

Üreticilerimizin modern tarım tekniklerine ve teknolojilerine ulaşması için hiçbir çaba sarf etmeyen, çiftçileri desteklemeyen, aksine her sene üretimin azalması için elinden geleni yapan Tarım ve Orman Bakanı çiftçi kardeşlerimizin bugünkü hâlinin başlıca sorumlusudur. Elleri nasırlı, alın teriyle toprağı işleyen Türk çiftçisi kendisini sefaletle terk eden AKP iktidarından yapılan bu zulmün hesabını soracaktır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Adana Milletvekili Ayhan Barut...

8.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, Adana Havalimanı'na ve Çukurova Bölgesel Havalimanı'na ilişkin açıklaması

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Başkan, en son Cumhurbaşkanı Erdoğan genel seçim öncesinde geldiği Adana'da Adana Havaalanı'nın kapatılmayacağını söylemişti. Kamuoyunda oluşan haklı tepkiler üzerine iktidar kanadından bakanlar ve milletvekilleri de Adana Havaalanı'nın kapatılmayacağını söylemişlerdi. Genel seçim bitti, yerel seçimler geride kaldı. Yapımı yılan hikâyesine dönen ve on üç yıldır açılmayan Çukurova Bölgesel Havalimanı'nın şimdi 10 Ağustosta açılacağı söyleniyor. Yıllık 5 milyon insanımızın güvenle kullandığı Adana Havalimanı'nın yine kapatılacağı konuşuluyor. Bunca zamandır sesimizi yükseltiyoruz, iktidar kanadından ise “Adana'da havaalanı kapanmayacak.” diye bir açıklama yok.

Adana ve Mersin yarışı yapmıyoruz. İtirazımız Mersin'e havalimanı yapılmasına değil, yer seçimindeki yanlışlığını dile getirdik daha önceleri. Biz, şimdi sadece Adana Havalimanı kapanmasını istiyoruz. İktidarı açıklama yapmaya davet ediyorum.

BAŞKAN - Kocaeli Milletvekili Mühip Kanko...

9.- Kocaeli Milletvekili Mühip Kanko'nun, Kocaeli'de sürekli yaşanan elektrik kesintilerine ve su sıkıntısına ilişkin açıklaması

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Kocaeli halkının çilesi bitmiyor. Kent genelinde hemen hemen her gün ve saatlerce süren elektrik kesintileri vatandaşları illallah ettirirken, bu yetmezmiş gibi Kocaeli'nin en önemli su kaynağı olan ve su ihtiyacının büyük bir kısmını karşılayan Yuvacık Barajı'nda su seviyesinde yaşanan düşüş nedeniyle Kocaeli halkının sadece elli yedi günlük suyu kalmış durumda. Sürekli yaşanan elektrik kesintileri yaşamı zorlaştırırken su sıkıntısının da kapıda olması halkı çaresiz bırakıyor. Yerel

yönetimlerin ve ilgili kurumların bu sorunlara kalıcı çözümler getirmesi artık kaçınılmaz. Altyapı eksiklikleri ve plansızlık Kocaeli halkının günlük yaşamını âdeta bir kâbusa çevirmiştir. Bu noktada yetkililerin acil ve etkili önlemler alması vatandaşların temel ihtiyaçlarına erişimini sağlamak adına büyük bir önem taşımaktadır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Nevşehir Milletvekili Emre Çalışkan...

10.- Nevşehir Milletvekili Emre Çalışkan'ın, olimpiyatların sapkınlıkların propaganda aracı hâline getirilmesine ilişkin açıklaması

EMRE ÇALIŞKAN (Nevşehir) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; dün akşam Paris'te olimpiyatların açılışını bütün dünya izledi fakat bu olimpiyat açılışı mıydı yani spor müsabakası açılışı mıydı yoksa LGBT, pedofili, satanizm gibi her türlü sapkın akımın propaganda töreni miydi, belli değil. Toplumumuzun çok ciddi bir bölümü bu sapkınlığa tepki gösterirken bir de buna hayranlıkla bakıp övgüler dizenleri de gördük. Bir de bu sapkınlığı gözümüze sokanlara değil, bu rezilliğe "sapkınlıktır" diyenlere tepki gösterenleri de gördük. Olimpiyatlar, yıllarca olimpiyatlara hazırlanıp gecesini gündüzüne katıp müsabakalarda dereceler almak için çalışan sporcuların platformu olması gerekirken bu sapkınlıkların propaganda aracı hâline getirilmesini kabul etmiyoruz, etmeyeceğiz. Çocuklarımızı, neslimizi korumak için canla başla çalışacağız.

BAŞKAN - Mersin Milletvekili Perihan Koca...

11.- Mersin Milletvekili Perihan Koca'nın, Hatay'da rezerv alan işkencesiyle depremzedelere zulmedildiğine ilişkin açıklaması

PERİHAN KOCA (Mersin) - Teşekkürler Sayın Başkan.

6 Şubat depremleri ardından depremzede halkın yaraları sarılmadığı gibi deprem suçlarına her geçen gün bir yenisi daha ekleniyor. Hatay'da son bir haftada rezerv alan işkencesiyle depremzedelere zulmediliyor. Gültepe Mahallesi'nde halka evlerini boşaltması için tebligat gönderildi. Akevler Mahallesi'ndeki hasarsız veya az hasarlı evlere "ağır hasarlı" yıkım tebligatları gönderildi. Yine, Esentepe Mahallesi'nde hasarsız binaların elektrik ve suları kesildi. Antakya'nın rezerv alan ilan edilen birçok mahallesinde yargı süreci tamamlanmadan elektrik sayaçları söküldü. Hatay'da depremzede halk "Yuvamıza dokunmayın." diye isyan ediyor. Biz de buradan bir kez daha ifade ediyoruz: Hatay'da depremzedeye rezerv alan işkencesini derhâl durdurun.

BAŞKAN - Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül...

12.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, Aydın'da hava kirliliğinin korkunç seviyeye ulaştığına ilişkin açıklaması

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Memleketim Aydın'da hava kirliliği korkunç seviyeye ulaştı. Önceki yıllarda Aydın, havası en tehlikeli değer olan 499'u gördü. 2024'te Türkiye genelinde havası en kirli 8'inci il olan Aydın'da vatandaşımız sürekli kirli hava soluyor. Dünya Sağlık Örgütü'nün "tütünden bile tehlikeli" dediği kirlilik insan sağlığını tehdit ediyor, kentlerimizi kirlilik kapanına çeviriyor. Dünya da her yıl 10 kişiden 9'u kirli hava soluyor. Kirlilik; kanser, kalp damar, KOAH gibi hastalıklara yol açıyor. İlimizde hava kirli ama nedeni daha da kirli; uyarılarımıza rağmen sayıları her gün artan, denetlenmeyen JES'ler ve maden ocakları bu kirliliğin nedeni. AKP iktidarı suç işliyor, halk sağlığını tehdit ediyor. Aydınlılara sağlıklı bir çevre, temiz hava, iyi bir yaşam borcunuz var. Haklarımızı ihlal edenlere karşı mücadelemiz sonuna kadar sürecek.

BAŞKAN - Uşak Milletvekili Ali Karaoba...

13.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, engelli vatandaşların, kamuda engelli kotasının yüzde 6'ya yükseltilmesini ve alımların yapılmasını beklediklerine ilişkin açıklaması

ALİ KARAOBA (Uşak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

On binlerce canımızı yitirdiğimiz, ülkemizi derinden etkileyen 6 Şubat 2023 depreminden sonra Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı'na giren vatandaşlarımızın sayısında büyük bir artış olmuştur. Partili Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan 17 Şubat 2022'de 12 bin yeni engelli memur alımının yapılacağını söylemiş olmasına ve deprem sonrasında engelli vatandaşlarımızın sayısının artmış olmasına rağmen bu konuda bir adım atılmamıştır. Engelli vatandaşlarımızla Mecliste birkaç kez buluştuk, hak etmedikleri bir talepleri yok. İki yıl önce Cumhurbaşkanı tarafından verilen sözlerin tutulmasını, kamuda engelli kotasının yüzde 6'ya yükseltilmesini bekliyorlar. Engelli vatandaşlarımızın sesini duyun. EKPSS bir an önce düzenli bir takvimle gerçekleşmeli, kotasının yükseltilmesi ve alımların yapılması gerekmektedir. Engelli vatandaşlarımız hakkını alacak, hakkını alacak!

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Muğla Milletvekili Süreyya Öneş Derici...

14.- Muğla Milletvekili Süreyya Öneş Derici'nin, 3'üncü Uluslararası Akdeniz Edebiyat Günleri'ne ilişkin açıklaması

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Muğla Büyükşehir ve Bodrum Belediyelerimizin iş birliğiyle Livaneli Vakfı tarafından düzenlenen 3'üncü Uluslararası Akdeniz Edebiyatı Günleri bugün Bodrum'da başladı. Bodrum, Muğla ve ülkemizin tanıtımı için çok önemli bir kültür sanat şöleni olan bu organizasyonda emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyor, sanatın iyileştirici ve birleştirici gücüne duyduğumuz inançla “her şeye rağmen sanat” ve “her zaman sanat” demekten vazgeçmeyeceğimizi ifade ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Kayseri Milletvekili Dursun Ataş...

15.- Kayseri Milletvekili Dursun Ataş'ın, “Kayseri’de, Suriyeliler gittiği için fabrikalar kapanıyor.” yalanını söyleyenlere ilişkin açıklaması

DURDUN ATAŞ (Kayseri) - Sayın Başkan, Kayseri’de Suriyelilerin şehri terk ettiği, bu yüzden fabrikaların kapandığı yalanını ortaya atanlar Suriyelilere muhtaç olduğumuz algısını yaratmaya çalışmaktadır. Bu yalan haberleri yapan müfteriler ne Kayseri’yi ne de Kayserilileri tanımamaktadır. Kayseri tarih boyunca ticaretin merkezi olmuş, cumhuriyetle birlikte de ülkemizin en önemli sanayi şehirlerinin başını çekmiştir. Bugün Kayseri 2 binden fazla fabrikası, 4 milyar dolara yakın ihracatı, 3 organize sanayi bölgesi ve 1 serbest bölgesiyle Türkiye’nin gurur kaynağıdır. “Fabrikalar kapanıyor.” diye yalan söyleyenlere, kendi çıkarlarını, rantlarını korumanın peşinde olanlara sesleniyorum: “Suriyeliler gidiyor.” diye kapanan bir tane fabrika adı söyleyebilirler mi? Kayseri ticarete, sanayide tarih boyu elde ettiği bu başarıları Suriyelilerle mi elde etmiştir? Suriyeliler Türkiye’de yokken daha önce bu sanayi ve fabrikalarda kim çalışıyordu diyor...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara...

16.- Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın, Samandağ ilçesi Atatürk Mahallesi Yeşilada Kavşağı'nda okula 100 metre yakınlığındaki beton santraline ilişkin açıklaması

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Samandağ ilçemiz Atatürk Mahallesi Yeşilada Kavşağı'nda okula 100 metre yakınlığındaki beton santralinin kapasite artışına ilişkin yurttaşlarımız tepkilerini gösteriyor. Yerleşim alanına yakın ve

kirlilik yükünün en fazla olduğu bu bölgede belediye yıkım kararı aldı. “Ruhsatsız çalışıyor.” dedi, para cezası verdi, tutanak tuttu ancak şirket dinlemiyor, “Ben Bakanlıktan izinliyim.” diyor. Bakanlığa sorguluyoruz, “Böyle bir izin durumu söz konusu değil, değerlendirme aşamasında.” diyor. Peki, şirket bu gücü nereden alıyor? Üstelik, Valilik daha dün dedi ki: “Yerleşim yerlerine yakınsa beton santralleri için gereğini yaparız.” Çevre yoluna sıfır, tarım alanlarına yakın olan bu beton santrali güvenliği tehdit ediyor. Dolayısıyla hemen işlemlerinin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Çorum Milletvekili Mehmet Tahtasız...

17.- Çorum Milletvekili Mehmet Tahtasız'ın, birleşimi yöneten Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın iki yıl önce infaz koruma memurlarına verdiği sözlere ilişkin açıklaması

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) – Sayın Bekir Bozdağ, Bakanlığınız döneminde söz verdiniz. “İnfaz koruma memurları çok zor şartlar altında görev yapıyorlar, onların durumlarını iyileştirmek için çalışmak benim borcum.” demiştiniz. Verdiğiniz bu sözü yerine getirmediğiniz, sözünüzün üzerinden iki yıl geçti. Altı, yedi, sekizinci yargı paketleri Meclisten geçti, şimdi sırada dokuzuncu yargı paketi var. İnfaz ve koruma memurları “Sayın Bozdağ bizler için girişimde bulunacak mı? Dokuzuncu yargı paketinde bizim özlük haklarımızın iyileştirmesi ve güvenlik hizmetleri sınıfına dâhil edilmesi için çalışma yapacak mı?” diye sorarlar. Biz de 60 binden fazla infaz ve koruma memurları adına soruyoruz: İnfaz ve koruma memurlarının özlük haklarını iyileştirecek misiniz? Silah ve cop taşımalarına rağmen onları büro memurları gibi genel idari hizmetler sınıfına dâhil etmekten vazgeçecek misiniz? İnfaz ve koruma memurlarını güvenlik hizmetleri sınıfına dâhil edecek misiniz?

Söz kişinin aynasıdır.

Teşekkürler.

BAŞKAN - Kahramanmaraş Milletvekili İrfan Karatutlu...

18.- Kahramanmaraş Milletvekili İrfan Karatutlu'nun, Kahramanmaraş'ta ulaşım sorunlarının artarak devam ettiğine ilişkin açıklaması

İRFAN KARATUTLU (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, ulaşım bir şehrin kan damarları gibidir. Deprem öncesi kara, hava, demir yolu ulaşımında sorunlar yaşayan Kahramanmaraş'ta deprem sonrası da ulaşım sorunları artarak devam etmektedir. Geçen günlerde Ulaştırma Bakanlığına verdiğim soru önergesine, Kahramanmaraş'ın şehir içi battı çıktı sorunları, Kuzey Çevre Yolu, Güney Çevre Yolu, Göksün Tüneli çıkışları, Elbistan Yolu ve Ilıca Yolu sorunları için verilen cevapta “Bütçe ödenekleri çerçevesinde ihalesi planlanacaktır.” “çektir” “caktır” “cuktur.” Yani anlayacağınız tüm yol sorunlarımız için Kahramanmaraş'ı sallayan bir cevap verilmiştir.

İktidarı uyarıyorum: Kahramanmaraş'a ayıp ediyorsunuz, Kahramanmaraş'ı kaybediyorsunuz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen...

19.- Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen'in, ülkenin büyük bir psikolojik buhran içerisinde olduğuna ilişkin açıklaması

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Başkan, gazeteci Muhammed Vefa'nın X hesabından yaptığı bir hesaplama göre, son kırk sekiz saat içerisinde yurt genelinde, Manisa'da bir baba çocuklarının gözü önünde 8 kişi tarafından dövülerek öldürülmüş, Bingöl'de tedavi edilmesi gereken bir kişi 4 kişiyi öldürerek birçok kişiyi yaralamış, Bodrum'da bir kadın kocası tarafından kurşuna dizilmiş, Ankara'da bir kişi annesini defalarca bıçaklamış, Kırşehir'de bir güvenlik polisi ailesinin önünde alacaklısı polis tarafından öldürülmüş, Mersin'de bir vatandaş 3 kişiyi öldürmüş, Konya'da bir kişi ağabeyini öldürerek annesini yaralamış, Edirne'de bir kişi eşini öldürmüş, Gümüşhane'deki

bir vatandaş 2 kişiyi öldürmüştür; bunlar tespit edilen vakalar. Ülke büyük bir psikolojik buhran içerisinde, Aile Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı olmak üzere iktidarın ilgili birimlerini bu duruma karşı acil tedbirler almaya davet ediyorum.

BAŞKAN – İstanbul Milletvekili Şengül Karslı...

20.- İstanbul Milletvekili Şengül Karslı'nın, İsrail güçlerinin TRT Haber ekibine yönelik hain saldırısına ilişkin açıklaması

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – İşgalci İsrail güçlerinin doğu Kudüs'te Mescid-i Aksa'ya erişmeye çalışan Filistinlilere uyguladığı zulmü görüntülemek isteyen TRT Haber ekibine yapılan hain saldırıyı şiddetle kınıyorum. Gazetecilerin İsrail'in uyguladığı baskıları ve katliamları dünyaya duyurma çabaları maşerî vicdanın sesidir. Basın özgürlüğüne yönelik bu alçakça saldırılar hakikatin peşinde koşan cesur yüreklerin mücadelesini durduramayacaktır. Uluslararası toplumu bu tür vahşetler karşısında sessiz kalmamaya ve gazetecilere sahip çıkmaya davet ediyorum. Değerli basın mensubu kameramana acil şifalar dilerken TRT ailesine de geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, şimdi Sayın Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz talebi Saadet Partisi Grup Başkanı ve Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'a ait.

Sayın Özdağ, buyurun.

21.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, İsrail Devleti'nin kuruluş sürecine, Hamas'ın ve Filistinlilerin vatanlarını korumak için başlattıkları mücadeleye, 7 Ekimden itibaren bölgede ve dünyada Filistin'le ilgili yaşananlara ve Saadet-Gelecek Grubu olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan partilere yaptıkları teklife ilişkin açıklaması

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; 1940-1945 yıllarında İkinci Cihan Harbi yapıldı ve İkinci Cihan Harbi'nde -genellikle savaşlar Orta Doğu'da tecelli ediyordu fakat İkinci Cihan Harbi Orta Doğu'da tecelli etmedi- Hitler bir noktada bir Yahudi devletin, İsrail Devleti'nin kurulmasına da vesile oldu. Ardından yükte hafif pahada ağır eşyalarını alarak Avrupa'dan, Rusya'dan Filistin'e doğru göç etti Yahudiler. Bizim Yahudilerle ve Musevilerle herhangi bir problemimiz yok ama siyonist İsrail'le, işgalci İsrail'le problemimiz var, İsrail Hükûmetiyle problemimiz var. Ardından burada bir devlet kurdular; bu devlet, üç bin yıl vatansız yaşayanların kurmuş oldukları bir devlettir. Ardından, burada, ağır ağır “Arzı Mevud”u yani kutsal toprakları gerçekleştirmek için Ürdün'ü, Lübnan'ı, Mısır'ı, hatta Suriye'yi, hatta Türkiye'yi de rahatsız etmeye başladılar. Adım adım çeşitli vesilelerle buralarda operasyonlar yaptılar, savaşlar yaptılar, Filistin topraklarını işgal ettiler. Gelinek noktada, çok ciddi şekilde arzımevudu gerçekleştireceklerini söyleyerek yollarına devam ettiler. Daha öncesinde, burada Filistin Kurtuluş Örgütü mücadele vermişti ve silahlı mücadele veriyordu, bu silahlı mücadeleyi verirken haklı bile olsalar davalarında haksız hâle dönüyorlardı çünkü Yahudi lobileri, siyonist Yahudi lobileri çok ciddi bir şekilde dünyada medyaya hâkimdiler ve algılarla beraber bu insanları “katil” olarak takdim edebiliyordu. Filistin Kurtuluş Örgütünden sonra, Ebu Cidal ve arkadaşları burada İntifada'yı başlattılar. İntifada neydi? Sapan lastikleriyle bu İsrail askerlerine karşı masum gözükme, mazlum gözükme, mağdur gözükme adına mücadele başlattılar. Bu mücadele esnasında Kolombiya Üniversitesinden Edward Said isimli bir Arap, Filistinli ve Hristiyan bir akademisyen çıktı Kolombiya'dan doğru Filistin'e geldi ve küçük, nohut tanesi kadar bir taşı alarak İsrail'e doğru attı. O günden itibaren çok ciddi şekilde İsrail'de İsrail'e karşı bir antipati, Filistinlilere karşı bir sempati uyanmaya başlamıştı ve Kolombiya'ya, üniversitesine döndüğü zaman bütün Yahudi lobileri ayağa kalkarak Edward Said'in işine son verilmesini istedi ama oradaki rektör “Ben buradaki işine bakırım, dışarıda yaptıkları beni ilgilendirmez. O nedenle görevine devam edecek.” dedi. Ardından, bakıyoruz, 7 Ekim tarihi geldi. Burada Hamas ve oradaki Filistinliler vatanlarını korumak adına bir mücadele

başlattılar. Bu mücadeleden sonra, Netanyahu ve arkadaşları âdeta Hitler'in Reichstag yangınına nasıl bahane ederek büyük bir soykırım yaptıysa yine aynı şekilde burada bir soykırıma başladılar. 7 Ekimden itibaren burada 40 bin kişi, kadınlar, çocuklar, insanlar öldürüldü, bu insanlar acımasızca katledildi. Hastaneler bombalandı, camiler, sinagoglar, kiliseler bombalandı ve acımıyorlar, acımak da istemiyorlar fakat İslam dünyası liderleri sınıfta kaldı, İslam dünyasının halkları da sınıfta kaldı; bunu da söyleyebilirim. Ama Hristiyan Batı dünyasının liderleri, bazı devletler Filistin'i tanımaya başladılar. Portekiz gibi, İspanya gibi, aynı zamanda Slovakya gibi, Belçika gibi ülkelerde buralarda tanınmalar yaptılar. Bunların çoğalmasını bekliyoruz ve çoğaldıkça da buralarda vicdanlı liderlerin olduğunu, vicdanlı hükümetlerin olduğunu da söyleyebiliriz.

Bakıyoruz, ardından, buradaki mücadeleden sonra Netanyahu'yu Amerika'ya davet ettiler. Burada Kongrede bir konuşma yaptı, dakikalarca alkışlandı ve oradaki senatörler, oradaki milletvekilleri o Columbia Üniversitesinin Rektöründen ders almamışlardı ama Amerika Birleşik Devletleri'ndeki öğrenciler, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sivil toplum kuruluşları Filistin davasında Filistin'e destek verdiler ve buradaki Filistinlilere destek verdikleri gibi Netanyahu'nun yapmış olduğu zulümlere, soykırıma karşı da mücadeleye başladılar. Bu sırada Güney Afrika Cumhuriyeti de biliyorsunuz Uluslararası Adalet Divanında İsrail'e karşı dava açmıştı; onlara da teşekkür ediyoruz.

Ben buradan bir teklifte bulunacağım: Dün bunu gündeme getirmek istemiştik yani burada bir genel görüşme talebinde bulunmak istedik fakat daha sonra, diğer partilerle de konuşalım birlikte karar verelim dedik. Gelin, beraberce Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, DEM PARTİ'si, Gelecek-Saadet Grubu, Milliyetçi Hareket Partisi ve aynı zamanda İYİ Parti Grubuyla burada, tüm partilerle beraber bir genel görüşme talebinde bulunalım. Nedir bu? Netanyahu Amerika Birleşik Devletleri Kongresinde konuşuyor; buraya, şu an seçilmiş olan, son Başbakanı olan İsmail Haniye de dâhil olmak üzere orada bulunan liderleri davet edelim. Sadece Mahmud Abbas'ın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından davet edilmesi yeterli değil. Evet, çok iyi bir girişimdir, teşekkür ediyoruz kendisine ama yeterli değil. Bizim de Türkiye Büyük Millet Meclisinin tüm fertleri olarak onları davet etmemiz gerekir diye düşünüyorum ve aynı zamanda, Sayın Ahmet Davutoğlu dün bir "tweet" attı, Sayın Temel Karamollaoğlu da buna destek verdi, biz Gelecek-Saadet Grubu olarak onların yanındayız ve buraya davet edilmesini istiyoruz. Eğer davet edersek ve burada konuşmuş olursak samimiyetimizi göstermiş oluruz bütün dünyaya karşı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Özdağ, lütfen tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) – “Türkiye Büyük Millet Meclisi mazlum insanların yanındadır, mağdur insanların yanındadır ve aynı zamanda, zalime başkaldıran bir duruş sergilemektedir, direnç göstermektedir burada.” diyerek bir meydan okuyabiliriz. Bu bizim turnusol kâğıdımız. O nedenle, buraya İsmail Haniye'nin davet edilmesi gerekir diye düşünüyorum, Mahmud Abbas da davet edilebilir, Cumhurbaşkanıdır; aynı zamanda, son Başbakan da İsmail Haniye'dir. Bu davetler yapılabilirse, bu insanlar burada konuşturulabilirse çok güzel bir hamle yapmış oluruz. Hem de aynı zamanda, Arap dünyasının, aynı zamanda, Afrika dünyasının, Türk dünyasının liderlerine bir mesaj veririz, alırlarsa tabii; almazlarsa eğer halklarına mesaj vermiş oluruz. Bu mesajda Türkiye Cumhuriyeti devleti nasıl ki Kurtuluş Savaşı'nda mazlum ve mağdur milletlere de örnek olduysa mücadelesiyle yine aynı şekilde bir örnek sergilemiş oluruz. Biz burada çok fazla soru önergeleri verdik, grup önerileri verdik, onlar geride kaldı, o bir siyasi mücadeleydi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) – Toparlayacağım Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Özdağ, lütfen tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) – Teşekkür ediyorum.

Aynı zamanda, burada yeni bir mücadele, yeni bir mesaj vermiş oluruz, hem Amerika Birleşik Devletleri’ne mesaj vermiş oluruz hem de Filistin Devleti’ni yeni tanıyan Batı dünyasının o devletlerine, 4 devlete mesaj vermiş oluruz, Arap dünyasına, Türk dünyasına mesaj vermiş oluruz ki doğru bir mesaj olur, turnusol kâğıdıdır. Ben burada özellikle iktidar partisinin milletvekillerine, grup başkan vekillerine sesleniyorum: Gelin, genel görüşme talebimizi birlikte imzalayalım, beraberce imzalayalım, ardından, burayı olağanüstü bir toplantıya çağıralım ve onları da davet ederek gerek Mahmut Abbas’ı gerek İsmail Haniye’yi veya başka liderleri de... Türkiye Büyük Millet Meclisine onları bir onur konuğu olarak davet etmek bizim için şereftir. Zaten dün de İsmail Haniye, aynı zamanda, Genel Başkanımız Sayın Ahmet Davutoğlu’nu arayarak “Ben bu davete çok teşekkür ediyorum, onur duydum, şeref duydum. Davet ederseniz koşarak gelirim.” dedi. Mahmut Abbas da Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından davet edilmiş. Birlikte davet etmiş oluruz, birlikte, beraberce yeniden mazlum milletlere, özellikle Filistin’e...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Özdağ, son kez söz veriyorum.

Lütfen tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) – Son cümlem, efendim.

Nasıl ki Birleşmiş Milletlerde bayrağı varsa ve İsrail’in onlara belirleyeceği bir sınıra değil 1967 sınırlarına döneceğimiz, Filistin topraklarının “vatan” olarak tanınacağı, iki ayrı devletin beraberce, barış ve huzur içinde yaşayacağı bir iklimi oluşturma yolunda önemli bir adım atmış oluruz. O nedenle de bütün milletvekillerine görev düşüyor, özellikle Grup Başkan Vekillerine, Grup Başkanlarına görev düşüyor, bütün siyasi parti liderlerine görev düşüyor.

Bu görevi onurla yapacağımız inancı içerisinde hepinizi saygıyla selamlıyorum. Genel Kurul görüşmeleri hayırlı olsun efendim. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Özdağ.

Diğer söz talebi İYİ Parti Grup Başkan Vekili ve İstanbul Milletvekili Buğra Kavuncu’ya aittir.

Sayın Kavuncu, buyurun.

22.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu’nun, memleket için problem olarak gördükleri konuların altında yatan ana sebebe, sokak hayvanlarıyla ilgili kanun teklifinin çıkarılacak olmasına, batık banka borçlarına ve batık kredilere, ekonominin geneline, mali müşavirlerin sorunlarına, Türkiye’nin yabancı turistler için de pahalı hâle geldiğine, ekonomik koşulların İstanbul’un bir merkez hâline gelmesine engel olduğuna ve inatla alınan kararların bu ülkeye hiçbir fayda sağlamadığına ilişkin açıklaması

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Vaktim yettiği kadar önemli gördüğümüz dört başlığa, memleketimiz için problem olarak gördüğümüz dört konuya değineceğim ama ondan önce bütün bu konuların altında yatan ana bir sebep var, öncelikle onu vurgulamak istiyorum: Bir inadın, bir ısrarın, ısrarla hatada devam etmenin, beraberce, birlikte ortak akılla karar verememenin yarattığı problemler; hepsinin temelinde bu yatıyor. Yarın, iki gün uzun uzun konuşacağız, sokak hayvanlarını konuşacağız; çok önemli bir kanun teklifi, bütün kamuoyu çıkacak neticeyi, sonucu merakla bekliyor. Şunu baştan söyleyelim: İYİ Parti Grubu olarak yarın net tavrımızı da ortaya koyacağız, ortada çok ciddi bir sıkıntı var yani hem insanımız

açısından hem de hayvanlar açısından şu andaki mevcut durumun kabul edilemez olduğu ilgili bütün tarafların üzerinde mutabık kaldığı bir konu, sıkıntı çözüm noktasında. Öyle gözüküyor ki kamuoyu ikiye bölünmüş durumda ve ciddi bir kafa karışıklığı var. İsrarla dedik ki: Acele etmeyelim, bunu ekim ayına alalım fakat geçen hafta grup konuşmasında Cumhurbaşkanının “Bu kanun tatilden önce çıkacak.” demesiyle beraber hadise neticelendi. Orada da bir inadı gördük, bir ısrarı gördük. Hâlbuki “Bir şey çıkmasın.” demiyor kimse, hiçbir parti fakat nasıl çözüleceğine dair ciddi soru işaretleri var. Önümüzdeki döneme sarkıtılsaydı -iki ay, üç ay- yirmi yıldır uygulanmamış bir kanun, iki üç ay ülkeye hiçbir şey kaybettirmez. Fakat bu inat, bu ısrar, bu kanun çıktıktan sonra bile insanların anlamadığı, içine sinmediği, iktidar partisinin belediye başkanlarının dahi “Ya, bu hâliyle biz bunu uygulayamayız.” dediği bir ortamda bunda inat etmek, ısrar etmek niyedir bunu anlamış değilim. Birçok konuda, burada gündeme getirdiğimiz birçok konuda biz aynı inadın, aynı ısrarın devam ettiğini, uygulandığını görüyoruz.

Şimdi, bakıyoruz, batık banka borcu ve batık krediler... Bakın, size bir iki rakam vereyim: Batık krediler geçen yılın aralık ayının son haftasına göre yüzde 24,5 oranında artarken son bir yılda yaşanan artış yüzde 40’ı bulmuş. Batık kredi borçlarında son bir yılda yüzde 245, batık ihtiyaç kredisi borçlarında ise yüzde 60 oranında artış olmuş.

Bundan sonra değineceğim konu da gene ekonomiyle alakalı. Biraz geçmişe gittiğimizde, burada da yıllarca inatla “Yahu, şu ‘Faiz sebep, enflasyon sonuçtur.’ inadından ne olur vazgeçin, bunun ülkeye yaratacağı tahribat beş yıl, on yıl, onlarca yıl sürecek.” dedik ama kimse duymadı. O inadın, o ısrarın açtığı yaralardır bunlar. Tabii, az önce konuşan milletvekilleri de değindi, artık konu bir ekonomik kriz olmaktan çıktı arkadaşlar, bir sosyal krizle karşı karşıyayız. İnsanlar intihar ediyor, cinayetler işleniyor ve bütün bunların altında da yine o “Ben bilirim, ben yaparım, benim dediğim doğrudur, böyle istiyoruz, böyle olacak.” zihniyeti ülkemizin başına neler açıyor; yazıktır, günahtır, buna ne olur müsaade etmeyelim.

Mali müşavirlerin sorunları... Perişan durumda mali müşavirler. 1 Ağustos Perşembe günü saat 14.00’te TÜRMOB öncülüğünde Ankara Altınpark’ta bir araya geliyorlar. Niye bir araya geliyorlar, biliyor musunuz? Ezilmiş durumdalar iş yükü altında. Mevzuattaki yoğunluk ve karışıklık, kamu yönetiminin dijital alanındaki yetersizliği, beyanname altyapısının karmaşıklığı, “vergi mükellefleri” adı altında talep edilen her türlü bilginin mali müşavirlerin faaliyetine ilişkin TÜİK anketlerini doldurması, gerçek kullanıcı bildirimini yapılması gibi problemler mali müşavirlerin iş yükünü ağırlaştıran ve artık psikolojilerinin bozulmasına yol açan bir sürece sebep oluyor. Yani mali alandaki bir dijital altyapı nasıl yetersiz kalabilir, nasıl işlem yaparken çökebilir? Bu çağda böyle bir şeyle karşılaşmak ve anlamak mümkün değil. En önemlisi de mali müşavirlerin iş yükü her anlamda artarken bu yük karşılığında elde ettikleri gelir hiç değişmiyor. Ya, tahammül edilebilir gibi değil. Ha, bu niye oldu? Çok üzgünüm, ben bunu ısrarla tekrar etmeye devam edeceğim; dün de söyledim, hata yaptığınızı, yanlış yaptığınızı itiraf etmediğiniz sürece buraya, bu Meclise, kamuoyuna getireceğimiz hiçbir çözüm önerisinin samimiyeti ve karşılığı olmayacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kavuncu, lütfen tamamlayın.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) – “Faiz sebep, enflasyon sonuç.” yaklaşımının yarattığı enkazlar bunlar.

Turizm içler acısı, çok ciddi sorun var, turizm alanında büyük bir problem yaşıyoruz. Yunan adaları başta olmak üzere Mısır, Yunanistan, oralara kayılıyor çünkü Türkiye yabancılar için de turistler için de pahalı bir hâle geldi. İstanbul’da yaşayan uluslararası firmaların birçok yöneticisi geçinmekte

zorlanıyor ve Türkiye’yi artık bir lokasyon olarak kabul etmiyorlar, kullanmıyorlar. Bu, Türkiye için çok kıymetliydi. Birçok uluslararası firmanın bölge yönetimi İstanbul’dan yapıldı yani Afrika’sı, Orta Doğu’su, eski Sovyet Cumhuriyetleri İstanbul’dan yönetildi fakat ekonomik koşulların getirdiği durum, istikrarsızlık, politikadaki istikrarsızlık bu firmaların artık İstanbul’u bir “hub” bir merkez olarak kullanmasının da önüne geçti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kavuncu, lütfen tamamlayın.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) – Selamlıyorum.

Türkiye buralardan çok imkân sağlıyordu, yatırım çekmek anlamında da çok büyük bir nimetti fakat Türkiye’nin, İstanbul’un artık bu anlamda bir merkez olarak görülmemesi de bu imkânlardan bizim mahrum kalmamızın nedeni olacaktır. Dolayısıyla, inatla “Ben bunu istiyorum.”la alınacak neticeler bu ülkeye hiçbir fayda sağlamamıştır, getirdiği yükü de gördük.

Sabırla dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kavuncu.

Diğer söz talebi Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç’a ait

Sayın Kılıç, buyurun.

23.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç’ın, İsrail polisinin TRT Haber ekibine yönelik saldırısına, lider ülke Türkiye ülküsüne ve Türkiye’nin dünyada azımsanamayacak başarılar göstermiş millî teknoloji hamlesi ürünlerine, Yunanistan Savunma Bakanının “F-35’lerimiz var; Ankara’ya geliriz.” sözüne ilişkin açıklaması

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri ve ekranları başında bizleri takip eden yüce Türk milleti; İsrail polisinin, Mescid-i Aksa’nın kapısında TRT Haber ekibine yönelik saldırısını kınıyor, gazeteci arkadaşlarımıza ve tüm TRT ailesine geçmiş olsun dileklerini iletiyorum. Tek gayesi Filistin’de yaşanan insanlık suçlarını tüm gerçekliğiyle dünyaya duyurmak olan basın mensuplarımıza yapılan bu alçak saldırı İsrail yönetiminin barbarlığını bir kez daha gözler önüne sermiştir. Bu, insanlıktan nasibini almamış katil sürüsünün tüm baskılarına ve şiddetine rağmen başta TRT ve Anadolu Ajansı olmak üzere Türk medyası, mazlum Filistin halkının sesini duyurmayı sürdürmeye devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; günümüzdeki küresel güç dengeleri gösteriyor ki Türkiye’nin daha iyi bir dünya için sesini ve sözünü yükseltebilmesi bölgesel ve küresel düzeyde sahip çıktığı “İnsanlık için adalet ve merhamet.” ilkesini daha güçlü savunabilmesi gerçek anlamda gelişmiş, refah seviyesi yüksek ve tam bağımsız bir toplum olması için yüksek teknoloji barındıran ürün ve sistemleri üretmesi ve geliştirmesi gerekmektedir. “Lider ülke Türkiye” ülküsü bu amaçların ışığında yükselecektir. Bu doğrultuda teknolojik ürünlerin gelişim süreçlerinin toplumla paylaşılması, toplumun bu dönüşümün öznesi hâline getirilmesi ve gençlerin belirli odak teknoloji alanlarındaki yarışmalara, projelere aktif katılım göstermeleri büyük önem arz etmektedir. Millî teknoloji hamlesi sayesinde sadece teknolojiyle ilişkilendirilse dahi ana odağında insan olması sebebiyle eğitimden uluslararası ilişkilere, kalkınmadan sosyal bilimlere kadar çok boyutlu bir bakış açısidir. Türkiye son yıllarda stratejik öneme sahip bu ideali âdeta büyük bir seferberlik ruhuyla benimsemiş ve ciddi atılımlar gerçekleştirmiştir. Millî teknoloji hamlesinin temel amacı Türkiye’nin itici gücünü oluşturacak teknoloji üretme yetkinliği yüksek genç bireyler yetiştirmektir.

KAAN, KIZILELMA, Akıncı, Bayraktar TB2, TULPAR ve TCG ANADOLU gibi millî teknoloji hamlesi ürünlerimiz dünyada azımsanamayacak başarılar göstermiş, hem sahada hem de fuar gibi alanlarda yetkinliğini kanıtlamıştır. Türk Havacılık ve Uzay Sanayii tarafından geliştirilen Türkiye'nin ilk özgün helikopteri GÖKBey, havacılık sektörünün dünyadaki en prestijli etkinliklerinden Farnborough Uluslararası Havacılık Fuarı'nın son gününde 4'üncü kez havalandırılmıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin ve diğer ihtiyaç sahibi makamların genel maksat helikopteri ihtiyaçlarının özgün bir platformla karşılanması hedefiyle yürütülmekte olan özgün helikopter programı başarılarını sürdürmektedir. En zorlu iklim ve coğrafyalarda dahi yüksek irtifa ve yüksek sıcaklıkta, gece ve gündüz koşullarında etkin bir şekilde faaliyet gösterecek olan GÖKBey genel maksat helikopteri millî imkân ve kabiliyetler kullanılarak tasarlanmakta ve üretilmektedir. ATAK programı süresince kazanılan bilgi, birikim, tecrübe ve yetenek havuzu temel alınarak başlanılan özgün helikopter programı kapsamında yapısal ve aviyonik sistemlerin yanı sıra transmasyon, rotor ve iniş takımları gibi kritik önemi haiz sistemlerin tasarımları ve üretimleri de tamamen millî kaynaklar kullanılarak gerçekleştirilmektedir.

“Biz sabahları tanla güneşi, geceleri yıldızlarla ayı taşıdık kanatlarımızda/Başka ülkelerin çelik kuşları kanatlarına takıp kara bulutları ülkemizin aydınlığını karartmasın diye.”

Yüce Allah çelik kanatlarımızın yollarını açık, ufuklarını geniş, seyrüseferlerini emin eylesin. Zafer ancak inanarak, azim ve kararlılıkla çalışanlarındır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Yunanistan Savunma Bakanının “F-35’lerimiz var, Ankara’ya geliriz.” sözü tam bir aymazlıktır. Yunanistan’ın Türkiye’ye yönelik tacizkâr, tahripkâr ve tehditvari siyasetinde herhangi bir azalma yoktur. Yunanistan’ın ülkesinin kara sularını genişletmeye devam etme niyetini telaffuz etmesi küstahlıktır, ateşle oynamaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kılıç, lütfen tamamlayın.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) – Yunanistan’ın kara sularını 6 milin üzerine çıkarma amacı savaş çağrısı, korkaklığın meydan okumasıdır. Hele kara sularını 6 mile bir çıkarsınlar da görelim diyorum; el mi yaman, Türkiye mi yaman, hep birlikte şahit olalım. Hakkımızı çiğnetmeyiz, uluslararası hukuka aykırı hiçbir fiilî işgale Allah’ın izniyle müsaade etmeyiz. Yunan Hükûmetinin aklâselim bir çizgiye gelmesi bölge ve dünya barışı adına bir mükellefiyettir. Yunanistan’a enerji taşıyan hat TANAP’tır. Yunanistan’ın Türkiye’ye parmak sallamaktan vazgeçip sabrımızı taşımaktan uzak durması enerji güvenliği açısından lehine bir durum olacaktır. Ülkemiz enerji jeopolitiğinde kilit bir aktördür. Tatbik ve temin edilen aktif, dengeli, millî ve çok boyutlu dış politika milletimize refah ve huzur olarak yansımaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kılıç, lütfen tamamlayın.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) – Bitiriyorum.

Daha dün denize döktüklerimizin bu denli cüretkâr konuşması üzerine sözlerime şunu söyleyerek son vermek istiyorum: Bir gece ansızın gelebiliriz.

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Kılıç, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkan Vekili ve Muş Milletvekili Sezai Temelli’ye ait.

Sayın Temelli, buyurun.

24.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komitenin yayınladığı Türkiye'ye dair sonuç gözlemleri raporuna, Nobel Ödülü almış 69 ismin İmralı'da yaşanan tecride dair gönderdikleri mektuba, kadınların düğünde Kürtçe türküyü halay çektikleri gerekçesiyle gözaltına alındıklarına, Çorum L Tipi Cezaevinde Meclis TV'nin yasaklanmasına, 20 inşaat şirketinden 8'inin sıfır vergi ödediğiyle ilgili habere, İsrail'e ihracata devam edildiğine ve olimpiyat meşalesi koşusuna bir Kürt sporcunun katılmasına ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İsviçre'nin Cenevre kentinde 8 Temmuzda başlayan Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Aşağılayıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Komite, Türkiye'ye dair sonuç gözlemleri raporu yayınladı. Rapor 50 maddeden oluşuyor, içinde yok yok; o denli geniş bir rapor ki her türlü ihlal gerçekleşmiş durumda. Tabii, bu rapor yayınlanırken aynı zamanda İmralı'da devam eden mutlak tecride dair konu da gündeme geldi. Bu konuda Türkiye'den katılan bürokratlara çeşitli sorular soruldu. Neden disiplin cezasının kendisini bu denli tekrar ettiği ya da orada hak ihlallerine dair nelerin olduğu, yasalarla bunun ne kadarına izin verilip verilmediği gibi oraya katılmış olan heyete sorular soruldu. Heyetin yanıtı manidardı: “Bunu size yazılı olarak yanıtlayacağız.” Yani bir heyet gidiyor, Türkiye'deki mevcut durumdan bihaber ya da bihaber olmak istiyor, orada yanıt vermiyor. Dolayısıyla aslında biz o yanıtın ne olduğunu biliyoruz. O yanıt, olsa olsa şu olacaktı, bu da verilebilir bir şey değil; “Biz yasaları ihlal ediyoruz. Biz hukuk devletini, hukuku tanımıyoruz.” olması gerekir çünkü bu verilen disiplin cezaları bir yasa ihlalidir, bir hak ihlalidir, insanlığa dair bir suçtur çünkü işkence suçudur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Nobel Ödülü almış 69 isim İmralı'da yaşanan tecride dair bir deklarasyon yayınladılar, bir mektup gönderdiler; Öcalan'ın serbest bırakılmasını ve askıya alınan müzakerelerin yeniden başlatılmasını talep ettiler. Bu mektupta imzası olan çok değerli Nobel Ödülü sahipleri var, onların birkaçından bahsetmek istiyorum. 2003 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Coetzee, 2006 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi değerli yazarımız Orhan Pamuk, 2009 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Herta Müller, 2003 Nobel Barış Ödülü sahibi Şirin Ebadi, 2020 Nobel Fizik Ödülü sahibi Roger Penrose.

Evet, bu mektupta dile getirilenleri biz de savunuyoruz; Kürt meselesinin demokratik çözümü için, tüm sorunlarımızdan kurtulmanın belki de en önemli adımının atılması için müzakere sürecinin bir an önce başlatılmasını istiyoruz. Geçmişte başlatılmıştı, Türkiye halklarının umudu olmuştu o müzakere süreci ve aynı iktidar yine iktidardaydı. Dolayısıyla, bu hafızayı silmeden bu hafızayı bir kez daha hatırlatmak istiyoruz. Bakın, müzakereden vazgeçmenin bedelini Türkiye on yıldır ödüyor, her alanda ödüyor ve toplumsal barış giderek her hâliyle çöktürilmeye devam ediliyor, bunun örneklerini her gün yaşıyoruz; cezaevindeki hak ihlallerinden Kürtçeye, Kürt halkına yönelik türlü türlü saldırınlıklar da görüyoruz.

Bakın, burada bir fotoğraf var, bu fotoğrafı herkese göstermek istiyorum. Ne görüyorsunuz bu fotoğrafta? Bu fotoğrafta düğünde halay çeken kadınlar var. Evet, düğünde halay çeken kadınlara yönelik Siirt Valisi halkın huzurunun kaçırıldığını söylüyor. Düşünebiliyor musunuz düğünde halay çekiyor diye gözaltına alındılar. Size şu soruyu sorayım: Siz düğüne gittiğiniz de ne yapıyorsunuz? Gerçekten merak ediyoruz. Düğünde halay çekilir, türküler söylenir, eğlenilir, o mutlu gün düğün sahipleriyle paylaşılr ama düğüne, halaya giden kadınlar tutuklandılar, gözaltına alındılar. Şimdi, bunun nedeni -bu, Mersin'de başladı, Ağrı'da devam etti, şimdi de Siirt'te yaşanıyor- halkın huzurunu kaçırmaymış. Daha önce de burada dile getirdik; örneğin, Kürtçe tiyatrolar yasaklandı, Türkiye'de Kürtçe şarkı söyleyenlere yönelik saldırılar oldu. Oysa iktidar hep şunu söylüyordu: “Bizim zamanımızda artık Kürtçenin önündeki engelleri kaldırdık. Kürtçe televizyon var, Kürtçe radyolar var, Kürtçe tiyatrolar var,

düğünlerde Kürtçe söyleniyor, hiçbir yasak kalmadı.” diye burada bunu defalarca dile getirdiler, biz de defalarca yasakları dile getirdik. Artık bu konuda iktidar bir karar vermeli ve demokrasiden, hukuktan, adaletten yana, insan haklarından yana tavrını netleştirmeli çünkü bu yasaklar artık tahammül edilebilir yasaklar değil, kaldı ki bir mantığı bile yok. Yani düğünde halay çeken kadınlar Kürtçe şarkıyla halay çekiyor diye tutuklanır mı ya, böyle bir şey olabilir mi? O yüzden de bunlara son verilmesini istiyoruz ama vaka bitmiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Temelli, lütfen tamamlayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bakın, burada, sürekli olarak cezaevlerindeki hak ihlallerinden bahsettik, hasta tutsaklara yapılan muamelelerden bahsettik, bunların ne denli ciddi boyutlara ulaştığını, insanların orada bırakın artık bir hak ihlaliyle karşı karşıya kaldığını, yaşam hakkı ihlaliyle karşı karşıya kaldığını dile getirdik fakat bu hak ihlallerinin her türlü söz konusu. Son bir tanesi: Çorum L Tipi Cezaevinde Meclis TV yasaklanmış, Meclis TV’ye sansür uygulamış cezaevi yönetimi, biz burada ne konuşuyoruz? Bize sansür uyguluyor. Zihniyete bakar mısınız, Meclis TV’yi yasaklıyor. Bize yaptığı muameleye bakın, Meclise yaklaşıma bakın. Meclisi bu hâle düşüren aslında biziz. Bakın, şu anda televizyon kapalı. Niye kapalı? Meclis çalışıyor, halk Mecliste ne konuşulduğunu dinlemek istiyor ama şu anda Meclis TV kapalı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, lütfen tamamlayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Şu anda Meclis TV kapalı. Neden? Bunun bir açıklaması yok. Biz böyle davranırsak Çorum L Tipi Cezaevi Müdürü de Meclis TV’yi kapatır çünkü buradan gelen sesin duyulmasını istemiyor demektir. Bize sansür uyguluyor. Daha ötesi ne olabilir, diye hayretle düşünüyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gözünüzden kaçmamıştır, 20 inşaat şirketiyle ilgili bir haber yapıldı. İçindeki 8 inşaat şirketinin sıfır vergi ödediği ortaya çıktı, hiç vergi ödememişler. 30 milyar liralık ihale almış mesela bir şirket var, Taşyapı, hiç vergi ödememiş. Gerçi burada yasayı hazırlayan sayın milletvekili de vergi ödemediğini söylemişti yani bu artık olağan bir duruma dönüşmüş. Bu 8 şirketin hangi şirketler olduğunu biliyorsunuz değil mi? Olağan şüpheliler bunlar; Limaklar, Rönesanslar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, son kez uzatıyorum.

Lütfen tamamlayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Bugün çok tasarruflu gidiyoruz Sayın Başkan, o yüzden biraz daha uzatın lütfen.

Bu olağan şüpheli 8 şirketi biliyorsunuz işte, Limaklar, Cengizler, Rönesanslar, Taşyapılar; -biraz sonra vergi yasasının üzerinde de konuşacağız, burada Komisyon da farkında- bu 20 şirketin tümünün ödediği vergi yükü ne kadar biliyor musunuz? Yüzde 3. Türkiye’de “Kurumlar vergisi oranını yüzde 30’a çıkardık.” diye iktidar övünüyor, vergi aldığını sanıyor oradan. Aldığı verginin efektif vergi yükü inşaat şirketlerinde yüzde 3, inşaat şirketlerinin büyükleri de yani 190 milyar ihale almış olan 8 büyük şirketin ödediği vergi ise sıfır, hiç yük taşımıyorlar. Peki, inşaatçılar böyle de diğerleri farklı mı? Mesela İSO 500’e bakıyoruz, kurumlar vergisi yükü yüzde 11 yani vergi ödenmiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Temelli, teşekkür için açıyorum.

Buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Peki, bir asgari ücretlinin üzerindeki vergi yükü kaç? Yüzde 3 mü, yüzde 11 mi? Hayır, ortalamada yüzde 35 yani bir asgari ücretli yüzde 35 vergi yükü taşıyor; bu ülkede Limaklar, Cengizler yüzde 3 taşıyor, bu ülkede TÜPRAŞ'lar yüzde 11 taşıyor ama asgari ücretlilerin vergi yükü yüzde 35.

Son olarak, Filistin'de yaşanan soykırım devam ediyor. Evet, kınamaya devam ediyoruz, ihracata da devam ediyoruz. Bu, TÜİK verilerinde var. Bu savaşın sonlanması için mutlaka gerçekçi, sahici müdahaleler gerekiyor, Orta Doğu'daki tüm savaşları bir an önce durdurmamız gerekiyor. Ben bu olimpiyatların savaşın durmasına vesile olmasını diliyorum. Olimpiyatlar, tüm dünya halklarının sporcularının bir araya geldiği...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Temelli, lütfen tamamlayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – ...savaşı durdurmak için bir araya geldiği, tüm tarih boyunca da böyle olduğu büyük bir şenliktir. Bu şenliğe katılmış tüm sporculara başarılar diliyoruz. Bu olimpiyatlarda yeni bir şey daha oldu, Orta Doğu için, bizim için çok güzel bir şey oldu; Olimpiyat Meşalesi Koşusu'na hem bir Kürt sporcu katıldı hem de zaten Türk sporcu vardı dolayısıyla sporun bir kardeşlik olduğunu, spora ırkçılık karıştırmaya kalkanlara çok güzel bir yanıtı hep beraber verdiler.

Ben bu vesileyle olimpiyatların barışın, Orta Doğu barışının ilk adımı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili ve Ankara Milletvekili Murat Emir'e ait.

Sayın Emir, buyurun.

25.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, yap-işlet-devret modeliyle yandaş firmalara olağanüstü kolaylıklar sağlandığına ve Fethiye-Dalaman arasındaki tünel geçişinden Jandarma ekiplerinin ücret ödeyerek geçmek zorunda kalmasına, Samsun'da yaşananların Bakan Murat Kurum'un halkın gerçeklerinden ne kadar kopuk olduğunu ve seçimleri niye kaybettiğini apaçık ortaya çıkardığına; Cumhurbaşkanının, Cumhuriyet Halk Partili belediyeleri nasıl hizmet yapamaz hâle getireceğini açıkça ilan ettiğine, SGK'ye borçları olan şirketleri bu milletin öğrenmesi gerektiğine, 21/b'yle ihale alan bazı şirketlerin hiç vergi ödemediğine ve olimpiyatların, hem dünya barışına hem de ülkeler arası ilişkilerin gelişmesine katkı vermesini dilediğine ilişkin açıklaması

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yap-işlet-devret modelleriyle özellikle köprü ve otoyollar yapıldı; yapan firmalara, yandaş firmalara da olağanüstü kolaylıklar sağlandı, geçiş garantileri, araç garantisi, yolcu garantisi sağlandı ama öylesine bu yolları, otobanları, köprüleri devretmişiz ki öylesine vazgeçmişiz ki kamu araçları bile, kamu görevi yapmaya giden araçlar bile geçiş ücreti ödemek zorunda kalıyorlar. Zaten geçeceğinden çok daha fazla garantiler verilmiş nitekim zamanın Ulaştırma Bakanının 4 milyar dolarlık bir ekstradan hak sağladığı şimdi de konsorsiyumun tekrar CEO'su olduğunu biliyoruz yani koltuktan kalkmış, kendi CEO'su olduğu şirkete avantajı sağlamış, geri gelmiş aynı koltuğa oturmuş ama bir şeyi unutmuşlar: Ambulanslara, Jandarmanın araçlarına, kamu araçlarına bir kolaylık sağlamayı dahi akıllarına getirmemişler. Devleti

böylesine bir akıl yönetiyor. Nitekim en son gördük, dün görüntülere yansımıştı; Fethiye-Dalaman arasındaki köprüde tünel geçişinde Jandarma ekipleri ücret ödeyerek geçmek zorunda kaldılar. Bu kabul edilemez.

Yine, dün Samsun’da Sayın Bakan Murat Kurum’un halkın gerçeklerinden ne kadar kopuk olduğu ve seçimleri niye kaybettiği apaçık ortaya çıktı. Bir kadın vatandaşımız yaklaşıyor, derdini anlatmaya çalışıyor ama sorunları dinlemek ve sorunları çözmek durumunda olan, o sorunları çözmeye dönük çözüm önerileri getirmek durumunda olan Sayın Bakan, bir yandan bu vatandaşımıza sadaka verir gibi, bir dilenciye sadaka verir gibi eline kart sıkıştırmaya çalışıyorlar, para sıkıştırmaya çalışıyorlar.

Sayın milletvekilleri, buradan sesleniyoruz Sayın Bakana: Bu milletin vakarını asla unutmazınlar ve bu milleti böylesine sadaka alacak duruma düşürenler kendileri, emeklilere sadece 2.500 lira maaş artışı öngörenler, vatandaşa sadaka verir gibi maaş artışı yapanlar vatandaşı düşürdükleri durumu biliyorlar ama kimsenin, kimsenin bu insanların, vatandaşlarımızın onuruyla oynamaya hakkı yoktur. Sayın Murat Kurum’dan bir an evvel özür dilemesini bekliyoruz. Onun oturduğu koltuk, asgari ücrete, emekli maaşına zam yapması gereken, çözüm bulması gereken koltuktur.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; özellikle Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin başarılı hizmetlerini gördükçe ve 31 Mart seçimlerindeki zaferi hâlâ sindiremedikçe Sayın Cumhurbaşkanının sinirleri bozulmaya devam ediyor. Geçen hafta geldi ve tehdit edencesine Cumhuriyet Halk Partili belediyeleri nasıl sıkıştıracağını, onların elini kolunu nasıl bağlayacağını ve hizmet yapamaz hâle getireceğini açıkça ilan etti. “Öyle bundan sonra 25 kuruşa simit yok.” dedi. Peki, belediyeler ne yapıyorlar? Doğumdan ölüme kadar hizmet ediyorlar. Pandemide Cumhuriyet Halk Partili belediyeler hizmet ettikçe önce vatandaştan toplanan milyonlarca liraya el koydular yeter ki bunlar hizmet yapamazlar diye. Baktılar, olmuyor; fırınları kapattılar, aşevlerini kapattılar, Cumhuriyet Halk Partili belediyeler vatandaşı doyurmasın diye. O da yetmedi, her bir yasada akıllarına Cumhuriyet Halk Partili belediyeleri sıkıştırmak, bütçe yükü yüklemek geliyor.

Yine anlıyoruz ki Sayın Cumhurbaşkanının belediye borçlarını kaynağından kesmesi yetmeyecek. Bir planın daha içinde olduklarını anlıyoruz. Belediye iştiraklerinin de borçlarını kaynağından kesme yoluna gitmeyi düşünüyorlar. Bunu düşünmesinler, onlar belediyelerin nasıl daha iyi hizmet edebileceğiyle, onunla uğraşsınlar. Çünkü burada asıl cezalandırılan vatandaşlarımız, o hizmeti alması gereken vatandaşlarımızı cezalandırıyorlar ve vatandaşlarımız aslında her şeyi görüyor. Eğer paraya ihtiyaçları varsa... Gerçekten SGK’nin olağanüstü borcu olduğunu biliyoruz, 540 milyar liralık batak borcu var ve bu borçların hangi şirketlere ait olduğunu söylemiyorlar, dört yıldır bunlar açıklanmıyor, önce onu açıklayın. Kimi koruyorsunuz? Kime bu paraları peşkeş çektiniz? Kime gerekli takibati yapmadınız? Kimden alacaksınız? Bir defa bu millet öğrensin.

Şimdi, Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin borcu 70 milyar lira, akılları fikirleri onun üzerinden bizim belediyelerimizi sıkıştırmak. Eğer paraya ihtiyaçları varsa gidecekleri yer belli. Sadece kur korumalı mevduat için ödenen para 1, 2 trilyon.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Emir, lütfen tamamlayın.

MURAT EMİR (Ankara) – 1,2 trilyon kur korumalı mevduat faciasıyla zenginlerin, döviz sahiplerinin cebine koyacaksınız, sonra döneceksiniz, belediyeleri iş yapamaz hâle getirmek için onların boğazını sıkacaksınız, bu olmaz. Aynı şekilde, geçen yıl sadece vazgeçilen vergi 600 milyarın üzerinde, onların üstüne gideceksiniz. Bakın, bunların üstüne gitmedikleri gibi dün bir tablo yayınlandı,

bildiğimiz ama her gördüğümüzde şaşırdığımız ve hiçbirimizin kabullenemeyeceği bir tablo. Bakın, 21/B'yle ihaleler alıyorlar yani gerçek ihaleler değil bunlar “Gel kardeşim, 10 milyara, 20 milyar liraya yap.” diyorlar, bildiğimiz şirketler; Rönesans var, Limak var, Cengiz var, Kolin var, Taşyapı var, hepsi var, bakıyorsunuz, iki yılda, üç yılda sıfır lira vergi ödemişler. İşte, bunların üstüne gideceksiniz, paraya ihtiyacınız varsa, bunların üstüne gideceksiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Emir, lütfen tamamlayın.

MURAT EMİR (Ankara) - Emekliye 33 milyarı vermekte zorlanıyorsunuz ama dönüyorsunuz koca koca firmalara 10 milyar, 20 milyar, 22 milyar, 30 milyara yakın son üç yılda ihale vermişsiniz hem de ihalesiz peşkeş çekmişsiniz, sonra onlardan sıfır lira vergi alıyorsunuz, bunu hiçbir vicdanın kabul etmesi mümkün değil Sayın Başkan.

Aynı şekilde, ben de başlayan olimpiyatların hem dünya barışına hem de ülkeler arası ilişkilerin gelişmesine katkı vermesini diliyorum, umuyorum ve umuyorum ki özellikle Ukrayna’da, dünyanın her yerinde ve çok daha önemli bir şekilde Gazze’de yaşanan insanlık dışı katliamın durdurulması için sporun bir barış fırsatı olarak değerlendirilmesi ve bu vesileyle de buradaki katliama tüm dünyanın, tüm insanlığın açık bir biçimde karşı durmasının zamanı gelmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Emir, son kez uzatıyorum, lütfen tamamlayın.

MURAT EMİR (Ankara) - Tüm sporcularımıza da buradan başarı dileklerinizi iletiyoruz.

Sabrinız için teşekkür ederim Sayın Başkan. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Emir.

Diğer söz talebi Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili ve Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta’ya ait.

Sayın Şahin Usta, buyurun.

26.- Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta’nın, Paris 2024 Olimpiyat Oyunları’nın LGBT rezaletinin sergilendiği bir törenle açıldığına, soykırımcı İsrail’in Gazze Şeridi’ne yönelik saldırılarının iki yüz doksan beş gündür aralıksız devam ettiğine, HIT-30 Yüksek Teknoloji Yatırım Programı’na, çözüm sürecini kimin nasıl bitirdiğini tüm kamuoyunun yaşayarak gördüğüne, İsrail’e ihracatın bittiğine ve sigorta prim borçlarının ödenmesiyle ilgili atılan adımdan neden rahatsız olunduğuna ilişkin açıklaması

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de tüm Genel Kurulu ve Divanı saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Dün Paris 2024 Olimpiyat Oyunları’nın açılışını izledik. Ne yazık ki izleyemedik! Sporun tarihi ve kültürel zenginlikleri yerine her türlü sapkınlığın sunumu ile LGBT rezaletinin sergilendiği bir törenle açılış yapıldı. Kirli ideolojilerin ve sapkın fikirlerin normalleştirilmeye çalışıldığı bu açılış sporun bizlere vermesi gereken birleştirici gücünü değil ahlaksızlıkların dünyaya aşılanmaya çalışıldığı bir sirk görüntüsünden öteye gidemedi. Ne yazık ki inancından dolayı başını örten sporcunun örtüsünü şapka altına saklamak zorunda bırakan Fransa bu ahlaksızlık geçidine izin vermiştir. İfade etmek isterim ki bize dayatılmaya çalışılan bu sapkın zihniyetlerin her zaman karşısında olacağız.

İsrail soykırımıyla, vahşetiyle maalesef tüm dünyanın gündeminde. Soykırımcı İsrail’in Gazze Şeridi’ne yönelik başlattığı havadan, denizden ve karadan saldırılar iki yüz doksan beş gündür aralıksız devam ediyor. Katil İsrail’in katil Başbakanı ABD Kongresinde alkışlanırken İsrail ordusunun Gazze

Şeridi'nin çeşitli bölgelerinde düzenlediği saldırılar sonucunda önceki gün de yine 10 masum Filistinli şehit oldu. İsrail'in saldırıları altındaki Gazze'de 17 yaşındaki Muhammed Esad açlıktan hayatını kaybetti. Gazze'de açlıktan ölen sivillerin sayısı da 46'ya yükseldi, ki bunlar sadece kayıtlara giren rakamlar, İnsanlık adına utanç verici bu kıyımı bir kez daha lanetliyor, Filistinli kardeşlerimize yönelik tüm desteğimizi, gayretimizi, çabamızı yineliyorum.

Dün, bahsettiğim HIT-30 yani ülkemizin gelecek yürüyüşünde son derece önemli bir program açıklandı. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın da katılımıyla açıklanan HIT-30 Yüksek Teknoloji Teşvik Programı Türkiye Yüzyılı'nın aynı zamanda yatırım yüzyılı olma hedeflerindeki önemli bir adımdır. Bu kapsamda, özellikle yenilikçi, yükselen teknoloji alanlarında Türkiye'ye küresel yatırımların gelmesi hedeflenmektedir. HIT-30'la, yüksek teknoloji ve yüksek katma değerli yeni yatırımlar için Türkiye'nin avantajlarını pekiştirirken, ülkemizin 2030 yılına kadar yüksek teknoloji yatırımlarının odak noktası hâline gelmesini de amaçlıyoruz. HIT kapsamında dün ilan edilen 6 çağrıyla, önemi gittikçe artan teknoloji alanlarında kalkınma yolculuğumuza büyük katkı sağlayacak en az 20 milyar dolarlık özel sektör yatırımını ülkemize kazandıracağız. Tekrar, bu programda emeği geçen başta Sanayi ve Teknoloji Bakanımız olmak üzere bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyor, her birine de buradan sevgilerimizi gönderiyoruz.

Çözüm sürecinin bitirilmesinden bahsedildi. Söylenecek tek şey var: Çözüm sürecini kimin nasıl bitirdiğini tüm kamuoyu yaşayarak, izleyerek gördük. Keşke bu acılar yaşanmasaydı, bu hendekler kazılmasaydı, masum insanlar hedef alınmasaydı.

İsrail'le ihracatın bittiğini kaç defa söyledik, artık, bu iftiradan, bu yalandan bıktık ama bir kere daha kayıtlara geçmesi açısından tekrar üstüne basarak söylüyorum.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Ticaretin devam ettiğini söylediğimizde her zaman olmadığını söylediniz.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Sigorta primlerinin ödenmesiyle ilgili yapılan çağrıdan rahatsız olduğunu bir kere daha görüyoruz. Şunu söylemek istiyorum: Bu sigorta prim borçlarının ödenmesiyle ilgili atılan adımdan neden rahatsız olundu? Şunu söylüyorlar: Belediyeleri sıkıştırarak bütçelerinin kısıtlanmasına çalışıldığını iddia ediyorlar. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin toplam bütçesi 500 milyarın üzerinde, SGK borcu 2024 için 3 milyar 250 milyon yani bu 500 milyarlık bütçeden 3 milyar liralık bir borcu ödemek bu belediyeyi sıkıştırmak anlamına gelmez. Bu, SGK için önemli bir miktardır; bunun ödenmesini tekrar söylüyorum. Uzlaşmacı bir yaklaşımı sağlamak için yapılmıştır ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi de başvurusunu yapmış, bu ödemeye ilgili girişimini başlatmıştır; bu yapıcı tutumdan dolayı da teşekkür ediyoruz. Konunun saptırılmaması, bu milletin çıkarları, hizmetin devam ettirilmesi amacıyla da SGK yapılandırılmasının, borçların ödenmesinin tekrar millete hizmet amaçlı olduğunu vurgulamak istiyorum.

Teşekkür ederim Başkan.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Yani AKP, SGK'yi batırmış durumda anlaşılan.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – SGK'yi Kılıçdaroğlu batırıyordu, yanlış hatırlıyorsunuz.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

Danışma Kurulunun bir önerisi vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Öneriyi okutuyorum:

IV.- ÖNERİLER**A) DANIŞMA KURULU ÖNERİLERİ**

1.- Danışma Kurulunun, (3/908) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'nin görüşmesinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesine ilişkin önerisi

No:36

27/7/2024

Danışma Kurulu Önerisi

Danışma Kurulunun 27 Temmuz 2024 Cumartesi günü (bugün) yaptığı toplantıda (3/908) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'nin görüşmesinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla iki konuşmacı tarafından kullanılabilmesi önerisinin Genel Kurulun onayına sunulması uygun görülmüştür.

Numan Kurtulmuş

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Başkanı

Leyla Şahin Usta

AK PARTİ Grubu

Başkan Vekili

Murat Emir

CHP Grubu

Başkan Vekili

Sezai Temelli

DEM PARTİ Grubu

Başkan Vekili

Filiz Kılıç

MHP Grubu

Başkan Vekili

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu

İYİ Parti Grubu

Başkan Vekili

Bülent Kaya

Saadet Partisi Grubu

Başkan Vekili

BAŞKAN – Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmiştir.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, Anayasa'nın 92'nci maddesine göre verilen (3/908) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'nin görüşmelerine başlıyoruz.

Şimdi tezkereyi okutuyorum:

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI**A) TEZKERELER**

1.- Cumhurbaşkanlığının, hudut, şümül, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanınca takdir ve tayin olunacak şekilde, 2713 (2023) sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı'na ve uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerimize uygun bir biçimde, gerektiğinde üçüncü ülkeler ve uluslararası örgütlerle iş birliği imkânları da kullanılarak, Somali ile ülkemiz arasında akdedilen milletlerarası anlaşmaların uygulanması kapsamında, Türk Silahlı Kuvvetleri unsurlarının, Somali'nin terörizm, deniz haydutluğu, yasadışı balıkçılık, her türlü kaçakçılık ve diğer tehditlere karşı güvenliğinin sağlanması faaliyetlerine destek verilmesi amacıyla Somali'nin deniz yetki alanları dâhil olmak üzere iki ülke tarafından müştereken belirlenecek bölgelerinde ve münhasıran tespit edilecek kurallarla görevlendirilmesi ve bununla ilgili gerekli düzenlemelerin Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenecek esaslara göre yapılması için Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca iki yıl süreyle izin verilmesine dair tezkeresi (3/908)

19/7/2024

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Somali, kökleri tarihten gelen yakın ilişkilere sahip olduğumuz dost ve kardeş bir ülkedir. Hint Okyanusu'na ve Aden Körfezi'ne kıyısı bulunan stratejik konumdaki Somali'nin güvenliği ve istikrarı tüm bölge için önem arz etmektedir.

Somali Federal Hükûmeti ülkesinin egemenliğini ve bağımsızlığını güçlendirmek, iç ve dış güvenliğini sağlamak ve ulusal bütünlüğünü temin edebilmek maksadıyla bir yandan savunma ve güvenlik kuvvetlerinin yeniden yapılandırma çalışmalarına devam ederken diğer yandan terörle mücadele operasyonlarını sürdürmektedir.

Ülkemiz 2011 yılından bu yana Somali Federal Hükûmetiyle iki ülke halkının faydasına olacak şekilde girişimci ve insani dış politikamız çerçevesinde siyasi, sosyal, ekonomik ve güvenlik alanlarında çok yönlü iş birliği tesis etmiştir. Ülkemizin Somali halkı nezdinde sahip olduğu itibar ve yıllar içerisinde ülkemize yönelik oluşan güven iş birliğimizin kesintisiz biçimde sürdürülmesine önemli bir etken olmuştur.

İki ülke arasında yürürlükte bulunan Askeri Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İşbirliği Çerçeve Anlaşması, Askeri Eğitim İşbirliği Anlaşması, Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması ve Asgari Mali İşbirliği Anlaşması kapsamında Somali’de güvenlik ve istikrarın sağlanmasına yönelik eğitim, yardım ve danışmanlık faaliyetlerimiz sürdürülmekte, Somali savunma ve güvenlik kuvvetlerinin yeniden yapılandırılması ve terörle mücadele edebilecek kapasiteye ulaşabilmesini teminen uluslararası toplumla birlikte on yılı aşkın süredir destek sağlanmaya devam edilmektedir.

Türk Silahlı Kuvvetleri deniz unsurları, Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşme ve 16 Aralık 2008 tarihli ve 1851 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı temelinde uluslararası toplumca Aden Körfezi, Somali açıkları (Somali kara suları hariç), Arap Denizi ile mücavir bölgelerde yürütülen deniz haydutluğu, silahlı soygun eylemleri ve denizde terörizmle mücadeleyle ilişkin çabalara Türkiye Büyük Millet Meclisi 2009 yılından bu yana verdiği ve son olarak 17 Ocak 2024 tarihli ve 1401 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararı’yla süresi bir yıl uzatılan izin çerçevesinde etkin bir şekilde destek vererek Somali açıklarında seyrüsefer emniyetinin sağlanmasına da katkıda bulunmakta olup 2024 yılının Temmuz ayından itibaren bu amaca matuf faaliyet gösteren Birleşik Görev Kuvveti-151’e (CTF-151) yedinci kez komuta edecektir.

Yapılan bu faaliyetlerle, bölgede seyreden Türk Bayraklı ve Türkiye bağlantılı ticari gemilerin emniyetinin etkin şekilde muhafaza edilmesi, anılan bölgelere yapılan insani yardım faaliyetlerine destek verilmesi, Türk Silahlı Kuvvetleri deniz unsurlarının harekât etkinliği ve bölgeye ilişkin tecrübesinin artırılması, Birleşmiş Milletler sistemi içinde bölgesel ve küresel ölçekte oynadığımız rolün ve görünürlüğümüzün pekiştirilmesi sağlanmaktadır.

Somali savunma ve güvenlik kuvvetleri, personel ve diğer kaynaklar açısından yeterli potansiyele sahip olmasına rağmen ekonomik zorluklar sebebiyle görevlerini yerine getirmede istenen seviyeye ulaşamamıştır. Somali Federal Hükûmeti, terörle mücadele ve güvenlik kuvvetleri ile diğer devlet kurumlarının kapasite girişiminin bir sonraki aşamasına geçebilmek amacıyla, hâlihazırda ekonomik açıdan değerlendirilemeyen deniz yetki alanlarında kontrolün sağlanmasını ve deniz kaynaklarının Somali ekonomisine kazandırılmasını hedeflemektedir. Bu hedef, 12 Aralık 2023 tarihinde New York’ta ülkemizin ortak ev sahipliğinde düzenlenen Somali’nin Güvenliği Konferansı’nda kabul edilen ve Somali’nin güvenlik sorumluluğunu yakın gelecekte tek başına üstlenmesine yönelik Somali Güvenlik Sektörü Kalkınma Planı’yla da uyumludur.

Bu amaçlara uygun şekilde, Türkiye Cumhuriyeti ile Somali Federal Cumhuriyeti arasında 8 Şubat 2024 tarihinde Savunma ve Ekonomik İşbirliği Çerçeve Anlaşması imzalanmıştır. Bahse konu anlaşma, iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve aynı amaçla savunma iş birliğinin güçlendirilmesi, bu suretle Somali’nin ekonomik kaynaklarının daha etkin ve verimli şekilde kullanılmasına yönelik yapılacak faaliyetlerin detaylarını kapsamakta olup her iki ülke tarafından da onaylanmıştır.

Müteakiben, Somali Federal Hükümeti, Savunma ve Ekonomik İşbirliği Çerçeve Anlaşması'nda mutabık kalınan amaçlar doğrultusunda, terörizm, deniz haydutluğu, yasa dışı balıkçılık, her türlü kaçakçılık ve diğer tehditlere karşı Türkiye Cumhuriyeti'nden, Silahlı Kuvvetlerimizin vereceği destek dâhil olmak üzere yardım talep etmiştir.

Bu itibarla, mezkûr anlaşmada mutabık kalınan amaçlar ile Somali'nin terörle mücadelesine dair Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1 Aralık 2023 tarihli ve 2713 sayılı Karar'ı kapsamında, Somali'nin istikrar ve refahına yönelik bütüncül yaklaşımımız temelinde, Somali'nin ekonomik kaynaklarının korunmasına yardım edilerek kendi kaynaklarından etkin bir şekilde istifade etmesi ve bu sayede savunma ve güvenlik kuvvetlerini ülkenin güvenliğini temin ve idame edecek seviyeye getirmesi öngörülmektedir.

Somali'yle gerçekleştirilecek bu iş birliği sayesinde, Somali'nin ekonomik kaynaklarının güvence altına alınması ve dış ticaretimiz ile deniz taşımacılığımız açısından kilit önemdeki bölgede istikrara ve güvenliğe katkıda bulunulması ve Somali'yle dostluğumuzun tahkim edilmesi, ayrıca uluslararası barış ve istikrarı tehlikeye düşüren ve millî menfaatlerimizi de olumsuz yönde etkileyebilen Aden Körfezi, Arap Denizi ve mücavir bölgelerdeki terörizm, deniz haydutluğu ve silahlı soygun eylemlerine karşı yürütülen çabalara ülkemizin desteğinin pekiştirilmesi sağlanacaktır.

Bu mülahazalarla, hudut, şümül, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanlığınca takdir ve tayin olunacak şekilde, 2713 (2023) sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı'na ve uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerimize uygun bir biçimde, gerektiğinde üçüncü ülkeler ve uluslararası örgütlerle iş birliği imkânları da kullanılarak, Somali ile ülkemiz arasında akdedilen milletlerarası anlaşmaların uygulanması kapsamında, Türk Silahlı Kuvvetleri unsurlarının, Somali'nin terörizm, deniz haydutluğu, yasa dışı balıkçılık, her türlü kaçakçılık ve tehditlere karşı güvenliğinin sağlanması faaliyetlerine destek verilmesi amacıyla Somali'nin deniz yetki alanları dâhil olmak üzere iki ülke tarafından müştereken belirlenecek bölgelerinde ve münhasıran tespit edilecek kurallarla görevlendirilmesi ve bununla ilgili gerekli düzenlemelerin Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenecek esaslara göre yapılması için Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca iki yıl süreyle izin verilmesi hususunda gereğini bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip Erdoğan

Cumhurbaşkanı

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı tezkeresi üzerinde İç Tüzük'ün 72'nci maddesine göre görüşme açacağım.

Gruplara ve şahsı adına 2 üyeye söz vereceğim.

Konuşma süreleri, gruplar için yirmişer dakika ve şahıslar için onar dakikadır.

Alınan karar gereğince gruplar adına yapılacak konuşmalar en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilir.

Tezkere üzerinde söz alacak sayın milletvekillerinin isimlerini okuyorum: Saadet Partisi Grubu adına Bursa Milletvekili Cemalettin Kani Torun, İstanbul Milletvekili Mustafa Kaya; İYİ Parti Grubu adına Tekirdağ Milletvekili Selcan Hamşioğlu; Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Erzurum Milletvekili Kamil Aydın; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cüpolo; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Namık Tan; Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Eskişehir Milletvekili Fatih Dönmez. Şahıslar adına Muğla Milletvekili Süreyya Öneş Derici, Aksaray Milletvekili Hüseyin Altınsoy.

Şimdi, ilk söz, Saadet Partisi Grubu adına Bursa Cemalettin Kani Torun'a ait.

Sayın Torun, buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, on bir yıl önce bugün Somali'deki Büyükelçiliğimize yapılan saldırıda hayatını kaybeden, şehit olan Sinan Yılmaz kardeşimi rahmetle anıyorum. Aynı güne denk gelmesi de bir tesadüf oldu.

“Somali nasıl bir yer?” “Niye biz Somali'deyiz?” önce oradan başlayayım. Değerli arkadaşlar -gördüğünüz harita- Somali “Afrika Boynuzu” denilen bölgede dünyanın en önemli 10 su yolundan birini tutan çok önemli jeostratejik bir bölgede bulunuyor. Türkiye'nin -tarihsel olarak- Somali'yle tarihi bağları var. Nasıl var? Ta, 16'ncı yüzyılda 1530'lardan itibaren Osmanlı Devleti'nin Habeşistan eyaletine bağlı olarak bir süre Osmanlı'nın toprağı olmuş, sonrasında 19'uncu yüzyılda yine kuzey bölgesi Osmanlı'nın toprağı olmuş tarihsel olarak bizimle belli bir dönem bir arada olmuş bir toprak parçası ve bir millet. Ve yine, Somali milletin tamamı Müslüman olarak hem Arap Birliğinin hem de İslam İşbirliği Teşkilatının bir üyesidir.

Somali 1960'ta bağımsızlığını kazandı; şöyle ki: Kuzey bölgesindeki İngiliz sömürgesi olan bölge ile güneydeki İtalyan sömürgesi olan bölge ayrı ayrı bağımsızlığa kavuşup 30 Haziran 1960'ta bağımsızlığını ilan etti her ikisi. Ve Somali o günden itibaren Birleşmiş Milletlerin üyesi, bağımsız bir devlet olarak faaliyet gösteriyor ancak 1969'da askerî darbe sonucundaki askerî hükümet 1991 yılında bir iç karışıklık, iç savaş sonucu yıkılınca 1991 ile 2006 arasında on beş yıl aşiretler arası kavgaya sahne oldu ve sonrasında 2006'da, o gün İslami grupların ortak olarak bir araya getirip kurdukları İslam Mahkemeleri Yönetimi kuzeyden Etiyopya'nın saldırısı sonucu yıkılınca orada direniş gösteren Genç Müslümanlar Hareketi -EşŞebab diye biliniyor- yönetime karşı ayaklandı. Bilahare Afrika Birliğinin desteğiyle Somali'de daha önce Amerikalıların düşman ilan ettiği İslam Mahkemelerinin başındaki zatı Cumhurbaşkanı olarak tanıdı ve Şeyh Şerif Ahmet Cumhurbaşkanı olarak tanıdı 2009'da, ondan sonra Türkiye'yle yakın ilişkiler gelişmeye başladı. 2011 yılında büyük bir kıtlık hadisesi oldu. Haziran ayında yaklaşık 200 bin insan açlıktan öldü. O dönemde dönemin Başbakanı olan Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan büyük bir heyetle 18 Ağustosta Somali'ye -Mogadişu'ya- uzun bir aradan sonra gitmiş oldu ve o tarihten itibaren Türkiye Somali'de faaliyet gösteriyor.

Türkiye'nin Somali'deki faaliyetleri ana başlıklar olarak, birincisi, insani yardım. İnsani yardımı da bildiğiniz gibi, o dönemde, 2011 yazında büyük bir bağış kampanyası düzenlendi, yaklaşık o günün rakamlarıyla 550 milyon TL toplandı ve bu 350 milyon dolar ediyor. Bu 350 milyon dolarla o günkü yardım faaliyetleri organize edildi. Bilahare insani yardıma ilaveten kalkınma yardımları başlattık. Yine, dediğim gibi, bütçe imkanlarıyla değil bağış paralarıyla yapıldı bunlar. O dönemde yapılan kalkınma yardımlarıyla ulaştırma, eğitim ve sağlık alanlarında ciddi yatırımlar oldu. Ben 2011 Ağustosunda ziyaretin hemen akabinde büyükelçi olarak atandım ve ilk başta yani Türkiye'nin olduğu ama başka hiçbir ülkenin büyükelçiliğinin olmadığı bir dönemde üç yıl bu bölgede faaliyet gösterdik ve bu dönemde Türkiye -dediğim gibi- 3 ana alanda ciddi faaliyetlerde bulundu. Birincisi, tekrar edeyim, insani yardım. Altı ay sonra, Birleşmiş Milletler açlık sorununun ortadan kalktığını ilan etti. Sonrasında yine kalkınma yardımları konusunda hastaneler yapıldı, Sayın Bekir Bozdağ'ın da o dönemde Başbakan Yardımcısı olarak bizzat ilgilendiği bir projeydi bu. Hem hastaneler hem okullar, yollar, liman vesaire konularında destek yapıldı.

Üçüncüsü de devlet kurulmasında -yani devlet yapısı çöktüğü için iç savaşta- Türkiye destek oldu. Bunun sonucunda Türkiye, devlet kurumları kurulurken önemli bazı hizmetleri üstlendi. Nasıl üstlendi? Mesela, askerî sistem çöktüğü için terörizm ortaya çıkmıştı ve Türkiye askerî alanda destek verdi ve bunun sonucu olarak yine benim orada olduğum dönemde başlattığımız bir askerî eğitim tesisi projesi vardı üs olarak ve bu askerî eğitim tesisi bilahare faaliyete geçti ve yaklaşık 2017'den beri, yedi yıldır faaliyet gösteriyor ve bu dönemde Somali'nin subay ve astsubaylarını biz yetiştirmiş olduk, Türkiye yetiştirmiş oldu. Diğer kamu kurumlarına Türkiye yardımcı oldu ve Türkiye, bir anlamda Somali'yi o iç savaştan çekip çıkaran bir ağabey rolü üstlendi.

Şimdi, öncelikle şunu söyleyeyim: Burada emperyal bir şey görmemek gerekiyor çünkü Somali ile Türkiye'nin ilişkileri gerçekten bir kardeşlik ilişkisi. Bu konuda Somali halkındaki Türkiye sevgisini yurt dışına özellikle gidenler bilirler; Somali'ye gitmek şart değil, Amerika'daki, İngiltere'deki, Avrupa'daki Somalililerde de bunu görebilirsiniz. Bu kardeşlik ilişkisi sonucu Türkiye, buraya birtakım yatırımlarda bulundu. Bunun sonucunda Türkiye'nin de oraya ticaret anlamında ciddi faydası oldu ve şu anda 300 milyon doların üzerinde Türkiye'nin oraya ihracatı var, oradaki birtakım tesisleri -liman, havalimanı vesaire- Türk firmaları işletiyor. Devamında, askerî tesise ilaveten... Bu bölgede, biliyorsunuz, doğal kaynaklar da zengin. "Offshore"da petrol arama ruhsatları daha önce verilmişti bazı yabancı şirketlere. Bu "offshore" bölgesinde, şu bölgede, Mogadişu açıklarında 3 tane blokta, yakınlarda Türkiye'nin petrol çıkarması için bir anlaşma yapıldı Enerji Bakanlığımız ile Somali arasında, onun öncesinde bir de askerî anlaşma imzalandı. Somali kıyılarında, biliyorsunuz, uzun iç savaş dolayısıyla Somali'nin deniz kuvvetleri ortadan kalktığı için korsanlık çok gelişti, Somali'nin balık rezervini başka ülkeler gelip kullanmaya başladılar ve bunu Somali engelleyemedi. Türkiye bu konuda da Somali'ye yardımcı olacak, belli bir miktarını Türkiye almak üzere Somali'nin sahillerinin güvenliğinde Somali'ye insan kaynağı yetiştirilmesi ve ekipman konusunda destek olacak.

Son yapılan anlaşmayla, 8 Şubat anlaşmasıyla Somali'yle bir askerî anlaşma yapıldı. Ben burada bugüne kadar Somali'yle ilgili yapılan bütün politikaları sonuna kadar destekledim. Zaten işin içinde uzun zaman bulunduğum için biliyorum neler yapıldığını ancak burada sayın yetkililere, özellikle Bakanlığımıza ve Meclisteki Komisyona bu anlaşmanın getirilmesi konusunda talepte bulunuyorum çünkü bu anlaşmada ne olduğunu kimse bilmiyor. Bu anlaşmanın, askerî anlaşmanın da bir an önce Dışişleri Komisyonumuzda görüşülmesini özellikle istirham ediyorum.

Son olarak, Türkiye, bildiğiniz gibi, gelen tezkereyle bu bölgeye gemi gönderecek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Torun, lütfen tamamlayın.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Devamla) – Bununla ilgili söyleyeceğim şey şu: Türkiye'nin o 3 blokta petrol araması doğrudur; orada kurulacak olan petrol arama tesislerinin güvenliği açısından bölgeye gemi gönderilmesi, savaş gemisi gönderilmesi de doğrudur ancak kuzeyde ayrılıkçı olan Somaliland bölgesi birkaç gün önce bir açıklama yaptı ve Türkiye'nin kara sularını kullanmasına müsaade etmeyeceğini söyledi. Her ne kadar burası bizim bölge olsa da Somaliland'ın kara suları burada dolayısıyla orada aslında karşılıklı bir çatışma ihtimali yok ancak bu konuda Hükümetimizi daha dikkatli olmaya davet ediyorum.

Ben bu duyularla, bu anlamda, tezkereyi desteklediğimizi söylüyor ve hem Genel Kurula hem de aziz milletimize saygılar sunuyorum. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Torun.

Saadet Partisi Grubu adına diğer söz talebi İstanbul Milletvekili Mustafa Kaya'ya ait

Sayın Kaya, buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA MUSTAFA KAYA (İstanbul) – Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekilleri; Somali tezkeresi üzerine grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle sizleri saygıyla selamlıyorum.

Dış politikada şartlar her geçen gün değişiyor. Hayatın her alanında olduğu gibi, değişen şartlara göre, o şartların gerektirdiği şekillerde hareket etmek hepimizin yapması gereken ana çıkış noktasıdır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurtuluş mücadelesi verdik ve o kurtuluş mücadelesi şartları altında farklı bir dış politik yaklaşımımız vardı ve ondan sonra bağımsızlığımızı kazandık tekrar. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından dünya 2 kutuplu bir noktaya geldi, soğuk savaş başladı. Soğuk savaşın 1991 yılına kadar devam eden döneminde Türkiye, elbette, soğuk savaşın getirdiği koşullar altında bir adım atmak

durumundaydı, onun gereğini yaptı. 91 sonrasında ise manzara tamamen değişti. Bugün, her ne kadar Amerika tek kutuplu dünyada var olduğunu iddia etse de aslında birçok farklı iş birliklerinin alanları oluştu. Dolayısıyla bizim kendimizi güncellememiz çok önemli.

Afrika coğrafyasından bahsediyoruz, Afrika coğrafyası çok önemli. Neden? Çünkü bugün, bakınız, Japonya, Çin, Avrupa Birliği, Hindistan, Rusya, Afrika, bütün bunlar Afrika'yla ilgili yakın ilişkiler geliştiriyorlar ve Afrika'da şu anda her birisi zirveler düzenleyerek bu bölgelerde etkin olmaya çalışıyorlar. Ayrıca, Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin 2011 yılında Güney Afrika'yı kendi birliklerine dâhil ederek BRICS'i kurdular ve sonrasında Amerika Birleşik Devletleri de 2014, 2022 yıllarında yine Afrika Liderler Zirvesi'ne ev sahipliği yaptı. 2023 yılında ise yani geçtiğimiz yılda ise G20 zirvesinde Afrika Birliği daimi üyeliğe kabul edildi ve -daha biz belki, bunlar, hadi büyük güçler, bunlar kendi aralarında belki böyle yaklaşım içerisinde diyebiliriz- Suudi Arabistan ise 2023 yılında yine Afrika'yla zirve toplantısı yaptı. Güney Kore 4-5 Haziranda, geçtiğimiz ayda yine Afrika Birliği Zirvesine ev sahipliği yaptı. Dolayısıyla, konuştuğumuz coğrafya Türkiye'nin uzak kalması gereken bir coğrafya değil. Türkiye'nin yakın tarihli ilişkiler içerisinde olduğu, Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde çok güzel ilişkiler kurduğu bir coğrafyadır. Dolayısıyla, Somali'ye de bundan bağımsız bakamayız.

Somali'nin bugün Afrika Kıtası'nda 3.330 kilometrelik bir sınırı var, ana kara, en uzun sınır denizde. Bizim, stratejik konumu ve doğal kaynakları, yer altı zenginlikleri, yer üstü zenginlikleriyle beraber bütün küresel güçlerin ham maddeye ulaşım noktasında böyle gözlerini diktiği Afrika coğrafyasına adil, onların hakkını, hukukunu gözetken tarzda yaklaşımla ilgi duymamız gayet doğaldır.

Değerli arkadaşlar, stratejinin üç temel unsuru var malumunuz. Bu üç temel unsur yerine geldiği takdirde siz adımlarınızı başarıya ulaştırabilirsiniz; birincisi gücünüz, ikincisi zaman, üçüncüsü mekân. Şu anda orada Somali'nin bizi davet etmiş olmasından dolayı, 2011 yılından beri Somali'nin bütün güvenliğini bizim tesis etmiş olmamızdan dolayı demek ki Somali ve Türkiye arasındaki bu iş birliği güç açısından birbirini tamamlıyor; stratejinin birinci ayağı tamamlanmıştır. İkincisi, zaman açısından öyle. Tam Afrika'ya odaklanmamız gereken zaman bu zaman ve şu anda Somali gibi bir yerde eğer biz bunu yapıyorsak, bu da önemlidir. Üçüncüsü mekân. Şu an -biraz önce eski Büyükelçimizin de ifade ettiği gibi, milletvekilimizin ifade ettiği gibi- orada petrol aramaları varsa, orada Türkiye'nin Somali halkıyla paylaşacağı bir artı değer varsa bundan da ayrı düşünülmesi tabii ki mümkün değil, bu da doğru.

Bizim oradaki varlığımızı özellikle Somali Parlamentosu güçlü bir şekilde onaylıyor. Ben buraya, konuşmaya hazırlanmadan önce Somali'de farklı olduğunu düşündüğüm kesimlerle, arkadaşlarımla istişareler yaptım ama her birisinin ifade ettiği ortak nokta şu: Türkiye'nin oradaki varlığı önemli, Türkiye'nin oradaki varlığı hem Somali'nin iç savaştan çıkması hem Somali'nin güvenliği hem de Somali üzerinde bölge ülkelerinin yapmaya çalıştıklarını etkilemesi, engellemesi açısından değerli. Biliyorsunuz, orada bir Etiyopya problemi var, Etiyopya'nın denize çıkışı yok. Etiyopya bir şekilde, aralarında diğer ülkeler tarafından kabul edilmeyen antlaşmalarla beraber, orada bir oldubittiyeye getirerek Somaliland üzerinden denize açılmaya çalışıyor. Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Rusya yani aklımıza gelecek bütün güçler Somaliland ile Etiyopya arasındaki bu iş birliğine karşılar. Dolayısıyla Türkiye'nin oradaki varlığı da bu açıdan bir meşruiyet zemindir, bunu unutmamamız gerekir. Orada Somaliland'ın bağımsızlığını destekleyen iki tane ülke var; bu ülkelerden biri İngiltere, diğeri Birleşik Arap Emirlikleri. İngiltere'nin ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin hedefi de bölgede etkin olabilmek. Dolayısıyla bütün bu ülkeler orada etkin olmaya çalışırken Türkiye'nin oradaki varlığının anlamlı olduğunu düşünüyorum.

Ayrıca, değerli arkadaşlar, Somalililer bu birlikteliği nasıl değerlendiriyor onu söyleyeyim, yaptığım görüşmelerin sonucunu aktarıyorum: Güvenilir bir müttefik olduğumuz kanaatindeler; askerî destek ve eğitim noktasında bizden istifade ettiklerini ve kendilerine katkı sağladığımızı düşünüyorlar; ekonomik ve stratejik ortaklıklar neticesinde yaptığımız iş birliklerinden hem Türkiye'nin kazanç

içinde olduğunu hem kendilerinin kazanç sağladıklarını düşünüyorlar; barış ve istikrarın devam etmesi noktasında Türkiye'nin varlığını önemsiyorlar; değişen güç dinamikleri ortasında hem kendilerini koruyan hem bölgeyi koruyan bölgesel bir istikrar olduğu kanaatindeler; bu birlikteliğin Somali'nin geleceğine yönelik bir vizyon ortaya koyduğunu düşünüyorlar ve bu netice itibarıyla, baktıkları bu noktadan dolayı bizlerin oradaki varlığının ben önemli olduğunu düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, şunu da ifade etmek istiyorum: Üç yüz seksen bir yıl Somali ve Osmanlı bir arada yaşadı. Şu anda binlerce Somalili öğrenci Türkiye'de eğitim alıyor, Somalili iş adamlarının Türkiye'de yatırımları var. Bu, bir anlamda, karşılıklı kazan-kazan stratejisi şeklinde yürüten bir durum ve Türkiye'nin burada vurguladığı bir şey var; Türkiye, Somali'nin toprak bütünlüğünü tartışmaya açmıyor yani bir taraftan Somaliland'le ilişki geliştirmeye çalışırken diğer taraftan Somali'nin toprak bütünlüğünü koruyarak, muhafaza ederek adım atmaya çalışıyor. Şöyle bir fotoğrafın bütünü -haritayı biraz önce Kani Bey gösterdi- haritanın bütünü göz önüne getirdiğimizde, şu anda Aden Körfezi'nde Yemen'in oradaki ticaret gemileriyle yaşanan sıkıntıları, dünyadaki 10 önemli deniz geçiş noktasından biri olduğunu düşündüğümüzde, Türkiye'nin Somali'ye, Afrika'ya ilgi duymasının, oradaki gelişmelerde gözünün kulağının mutlaka olmasının önemli olduğunu düşünüyoruz. Ayrıca, şunu da ifade etmek istiyorum: Somali Savunma Bakanı şöyle bir açıklama yapmıştı, bunu da burada dikkatlerinize sunmak isterim: "Türkiye bölge dışı bir aktör olmasına rağmen genelde Afrika'da, özelde ise Doğu Afrika'da inşa edici bir rol oynayabileceğini Somali'deki izlediği politikayla bizzat gösterdi." diyor. Yani Türkiye'nin önemli bir partner olduğunu, sorunların aşımında önemli bir partner olduğunu söylüyor. Şimdi, bir de tabii, neler yapılması gerekir, bazı açık kalan noktalar var, onları dikkatinize sunmak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, son zamanlarda Somali'deki bu gelişmeleri, bu dinamikleri anlama noktasında Dışişleri Bakanlığımızda eksiklik olduğunu düşünüyorum. Fotoğrafın tam olarak çekilmesi ve orada görevlendirilen diplomatların, bürokratların yeterli olamadığı noktasında bir kanaatim var. Mutlaka orada görevlendirilen arkadaşların, yetkililerin bütün coğrafyayı sosyolojisiyle, psikolojisiyle bilmesi gerektiğini ve aynı zamanda diğer dengelere hâkim olması gerektiğini düşünüyorum; bunda eksiklik olduğu kanaatindeyim. Ayrıca, Somali toplumuna yabancı isimlerin orada görevlendirildiğine dair duyumlar alıyoruz. Bunun da işlerin yürüyüşünde, sürecin takip edilmesinde eksiklik olacağı kanaatindeyim. Bir de Somaliland, özellikle -biraz önce ifade ettiğim gibi- İngiltere, İsrail, Amerika Birleşik Devletleri tarafından destekleniyor fakat Türkiye'nin İslam İşbirliği Teşkilatı nezdinde, Afrika Birliği ülkeleri nezdinde çok ciddi girişimler yapması hayati derecede önemlidir. Ayrıca, Türkiye'nin şunu da yapması gerekir: Biliyorsunuz, tabii, fotoğrafın bütünü burada vakit olmadığı için ifade edemedik, ortaya koyamadık, Mısır ve Etiyopya arasında "Hedasi Barajı" veya "Rönesans Barajı" denilen ve Mısır için hayati derecede önemli olan o suyun tutulmasıyla beraber enerji kaybının savaş noktasına getirdiğini görüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Kaya, lütfen tamamlayın.

MUSTAFA KAYA (Devamla) – Mısır-Etiyopya ilişkileri, Etiyopya-Somaliland ilişkileri, İslam İşbirliği Teşkilatının ve Afrika Birliğinin bakışları, diğer bölgesel güçlerin o noktaya odaklanmaları yani bu fotoğrafın şöyle geneline, bütününe baktığımızda Türkiye'nin kendinden emin, akılcı, güvenilir, bütün muhataplarıyla açık bir şekilde diplomasi yürüten, hem Somali halkının hukukunu koruyan hem oradaki kendi hukukunu koruyan tarzda bir yaklaşımla hareket etmesinin önemli olduğunu düşünüyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Kaya, teşekkür ediyorum.

Birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.57

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.16

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Kurtcan ÇELEBİ (Ankara), Yasin ÖZTÜRK (Denizli)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 110’uncu Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

(3/908) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi’nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Şimdi İYİ Parti Grubu adına Tekirdağ Milletvekili Selcan Hamşioğlu’na söz veriyorum.

Sayın Hamşioğlu, buyurun

İYİ PARTİ GRUBU ADINA SELCAN HAMŞIOĞLU (Tekirdağ) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ Parti Grubu olarak, Türk Silahlı Kuvvetlerinin karada ve havada olduğu gibi, denizde de terörizm, haydutluk, yasa dışı eylemler, her türlü kaçakçılık ve tehdide karşı uluslararası güvenliğin timsali olduğunu biz zaten biliyoruz. Türk Silahlı Kuvvetleri, Türkiye Cumhuriyeti’nin millî güvenliği ve vatan savunmasında olduğu gibi, küresel barışın tesisi ve bulunduğu bölgenin güven ve huzuru için de üzerine düşeni yapmaktan bir gün olsun geri durmamıştır ve bundan sonra da elbette durmayacaktır. Ama Türk Silahlı Kuvvetlerinin, Somali’nin, Afrika’nın güven ve istikrarı için devreye sokulmakta imtina edilmeyen etkinliğinin, Türkiye Cumhuriyeti’nin güven ve istikrarını daha yakından ilgilendiren alan ve coğrafyalarda da hiçbir müttefiklik hatırı yahut çözüm projesine feda edilmemesini de temenni ettiğimizi bildirmek isterim.

İYİ Parti olarak biz de bugün deniz unsurları, yarın diğer kuvvetlere düşen her türlü görevde ama özellikle ve öncelikle terörle mücadelede ve elbette askerlerimizin canını, canını bir pazarlık konusu yapmadan, askerlerimizin canını, canını hiçbir emperyal niyete, hedefe feda etmeden, kimsenin ticari çıkar beklisine dönüştürmeden, askerlerimizin canını, canını kimsenin hiçbir saikle ucuz ve kullanışlı hâle getirmesine müsaade etmeden Türk Silahlı Kuvvetlerimize her türlü desteği vermeye bugün olduğu gibi devam edeceğiz ama hem ordumuz hem milletimiz lehine şerhlerimizi de düşeceğiz.

Mesela, Amerikalı Bakan Verma’nın İncirlik ziyareti bu şerhlerimizden biridir. Verma, askerî ve diplomatik personelle İncirlik’te krize hazırlık ihtiyaçlarını destekleyecek ve mevcut lojistik kaynakların durumunu değerlendirecekmış. Şimdi, İncirlik Üssü kimin, sormak lazım; kriz, hangi kriz? Ve her şeyden önemlisi, bizim yani Türkiye Cumhuriyeti devletinin ilgili makamlarının bizim üssümüzün hangi krizde, kime karşı kullanılacağından haberi var mı?

Tarihî bağlarımız olan, ekonomik ilişkilerimiz bulunan Somali gibi ülkelere dönük görevlendirmeler elbette önemlidir ama insanız, hepimizin duyguları var, bir hafızamız var dolayısıyla bir yandan bugün böyle gurur cümleleri kurarken diğer yandan millî gururumuz olmuş, millî kahramanlardan teşekkül bir gıpta merkezine dönüşmüş Türk ordusunun gururunun, onurunun ayaklar altına alındığı zamanları da hatırlamadan edemiyoruz.

Balyoz davasında, bugün, gururla yeni vazifeler yüklediğimiz Türk Deniz Kuvvetlerimizin tam 36 amiralinin, 115 subayının ve 5 astsubayının sahte delillerle haksız ve hukuksuz şekilde nasıl yargıldığını, bu kahramanların kendi vatanlarında nasıl bir düşman hukukuna maruz bırakılarak âdeta rehin alındıklarını, âdeta esir edildiklerini, askeri casusluk ve fuhuş davasıyla MİLGEM’in en kıymetli mühendislerinin, bilim insanlarının hangi alçak iftiralara kurban edildiğini, aktif görevdeki amirallerimizin yarısının nasıl tasfiye edildiğini ister istemez hatırlıyoruz bu konuları konuşurken, ki hatırlayalım da zaten; unutmayalım, unutturmayalım ki Türkiye Cumhuriyeti bu nevi ihanetleri bir daha yaşamasın.

Kıymetli milletvekilleri, hepimizin bildiği gibi, bu davalarla tasfiye edilen Türk subaylarının tamamı kurmay, yurt dışı görevlerde bulunmuş, yüksek lisanslarını yapmış, sınıflarının birincileri, donanmanın en güçlü savaş gemilerinin komutan ya da komodorlarıydı, geleceğin amiralleri ve kuvvet komutanı adaylarıydı. Lafta, konuştuğumuzda, herkes darbelere karşı. Böyle bir tasfiye ancak darbe dönemlerinde yapılabilirdi ve biliniz ki Türk ordusu tarihinde bundan daha ağır bir darbe yememişti. Bu darbe, darbeye karşı demokrasi maskesiyle yapılmıştı üstelik de. Öyleyse hepimizin düşünmesini salık veririm, darbe aslında neydi? Faili asker olduğunda hepimizin hesaplaşma sırasına girdiği darbe, siviller eliyle icra edildiğinde, hukuk kullanılarak, medya kullanılarak, sermaye kullanılarak, hatta bizzat siyasi irade kullanılarak yapıldığında bu demokrasi kahramanı arkadaşlarımız nerelerdeydi, nerelerde kimlerle neler demekteydi? Sanılmasın ki zaman bunları unutturmaya kâfi. O millî ah nesillerce takip edecek birilerini.

Kıymetli milletvekilleri, İnebahtı Savaşı sonrası Venedikliler denizlerdeki üstünlüğün gemilerden çok insanlara bağlı olduğunu anlamış ve papanın kapıldığı dehşete aldırmandan Venedikli amirale acilen, erişimi dâhilindeki bütün yetenekli Türk denizcileri gizlice ve en uygun şekilde öldürme emri vermişlerdi. Zira siz istediğiniz gemiyi inşa edin, istediğiniz savaş gemilerini sıra sıra dizin tersanelerinizde; bir gemi komutanı on beş yılda, bir komodor yirmi yılda, bir amiral ise yirmi beş yılda yetişebiliyor ve ona kumanda edecek komutanınız yoksa eğer o gemiler maalesef hiçbir işe yaramıyor, limanlarınızda çürümeye terk ediliyor. Bu vesileyle Çeşme, Navarin, Sinop ve Haliç baskınlarını aratmayan bu kansız -aslında kumpas şehitlerimiz var, kansız da değil- bu namert baskına uğrayan her bir kahraman Türk askerini; Silivri, Hasdal, Hadımköy, Şirinyer ve Maltepe’de hücrelerde rütbelerine, şerefli üniformalarına, sağlıklarına, itibarlarına, ailelerine, eşlerinin ve çocuklarının onur ve itibarına kastedilen her bir subayımızı o günlerin mahcubiyeti ve utancıyla selamlıyor; Tuğamiral Cem Aziz Çakmak’ı, Deniz Yarbay Ali Tatar’ı, Murat Özenalp’ı, Muzaffer Tekin’i, Abdülkerim Kırca’yı ve bütün kumpas şehitlerimizi saygıyla anıyorum.

Anmak vefakârca ama anlamak da gerekli; ne oldu da bunlar oldu? Türk Deniz Kuvvetleri Karadeniz, Ege ve Doğu Akdeniz’de küresel kurgulara engel olabilmek kabiliyetini kazandı, Montrö rejimini koruma kabiliyetini, Hint Okyanusu’nda sürekli savaş gemisi bulundurabilmek kabiliyetini, kendi savaş gemisini, sensör ve silahını yapabilmek kabiliyetini, Kıbrıs Rum kesimi ve Yunanistan’ın deniz yetki alanlarımıza yönelik hak ihlallerini caydırabilmek kabiliyetini kazanmakla kalmadı; bunu o dönemde göstermekten de çekinmedi. Türk Deniz Kuvvetlerinin Balyoz kumpası öncesinde Akdeniz’de varlık ve etkisi Preveze Deniz Zaferi’nden sonra geçen beş yüz yıla yakın sürenin en yüksek seviyesindeydi. O kepaze süreç, evet, Türk ordusunun gelecek kırk yılını ipotek alacak nitelikteydi ama kimse zannetmesin ki balyoz indi; onunla oluşturulan zeminde 15 Temmuz hançeri yendi ve Türk Silahlı Kuvvetleri bir vakitler birilerinin hiç utanmadan, arlanmadan yakıştırılabildiği gibi kâğıttan kaplan hâline geldi.

Bakın, Türk donanması 1974’te Rum müdahalesinden sadece beş gün sonra bir amfibi harekâtı başlatıp da Girne kıyısını tuttuğunda tam elli yıldır hiç savaşmamış hâldeydi. Dolayısıyla endişeye mahal yok. “Her Türk asker doğar.” sözü safi hamaset değil, Mete Han’dan bugüne hüküm süren ordu-millet kimliğinin bir neticesidir. Bunca badireden sonra bugün hâlâ Türk ordusu, Türk donanması bölgesinin emniyet supabı var sayılabiliyorsa, bugün konuştuğumuz gibi iş birliklerine davet alıyorsa, kimsenin şüphesi olmasın, Türkiye yer ve gökteki hâkimiyetini mavi vatanda da yeniden ve en hızlı şekilde tesis edecektir, Türkiye denizcileşecektir.

Kıymetli arkadaşlar, dün gece Paris Olimpiyatları’nın açılış törenini çoğunuz izlediniz herhâlde, ben izleyemedim. Spora teşvik olsun, orada bayrağımızı, hepsi birbirinden değerli sporcularımızı görünce, bir millî gurur, aidiyet, şuur oluşsun diye 6,5 yaşındaki oğlumla izlemeye kalkıştım, gerçekten kalkışmaz olaydım.

Bakın, ben hayatım boyunca kendimi hiçbir zaman liberal olarak tanımlamadım ama hiçbir vakit bağınaz da olmadım. Hukukun temel hak ve hürriyetleri düzenlediği alan içinde adil, objektif bir bakış geliştirmeye çalıştım ömrüm boyunca. Bugün de “Kim över, kim yerer?” umurunda olmadan konuşacağım, bu kimlikle konuşacağım çünkü hepsinden daha çok umursadığım bir ülkü var, bir Türk kadını olarak, bir Türk annesi olarak ödev saydığım birkaç kelamı -burada konu ne olursa olsun aslında konuşulan- etmek durumundayım. Sizi bilmiyorum ama dün gece izlediğimiz şeyin bana anlattığı, bizim ivedilikle tüm dikkatimizi dünyanın içine çekilmek istendiği dönüşüme odaklamamız gerektiği idi. Dünyanın en prestijli spor organizasyonunun nasıl bir dejenerasyon ihracına çevrildiğini görmemiz gerekiyor. Olimpizm insanın sadece bedensel değil bütün niteliklerini uyum içinde geliştirebilmekle ilgilidir. İnsana ve insanlığa dair ne varsa katleden İsrail’e en küçük yaptırım gereği duymadan alkışlayarak dâhil edilen, sözde cumhuriyet, sözde hürriyet övgüsü olarak kesik başlar sallandırılan, pagan ve satan sembollerıyla donatılmış, neresine dönseniz alenen yozlaşma istilasına maruz kaldığınız bu projenin küreselleşmenin final fragmanı olduğu aşikârdır. Toplumları var eden tüm yargıları ortadan kaldırmaya dönük bir rezil tuzak olduğu aşikârdır. Toplumların değerlerinin çeperlerine saldırarak o hep söylediğimiz aslında topla tüfele olmayan işgal senaryosunu nasıl işlettiklerini, tüm dünyayı ahlaki çöküntünün içine çekip bu yolla yeni dünyayı yönlendirmek ve yönetmek isteyen küresel çetelerin ortaya çıkardığı bu tehdidi görmek ve buna direnmek, direnç geliştirmek zorundayız. Bugün gelinen noktada bu manadaki savunma hattımız o kadar geriye çekildi, tahkimatımız o kadar güçsüz hâle geldi ki her şeyi yeniden gözden geçirmek, baştan sona yeni bir kurguyla planlı, istikrarlı bir metotla yeni bir kültür inşa etme mücadelesine başlamak ve bunu da başarmak zorundayız. Bu mücadelenin de Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’yle olamayacağını çok ama çok acilen idrak etmek durumundayız. Paranoya da diyebilirsiniz ama “Nerede o eski...” diye başlayan bütün hasretlerimiz de ortaya koyuyor; aileyi ve nesli içeriden ve dışarıdan gelen bu saldırılara karşı muhafaza edemezsek kaybedeceğimiz şeylerin büyüklüğünü tahmin bile edemezsiniz. Şunu söylemek ve iktidar sıralarındaki arkadaşlarımızın da dikkatini çekmek istiyorum; konuyu siyasi rekabetten, iktidar-muhalefet çekişmesi zemininden çıkarak dinlemelerini rica ediyorum çünkü emin olun, siyasi bir saikle söyleyemiyorum hiçbirini. Değerler manasındaki savunma hattının bu denli geride olmasına, tahkimatımızın bu denli yetersiz olmasına sebep olan politikalara “Dur!” demekte gereken duruşu maalesef sergileyemediniz. Değerler eğitimi diye millî eğitim sisteminin içine kahir ekseriyet nazarında meşruiyeti olmayan yapıları dâhil ederek değerleri tesis etmek bir yana, toplum ile o değerler arasındaki uçurumun açılmasına, millî, manevi kimlik unsurlarının partizanlaşmasına dolayısıyla da toplumun büyük bir bölümünden kopmasına vesile oldunuz. Sırf siz savunuyorsunuz diye -bu çok acı bir şey ama- kabul edilmeyen bazı doğrular oluştu bu ülkede. Bizim size dönük her uyarımızın peşine eklediğimiz bir cümle var: Bizden geliyor diye görmezden geldiğiniz ikazlar yarın memleketin başına iş açıldığında birlikte taşımak zorunda kalacağımız yüklere dönüşecek. Bunun bizim payımıza da düşürdüğü birtakım mesuliyetler olacak, o hassasiyetle konuşuyoruz aslında burada.

Eğitim sistemimizin muhtevasızlığı, gelir eşitsizliği ve dağılımındaki adaletsizliğin yarattığı toplumsal çöküş, kültür politikamızın olmayışı, kaybettiğimiz medeniyet tasavvurumuz, Diyanet İşlerinin geleneksel ya da Türk Müslümanlığından uzaklaşarak oluşturduğu perspektif, ehlişünnet inanç sistematığının karşısına dikilen Vahhabi, Selefi, Tekfirci grupların varlığı, millî kimliği ortadan kaldırmaya yönelik politik tutumlar bugünkü kudretsizliğimize neden olan maharetsizliklerin sonucudur. Vakıt hiçbir zaman geç değil ama yine de daha da geç olmasını beklemeden, daha da geç olmadan toparlamalıyız, toparlayabiliriz. Semerkant’tan, Horasan’dan Anadolu’ya, oradan Balkanlar başta olmak üzere gönül coğrafyamıza çekilen hatta, Türk’ü ve değerlerini temsil eden ne varsa dünyanın bu küresel tehditten kurtulmasının yolu da odur. Cihana nizam verme iddiamızın ardında yatan güç de budur. Eli kanlı bir katili Paramentosunda ağırlayıp alkışlatanlar ile bizi ayıran insanlık ölçüsü de budur. Avuçları Müslüman çocukların kanlarıyla doluyken alkışlamak için ayağa fırlayanlara karşı tüm dünyayı kıyama

dikecek inanç ve iman da budur. İsrail'in devlet terörüne karşı masum ve mazlum milletlerin umudu olacak devlet nizamını kuracak güç de budur. Bu, Türklüktür, yeniden bir Türk cihanı açabilenlerden olmaktadır. Aksi hâlde, dünya ahlakını, milletler vicdanını, nesiller ve aile varlığını kaybetme tehdidi altında kalacaktır. Küresel çeteler kazanacak, eli kanlı katiller alkışlanacak, evlatlarımız katledilecek ve namusumuz ayaklar altında çiğnenecektir. Bu toprakların yaşamadığı şeyler değildir hiçbirisi.

Dünden beri her nevi sapkınlığı özgürlük diye, görsel şölen diye sunan, cilalayan herkese de seslenmek istiyorum. Fransa rezilliğini yaptı, bari siz sıvamayın, gerçekten durun artık. Elinizdeki bütün imkânlarla özgürlüğün böyle bir şey olmadığını anlatın çünkü değil, eşitliğin böyle bir şey olmadığını anlatın çünkü değil, kardeşliğin de hiç böyle bir şey olmadığını anlatın çünkü değil. Bizler, ılımlı İslam projesinin bedelini -girişte en hazin örneklerinden birini verdim- her alanda çok ağır bedellerle ödemiş bir ülkenin vatandaşlarıyız. Dolayısıyla herkesten önce biz anlamalıyız. Dün gece izlediğimiz ılımlı küreselleşmedir, emperyalizmin topsuz tüfeksiz ordularının saldırısından başka bir şey değildir.

Üzerinde konuştuğumuz bu tezkerenin ve önceki tezkerelerin ve bundan sonra önümüze gelecek bütün diğer tezkerelerin de maksadının gerçekten hasıl olabilmesi için iç cephenin bir, bütün ve güçlü olması gerekir; bu da ancak millî kimliğin muhafazasıyla mümkün olabilir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Hamşioğlu, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Erzurum...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Temelli, buyurun.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, kayıtlara geçsin diye... Bunu İsrail'e ihracat konusunda dile getirmiştik, buna itiraz gelmişti; sadece kayıtlara geçsin. TÜİK verilerine göre ilk beş ayda ihracat 1 milyar 517 milyon, ithalat 592 milyon, toplam dış ticaret hacmi 2 milyar liradır; kayıtlara geçsin.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Erzurum Milletvekili Kamil Aydın'a söz veriyorum.

Sayın Aydın, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHPGRUBUADINAKAMİL AYDIN (Erzurum) – Sayın Başkan, çok kıymetli milletvekilleri; Türk Silahlı Kuvvetleri unsurlarının Somali'ye iki yıl süreyle görevlendirilmesi hakkında Cumhurbaşkanlığı tezkeresi üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlarım.

Üzerime sorumluluk olarak addettiğim bir hususla sözlerime başlamak istiyorum, bu bir teşekkür. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Meclisi, üyesi 57 ülkenin parlamenterleri tarafından yürütülmekte, bazı komisyonlarla çalışılmaktadır. Bunların en önemlilerinden bir tanesi de terörle mücadele komisyonudur. İki yıl Başkan Yardımcısı olarak hizmet ettiğim komisyonun geçen hafta itibarıyla Başkanı olarak atandım. Bu vesileyle, tebriklerini sunan, başarı dileklerini ifade eden, başta Saygıdeğer Genel Başkanım Devlet Bahçeli Beyefendi olmak üzere bu yüce Meclisi temsil eden, teşekkürlerini sunan delegasyonun Başkanı ve temsilcileri, partideki arkadaşlarım ve telefonla beni bu bağlamda motive edenlerin tüm tebriklerini kabul ediyorum, bir sorumluluk bilinciyle ben de teşekkür ediyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Biz de kutladık.

KAMİL AYDIN (Devamla) – Evet, Ali Bey delegasyon üyelerinden biri, ben delegasyon üyelerine de söyledim zaten.

Saygıdeğer Başkanım, şimdi, tabii, önemli bir tezkereyi görüşmek üzere bir aradayız. Tezkerenin resmî mahiyeti, içeriği hem tezkerenin gerekçesinde çok açık ve net bir şekilde 2 sayfalık ifade edilmiş hem de benden önceki konuşmacı arkadaşlar çok net, açık bir şekilde ifade ettiler. Ben teknik boyutuna fazla girmeden bu tür tezkerelerdeki hassasiyetimizin niye önemli olduğunu vurgulama adına bir alt yapı bağlamında bir iki hususu ifade etmek istiyorum.

Şimdi, tabii, dünden bugüne özellikle tanıtım broşürlerinde ve turizm kitapçıklarında Türkiye'mizin konumunu dile getirirken “Asya ile Avrupa'yı birleştiren bir coğrafyadayız...” Tamam da bunu bir bakıma bir lütuf olarak kabul edelim ama şimdi biraz da analitik baktığım zaman, bu, bizim aynı zamanda jeopolitik konum ve stratejik hamleler noktasında da çok hassas bir bölgede olduğumuzu dikkate almamızı gerektirmektedir. Yani son yüzyılda özellikle yaşadığımız, Millî Mücadele'den bugünlere kadar geçirdiğimiz süreçte başımıza gelenleri de dikkate aldığımızda aynı zamanda bu coğrafya bir değerli büyüğümüzün ifadesiyle “sırtlanlar kavşağı” bir coğrafya yani anlık bir gaffet ve dalalet tolere etmeyecek bir coğrafyadayız, dikkatlerimizin çok çok üst düzey olmasını gerektiren, Genel Başkanımızın diğer bir ifadesiyle -çok hoşuma giden bir ifadedir- uyku orucunda olmamız gereken bir coğrafyadayız. Onun için, şöyle, neler oldu gibi bir iki cümleyle ifade etmek gerekirse: İşte Karadeniz'de olanları görüyoruz. Gerçekten, bir bakıma hem “kazan-kazan” bağlamında mücadelenin yaşandığı hem de stratejik, jeopolitik olarak birtakım egemenlik iddialarının olduğu bir coğrafya ve Ege öyle, Doğu Akdeniz öyle, karasal bağlantılarımıza baktığımız zaman da çok da iyi bir durumda değiliz. Onun için, bizim, gerçekten, yaşananları da dikkate alarak milletin, Gazi Meclisin milletvekilleri olarak bütün bu hassasiyetleri göz önünde bulundurmanız kaçınılmazdır.

Şimdi, efendim, bir Rusya-Ukrayna savaşı yaşandı. Şu anda Gazze'de bir vahşet var ve dünyanın bu bağlamda ne kadar pürmelal hâl içerisinde olduğuna tanıklık ediyoruz. Daha öncesinde Gürcistan sıkıntıları yaşadı ve Güney Kafkasya'da gerçekten çok ağır bedellere matuf birtakım olaylar geçmişte yaşandı ve özellikle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi gözetiminde oluşturulan birtakım yapılar kangrene dönüşen olumsuzlukları, işgalleri sonlandıramadı ama bizim özellikle çok güçlü ve önce ülke ve millet, sonra bölge ve dünya barışını önceleyen o güçlü geleneğimizi de dikkate alarak yaptığımız hamleler ışığında bir baktık ki bu bölgelerde bir anda gerçekten sulhu salah çok açık bir şekilde inşa edildi. İşte, Karabağ kırk dört günlük mucizevi bir sürede azatlığına kavuştu, Kıbrıs'ta yaşananlar bugün ortada, müthiş bir barış ortamı var, Doğu Akdeniz'de iddia edildiği gibi “Efendim, macera aramaya gidiyoruz...” Macera mı arıyoruz? Hayır, macera aramadığımız açıkça ortaya çıktı ki macera değil ama enerji kaynakları arıyoruz şu anda ya da “Efendim, Libya'ya, fizana gidiyoruz, fizana asker gönderiyoruz. Dolayısıyla orada askerlerimiz, Türk Silahlı Kuvvetlerimiz bir hiç uğruna canlarından olacaklar.” denildi yani sürekli bir galebe çalma girişimleri, Allah'a şükür boşa çıktı. Bugün gördük ki iyi ki o hamleler olmuş, iyi ki bu yüce Meclis bu kararları almış, ön açıcı davranmış. Ne oldu? Libya'da bakınız, biz “Yurtta sulh ve cihanda sulh.” diyen bir ekolün temsilcileriyiz yani beş yüz yıllık bir hariciye geleneği olan bir yapının, iki bin beş yıllık da “devlet, millet, ordu” geleneği olan bir yapının mensuplarıyız. Öyle kolay kolay oldubittiye gelecek hamlelerden arıyızdır bu durumumuzla. İnanın, daha önce bu Mecliste kabul edilen tezkerelerin sonuçları itibarıyla olumlu birtakım gelişmelere katkıda bulunduğuna tanıklık ettik elhamdülillah. Niye? Libya'da hem iç huzur kısmen oluşturuldu hem de sağ salım giden evlatlarımız aynı şekilde döndüler, misyonlarını başarıyla ifa etmenin gururuyla.

Sanki ikili bağlamlarda böyle görevler oluyor da uluslararası yapılar altında olmuyor; oluyor. Bizim birliklerimiz aynı şerefli görevlerini ifa etmelerini NATO şemsiyesi altında da yapıyorlar, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin aldığı kararlar muvacehesinde aldığı görevlerde de yerine getiriyorlar yani Türk ordusunun gittiği, Türk askerî yapısının gittiği, ulaştığı her yerde herkes artık şunu genelgeçer bir gerçek olarak kabul ediyor ki, huzur geliyor, barış geliyor, kardeşlik geliyor. Bu tezkereye de biraz bu bağlamda bakmak lazım çünkü Somali'yle bizim gerçekten zaten ayakta duran -ilk defa olan bir

şey değil- hâlihazırda Birleşmiş Milletler kararları muvacehesinde birtakım adımlar atılmış, birtakım oluşumlar, görev, yetki ve sorumlulukların dağılımı olmuş, biz de bu yapı içerisinde epey bir yükümlülük almışız ve bugüne kadar da başarıyla sürdürüyoruz. Peki, bundan sonra ne olacak? O zaman biraz da tabii, zamanın ruhunu dikkate almak lazım. Niye bunu söylüyorum? Çünkü zamanın ruhunun ve koşullarının hızlı bir değişim sürecine girdiği yeni bir küresel manzara karşısında siyasetin de buna bigâne ve tepkisiz kalarak statükocu tavır sergileme yerine özellikle uluslararası işleri merkezine alan, dışişlerinde kurumsal sorumluluğu olan yetkili organların reorganizasyonuna gidilmesi kaçınılmazdır. Bu öngörüyle hareket eden Dışişleri, İçişleri, Millî Savunma Bakanlıkları ve Millî İstihbarat Teşkilatı birimleri yakın bir eş güdümle çalışarak bu ön okuma becerisiyle büyük başarılarla imzalar atmışlardır. Özellikle son yıllarda gerek küresel ve gerekse bölgesel olarak ağır yansımalarına tanıklık ettiğimiz birtakım kaos, kriz ve hatta savaşlarda bu başarılı tutum ve davranış sayesinde ülkemizin çok fazla olumsuz etkilenmediğine şahitlik ediyoruz. Bunun en yakın örneği, işte birilerinin hiç hesaplaman, tamamen başkalarının aldığı kararların arkasına takılarak, Rusya-Ukrayna savaşında doğrudan taraf olmalarının bugün ödenen ağır bedellerine rağmen, Türkiye en çok olumsuz etkilenmesi gerekirken ya da hesaplanırken, Allah'a şükür, duruşuyla hâlâ barışı önceleyen, hâlâ barışı savunan bir nitelikte. Bu, hem Karadeniz'in güvenliği açısından hem de bölgesel huzur açısından önemli bir katkı olarak algılanmalıdır. Bazen de değerli milletvekilleri, bu tür riskleri almanın, bu tür tezkereler sonucunda birtakım hamleleri yapmanın yani sınırın ötesine çıkıp "Ben de varım." demenin bir bakıma riskler odağından bir fırsatlar muvacehesine dönüştüğüne tanıklık ediyoruz. Yani bir risk olarak görülen bir şey aynı zamanda bir fırsata da dönüşebilmektedir. İşte, bugün ticari kıta sahanlığı imzaları, savunma sanayisi anlaşma imzalamaları buna çok açık ve net bir kanıttır.

Öte yandan, yine tezkereler silsilesinden devam ettiğimizde, baktığımızda özellikle sınır ötesi operasyonlarda da hem iç güvenliğimize hem de temel ilke edindiğimiz bölgede barışa, dünyada barışa katkı sağlaması açısından da büyük mesafeler katedildiğini bizatihi biliyoruz. Hem Suriye hem Irak bağlantılı tezkerelerde de bu sonuç çok açık ve net bir şekilde alınmıştır. Dolayısıyla, şimdi Somali'yle iş birliği tezkeresi gelmiş önümüze. Bizim de bu yüce Meclisin mensupları olarak birinci dereceden sorumluluğumuz, siyasetimizin ana temel ilkesi, bütün uluslararası ilişkiler kitaplarında, siyaset bilimi kitaplarında yazıldığı, ifade edildiği gibi, iki amaca matuftur. Birincisi güvenliktir, ikincisi kalkınmadır, refahtır. Ama ikisi arasında bir tercih yapılırsa, tecrübe sonucunda söylendiği şekliyle güvenlik refahın garantisidir. Yani güvenlik olmadan refahın ve kalkınmanın inşa edilmesi olanaksızdır. Onun için biz de bunu mütemadiyen şiar edinerek diyoruz ki: "Önce emniyet ve güvenliğimiz ve bunun inşallah garantörlüğünde de bir kalkınma modeli oluşturmak." Bu vesileyle, işte bu tür tezkereleri de gündeme getiriyoruz.

Somali özelinde biraz önce söyledik, Birleşmiş Milletlerin aldığı kararlarla zaten o bölgede bir uluslararası sorumluluk alma yapısı oluşmuş. Bir de şubat ayında -Dışişleri Komisyonumuzda da biz bunu gördük- bir ticaret ve güvenlik anlaşması yaptık, değil mi? Sanıyorum şubatın ortalarıydı. Şimdi, bu anlaşmada onu esas alarak, ona bağlı olarak, o zaman talep edildiği şekliyle Somali Hükûmeti tarafından ne yapılması gerekir? Özellikle güvenlik bağlamında birtakım savunma talepleri var. Hâlihazırda orada eğiten, donatan, bilgilendiren bir askerî yapımız var zaten ama bu yeterli değil, daha fazla talepleri var. Bu da uluslararası bağlamda biraz önce ifade ettiğim gibi belki bir risk gibi görünüyor birilerinin çok böyle ince eleyip sık dokuyarak söyledikleri gibi ki biz fazlaca görmüyoruz, bu risk görünen şeyi fırsatla dönüştürmek de aynı zamanda yine bu yüce Meclisin de alması gereken çok önemli bir karar. Bir inanıyorum ki hem bölgede bizim ticari varlığımızı sekteye uğratan birtakım terör eylemlerini engelleyeceği gibi ve Somali devletinin mali gelişimini, kalkınmasını garanti altına alıp ikili ilişkilerde bizlerin de bu bağlamda belirli bir mesafe kat edeceğimize katkı sağlayacağı çok açık ve net bir şekilde görülmektedir.

Dolayısıyla bakınız, hiçbir zaman endişeye mahal vermeden, şüpheyi esas kılmadan, çok dikkatli, tabii, ince eleyip sık dokuyarak... Yani biraz önce ifade ettiğim gibi, binlerce yıllık bir devlet olma geleneği, bir ordu geleneği olan bir yapının öyle kolay kolay basit tuzaklarla, ifade edildiği ya da endişe duyulduğu şekliyle sanki bir yokluğa, hiçliğe gidiyormuş gibi algılamak gerçekten bu milletin evlatlarına bir bakıma güvensizlik de olur aynı zamanda. Libya'nın şartları bundan daha ağırdı ama Allah'a şükür yüzümüzün aklıyla o kahramanlar gittiler, üstlendikleri görevleri çok açık ve net bir şekilde ifa etmeyi başardılar. Ne oldu kazanım olarak? Bölge kısmen bir huzura vardı, iç savaşları durdu, iyi kötü birazcık kalkınma modelleri ya da anlaşma zeminleri oluştu. Türkiye de bu bağlamda gerçekten uluslararası boyutta büyük bir prestij, büyük bir saygınlık kazandı. Dün olduğu gibi bugün de aynı şeyleri inşallah devam ettirme niyetindeyiz. Burada esas aldığımız şey, zaten daha önce yapılan bir anlaşmaya matuf olarak detaylandırılıp adını koyarak somut bir şekilde hangi adımların emniyet ve güvenlik bağlamında atılacağını içeren bir anlaşma metni. Efendim, hiçbir endişeye mahal vermeden ki Somali'nin zaten insan dokusu, kültürel dokusu, geçmişteki olan güçlü bağlarımızı da dikkate aldığımızda her iki tarafın da kazanımına katkı sağlayacak bir girişim olduğu kanaatini çok açık ve net bir şekilde ifade etmek isterim.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına bu tezkereyi olumlu karşıladığımızı ve “evet” oyu vereceğimizi yüce heyetimizle paylaşmak ister, en derin saygılarımı sunarım. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Aydın.

Diğer söz talebi Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'ya ait.

Sayın Akça Cupolo, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli Genel Kurul ve bu Genel Kurulu artık televizyon çalışmadığı için internet üzerinden takip eden sevgili yurttaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, iki gün önce ifade özgürlüğünü kullandığı için bir yılı aşkın cezaya çarptırılıp cezaevine girmek zorunda kalan MYK üyemiz sevgili İlknur Birol'u selamlıyor, onun gibi kadın siyasetçilerin cezaevine konulması gerektiğini düşünen rejimi de lanetliyorum.

Aynı zamanda, yakın zamanda biliyorsunuz, İran'da bir insan hakları aktivistine, sevgili Pexşan Azizi'ye idam cezası verildi, onun özgürlüğünü talep ediyoruz biz TJA aktivistleri olarak. Bu özgürlük talebimizi ve bütün bu siyasi yargılamaların, İran'daki siyasi yargılamaların derhâl sona erdirilmesi gerektiği talebimizi buradan yineliyoruz ve Pexşan Azizi'nin söylediği bir cümleyi burada dile getirmek istiyorum, diyor ki: “Okyanusta minik bir damla olarak durdurulamayan akışın bir parçasıyım. Kalkıyorum, düşünüyorum, bacaklarımı ovalıyorum ve yeniden yürümeye çalışıyorum işkence sonrasında. Bu inişli çıkışlı yolculuk öngörülemez, hayatın anlamı da bu zaten ve ben bu mücadeleyi annemden öğrendim ve bu şekilde mücadeleye dâhil oldum.” diyor. Onun mücadelesini ve “...” (*) felsefesini benimseyen bütün kadınları, dört parçadaki bütün kadınları selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Aslında bu tezkere önceden komisyona gelmeliydi, Dışişleri Komisyonunda bizim bunu tartışabilmemiz gerekirdi. Ancak ne yazık ki Dışişleri Komisyonu son dönemde oldukça antidemokratik bir pratikle yürütülüyor. Örneğin, toplantılardan gazeteciler çıkarılıyor, muhalefete ait, muhalefetin parçası olan üyelerin konuşması direkt bağırarak çağırarak ve neredeyse tehditkâr tonlarla bastırılmaya

(*) Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

çalışılıyor. Bu usulün değiştirilmesi gerektiğini sizin de gündeminize koyuyorum Sayın Başkan ve aynı zamanda bu Meclisin gündemine de bırakıyorum. Komisyonlar hem yasa hem anlaşmaların yapıldığı yerlerdir, buraların demokratik olması önemlidir. Eğer antidemokratik uygulama orada başlarsa buranın da hâli zaten birkaç gün önce gördüğümüz gibi korkunç bir duruma evrilir.

Orada, Komisyonunda dedik ki: Bu tezkere neden bu şekilde acele ettiriliyor? Geçenlerde işte bakan geldi, dedi ki: “Pırpırlılar hızlıca bir hamle yapılmasını istiyor, hızlıca geçirilmesini istiyor. O yüzden biz bu tezkereyi hızlıca Meclise getirdik, bu şekilde getirdik.” Örneğin, Bakanın katıldığı o Komisyon toplantısı kapalı yapıldı, gizli yapıldı. Oysa o Komisyonunda gizlenen bir bilgi yoktu, Bakanı dünyanın kalanından gizleme talebi vardı, bir girişimi vardı yani Bakan basın önünde muhalefetin sert sorularını cevaplamasını diye o Komisyon, toplantısını kapalı bir şekilde yaptı.

Şimdi, bu tez... Aynı zamanda, elimde aslında iki tane şey göstereceğim size. Elimde bir liste var, işte, Sayın Fidan’ın son üç dört ayda yaptığı seyahatler, 18 yere gitmiş; bir yanda da elimde Sayın Fidan’ın yüksek lisans tezi var. Bir asker, bir istihbaratçı ve şimdi de bir dış politikanın yürütücüsü olarak Türkiye’nin dış politikasında neyi benimsiyor, aslında bu tez çok güzel gösteriyor. Tezin hayali şu, diyor ki: “İstihbarat dış politikada müthiş önemlidir, bizim istihbaratı kullanmamız gerekiyor. Hem askeri çıkarlarımız hem de genel olarak siyasal çıkarlarımız için istihbarat çok önemlidir.” Tezin 79’uncu sayfasında Türkiye’nin Balkanlardaki faaliyetlerinden bahsederken, oradaki “peacekeeping” işte “peace monitoring” denen faaliyetlerinden bahsederken diyor ki: “Sovyetlerin dağılmasıyla Türkiye’nin bölgede fırsatları sömürmesinin olanağı açılmıştır.” İngilizcesini okuyorum, diyor ki: “...”(*) Yani “exploit” gerçekten tercümede böyle hata olacak bir şey değil.

Şimdi, Bakanın ziyaretleri de aslında orada bahsettiği, o kullandığı “sömürü” kelimesinin tam da seyahat planlaması, işte bu seyahat, tatil planlamasının bire bir aynısı. Örneğin, Sudan’da bakın, Sudan’la ilgili Af Örgütü yakın zamanda bir açıklama yayınladı, dedi ki: “Türkiye’nin de arasında olduğu ülkeler, Birleşik Arap Emirlikleri de dâhil olmak üzere, buraya gönderdikleri silahlarla çatışmayı derinleştiriyorlar, kötüleştiriyorlar, berbat hâle getiriyorlar.” Şimdi, biliyorum, buradan sonra ben sırama geçtiğimde diyeceksiniz ki: “Ya, bunlar taraflı insan hakları örgütleri, bunlar taraflı uluslararası örgütler.” Ama işinize gelince bu örgütlerin Filistin’e dair raporlarını paylaşmaktan çekinmiyorsunuz.

Somali’yle ilgili cümle kurulduğunda veya Afrika’yla ilgili cümle kurulduğunda genelde şöyle başlar: “Onlar bizim din kardeşimiz.” Hatta Sayın Cumhurbaşkanı 2017 yılında dedi ki: “Bizim Afrika’ya bakış açımız karşılıklı yarar çerçevesindedir, biz karşılıklı olarak birbirimize faydalı olmayı uygun görürüz.”

Şimdi, Somali’de ortalama bir vatandaş, bir insan günlük 1 dolar kazanıyor, 1 dolar. Şimdi, bu tezkerenin günde 1 dolar kazanan kişiye nasıl karşılıklı bir faydası olacak? O yüzden, bu tezkerenin bize... “Karşılıklı” deniyor ya, bu iki tarafta, masanın iki tarafında, karşısında oturan kişiler kimlerdir? Eğer Somali Hükûmeti ile Türkiye Hükûmeti dersiniz Somali Hükûmeti Freedom House Raporu’nda 8 puan alıyor 100’ün üzerinden; Türkiye 32, Somali 8.

Şimdi, karşılıklı oturuyorsunuz, muhtemelen aynı dili konuştuğunuz için diyorsunuz ki “Vallahi ben de senin faydanı, yararını isterim.” şeklinde anlaşma yapıyorsunuz. Bizce sizin arkanızda yani Türkiye devletinin temsilcilerinin arkasında bir grup da şirket oturuyor. Zaten Mogadişu Havalimanı’nı yöneten firmaya baktığımızda Albayrak Grup yönetiyor. İşte, ihale alınacak, ihaleyi yapacak firmalar belli, inşaatı yapacak firma belli. Demek ki bu anlaşma, bu tezkere şirketlerin malını korumak için -ta Antik Yunan’da işte o paralı askerler vardı ya zenginlerin paralarını koruyan- tam da paralı asker gönderme, şirketin kârını korumak için yapılmış bir girişimdir.

(*) Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

Bizce, şu ana kadar geçmiş olan anlaşmaların hepsi Somali'ye devrik kamyon muamelesi yapıyor yani o kamyon devrilmiş, onun bütün ürünleri, ne varlığı varsa yerde ve elinde bir keseyle oraya gitmiş devletler var. O halkın, Somali halkının ana sütü gibi hakkı olan o kaynaklarını yağmalamaya gitmiş bir dizi devlet var ve bize bunun yağmadan farklı olduğunu anlatmak ve ikna etmek zorundasınız. Mesela, Somalili bir kişiye, Somalili kız çocuklarına, 15 yaşından küçük çocuklara -artık 15 yaşın üzerindeki kişileri çocuk değil, yetişkin olarak kabul edecekler örneğin- bunun o çocuğa nasıl bir faydası var? Bunu bize anlatmak mecburiyetindesiniz.

Şimdi, Sayın Fidan ziyaretlerinden birinde Birleşik Arap Emirlikleri'ne gitmiş ve oradaki bir açıklamada denmiş ki: Ziyaretin ana amacının ikili ilişkilerin güçlendirilmesi ve Gazze'deki çatışmaların sona erdirilmesi için iş birliği olduğu belirtilmiştir. Şimdi, bu, muhtemelen davetiye yazılan beyanat ama asıl bildiğimiz şey Somali'deki kaynakların bölüştürülmesi için iki devlet bir araya gelmiş ama Filistin her zaman güzel bir bahane, uluslararası cenahta kendini haklı göstermek için çok kullanışlı bir karta dönüşmüş bir mesele hâlinde. Burada, bu açıklamada iki devlet de demiş ki: "Biz üçüncü grupların, üçüncü devletlerin çatışmalarını bölgeye getirmelerini istemiyoruz." Ne kadar harika bir cümle, ben de katılıyorum, bence de büyük devletler çatışmalarını bölgeye getirmesinler. O hâlde, Etiyopya'da drone silah ticaretini niye yapıyorsunuz? Çatışmayı orada tetikliyorsunuz. Birleşik Arap Emirlikleri de aynı şeyi yapıyor, silah ticaretini devam ettirerek bu çatışmaları Afrika'daki o bölgeye, o alana taşıyor. Demek ki o bölgeyi düzensizleştirmekte sizin için orada bir beis yok ama Orta Doğu'ya geldiğinde orada bir beis görüyorsunuz. Bu samimiysizliği burada teşhir etmek mecburiyetindeyiz. Bununla ilgili -o gazetenin adını paylaşmayacağım ama- en samimi değerlendirmeyi yapan bir gazete var, asla okumayacağım hatta çöpe, çöpüme bile yakıştıramayacağım bir gazete ama orada Somali'yle ilgili şöyle diyor: "Biz orada rüzgârdan faydalanırız, balığı alırız, petrolü alırız, gazı alırız. Ticaret, tarım, silah, gemi, vergi..." Hatta diyor ki, o kadar ileri gidiyor ki, kendini kaybediyor: "Biz, onların havalimanından vergi alırız ya." diyor, başka ülkeyi vergilendirmekten bahsediyor. En hakiki sömürgeci aha, niyetini bu şekilde belli ediyor. Google'larsanız zaten çıkar; "vergilendirme, Albayrak, havalimanı" diye yazarsanız hangi yayın grubundan bahsettiğimi mutlaka bilirsiniz.

Biliyorsunuz, Somali'de Somaliland diye bir yer var. Son, işte, orada ayrılan bir bölge var, bir devlet. Yalnızca bir devlet tanıyor orayı ama olsun. Örneğin burası ifade özgürlüğü ve özgürlükler niteliğinde bakıldığında Somali'den daha üst bir düzeyde. Somali despotik bir yönetim olarak kabul edilirken, Somaliland daha demokratik -hatta Türkiye'den daha yüksek almış, 44 puan almış- Türkiye 32, orası 44 puan almış.

Burası, örneğin, ne kadar da Suriye ve Rojava meselesine benziyor. Örneğin, Türkiye şu anda Suriye'yle normalleşmeye gidiyor. Niye normalleşmek istiyor? Olur da işte bu Sezar yaptırımları kalkarsa orayla ticaret yapmanın önünü açabileyim diye yapıyor. Oysa Rojava'yla normalleşse ne yaptırımdan korkması gerekiyor... Tam kapıyı açtığı anda ticaret yapabileceği güvenilir bir partneri olacak.

Sayın Fidan'ı tekrar samimiyeti için tebrik etmek istiyorum; geçenlerde -örneğin, hep bu güvenlik meselesinden bahsedilir Rojava'dan bahsedilirken- çok dürüst bir şekilde "Biz petrolü istiyoruz." dedi. Teşekkür ediyorum, hakikaten petrol ve oraların kaynağını sömürmek için gitmek istediğini bu kadar açıkça söylediği için teşekkür ediyoruz. "YPG'den bizim bu petrolü almamız gerekiyor." dedi.

Örneğin, Irak'la kurduğu ilişki de benzer bir şekilde, şantaj üzerinden gidiyor. Bakıyor, Dicle'nin, Fırat'ın üzerine onlarca baraj yapıyor, suyu kesiyor ve orayı susuzlukla boğuyor, ticari ambargo uyguluyor ve o ticari ambargoya onları siyasi şantaj yaparak belli bir konuma getiriyor. Örneğin, geçen gün Irak Cumhurbaşkanı'nın eşi dedi ki: "Türkiye bizim toprak bütünlüğümüzün içinde köyleri boşaltıyor, etnik grupları yerinden ediyor, insanların ölümüne neden oluyor." Buradaki yapı, buradaki

Dışışleri Bakanlığı diyor ki: “Ne hadle böyle konuşabilir.” Irak Cumhurbaşkanının eşine diyor. Düşünsenize, Emine Erdoğan örneğin, Edirne’de olan bir meseleyle ilgili laf kursa ve biri “Sayın Emine Erdoğan nasıl, ne hadle böyle konuşabilir?” dese burada kendimizi parçalardık değil mi? O kadının söz hakkına saygı duymuyorsunuz ama kendinize saygı duyulmasını bekliyorsunuz.

Şimdi, Filistin’le ilgili, Kongreyle ilgili söylenen bütün beyanatlara katılıyorum ama bombaya isim yazan kişilerin kalkıp Kongredeki alkışı kınamasını anlamıyorum. Nasıl yapabilirsiniz, nasıl anlatıyorsunuz mesela? “Şuraya bomba gidecek, üstüne kalp çizeyim, adımı yazayım.” diyen kişiler nasıl kınayabilirler, bu hadsizliği kabul etmiyoruz. Garantörlükten bahsediyorlar. İşte, örneğin cuma günü değil mi “TRT’ye nasıl saldırı yapılabilir?” dendi “İnsanlar cuma namazına giderken nasıl saldırılır?” dedi. Siz halay çeken, kendi kültürünü icra eden kişiyi gözaltına alıyorsunuz. Sonra bir işkence biçimi olduğu konusunda hemfikir olduğumuz bir şarkıyı dinletiyorsunuz, değil mi? Bu ikiyüzlülüğü kabul etmiyoruz. Kıbrıs mesela, Kıbrıs’ta da girdiğiniz her yeri öyle bir çözümsüz hâle getiriyorsunuz ki, öyle kötü bir bataklıkla çeviriyorsunuz ki, Kıbrıs da tam öyle. Balkanlardaki varlığınız da öyle, Kıbrıs’taki varlığınız da öyle. Kıbrıs’taki çözümsüzlükten besleniyorsunuz çünkü orada mafyayı nereye koyacaksınız, o senin karanlık gulyabanilerini nereye koyacaksınız? Kıbrıs’a koyacaksınız, Balkanlarda kendi himayen altında tuttuğun ülkelere bırakacaksınız ve aynı şeyi Filistin’de garantörlük yaparsanız, Somali’de de eğer iyice palazlanırsanız oraya da öyle yapacaksınız.

Faydadan bahsediyor bu tezkere; kime faydası var, nasıl bir faydası var, biz bu faydayı göremiyoruz. Biz şirketlere faydalı olacak bu askerî anlaşmayı bütünüyle reddediyoruz ve gemileri gönderiyorsunuz, ben bu gemileri 1400’lerde, 1500’lerde, 1600’lerde Amerika’ya giden o koloni gemilerine benzetmekten kendimi alıkoyamıyorum. Mayflower gemisinden nasıl bir farkı var? Ya da Püritenler var ya, ellerinde hastalıklı battaniyelerle yerli halkların yanına giderlerdi, onlara battaniye uzatırlardı ve onları oradan silip kaynaklarını alırlardı. Oradan nasıl bir farkı var? Şirket kârcılığı için yapılan bu anlaşmayı bütünüyle reddediyoruz. Merhamet battaniyesine sarılı bu silah anlaşmalarını reddediyoruz, bu tezkereyi reddediyoruz. Ve illa bir güvenlik sağlamak istiyorsanız bakın, Diyarbakır’da kadınlar -hemcinsleriniz, çoğumuzun, buradaki kadınların hemcinsleri- sokakta giydikleri sebebiyle Hizbullahçılar tarafından hedef alınıyorlar. Ya da yine güvenlik... Kırmızı bültenle aranan kişiler sokakları atış poligonlarına çevirmiş durumdalar. Oranın güvenliğini sağlayabiliyor musunuz? Diyarbakır Sur’daki Hewş Kafe’ye giden kadının güvenliğini sağlayabiliyor musunuz? Sağlayamıyorsunuz. Soruşturma açılıp açılmadığından bile bahsetmediniz. Niye kadınlara saldıran, havuzların başına geçip “Biz sizin ağababalarınızı öldürdük, gömdük; onların cenazesi nerede, bilinmiyor.” diyenlerin videosu niye çıkmıyor, onların elleri nasıl arkadan kelepçelenmiyor, onlara nasıl şarkı dinletmiyorsunuz? Demek ki onlar sizin güvenlik tehdidi değil. Sizin için güvenlik tehdidi olan şey kendi balığını avlamak isteyen yerel halklardır.

Örneğin, Somali’ye diyorsunuz ki “İşte siyasal, insan hakları ve ekonomik olarak bazı faydalarımız olacak, karşılıklı faydalarımız olacak...” AB’ye inat olsun diye dış politikada herhangi bir getirisi olmadığı hâlde tamamen inat üzerinden gidecek diye Yüksekdağ’ı, Demirtaş’ı, Can Atalay’ı, Kavala’yı, Çiğdem’i, Mine’yi, Tayfun’u cezaevinde tutmaya devam ediyorsunuz; Sincan’da kadınlar cezalarını bitirdikleri hâlde tahliyelerini engelliyorsunuz, İsrail’in cezaevlerinde uyguladığı rejimin aynısını uyguluyorsunuz ama kimse size hiçbir laf etmesin istiyorsunuz.

Bu tezkere yerel araçlar aracılığıyla alt kolonyal girişimde bulunmaktan başka bir şey değildir, bunu asla kabul etmiyoruz. Tekrar söylüyorum ki merhamet battaniyesine sarılmış alt kolonyal tavırları reddediyoruz ve bu tezkereye “Hayır.” diyoruz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Akça Cupolo, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Namık Tan’a ait.

Sayın Tan, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

(DEM PARTİ ve MHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri... Değerli milletvekilleri...

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Biz mutlulukla dinliyoruz, işkence olmaz. Türkiye Cumhuriyeti’ni sevseniz işkence olmaz o size.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Ben dinlemiyorum, ben ölmek istemiyorum.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Bizim için mutluluk kaynağı o şarkı.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Ben onurlu yaşamı savunuyorum, onurlu yaşam; ölmeye gerek yok, onurlu yaşayalım.

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – 90’lı yıllarda tüm yerlerde işkence parçası olarak dinletildi. Bana da dinletildi.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Bizim için mutluluk ve gurur kaynağı. Türkiye Cumhuriyeti’ni sev, siz de dinlersiniz. (DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) – Siz mutlu mutlu dinleyin.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Sus!

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Niye susuyormuşum? Sen konuşacaksın, ben susacağım; öyle bir şey var mı? Bir kadın olarak işkenceye karşı çıkmalısın!

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Susacaksın! Türkiye Cumhuriyeti’ni seveceksiniz.

BAŞKAN – Sayın Konukçu... Sayın Ersoy...

Değerli milletvekilleri, bakın, hatibi kürsüye çağırdım, şimdi hitap edecek. Herkes konuşuyor ve herkesin hatipleri de görüşlerini dile getirdi.

Lütfen hatibi dinleyelim.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Seveceksiniz, aynen öyle.

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Hayır, cumhuriyet meselesi değil, sen tekliği dayatıyorsun, tekliği dayatamazsın. Ben Türk’üm de, senin ne olduğun belli değil ya! Böyle bir şey olabilir mi?

(DEM PARTİ ve MHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Bana o şarkı işkence olarak dinletildi şahsıma; kayıtlara geçsin. (DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Şarkı dinlemek işkence değildir. Sus!

BAŞKAN – Sayın Konukçu, karşılıklı konuşarak anlaşamayız.

Lütfen hatibi dinleyelim.

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Grup Başkan Vekili sorumluluğunu yerine getirsin.

BAŞKAN – Bakın, herkes görüşünü söylüyor özgürce, kayıtlara geçiyor.

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Geçsin.

BAŞKAN – Sizin hatibiniz de konuştu, onlar da konuştu.

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Müdahale etti, oraya müdahale edin.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Biz gururla dinliyoruz, mutlulukla dinliyoruz; bizim için gurur kaynağı.

BAŞKAN – Şimdi Cumhuriyet Halk Partisi adına İstanbul Milletvekili Sayın Namık Tan’a söz verdim.

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Böyle ezemezsiniz bizi artık, böyle ezemezsiniz bizi.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Ne işkencesi be, ne işkencesi!

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Hadi oradan!

BAŞKAN – Sayın Tan, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA NAMIK TAN (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün alelacele yangından mal kaçırırcasına önümüze getirilen Somali tezkeresini ele alıyoruz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Grup Başkan Vekili olmanın ağırlığıyla hakaret etsin.

PERİHA KOCA (Mersin) – İktidarın gözüne girmeye çalışmayın.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Bizim ne olduğumuz ortada. Kimsenin gözüne girmiyoruz.

NAMIK TAN (Devamla) – Şayet burada doğruyu aramaksa maksat doğrunun ancak gerçek veriler üzerine kurgulanabileceğini biliyoruz. Yoksa bu kürsüden hamasi nutuklar atıp sözümüzü “Mehmetçik’in ayağına taş değmesin.” veya “Allah utandırmasın.” yollu, beylik temennilerle bağlamak işin en kolayı. Bunun üstatları aramızda yok değil dolayısıyla ben onlardan rol çalmayacağım. Esasen kırk yılı aşan hariciye hayatım gerçeklerle uğraşmakla geçtiği cihetle doğrusu mizacım da buna müsait değil.

Belirttiğim üzere Somali üzerine konuşacağız elbette ancak konumuz yalnızca Somali olmayacak. Asıl üzerine eğileceğimiz, mercek altına almaya çalışacağımız temel alan tutarlı bir bütün olması gereken dış politika, ulusal güvenlik politikalarında mümkünü makulde aramak ve makul olanın, akla uyanın, akılcı olanın ne olduğunu anlamak ve aktarmak odaklı olacak. Evet, öyle olacak, yine aynı şeyi deneyeceğiz ama itiraf etmeliyim ki defalarca yapmaya çabaladığım gibi aynı ilkeleri, aynı kavramları farklı cümlelerle de açıklamaya çalışsam başarılı olmaktan, amacıma ulaşmaktan yana umutlu değilim. Ne anlatsak, nasıl anlatsak sonunda gidecek partililiğin, hatta parti devleti anlayışının o soğuk duvarına çarpacak. Neticede yine alelusul beka meselesi kisvesiyle apar topar önümüze getirilen bu tezkere de yine, Somali’yle yakın zaman önce imzalanan fakat içeriği belirsiz anlaşma gibi, çoğunluk sultası gereğince “Kaldır elini, indir elini.” denilerek getirildiği gibi apar topar, hem de iki yıl gibi uzun bir süre için önümüzden kaçırılacak. Evet, orada metni belirsiz 1-2 anlaşma var. Ülkemiz ile Somali arasında 8 Şubat 2024 tarihinde bir Savunma ve Ekonomik İş Birliği Çerçeve Anlaşması imzalandı. Aylardır anlaşmayı bekliyoruz, henüz Dışişleri Komisyonumuza dahi havale edilmedi. Siyasi iktidarın nasıl ve hangi sebeple acelesi var ki Somali’yle imzalanan bu ikili anlaşma yüce Meclisimizin, millî iradenin onayına sunulmadan aynı konudaki tezkere apar topar önümüze getiriliyor. Silahlı Kuvvetlerimiz, Adalet ve Kalkınma Partisinin hangi yandaşlarının Somali’de planladıkları hangi yatırımları, hangi usulsüz ve gayrimeşru kazanç beklentileri için feda ediyor. (CHP sıralarından alkışlar) Kimdir bunlar? Mehmetçik’i hangi saçma hayalleriniz uğruna bir cehennem bölgesine göndermeye hazırlanıyorsunuz?

Somali’yi anlamak için önce şu acı gerçeği saptamakla başlayalım. Ne yazık ki dünyanın eskiden “üçüncü dünya”, günümüzde “küresel güney” denilen bölümünde pek çok devlet âdeta iflas etmiş, kendi içine çökmüş durumda. Bu devletler temel işlevlerini yerine getiremiyor ancak dışarıdan görülen kabukları yerli yerinde duruyor, Birleşmiş Milletler Genel Kurulundaki koltukları da duruyor, başka deyişle bu ülkeler bir bakıma devletsiz kaldıklarından artık ülke değil yalnızca birer toprak

parçası görünümünde. Buralarda artık devlet olmanın temel gerekliliği olan şiddet tekeli devletin elinden çıkmış; siyasal klikler kimisi terörist kimisi düpedüz haydut, çoğu ikisinin harmanı, gündüz külahlı, gece silahlı gruplar; bu ülkelerin çeşitli bölgelerinde, hatta bazen başkentlerinin dahi çeşitli mahallelerinde egemen durumda. Yolsuzluk hepsinde diz boyu, yoksulluk, başıbozukluk ve şiddet zaten iç içe; Somali de bunlardan biri. Geçen yüzyılda Küresel Güney, özellikle sömürgelerin kurtuluş mücadelelerinin yaşandığı bölgeler Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği arasındaki küresel güç paylaşımı alanına dönüşmüştü. Soğuk savaşın hemen ardından yine Avrupa’da Doğu Bloku üyelerinin dönüşümünü ve Yugoslavya’nın dağılmasıyla sonuçlanan iç savaşı yaşadık. Gerek emperyal Osmanlı geçmişimiz gerek Boşnaklar, Arnavutlar gibi halklarla toplumsal bağlarımız dolayısıyla Türkiye bu savaşa kayıtsız kalamazdı, nitekim kalmadı da. O dönemdeki kısıtlı kaynaklarımızla NATO müttefikliğini doğru değerlendirerek tarihin doğru yakasında durmuş ve etkin katkı sunmuştuk. İlk çeyreğin sonuna geldiğimiz yüzyılımız ise El Kaide’nin Amerika Birleşik Devletleri’ndeki kitlesel terör saldırısıyla açıldı. Yugoslavya’da ve aynı bağlamda Kosova’da lügatimize giren “insani müdahale” kavramı yerini küresel ölçekte “ortaklaşa terörle mücadele” kavramına bıraktı ve nihayet Amerika Birleşik Devletleri’nin Afganistan’ı ve sınır komşumuz Irak’ı işgaliyle karşılaştık. O dönemin ardından bu defa, Arap Baharı rüzgârıyla Kuzey Afrika ve Orta Doğu’daki Arap ülkelerinde halkların kendi diktatörlüklerinden kurtulma girişimleri geldi. El Kaide’nin yerini de hemen güney sınırlarımızın dibinde, Irak ve Suriye’de hortlayan IŞİD aldı. Son olarak, Afrika’nın ortasından geçen Sahel Kuşağı’nda askerî darbeler ve her darbenin içinden çıkan ya da peşinden gelen Putin Rusyasının paralı asker uzantısı Wagner’i gördük. Wagner modeli, o Afrika ülkelerinde darbeyi kolaylaştırmak, tezgâhlanmasına katkı sunmak, insan hakları ihlali kaygısı duymadan “terörle mücadele” adı altında dehşet saçmak ve bu sözde hizmetler karşılığında o ülkelerin yer altı zenginliklerine çökmek veya ortak olmaya dayanıyor. Wagner usulü ulus inşası, yabancı bir ülkenin çatışma ortamında o çatışmayı silah gücüyle bastırıp ucu açık bir süre boyunca devleti baştan kurmak adına orada kalmak demek. Bugün yalnızca çatışmayı veya tehdidi bertaraf uğruna kısıtlı amaçlar için ve mutlaka bir koalisyonla yürütülen bu tür harekâtlar ancak söz konusu tehdit Yemen gibi uluslararası ticaret yollarının kenarında olan ve Libya gibi yer altı kaynaklarının üzerinde oturan ülkelerde ortaya çıkarsa küresel tedarik zincirlerini ve uluslararası piyasaların istikrarını korumak amaçlı icra edilir oldu. Bu kısa yakın tarih anlatısının tamamından uluslararası toplum ve ağır sıklet dinlenecek devletler ders çıkardılar, sürekli olarak da kendilerini güncelliyorlar. Ucu açık biçimde ve siyasal hedef belirli olmaksızın uzak diyarlarda doğrudan askerî taahhütlere girmekten kaçınır oldular. İnsani yardım ve kapasite geliştirme faaliyetlerinin namlunun ucunda yürütülen ulus inşası harekâtlarına dönüşme eğilimine kendiliğinden girdiğini gördüler.

Benim bu anlattıklarımın belki AKP iktidarı ders çıkarır diye umutlansak da önümüzdeki tezkere, iktidarın her zamanki gibi yanlış dersi çıkarmış olduğunu gösteriyor. Biz onların çıkardığı yanlış derslerin ceremesini tekrar tekrar çektik. Amerika Birleşik Devletleri’nin Irak’ı işgali sırasında iktidara gelen AKP, yerini sağlamlaştırdıkça dış politikada “etkinlik” ile “işgüzarlık”ı karıştırmaya yöneldi. Ulusal çıkarların korunmasına odaklı dış politikayı öz güven eksikliği saydı. Âdeta “Lafla peynir gemisi yürümüyor.” deyişini yanlış çıkarmak için dış politikayı her koşulda bağırıp çağırarak yürütmeyi yeğledi. Orada da durmadı; yeri geldi, Osmanlı’yı ihya hayalleri kurdu; sınır ötesi harekâtlarla yetinmedi, denizaşırı maceralara yeltendi. Bir ara tutturduğu mavi vatan masalından -o da koşulların zorlamasıyla yani ekonominin iflası kapıya dayanınca- neyse ki oldukça çabuk yüz geri etti.

Değerli milletvekilleri, işte, biz, bugün burada Somali konusunda yine bütün bu tarihsel ve güncel birikimi ve deneyimi hiçe sayan bir öneriyle karşı karşıyayız. Yine pek çok olduğu üzere kendi kendimize bir tür vurguncu zihniyetiyle voli vurmak peşindeyiz. Bu defa gözleri otoriter emperyalizmi

izlerken kamaşanlar Afrika’da akılları sıra Wagner’cilik oynamaya yeltenmekte. Nijer’e Millî Savunma, Dışişleri ve Enerji Bakanları ile MİT Başkanının birlikte gitmesi de peşine gelen bu içeriği gizli tutulan Somali tezkeresi hep aynı gözü kara zihniyetin ürünü. Oysa diplomaside yukarıda belirttiğim üzere nasıl “etkinlik” ile “işgüzarlık” aynı şey değilse devlet idaresinde de gözü karalık olmaz. Devlet idaresinde hata yapılacaksa temkinden, ihtiyattan yana olmak, soğukkanlı uzgörülü ve sağduyulu davranmak esastır. Zira hevesler, hırslar, ergenlik hülyaları, refleksif tepkiler bir stratejiye, anlamlı bir politikalar bütününe tekabül etmez; hurafe hafızanın yerini tutmaz. Amaç oyun kurmaksa, kurgu gerçeklere dayanmalıdır ama işe önce kendi kendine “Oyun kurmaya gerek var mı? veya “Mutlaka bir oyun kurulacaksa o oyunu illa benim kurmam mı gerek?” diye sormakla başlanmalıdır. Yoksa kendini balıklama dalınan sahnelerde ikinci sınıf oyunların figüranı konumunda bulmak içten bile değildir.

Bakınız, bir ara yakından izlediği iddia edilen, gidilip tarım arazileri kiralanan Sevakin Adası’nda turistik tesis kurmaya kalkışılan Sudan yıllar öncesinden iç savaşta din temelli bölünmüş durumda. Bakınız, yetmedi, geriye kalan Müslümanlar kendi aralarında yeni ve aynı derecede kanlı bir iç savaşa daha tutuştu, Sudan’da Filistin’den daha çok Müslüman hayatını kaybetti, aranızdan kafasını çevirip bakan bile yok. Sudan, uluslararası haber bültenlerinde zaman zaman ancak alt yazıda yer buluyor.

Bugünkü konumuz Somali’de de durum bundan hiç farklı değil. Biz o Somali’nin başkenti Mogadişu’da arazi büyüklüğü olarak dünyanın en büyük diplomatik misyonuna sahibiz, üstlenmeye kalktığımız mevcut iş Ege Denizi’nden büyük bir alanın güvenliğini sağlamak. Somali kafasına göre kara sularını 200 deniz mili ilan etmiş, bu sulara çoğunluğu Avrupa Birliği ülkelerinden okyanus tipi büyük balıkçı tekneleri avlanıyor. Altına imza atılan anlaşma ile yapılabilecek olan tutarlı mı? Acaba, neyin altına imza atıldı? Tıpkı Libya’yla imzalanan deniz yetkileri anlaşması gibi, hiç uygulanmasa da Sudan gibi unutturulsa da orada inşa edilen kırsallar boş kalsın diye ilanihaye devam mı edecek bu faaliyet? Amaç ticari yatırım ise Somali gibi istikrarsız bir ülkeye böyle bir kaynağı hangi yatırımcı ayıracak o da belli değil.

Somali’nin kendi içinden ayrılan, eski adı İngiliz Somalisi olan Somaliland, komşu Etiyopya’yla anlaştı, Kızıldeniz girişinde stratejik konumdaki Berbera derin deniz limanını Etiyopya’ya açtı. Somaliland’ın petrol sahaları var, Berbera Limanı’nı Birleşik Arap Emirlikleri işletiyor, üstelik Somaliland’ın başkenti Hargeisa’da bizim de başkonsolosluğumuz var. Sıraladığım her gerçeklik Somali’nin o beylik tabirle tam bir barut fıçısı olduğunu tekrar tekrar ispatlıyor fakat bu ekonomik boyut bir yana yukarıda anlattıklarımın çıkarılması gereken en önemli sonuç şu: Siyasal hedef nedir? Angajman kuralları belli mi? Otomatiklik içeriyor mu verilen destek taahhüdü? Yani Türk Silahlı Kuvvetleri kendiliğinden bir çatışmanın içine mi çekiliyor? Hasım kim? Orada muharebe görevi mi, destek görevi mi icra edilecek? Bütün bunların bir de Türk Silahlı Kuvvetlerinin doğasını, yapısını değiştirme yönü var. Kuşkusuz, günümüz tehdit ortamında ve NATO’nun önde gelen bir müttefiki olarak Türk Silahlı Kuvvetleri esnek, çevik ve çok amaçlı yeteneklere sahip olmalı ancak Türk Silahlı Kuvvetlerinin kalıcı biçimde hani eskiden söylenen “Ordu seferde gerek.” şiarını haklı çıkarmak istercesine bir seferî kuvvete dönüştürmek yanlış olur. Seferî kuvvetin karşısında yurt içinde kırsalına çekilmiş, limanında çürümeye terk edilmiş, üssünde, hangarda tutulan durağan bir kuvvet seçeneği yok ancak Türk ordusunun 1’inci işi vatan savunmasıdır değerli arkadaşlar. Biz acaba ordumuzda sürekli bir yeniden yapılanma yerine ypratıcı biçimde daima seferde bulunmayı mı dayatmış oluyoruz Silahlı Kuvvetlerimize? Hayatta olmadığı gibi devletler arası ilişkilerde de hepsi bir arada hem de bedava fırsatı yok, önceliklendirme yapmak kaçınılmaz. Somali’de ne tür bir tehdit algısı var yahut orada kaçırılmayacak ivedilikteki fırsat nedir? Bu faaliyet diğer ulusal güvenlik faaliyetlerinden öncelikli mi? Hatta bir ulusal güvenlik faaliyeti olarak bizatihi tasnif edilebilir mi? Yok, edilemezse Türk Silahlı Kuvvetleri AKP’nin hayal ettiği ekonomik fırsatlar için kullanılan bir aygıtı mı dönüştü? Özetle;

nereden kısıp buraya kamu kaynağı aktarılacak ve neden bunu yapmaya değsin? Hazine Bakanı Şimşek değil mi her gün tasarruf çıkışları yapan? Bütün bu sorular bir yana Akdeniz'deki şu gergin ortam sürerken nasıl bir rotasyonla donanmamız Somali'de olacak? Kaç gemi görevlendirilecek? Bunların bakımı nasıl yapılacak?

Değerli milletvekilleri, bedel ödenecekse vatan savunması yahut gerçekten ulusal çıkarları ilgilendiren konularda ödenir. Bakın, henüz birkaç gün önce 20 Temmuz 1974 Barış Harekâtı'nı anmak için hep birlikte Kıbrıs'taydık. Harekâtın adı seçilirken “barışı kurmak” “barışı dayatmak” gibi modern diplomatik kavramlarının önemi bunlar henüz dolaşımda değilken dönemin Başbakanı merhum Bülent Ecevit tarafından görülmüştür. Ecevit'e yeminli karşı çıkanlar varsa onlar da merhum Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun 1959'da Zürih ve Londra'da kotardığı federasyona yönelik anlaşmaya bakabilir. Bugün geçerli çerçevede ne dersiniz deyin uluslararası hukuk bakımından odur. Her iki devlet adamının da yaklaşımları, çözümleri zamana meydan okumuş, ömürlü ve kalıcı olmuştur. “Somali ile Kıbrıs bir tutulabilir mi?” diye soranlar çıkacaktır, ben doğru diplomatik yaklaşım bakımından ve akılcı, gerçekçi olmak bakımından bunu örnek veriyorum.

“Çukurun içindeysen önce kazmayı bırak.” denir ama AKP iktidarı benim ta soğuk savaştan, Yugoslavya iç savaşından, Irak'ın işgalinden, terörle küresel mücadeleden, insani müdahaleden alarak anlattıklarım bir yana, daha güncel, mavi vatan, Libya, Suriye, Sudan serüvenlerinin hiçbirinden ders çıkarmıyor. Önümüze getirilen tezkereyle ve öncesindeki anlaşmayla, deyim yerindeyse, Türkiye'de içecek ayrıntı zor bulurken Somali'ye tahtirevanla gitmeye kalkışılmakta. (CHP ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Bununla da kalınmıyor, üstelik, uzun yıllar boyunca Somali'de aynı tahtirevanla bekçilik hizmeti sunmak ve tahtirevanı da onlara hediye etmek vadolunuyor.

Bu gayriciddi teklifin bizlerce destek verilecek, kabul edilecek hiçbir tarafı yoktur. Eğer Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Erdoğan'ın gerçek amacı, iktidardan giderayak Türk Silahlı Kuvvetlerini uzak diyarlarda sonu belirsiz yeni serüvenlere sürüklemek, dış politika ve ulusal güvenlik politikalarına bazı kördüğümlemler atmak, bazı kilitler asmak ise günün geldiğinde o kördüğümlemlerin kesileceğini, o kilitlerin kırılacağını, gizli kalacağı sanılan anlaşmaların içeriklerinin ortaya çıkacağını da özenle vurgulamak isterim. Cumhuriyet Halk Partisi olarak Somali tezkeresine oyumuz büyük harflerle “hayır” olacaktır.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Tan, teşekkür ediyorum.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Eskişehir Milletvekili Fatih Dönmez'e söz veriyorum.

Sayın Dönmez, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA FATİH DÖNMEZ (Eskişehir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime başlamadan evvel, sizleri ve Gazi Meclisimizi en derin saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından Meclisimize havale edilen Somali Tezkeresi vesilesiyle genel oturumda toplanmış bulunuyoruz. Tezkereyle ilgili görüşlerimi açıklamadan önce, müsaadenizle, Türkiye'nin Afrika politikasına kısaca bir değinmek isterim.

Başlangıçta açılım olarak başlayan ve yirmi küsur yıldırilmek ilmek dokunan Afrika ortaklık politikamızın geldiği aşama gerçekten hepimizin iftihar etmesi gereken bir dış politika başarısıdır. Bu başarı Dışişleri Bakanlığımızın eş güdümünde, askerimizin, polisimizin, başta TİKA olmak üzere ilgili diğer kurumlarımızın, Türk Hava Yollarımızın, Türkiye Diyanet Vakfının, Türkiye Maarif Vakfının, savunma sanayimizin, iş insanlarımızın ve sivil toplum kuruluşlarımızın, kısaca, devlet ve millet olarak ortak katkı ve çabalarının bir sonucudur. Bugün Afrika kıtasında Türk milletinin, Türk makamlarının

kucaklanması, diğer ülkelere nazaran tercih edilmesi, ülkemizin iş birliği yapılmak için aranan kıta dışı bir aktör olması bir tesadüf değil, zamanında sabırla ve sevgiyle ekilen tohumların olgunlaşmış meyveleridir. Bu başarıların arka planında, tarihte Afrika’da oynadığımız yapıcı rolün, anti emperyalist bir Kurtuluş Savaşı vermiş olmanın, insanımızın yardımseverliğinin, girişimciliğinin ve cesaretinin rolü büyüktür. Hiç şüphesiz ki Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliği ve kıtaya ilişkilerimiz için öngördüğü vizyon Afrika Kıtası’nda tümüyle Türk milletinin kurmayı tahayyül ettiği işler için bir esin kaynağıdır. Sayın Cumhurbaşkanımızın Başbakanlığı dönemi dâhil olmak üzere bugüne kadar 31 Afrika ülkesini 50 kez ziyaret ederek kıtayı en çok ziyaret eden kıta dışı liderlerden olması bunun en net göstergesidir.

Değerli milletvekilleri, Somali’yle ilgili hususlara odaklanmadan önce ülkemizin Afrika’ya yaklaşımı ve bunun enerji sektörü de dâhil olmak üzere nasıl kapsamlı bir yaklaşımla ele alındığını sizlere kısaca bahsetmek isterim. Malumunuz, dinamik bir yapıya sahip olan enerji ve madencilik sektörlerinde çevreci, güvenli, yeterli miktarda ve katlanılabilir maliyetli enerji arzı sağlamak ekonomik ve sosyal hayatın temel ihtiyaçları arasında yer almaktadır. Sadece son elli yılda toplam birincil enerji arzı dünya çapında yüzde 250’den fazla artış göstermiştir ve dünya genelinde enerji kullanımının 2040 yılına kadar üçte 1 oranında artması da öngörülmektedir. Dolayısıyla tüm hükûmetlerin enerji güvenliklerini artırma yönünde politikalara odaklanmaları bir zorunluluktur.

Bununla birlikte, Şubat 2022’de Rusya ile Ukrayna arasında başlayan ve herkesin malumu olan olumsuz süreçle birlikte, başta Avrupa ülkeleri olmak üzere, enerjiye ilişkin hususların küresel ölçekte ilk sıradaki yerini koruduğu ve enerji bağımsızlığının her zamankinden daha fazla önem kazandığı bir dönemin içerisindeyiz. Türkiye ise sürekli büyüyen enerji talebi ve yüksek ithalat bağımlılığıyla gelişmekte olan bir ülkedir. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınmanın bizim için önemi büyüktür. Ülkemiz ekonomik yıllık yaklaşık yüzde 5 büyümeyle son yirmi yıldır istikrarlı bir şekilde gelişmektedir. Büyüyen ekonomimizle bağlantılı olarak Türkiye’nin elektrik ve doğal gaz talebi son yirmi yılda 3 kat artış göstermiş ve sadece elektrikte her yıl ortalama yüzde 4,7’lik talep artışı yaşanmıştır. Bu talebi karşılamak üzere millî enerji ve maden politikamız ve geliştirilen stratejiler kapsamında enerjinin her alanında güçlü adımlar atan ülkemiz hedeflerine sağlam adımlarla ilerlemektedir.

Bu noktada ülkemizin artan enerji talebini karşılayabilmek için atılan bazı önemli adımları da sizlerle paylaşmak isterim: Enerji politikamızı önümüzdeki süreçte artmaya devam edecek enerji talebini karşılama, enerjideki dışa bağımlılığımızı düşürme...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Somali’de de mi doğal gaz buldunuz yoksa?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Somali’yle ne alakası var Sayın Bakan?

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – ...ve önümüzdeki otuz yılda karbon nötr bir ekonomi olma hedefleri doğrultusunda şekillendirmekteyiz. 2053 sıfır emisyon hedefimizde kritik bir yere sahip olan ve enerji dönüşümü kapsamında bir geçiş yakıtı olarak gördüğümüz, değerlendirdiğimiz doğal gazda önemli yatırımlar yaptık. LNG terminallerimizle Türkiye’nin günlük toplam LNG gazlaştırma kapasitesini 160 milyon metreküp seviyelerine çıkardık.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Tezkerede enerjiyle ilgili tek kelime yok Sayın Hatip. Tek bir kelime yok enerjiyle ilgili tezkerede.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Bugün gaz ihtiyacımızın neredeyse yarısını LNG formunda karşılayabilecek durumdayız. Ayrıca, doğal gaz depolama kapasitemizin ise 11 milyar metreküpe ulaşmasını da hedefliyoruz. Enerjide dışa bağımlılığımızı azaltmak amacıyla başlattığımız hidrokarbon aramacılığı faaliyetlerimize karada ve açık denizlerde devam ediyoruz. Karadeniz ve Akdeniz’de millî şirketimiz TPAO’nun sürdürdüğü faaliyetler neticesinde Karadeniz’de Sakarya Gaz Sahası’nda

710 milyar metre-küp doğal gaz keşfi gerçekleştirmişti. Ülkemiz sınırları içerisinde petrol ve gaz arama faaliyetleri, mevcut sahaların üretiminin artırılması, petrol ve gaz arzı kaynakları ile gerekli altyapının çeşitlendirilmesi, yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması, enerji portföyümüzün çeşitlendirilmesi, enerji verimliliğinin artırılması ve nükleer santrallerin faaliyete geçmesi için tüm çalışmalarımız hız kesmeden devam etmektedir. Türkiye Petrolleri, sadece yurt içerisinde üretim yapmıyor, 25 Temmuz 2024 tarihi itibarıyla yurt içerisindeki üretimimiz 133.382 varile ulaşmıştır; yurt dışında ise 110.857 varillik bir petrol üretimi söz konusudur; toplam 244 bin varil/güne ulaşmaktadır. Türkiye'nin günlük yaklaşık 1 milyon varil petrole ihtiyaç duyduğunu dikkate aldığımızda, yurt içi ve yurt dışı üretimlerimizle ihtiyacımızı karşılama oranımız neredeyse yüzde 25 seviyesine gelmiştir.

Değerli hazırun, malumlarınız olduğu üzere, enerji günümüzde tüm ülkeler için elzem bir ihtiyaç olmasının yanı sıra aynı zamanda eşsiz bir diplomasi aracıdır. Ülkemiz ise enerji ve madencilik alanında tesis ettiği ve edeceği her iş birliğinde “kazan kazan” anlayışını benimseyen ve enerjiyi bir barış aracı olarak değerlendiren yaklaşımıyla bölgesel ve küresel ölçekte güvenilir bir ortak olarak öne çıkmaktadır. Türkiye olarak gerek karar verici düzeyde sahip olduğumuz iradenin bir yansıması olarak attığımız adımlar gerekse ülkemizin benzersiz konumunun sağladığı avantajlarla hayata geçirdiğimiz projeler sayesinde enerji kilidinin anahtarını elinde tutan ülkelere biri hâline gelmiştir. Tüm bunlara ek olarak bu dış politikamızla uyumlu olarak arz güvenliğinin sağlanması, kaynak çeşitlendirilmesi hususunda Hazar kaynaklarının uluslararası piyasalara arzı konusu gündemimizin en ön sıralarında yer almaktadır. Bu kapsamda Türkmenistan başta olmak üzere bölge ülkeleriyle yeni iş birlikleri tesisine yönelik çalışmalarımıza da var gücümüzle devam ediyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Somali'yle ne ilgisi var Sayın Bakanım, onu anlayamadık, onu anlat.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) - Komşumuz Irak'la birlikte Irak-Türkiye ham petrol boru hattı vasıtasıyla uzun yıllardır dünya petrol piyasasına, küresel petrol arzına önemli ölçüde katkı sağladık. Ayrıca, komşularımız ve kaynak ülkelerle hayata geçirdiğimiz iş birliklerini hidrokarbonlarla sınırlı tutmayarak madencilik ve yenilenebilir enerji başta olmak üzere enerjinin tüm alanlarında güçlerimizi birleştiriyor, ilişkilerimizi daha da ileriye taşımaya gayret gösteriyoruz.

Madencilik alanında Afrika'da Sudan'da ve Nijer'de, Avrasya'da ise Özbekistan'da faaliyetlerimize devam ediyoruz. Enerji diplomasisimizin Afrika ayağına baktığımızda, kıta ülkeleriyle geçmişten bugüne olumlu ilişkiler kurduğumuzu görmekteyiz. Türkiye, Afrika ülkeleriyle ülkemizin kalkınma deneyimini paylaşmayı, kıtanın enerjiye erişim sorunlarına ve bu alandaki insani ihtiyaçlarına çözümler geliştirmeyi hedef edinmiştir. Afrika ülkeleriyle iş birliğimizi geliştirmek için önceliğimiz Afrika ülkelerinin kaynaklarının yine Afrika halklarının refahını artıracak şekilde değerlendirilmesi olmuştur. İlişkilerimizin sadece bir retorikten ibaret olmadığını kıta genelinde yaptığımız ve hâlen sürdürdüğümüz çalışmalarla gösterdik, bu doğrultuda çalışmaya da devam ediyoruz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Sayın Bakan, Afrika'nın refahı yerine gelin, Şanlıurfa'nın refahını artırın, Şanlıurfa'nın. Şanlıurfa'nın refahı orada. (CHP sıralarından alkışlar) Afrika'nın refahını düşüneceğinize Şanlıurfa'nın refahını düşünün.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Zira, Türkiye olarak biz kısa vadeli hedeflerden ziyade uzun yıllar boyunca Afrika ülkeleriyle omuz omuza ve ortak olarak çalışmak niyetindeyiz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Şanlıurfa'da elektrik yok “Afrika'nın refahını...” diyorsunuz, Şanlıurfa'nın refahını düşünün önce.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Somali’yle Bakanlığım döneminde temelleri atılan ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Sayın Bayraktar’ın başarılı girişimleriyle imzalanan hidrokarbonlar alanında hükûmetler arası anlaşma ülkemiz için bir gurur kaynağıdır. Bu anlaşmayla millî gururumuz TPAO’nun Somali’de faaliyet göstermesine zemin hazırlanmış, enerji alanında uzun vadeli iş birliklerine imkân sağlanmıştır. Bu hükûmetler arası anlaşmanın tamamlayıcısı niteliğinde olan ve geçtiğimiz hafta imzalanan hidrokarbon arama ve üretim anlaşmasıyla Somali deniz bloklarından her biri 5 bin kilometrekare olan 3 adet ruhsat sahası edinilmiştir. Ülkemiz bu sahalarda arama ve petrol bulduğunda ise üretim yapma yetkisine sahip olacaktır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Artık Türkiye’de kalmadı petrol yani eskiden Türkiye’de petrol buluyorduk.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Bu anlaşmalar enerji diplomasisi faaliyetlerimizin bir parçasıdır. Şüphesiz ki bu diplomasi faaliyetlerine imkân sağlayan temel unsur da tüm bu arama faaliyetlerinin icrasında kullanılan yerli filonun kurulmasıdır.

Sayın Vekilim, bakın oradan laf atıyorsunuz; bir şey söyleyeceğim, dinlemiyorsunuz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakan, biz Sudan’ı bildiğimiz için Sudan’da başımıza gelen burada da gelsin.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – TOTAL nerenin şirketi? Fransa’nın. Fransa toprakları ve denizlerinde petrol ve gaz arıyor mu? ENI İtalya’nın, İtalya toprak ve denizlerinde petrol arıyor mu?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sudan’a da öyle gittik, geri geldik.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Ha, Türkiye Petrollerini sadece bölgesel aktör yapmayacağız, inşallah bu adımla birlikte küresel, global bir şirket hâline getireceğiz. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar) Sizin ufkunuz da vizyonunuz da bunu anlamakta yetersiz maalesef.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakan, Sudan’a gittiniz, aynı lafları Sudan’da ettiniz, arkanıza baka baka geri geldiniz. Döner gelirsiniz. Türk askerini oraya, sermayeyi bekletmeye gönderiyorsunuz.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Şimdi, bak, biz bu filoyu kurmaya başlamadan önce bu sismik araştırmaları, sondajları yapsınlar diye kapı kapı geziyorduk.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Hani Türkiye’de Niğde’de petrol bulmuştunuz.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Paramızla bile bu hizmeti alamazken bugün dünyanın en büyük filolarından birine sahip olduk. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Hani Niğde’de petrol bulmuştunuz?

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Bu sayede de Karadeniz’de, o tarihte dünyanın en büyük derin deniz keşfini gerçekleştirdik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Niğde’de petrol bulmuştunuz, Niğde’de, ne oldu? Sizin zamanınızda Niğde’de petrol bulmuştunuz.

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – Şu Doğu Akdeniz’deki petrolleri...

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Arayanlar bulur, senin gibi oturduğu yerden konuşanlar değil.

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – Doğu Akdeniz’e inemiyoruz, Doğu Akdeniz’e.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Değerli milletvekilleri, Somali ve Somali halkı Türk milletinin gönlünde çok özel ve ayrıcalıklı bir yapıya sahiptir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bu laflara karnımız tok. Niğde’de petrol bulmuştunuz sizin zamanınızda.

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – Doğu Akdeniz’e inemiyoruz, Doğu Akdeniz’e.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan, Akdeniz’de kaç tane sondaj kuyusu var? Kaç para harcadınız?

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Sayın Cumhurbaşkanımızın Somali’ye 2011 yılında gerçekleştirdiği ziyaretten itibaren Somali’nin güvenliğini, istikrarını tahkim edecek...

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – Sen bırak Somali’yi, Akdeniz’e bak, Akdeniz’e.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – ...Somali halkının refahına, huzuruna katkıda bulunacak şekilde tüm kurumlarımızla birlikte yoğun ve samimi bir gayret içerisinde çalışıyoruz.

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – Sayın Bakan, Akdeniz’deki çalışmalar ne oldu? Doğal gaz çalışmaları ne oldu?

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Çok şükür ki Somali’ye yönelik bu yaklaşımımızın karşılıksız olmadığını net bir biçimde görüyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Antalya açıklarında gemileriniz vardı, ne çıktı Sayın Bakan? Kaç para harcadınız?

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Nitekim, Somali tüm yokluklara rağmen 6 Şubat...

BAŞKAN – Sayın Dönmez, izin verir misiniz.

CAVİT ARI (Antalya) – Kaç kuyu açıldı? Ne çıktı? Bir açıklama yapar mısınız Sayın Bakan?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Duyamıyoruz ya, duyamıyoruz!

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri...

CAVİT ARI (Antalya) – Akdeniz’de ne çıktı, Akdeniz’de?

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, lütfen, sayın hatibi dinleyelim.

CAVİT ARI (Antalya) – Kaç kuyu açtınız, kaç para harcadınız, ne çıktı?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Gemiler nerede duruyor, o gemiler?

CAVİT ARI (Antalya) – Akdeniz’den bahsediyoruz, Bakan sizdiniz!

BAŞKAN – Bakın, daha önce de konuşan değerli hatipler oldu, herkes saygıyla dinledi.

CAVİT ARI (Antalya) – Bakan sizdiniz Sayın Bakan!

BAŞKAN – Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına konuşan hatibi de lütfen saygıyla dinleyelim.

CAVİT ARI (Antalya) – Akdeniz’e bakıyorsunuz, ne çıktı; bir açıklama yapın! O kadar para harcadınız, milyonları gömdünüz oraya!

BAŞKAN – Sayın Dönmez, buyurun, Genel Kurula hitap edin.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Teşekkür ederim.

Şimdi, Somali tüm yokluklara rağmen...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bırak Somali’yi, bırak, bırak!

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – 6 Şubat 2023 tarihinde ülkemizde meydana gelen deprem felaketinde ülkemizin yanında yer alan ülkelerin başında gelmiştir.

CAVİT ARI (Antalya) – Akdeniz’e milyonları gömdünüz, bir metreküp bir şey çıkaramadınız!

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – Kimin limanlarını koruyacağız orada, yoksa limancıkları mı?

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Ve Somali Cumhurbaşkanı Hasan Şeyh Mahmud’un talimatıyla ülkemizde meydana gelen depremler nedeniyle bir bağış kampanyası yapılmış ve kampanya kapsamında yaklaşık 5 milyon Amerikan doları AFAD’a aktarılmıştır.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Eyvah!

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Somali’ye yönelik yardımlarımızda özellikle terör örgütü Eş Şebab’la mücadelede Somali ulusal ordusuna ve Somali Federal Hükûmetine destek olmak amacıyla askerî eğitim faaliyetlerimizi sürdürmekte, Somali’nin terörle mücadelesine elimizden gelen katkıyı sağlamaya çalışmaktayız. Türk Silahlı Kuvvetlerimiz, Somali’yle yapılan ikili anlaşmalar kapsamında Somali Silahlı Kuvvetlerinin teşkilat, eğitim, öğretim, askerî altyapı ve lojistik sistemlerinin iyileştirilmesiyle ilgili de eğitime destek veriyor.

Mogadişu’da inşa edilmiş en kapsamlı askerî eğitim tesisi olan ve 30 Eylül 2017 tarihinde açılan Anadolu Kışlası’nda Somali Türk Görev Kuvveti Komutanlığı aracılığıyla yürütülen eğitim faaliyetleri kapsamında bugüne kadar 7.297’si Somali’de, 6.343’ü Türkiye’de olmak üzere toplam 13.640 Somalili personele muhtelif konularda eğitim verilmiştir. Yine, bu birlik bünyesinde bulunan askerî okul komutanlığından eğitim görüp Somali Millî Silahlı Kuvvetleri saflarına katılan subay sayısı 457’ye, astsubay sayısı da 422’ye ulaşmıştır.

Somali’de yürüttüğümüz eğitim, yardım ve destek faaliyetleri, Libya’da yürüttüğümüz benzer faaliyetlerle birlikte birçok diğer Afrika ülkesinin ilgisini çekmekte, bir yandan acil güvenlik ihtiyaçlarını karşılarken diğer yandan uzun vadeli kapasite inşa faaliyetlerini birlikte yürütmek üzere teşkil ettiğimiz ve kazan-kazan anlayışına uygun bu iş birliği modeli Afrika kıtasında hem takdir hem de talep görmektedir. Bu ihtiyacın karşılanması maksadıyla özellikle hâlihazırda çeşitli sebeplerle ekonomik açıdan değerlendirilemeyen deniz kaynaklarının Somali ekonomisine kazandırılması hedeflenmektedir, 8 Şubat 2024 tarihinde iki ülke arasında imzalanan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Çerçeve Anlaşması da işte bu amaçlara uygun şekilde düzenlenmiştir. Bu anlaşmayla, iki ülke arasında ekonomik iş birliğinin geliştirilmesi ve aynı amaçla savunma iş birliğinin güçlendirilmesi, bu suretle Somali Federal Cumhuriyeti’nin ekonomik kaynaklarını daha verimli hâle getirerek Somali savunma ve güvenlik kuvvetlerinin ülkenin güvenliğini daha etkin bir şekilde temin ve idame edecek seviyeye getirilmesi temel gayemizdir.

Sayın milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanımızın imzasıyla yüce Meclisimize sevk edilen Somali tezkeresiyle Türk Silahlı Kuvvetleri deniz unsurlarının, Somali’nin deniz yetki alanları dâhil olmak üzere, iki ülke tarafından müştereken belirlenecek bölgelerinde Somali’nin terörizm, deniz haydutluğu, yasa dışı balıkçılık, her türlü kaçakçılık ve diğer tehditlere karşı güvenliğinin sağlanması faaliyetlerine destek verilmesi amacıyla görevlendirilmesi için Anayasa’nın 92’nci maddesi uyarınca iki yıl süreyle izin verilmesi talep edilmektedir.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Sayın Hatip, Türkiye’deki yasa dışı balıkçılığı engelleyemiyorsunuz, Somali’yi mi engelleyeceksiniz?

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Yukarıda zikredilen gerekçeler ve Somali Federal Hükûmetinin Türkiye Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetlerinden talep etmiş olduğu destek çerçevesinde Somali’nin toprak bütünlüğü ve ulusal birliğini güçlendirmeye yönelik faaliyetlere destek verilmesi ve...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Türkiye’deki yasa dışı balıkçılığı engelleyemiyorsunuz!

CAVİTARI (Antalya) – Turizm sezonunda her gün elektrikler kesiliyor Antalya’da Sayın Bakanım. Bu işleri çözmeden görevden ayrıldınız. Her gün elektrikler kesiliyor Antalya’da, Gazipaşa’dan Kaş’a kadar Sayın Bakan.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – ...ülkemizle uluslararası güvenliği tehlikeye sokan her türlü risk, tehdit ve eylemlere karşı Somali Federal Hükûmetinin daveti doğrultusunda gerekli önlemlerin alınması, bölgenin istikrarı, ulusal hak, menfaat ve alakalarımız açısından hayati önem arz etmektedir.

Ülkemizin Somali halkı nezdinde taşıdığı itibar ve yıllar içerisinde ülkemize yönelik oluşan güvenin bir sonucu olarak iş birliğimizin kesintisiz biçimde sürdürülmesine atılacak bu adımlar önemlidir.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Şanlıurfa elektriksiz, elektriksiz, Şanlıurfa elektriksiz, çoluk çocuk perişan!

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Onlar da Somali'ye gidip orada yaşasınlar(!)

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Şanlı Türk ordusu, bu desteği sağlamaya muktedirdir...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Yani Somali'ye olan bu aşkınızı bir de Urfa'ya gösterin bir zahmet!

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – ...Somalili kardeşlerinden gelen yardım talebini geri çevirmez. Bu zamana kadar mazlumun, mağdurun, garip ve gurebanın yanında yer alan Türkiye bir kez daha bu misyonunu yerine getirebilecek güce sahiptir. Sağlanacak bu destek Türk Silahlı Kuvvetlerinin asli görevlerinde herhangi bir aksamaya da sebebiyet vermeyecektir.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Keşke Somali'yi savunduğunuz kadar Şanlıurfalıları da savunsaydınız.

FATİH DÖNMEZ (Devamla) – Bu duygu ve düşüncelerle Somali tezkeresine yönelik olumlu yönde oy kullanacağımızı bildiriyor, siz değerli milletvekillerinin de tezkereye değerli desteğini istirham ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlarım. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN – Sayın Dönmez, teşekkür ediyorum.

Sayın Emir, buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

27.- *Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Eskişehir Milletvekili Fatih Dönmez'in (3/908) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Bakanı dikkatle dinledik, Somali'yle ilgili pembe tablolar çizmeye gayret etti ama şu basit soruların cevabını duyamadık: Bu Somali'ye deniz kuvveti göndermekteki asıl amacımız nedir? Katlandığımız maliyetler nedir ve Silahlı Kuvvetlerimizin orada atıldığı tehlikeler nelerdir? Bunları somut olarak duymak isterdik ama duyamadık.

Sayın Başkan, bir büyükelçiler kararnamesi yayımlandı ve Kıbrıs'ta Sayın Genel Başkanımızı karşılamama cüretini gösteren Metin Feyzioğlu bu kez Prag'a büyükelçi olarak gönderildi. Tabii, bir önceki büyükelçi Egemen Bağış, biliyorsunuz, Zarrab'dan milyonlarca dolar rüşvet almakla suçlanmış birisiydi ve buradaki oylarla aklandı yani yargılanma sonucunda aklanmadı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Emir, lütfen tamamlayın.

MURAT EMİR (Ankara) - Niye Prag'a böyle gözden çıkardıklarını gönderiyorlar? Metin Feyzioğlu hangi başarısıyla büyükelçi yapıldı? Kıbrıs bu kadar önemsiz miydi? Metin Feyzioğlu bu U dönüşünü yapmasının karşılığını... Yani Anayasa değişikliğine il il gezip karşı çıkmıştı. Şimdi Cumhurbaşkanının böylesi ödüllendirmesi bu U dönüşüyle gerçekleşmişse Metin Feyzioğlu'nu daha nerelere kadar taşıyacaksınız? Tabii, bir de çok daha önemlisi, bakınız, Halil Falyalı'yla yani bir kara para aklayıcısı, uyuşturucu taciriyle şirket kurmuş, ortaklık yapmış birisini yani Yasin Ekrem Serim'i de Kıbrıs'a büyükelçi yapıyorsunuz. Dolayısıyla, bakın, bunların hesabını vereceksiniz.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Yalan ve iftira. Kaç defa açıkladık.

MURAT EMİR (Ankara) – Koca Türkiye Cumhuriyeti'ni ne hâle düşürdünüz? Uyuşturucu tacirinin ortağını bakan yardımcısı yapıyorsunuz, sonrasında Kıbrıs'a büyükelçi yapıyorsunuz, U dönüşü yapmış birini Kıbrıs'a büyükelçi yaptıktan sonra...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Neden U dönüşü yapmış ya?

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Diğer partilerden CHP’ye geçenlere ne diyorsunuz? Onlara da U dönüşü...

BAŞKAN – Sayın Emir, teşekkür ediyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Ben sözümü söyledim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Şahin Usta, buyurun...

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Kendi arkadaşlarınıza da aynı şeyi söylüyor musunuz? Onları kabul mü etmiyorsunuz?

MURAT EMİR (Ankara) – Biz büyükelçi yapmıyoruz, büyükelçi yapmıyoruz biz.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, müsaade buyurun.

Sayın Şahin Usta, buyurun.

28.- *Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta’nın, Ankara Milletvekili Murat Emir’in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Bu iddiaların hepsinin doğru olmadığını çok iyi biliyorlar. Bakan Yardımcımız, daha önce burada da aynı konuyla ilgili, mevzuyla ilgili açıklamalarını yaptı. Bu iddiaların doğru olmadığını...

CAVİT ARI (Antalya) – Açıklamayı yapan kendisi.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Evet, ben de söyledim tekrar. Buraya görevli olarak geldiğinde de aynı iddiaları dile getirdiniz...

CAVİT ARI (Antalya) - Kendisinin açıklamasını doğru mu sayacağız Sayın Başkan?

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – ...komisyonda da dile getirdiniz, bunların hiçbirinin doğru olmadığını, hiçbir ortaklık olmadığını söylediler.

Kimin nerede, nasıl büyükelçilik yaptığını eski Türkiye’deki gibi zannediyorlar. “U dönüşü yaptı.” diye Metin Feyzioğlu’na bir “Büyükelçilik yapamaz.” diye iddiada bulunuyorlar, çok ayıp bir itham bu.

CAVİT ARI (Antalya) – Türkiye’nin eskisi olmaz Sayın Başkan, sözlerinizi düzeltin, Türkiye’nin eskisi olmaz.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – İnsanların, büyükelçilerin hangi partiden olduğuna bakmıyoruz. Bu ülkeye hizmet edecek ehliyetli ve liyakatli büyükelçiler atanıyor.

CAVİT ARI (Antalya) – Türkiye’nin eskisi olmaz, Türkiye Türkiye’dir.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Namık Tan az önce konuşmasını yaptı, sorun kendisine, çok iyi bilir ama insanlar hakkında böyle konuşmaya kimsenin cüret etmemesi gerekir. Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, büyükelçimiz Türkiye’yi temsil ediyor, sahip çıkmaları gerekiyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) – Türkiye’yi temsil etmiyor, AK PARTİ’yi temsil ediyor.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – U dönüşü yapınca mı AK PARTİ’yi temsil ediyor, U dönüşü yapmayınca CHP’yi temsil ediyor değil mi? Kendi Grup Başkan Vekiliniz söyledi, ayıptır ya, ayıp!

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

Sayın Emir, buyurun.

29.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MURAT EMİR (Ankara) – Cumhurbaşkanının hiçbir liyakat esası göstermeden tamamen siyasi saiklerle ve kendisine biat edenleri büyükelçi yaptığını ve kariyerden gelenlerin önünün kesildiğini, mesleki kariyer ve liyakati olmayanların büyükelçi yapıldığını ve bunun da AKP döneminde başladığını belirtmiş olayım. Bizim işaret ettiğimiz, cumhuriyetin çok köklü bir dışişleri geleneği vardı, büyükelçiler liyakatle atanırdı, meslekten gelirdi, olması gereken de oydu.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Kayıtlara böyle bir itham geçsin diye söylüyorsun, yüreğinden de geçmiyor bu, sadece kayıtlara böyle kötü ifade geçsin diye söylüyorsun.

MURAT EMİR (Ankara) – Ne Egemen Başış'ın ne Yasin Ekrem Serim'in ne de Metin Feyzioğlu'nun böyle bir geçmişi yok. Bir özellikleri var saraya biat etmeleridir. (CHP sıralarından alkışlar)

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Kayıtlara kötü bir ifade geçsin diye söylüyorsun. Başka bir şey değil bu.

BAŞKAN – Sayın Şahin Usta, buyurun.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Teşekkür ederim.

Uzatmak istemiyorum ama bu zihniyet demek ki “Namık Tan CHP’li olduğu için büyükelçi olmuş,” demeye getiriyor.

Teşekkür ederim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MURAT EMİR (Ankara) – O eskiden oldu.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

A) TEZKERELER (Devam)

1.- Cumhurbaşkanlığının, hudut, şümül, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanınca takdir ve tayin olunacak şekilde, 2713 (2023) sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı'na ve uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerimize uygun bir biçimde, gerektiğinde üçüncü ülkeler ve uluslararası örgütlerle iş birliği imkânları da kullanılarak, Somali ile ülkemiz arasında akdedilen milletlerarası anlaşmaların uygulanması kapsamında, Türk Silahlı Kuvvetleri unsurlarının, Somali'nin terörizm, deniz haydutluğu, yasadışı balıkçılık, her türlü kaçakçılık ve diğer tehditlere karşı güvenliğinin sağlanması faaliyetlerine destek verilmesi amacıyla Somali'nin deniz yetki alanları dâhil olmak üzere iki ülke tarafından müştereken belirlenecek bölgelerinde ve münhasıran tespit edilecek kurallarla görevlendirilmesi ve bununla ilgili gerekli düzenlemelerin Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek esaslara göre yapılması için Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca iki yıl süreyle izin verilmesine dair tezkeresi (3/908) (Devam)

BAŞKAN – Şahıslar adına ilk söz, Muğla Milletvekili Süreyya Öneş Derici'ye ait.

Sayın Öneş Derici, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekilleri, bizleri takip eden kıymetli vatandaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İktidar vekillerinin muhalefeti, vizyonlarını ve ufuklarını anlamamakla suçladığı bir konuşmanın ardından konuşuyorum. Aslında doğru; milletimizin menfaatine olmayan ve askerimizi riske atan Somali vizyonunuzu da aynı Suriye vizyonunuz gibi kabul etmiyor ve anlamamakta direniyoruz, sonuna kadar karşınızda olacağız. (CHP sıralarından alkışlar)

Bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışışleri Komisyonuna dahi gelmeden, direkt Genel Kurula indirilen Cumhurbaşkanlığı tezkeresini görüşüyoruz. Somali tezkeresinin barışçıl bir görev olarak değerlendirilmesi elbette mümkün değildir. Büyük bir iç savaş yaşayan, Etiyopya'yla arası gergin olan, kara sularında yoğun korsanlık faaliyeti olan, çatışma bölgesi Yemen'in hemen yanı başındaki Somali'ye Mehmetçik'imizi gönderme hususunun millî çıkarlarımız açısından nasıl bir öncelik arz ettiğini bilmek istiyoruz. Askerimiz açısından ciddi tehlikeler barındıran ve stratejik önceliklerimiz arasında olmayan bu tezkerenin ulusal güvenlik hedeflerimize uygun olmadığını düşünüyoruz. Bakınız, 2017 yılından bu yana Türk Silahlı Kuvvetleri kara birliği Somali'de subay, astsubay yetiştirme görevi; Türk Deniz Kuvvetleri personelimiz de Somali Deniz Kuvvetlerine danışmanlık görevi yapmaktadır. Bu tezkereyle Türk Silahlı Kuvvetlerinin Somali'de fiilî bir çatışmaya dâhil olmasına neden olabilecek gelişmeler kuvvetle muhtemeldir. Cumhuriyet Halk Partisi olarak, Ulu Önder Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh." düsturuyula Türk Silahlı Kuvvetlerinin uluslararası arenada birçok barışçıl göreve katılmasına destek verdik ancak askerimizin kendi güvenliğimiz dışındaki çatışma bölgelerine gönderilmesini elbette doğru bulmuyoruz. Etrafımızda, Ege'de, Doğu Akdeniz'de ve Karadeniz'de kriz ve çatışmaların büyüme ihtimali bu kadar yüksekken, Mehmetçik'in aslı görevleri dışında bölge dışı görevlere gönderilmesini dış politika açısından hatalı buluyoruz. Somali gibi gerginlik seviyesinin en üstte olduğu bir bölgede, üstelik IŞİD'in kolu El Şebab'ın çok aktif olduğu bir bölgede, Somali'yle Şubat 2024'te imzaladığımız Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması doğrultusunda terörizm, deniz haydutluğu, yasa dışı balıkçılık, her türlü kaçakçılık ve diğer tehditlere karşı, Somali'ye fiilî destek verilmesini tehlikeli buluyoruz. On küsur yıldır yönetimi ele geçirmek için silahlı mücadele içinde olan, gelirini tehdit ve şantaj yoluyla elde eden radikal İslamcı El Şebab'ın aktif olduğu bölgede Türk Büyükelçiliği, Türk Askeri Üssü ve Türkiye'nin inşa edip işlettiği diğer birçok kurumun zaman zaman bu terör örgütünün hedefleri arasında yer aldığı Somali'de danışmanlık ve teknik destek dışında Türk askerinin işi nedir? Böyle bir uluslararası terör örgütünün, birliklerimizin bekası için ne kadar ciddi bir tehdit olduğunu görmüyor olamazsınız.

Somali Cumhurbaşkanı Hasan Şeyh Mahmud'un 8 Şubat 2024'te Savunma ve Ekonomik İş Birliği Anlaşması'na ilişkin yaptığı açıklamayı hep birlikte hatırlayalım: "Türkiye on yıl boyunca denizlerimizi koruyacak; on yıllık iş birliğinden sonra biz de denizlerimizi koruyacak bir donanmaya sahip olacağız." demişti Sayın Somali Cumhurbaşkanı. Açıklamadan anladığımıza göre, Türk Deniz Kuvvetleri Somali denizlerini koruyacak. O zaman soralım: Bu tezkerenin siyasi hedefi ve askerî hedefi nedir? Risk analizi yapılmış mıdır? Yapılmışsa risk analizi Meclise neden sunulmamıştır? Türk milleti, askerinin nerede ve ne amaçla görevlendirildiğini bilmeyi hak etmemekte midir? Somali kara sularında olası bir NATO ülkesinin gemisiyle karşılaşma ihtimali dâhilinde nasıl bir tedbir alınacaktır? Uluslararası hukuk açısından bu nasıl açıklanabilecektir? Bu konunun ilgili komisyonlarda görüşülmeden Genel Kurula direkt getirilmesinin sebebi nedir?

Sayın milletvekilleri, AK PARTİ iktidarında hem ulusal alanda hem de uluslararası alanda sorumsuzluktan başka bir politikaya şahit olmadık. En kritik, tartışmalı konularda askerimiz çatışma alanlarına sevk edildi. Komşumuz Suriye'deki iç karışıklığa müdahalenin bugün bize maliyeti, kontrolsüz bir sığınmacı sorunu, önümüzdeki yıllarda en önemli sorunumuz olmaya devam edecek bu konunun ekonomik, sosyal, siyasi, demografik boyutlarıyla mücadele etmek zorunda kalacağız. Dış politikadaki tavır değişiklikleri konjonktürel durumlara göre zaman zaman gerçekleştirilebilir ancak birbirinin tam tersi politikalarınız hem millî güvenliğimizi zora sokmakta hem askerimizi riske atmaktadır. Suriye'de ordumuzu sürüklediğiniz macera ve yanlış sığınmacı politikalarınız sebebiyle bugün Türk milleti olarak nasıl büyük bir tehlike altında olduğumuzun farkında mısınız? Şunu net olarak belirtmek gerekir ki Türk ordusu kimsenin paralı askeri değildir, sizin keyfiyetçi dış politika güdülerinize hizmet etmek için faaliyet göstermemektedir ve Türk askerinin canı kutsaldır. (CHP

sıralarından alkışlar) IŞİD'in cirit attığı ve ülkenin bir bölümünde kontrolü elinde bulundurduğu Somali'de ayrılıkçı Somaliland yüzünden Etiyopya'yla arada tırmanan gerginliğin büyük bir çatışmaya dönüşme riski varken bölgedeki diğer aktörler, örneğin, Birleşik Arap Emirlikleri bu çatışmaya bir şekilde dâhil olabilecek konumdayken, Puntland merkezi hükûmeti tanımamakta iken yani kısaca bölgedeki güvenlik riski ve tehdit seviyesi oldukça yüksekken hâlihazırda eğitim ve danışmanlık görevi nedeniyle bölgede bulunan TSK unsurlarının bir de fiilen Somali sularını korumaya gönderilmesinin amacını anlamıyoruz ve izahat bekliyoruz. Türk halkı bu görevlendirmenin gerçek sebeplerini ve bu kadar belirsiz, büyük bir risk taşıyan görevlendirmenin millî menfaatlerimiz için nasıl bir faydası olduğunu bilmeyi, açıkça öğrenmeyi hak etmektedir. Bu çerçevede, Türk Silahlı Kuvvetlerinin Somali'deki görevlendirilmesi, mevcut görev yükü ve ulusal güvenlik ihtiyaçları açısından mutlaka yeniden gözden geçirilmelidir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Öneş Derici, teşekkür ediyorum.

Şahısları adına diğer söz talebi Aksaray Milletvekili Hüseyin Altınsoy'a ait.

Sayın Altınsoy, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Türk Silahlı Kuvvetleri unsurlarının Somali'nin terörizm, deniz haydutluğu, yasa dışı balıkçılık, her türlü kaçakçılık ve diğer tehditlere karşı güvenliğinin sağlanması faaliyetine destek verilmesi amacıyla iki yıl süreyle görev yapmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle aziz Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, Gazze'de ve Filistin'de aylardır süren katliamda on binlerce insanın sivil, erkek, kadın, çocuk demeden, bebek ayırımı yapmadan hedef alındığına bütün dünyanın şahit olduğu Netanyahu'nun Amerikan Kongresinde ayakta alkışlanarak karşılanması ve konuşma yapmasına müsaade edilmesi bu suçlara ortak olunduğunu göstermektedir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmasında belirttiği gibi, elinde 150 bin Gazzelinin kanı olan bir kasabı kongresinde ağırlayan, bu canıye kürsü veren, onunla yetinmeyip hezeyanlarla dolu konuşmasını büyük bir şevkle 57 kez ayakta alkışlayan bir akıl ve vicdan tutulmasıyla karşı karşıyayız. Bizler her zaman Filistin halkının yanında duracak ve zulme karşı sesimizi yükseltmeye devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, bildiğiniz üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş, Filistin Devlet Başkanı Sayın Mahmud Abbas'ı, millî iradenin tecelligâhı olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde Filistin halkının hak ve adalet mücadelesini tüm dünyaya güçlü bir şekilde duyurmak üzere hitapta bulunması için bir mektup yazarak ülkemize davet etmiştir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Filistin meselesine kalıcı çözüm getirmeden küresel barış ve istikrardan bahsedilemeyeceği de açıktır.

Değerli milletvekilleri, Somali kara suları ve açıkları, Arap Denizi ve mücavir bölgelerdeki ticari gemilere yönelik deniz haydutluğu ve silahlı soygun eylemleri 2008 yılından itibaren uluslararası gündemde yer almış ve hâlen almaya da devam etmektedir. Deniz ticaretini tehlikeye sokan bu faaliyetlerin engellenmesi uluslararası iş birliğini gerekli kılmaktadır. Söz konusu sorunun ortaya çıkmasından bu yana, Türkiye, uluslararası iş birliğine önem vermiş ve bu uğurda yürütülen çabaları her zaman da desteklemiştir; Birleşmiş Milletler, NATO, Avrupa Birliği ve Uluslararası Denizcilik Örgütü bünyesinde yürütülen çalışmalara aktif katılım sağlamıştır. Tezkere, Türkiye'ye alanda var olma imkânı vermektedir.

Somali, kökleri tarihten gelen yakın ilişkilere sahip olduğumuz dost ve kardeş bir ülkedir. Hint Okyanusu'na ve Aden Körfezi'ne kıyısı bulunan stratejik konumdaki Somali'nin güvenliği ve istikrarı tüm bölge için önem arz etmektedir. Ülkemiz, 2011 yılından bu yana, Somali Federal Hükûmetiyle, iki ülke halkının faydasına olacak şekilde girişimci ve insani dış politikalarımız çerçevesinde siyasi,

sosyal, ekonomik ve güvenlik alanlarında çok yönlü iş birliği tesis etmiştir. Ülkemizin Somali halkı nezdinde sahip olduğu itibar ve yıllar içerisinde ülkemize yönelik oluşan güven, iş birliğimizin kesintisiz biçimde sürdürülmesinde önemli bir etken olmuştur. İki ülke arasında yürütülmekte bulunan Askerî Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İşbirliği Çerçeve Anlaşması, Askerî Eğitim ve İşbirliği Anlaşması, Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması ve Askerî Mali İşbirliği Anlaşması kapsamında Somali’de güvenlik ve istikrarın sağlanmasına yönelik eğitim, yardım ve danışmanlık faaliyetlerimiz sürdürülmekte, Somali savunma ve güvenlik kuvvetlerinin yeniden yapılandırılmasını ve terörle mücadele edebilecek kapasiteye ulaşılabilmesini teminen uluslararası toplumla birlikte on yılı aşkın süredir destek sağlanmaya da devam edilmektedir.

Türk Silahlı Kuvvetleri deniz unsurları, Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşme gereğince, Aden Körfezi, Somali açıkları, Somali kara suları hariç, Arap Denizi ile mücavir bölgelerde yürütülen deniz haydutluğu, silahlı soygun eylemleri ve denizde terörizmle mücadeleye ilişkin çabalara Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2009 yılından bu yana verdiği ve son olarak 17 Ocak 2024 tarihli izin çerçevesinde etkin bir şekilde destek vererek Somali açıklarında seyrüsefer emniyetinin sağlanmasına da katkıda bulunmakta olup 2024 yılının Temmuz ayından itibaren bu amaca matuf faaliyet göstererek Birleşik Görev Kuvveti 151’e 7’nci kez komuta edecektir. Türk Silahlı Kuvvetleri deniz unsurlarının harekât etkinliği ve bölgeye ilişkin tecrübesinin artırılması, Birleşmiş Milletler sistemi içerisinde bölgesel ve küresel ölçekte oynadığımız rolün ve görünürlüğümüzün pekiştirilmesi sağlanacaktır. Somali savunma ve güvenlik kuvvetleri personel ve diğer kaynaklar açısından yeterli potansiyele sahip olmasına rağmen ekonomik zorluklar nedeniyle görevlerini yerine getirmede istenilen seviyeye ulaşamamıştır.

Somali Federal Hükûmeti terörle mücadele ve güvenlik kuvvetleri ile diğer devlet kurumlarının kapasite gelişiminin bir sonraki aşamasına geçebilmek amacıyla hâlihazırda ekonomik açıdan değerlendirilemeyen deniz yetki alanlarında kontrolün sağlanmasını ve deniz kaynaklarının Somali ekonomisine kazandırılmasını hedeflemektedir. Bu hedef, 12 Aralık 2023 tarihinde New York’ta ülkemizin ortak ev sahipliğinde düzenlenen Somali’nin Güvenliği Konferansı’nda kabul edilen ve...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Sayın Başkanım, Urfa’nın milletvekilisin. Urfa’da Suriyeliler yüzünden bazı vatandaşlarımız mahallelere giremiyorlar. Urfa’nın mahalle güvenliğini sağlayamıyoruz, Somali’nin güvenliğini mi sağlayacağız? Ya, Allah rızası için ya!

HÜSEYİN ALTINSOY (Devamla) – ...Somali’nin güvenlik sorumluluğunu yakında, gelecekte tek başına üstlenmesine yönelik Somali Güvenlik Sektörü Kalkınma Planı’yla da uyumludur.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Sayın Başkanım, gerçekten sağlayamıyoruz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Hatibi duyamıyoruz.

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Hatip var ya!

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Hatipten özür dilerim ama yani gerçekten sağlayamıyoruz ya!

HÜSEYİN ALTINSOY (Devamla) – Bu amaçlarla, uygun şekilde, Türkiye Cumhuriyeti ile Somali Federal Cumhuriyeti arasında 8 Şubat 2024 tarihinde Savunma ve Ekonomik İşbirliği Çerçeve Anlaşması imzalanmıştır. Somali’yle gerçekleştirilecek bu iş birliği sayesinde Somali’nin ekonomik kaynaklarının güvence altına alınması ve dış ticaretimiz ile deniz taşımacılığı açısından kilit önemdeki bölgede istikrara ve güvenliğe katkıda bulunulması ve Somali’yle dostluğumuzun tahkim edilmesi, ayrıca uluslararası barış ve istikrarı tehlikeye düşüren ve millî menfaatimizi de olumsuz yönde etkileyebilen Aden Körfezi, Arap Denizi ve mücavir bölgelerdeki terörizm, deniz haydutluğu ve silahlı soygun eylemlerine karşı yürütülen çabalara ülkemizin desteğinin pekiştirilmesi sağlanacaktır.

Bu mülahazalarla, hudut, şümül, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanınca takdir ve tayin olunacak şekilde, 2713 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı'na ve uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerimize uygun bir biçimde, gerektiğinde üçüncü ülkeler ve uluslararası örgütlerle iş birliği imkânları da kullanılarak Somali ile ülkemiz arasında akdedilen milletlerarası antlaşmaların uygulanması kapsamında, Türk Silahlı Kuvvetleri unsurlarının Somali'nin deniz yetki alanları dâhil olmak üzere iki ülke tarafından müştereken belirlenecek bölgelerinde ve münhasıran tespit edilecek kurallarla görevlendirilmesi ve bununla ilgili gerekli düzenlemelerin...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Sayın Başkanım, Şanlıurfa'nın sınır güvenliği sağlanamıyor, Somali'nin güvenliğinden bize ne?

HÜSEYİN ALTINSOY (Devamla) – Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenecek esaslara göre yapılması için Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca iki yıl süreyle izin verilmesi hususunda tezkereye "evet" oyu vereceğimi buradan ifade ediyorum.

Bizler tahtırevan anlayışıyla giden değil "Bir gece ansızın geliriz." diyen bir anlayışa sahibiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Siz, bizi asla anlayamayacaksınız. Biz ülkemizin çıkarları için her yerdeyiz, bununla da gurur duyuyoruz; sizler de gurur duymalısınız diyor, hepinizi saygıyla sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Altınsoy.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı tezkeresi üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi tezkereyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Tezkere kabul edilmiştir.

Birleşime on beş dakika veriyorum.

Kapanma Saati: 18.07

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 18.33****BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ****KÂTİP ÜYELER: Kurtcan ÇELEBİ (Ankara), Yasin ÖZTÜRK (Denizli)**

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 110’uncu Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Şimdi, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Öneriyi okutuyorum:

IV.- ÖNERİLER (Devam)**B) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ**

1.- DEM PARTİ Grubunun, Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü ve arkadaşları tarafından, artan uyuşturucu kullanımının nedenlerinin araştırılması ve alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla 27/7/2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 27 Temmuz 2024 Cumartesi günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

27/7/2024

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 27/7/2024 Cumartesi günü (bugün) toplanamadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük’ün 19’uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Sezai Temelli

Muş

Grup Başkan Vekili

Öneri:

27 Temmuz 2024 tarihinde Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü ve arkadaşları tarafından, artan uyuşturucu kullanımının nedenlerinin araştırılması ve alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan (6612 grup numaralı) meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 27/7/2024 Cumartesi günü birleşiminde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi grup önerisinin gerekçesini açıklamak üzere Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü’ye söz veriyorum.

Sayın Hülakü, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; üç gün önce Bingöl’de yaşanan vahim olayda hayatını kaybeden yurttaşlarımıza Allah’tan rahmet diliyorum, yakınlarına da başsağlığı diliyorum. Yine, bu olayda yaralanan yurttaşlarımıza da acil şifalar diliyorum.

Bingöl halkı yaşadığı, bu göz göre göre gelen faciadan dolayı hem çok üzgün hem de çok öfkeli. Bingöl’den geliyor, gerçekten Bingöl’de büyük bir yas var, büyük bir öfke ve acı var. Bu öfkenin ve acının haklı sebepleri ve gerekçeleri var. Bingöl’de gençlerin uyuşturucu batağında olduğunu herkes

biliyor; Emniyet Müdürü de biliyor, Vali de biliyor, esnaf da biliyor, vatandaş da biliyor. Herkesin bildiği ama kimsenin müdahale etmediği iğrenç bir sır var ortada. Bu sırrın açığa çıkması da göz göre göre gelen bir felaketle olmuştur. Bu felaketin tüm sorumluları hesap vermelidir.

Ben Bingöl Milletvekili olarak bu olaydan sorumluyum ama AKP’li Bingöl milletvekilleri de aynı derecede sorumludur. Yine, 3 dönem Bingöl Milletvekilliği yapmış, Bakanlık yapmış ve şu an Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı yapan Cevdet Yılmaz da sorumludur. Ben sorumluluğum gereğince yedi ay önce bu uyuşturucu maddelerin nasıl temin edildiğiyle, nereden geldiğiyle ilgili bir önerge vermiştim, şimdi de yine bir önerge verdim. Yine aynı şekilde bu uyuşturucunun nereden temin edildiğiyle, nasıl elde edildiğiyle ve ne şekilde şehre sokulduğuyla ilgili araştırma önergesini verdim.

Bingöl’de yaşanan olayın failinin ailesi defalarca savcılığa, CİMER’e başvuruda bulunmuştu, buna rağmen hiçbir önlem alınmamıştı dolayısıyla Vali ve Emniyet Müdürü başta olmak üzere Bingöl’deki tüm idareciler bu felaketin sorumlularındandır. Babanın, CİMER mektubundaki şu cümlesi aslında her şeyi çok net bir şekilde açığa çıkarıyor: “Cinayet olmadan devlet bir şey yapmayacak mı?” Çocuğunu defalarca CİMER’e şikâyet eden babanın CİMER’e başvurusu.

Değerli milletvekilleri, 24 Temmuz günü saldırganın yaklaşık iki buçuk saat boyunca önüne gelen herkesi bıçaklaması 10’dan fazla kişinin yaralanmasına ve 4 yurttaşımızın ölümüne sebep olmuştur ve bu süre zarfında hiçbir kolluk kuvvetinin müdahale için saldırının yaşandığı bölgeye gelmemesi büyük bir güvenlik zafiyetini ortaya çıkarmıştır. Her ne kadar Valilik, Emniyet açıklama yapsa “Bu şahsı yakaladık.” dese de bu şahıs Emniyet mensupları tarafından yakalanmamış, bizzatı bir vatandaş tarafından yakalanıp Emniyet mensuplarına teslim edilmiştir. Şehrin göbeğinde iki buçuk saat boyunca katliama davet verecek bir saldırıya kimse müdahale etmiyorsa Emniyet Müdürü ne iş yapıyor, Vali ne iş yapıyor? Gerçi, biz, Bingöl Valisinin ne iş yaptığını çok iyi biliyoruz. Her fırsatta “Asayiş sağladık.” diye sosyal medyadan “tweet” atan Valiliğin aslında yaptığı tek iş var: Bir siyasi partinin propagandasını yapmak, onlarla seçim çalışmasına katılmak. Buradan o Valiye sesleniyorum: Eğer bir partiye gönül vermişseniz gidin o partinin yasal üyesi olun, o partiye çalışın; eğer valilik yapmak istiyorsanız bırakın siyaset yapmayı, Bingöl’ün sorunlarıyla uğraşın. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Kısacası, yirmi iki yıldır hem Türkiye’yi hem Bingöl’ü yöneten iktidar ne iş yapıyor? DEM PARTİ adına ben üç gün önce bu olaydan dolayı Bingöl’de bir basın açıklaması yaptım. İnanın bana, bütün parti binamızın önünü polisler sardı; kişi başına belki 5’ten fazla polis düşüyordu ama iki buçuk saat boyunca onlarca kişiyi bıçaklayan bir şahsı yakalayamadılar. Bugün halay çekilmiş olsaydı, oyun oynamış olsalardı anında yakalanmıştı, basına verilmişti, ters kelepçe yapılmıştı ve müziklerle onun propagandası yapılırdı. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Hülakü, lütfen tamamlayın.

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Devamla) – Mülki idare amiri çıkıp da iki buçuk saatlik aymazlığının cevabını Bingöl halkına vermek zorundadır.

Değerli milletvekilleri, Bingöl’de uyuşturucu kullanımının yaşı 12’ye kadar düştü. Gençler, çocuklar uyuşturucu batağına âdeta itilmiştir. Bunun temel sebebi başta Kürt gençlerine yönelik baskı ve kürdistantaki güvenlikçi politikalarıdır, Kürt halkına yönelik özel savaş politikalarının 2015 yılından bu yana özenle sürdürülmesidir. Dolayısıyla gençlerin Bingöl’de yaşamasına dair hiçbir beklentisi ve ümidi kalmamıştır. Tüm sorunlar uyuşturucuya yönelmenin birer sebebi olarak çözüm beklemektedir. Diğer yandan, uyuşturucu trafiğinin denetlenmemesi, şehre nasıl girdiği, nasıl dağıtıldığı, gençlerin, çocukların uyuşturucuyu nasıl temin ettiklerinin araştırılmaması yaşadığımız bu felaketin göz göre göre geldiğinin habercisidir. Bir daha böyle bir felaketin yaşanmaması için önergemize destek verilmesi gerekmektedir. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Hülakü.

Öneri üzerinde ilk söz talebi Saadet Partisi Grubu adına Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan’a ait.

Sayın Çalışkan, buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; uyuşturucuyla ilgili bir önerge hususunda konuşuyorum.

Konuya girmeden şunu bilelim ki ülkemiz gerçekten sahipsiz; ekonomimiz, sınırlarımız, sokaklarımız, insanımız, gencimiz, öğrencilerimiz, hepsi sahipsiz. Öyle bir noktaya geldik ki mahalle bakkalına, camiye, okula, köşedeki kahveye tek başına yürüme imkânı olmayan bir ülke hâline geldik. Yaşı müsait olanlar hatırlayacaktır, bundan yirmi otuz sene önce çocuklar okullarına tek başına gider gelirdi, bugün okulların kapanış saatlerinde okulların önünde öğrenci sayısı kadar veli var çünkü veliler artık çocuklarını 50 metre ötedeki evlerine bile tek başına göndermeye güvenemiyor. Bir taraftan sokak hayvanları meselesi ama çok daha fazlası uyuşturucu baronları, terör tehlikesi, kapkaç; bunu hepimiz her yerde yaşıyoruz, site hayatı sürenler hariç tabii ki. Biz burada şunu sorgulamalıyız: Bin yıl coğrafyasına ağabeylik yapmış bir ülkenin bin yıl sonunda geldiği durum gerçekten büyük bir fecaatir. Bugün öyle noktadayız ki 2021 yılında girdiğimiz uyuşturucu baronları listesinden, gri listesinden 2024 itibarıyla çıktık diye seviniyoruz. Biz buraya nasıl girdik? Hangi ihmallerimiz, hangi politikalarımız neden oldu, bilmiyoruz. Bugün, artık, ülke olarak kara para aklamanın merkezî hâline geldik. Eskiden uyuşturucunun transit geçiş güzergâhıydık; artık, merkezî konumu hâline geldik. Dünyadaki uyuşturucu baronlarının karargâhı ülkemiz oldu ve T.C. vatandaşlığını da parayla sattığımız içinde baronlar artık ülkemizin bir parçası hâline geldi.

Serbest bölgeleri görüşüyoruz, aslında ülkemiz yasa dışı işlerin serbest bölgesi hâline geldi. Şunu bilelim ki bu yaşadığımız süreç üç beş insanın kâr hırsıyla yaptığı bir şey değil; sistematik olarak bir politikayla karşı karşıyayız, bir tehditle karşı karşıyayız. Cezaevlerinde uyuşturucuyla ilgili 130 bin tutuklu var; demek ki 700 bin insan, 800 bin insan uyuşturucu kullanıyor bu ülkede.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çalışkan, lütfen tamamlayın.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, bu uyuşturucuyu kullananlar bu ülkenin evlatları, bizim evlatlarımız, geleceğimiz. Eğer siz gençleri politikalarınızla dinden uzaklaştırır, değerlerimizden soğutur, gelecekte umutlarını kestirirseniz sonuçta yaşadığımız, geldiğimiz yer burası olur. Bugün gençlik politikamız yok; eğitim, kültür politikası yok. Bunun sonucunda gençlerimiz uyuşturucuya, teröre bulaşıyor, canını kurtaran da yurt dışına kaçıyor. İşte, bunun için diyoruz ki bugünkü politikalarla, fon kurarak, para toplayarak, besleme STK’lerle bu işin olmayacağı net bir şekilde ortaya çıktı. Bunun için topyekûn mücadele etmek gerekiyor. Bunu bir politika malzemesi değil... Gerçekten, ülkemiz, gençliğimiz, neslimiz elden gidiyor; bu korkuyla hareket ettiğimiz zaman ancak buna çözüm bulunur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çalışkan, lütfen tamamlayın.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - Dolayısıyla da bugün, burada önergenin altında kimin imzası olduğuna bakmaksızın, bu sorunun hepimizin bir sorunu olduğu, bu ülkenin geleceğiyle ilgili bir sorun olduğu düşüncesiyle hareket etmeliyiz. Acaba bunun altındaki temel neden psikolojik sorunlar mı, sosyolojik sorunlar mı, eğitimdeki hatalar mı, cezaların caydırıcılığındaki eksiklik mi, her ne varsa bunu araştırmalıyız; bu, gerçekten son derece önemli, ülkemizin geleceğini tehdit eden konulardan biri.

Maalesef ki hukuk artık ülkede rahmetli oldu, eğitimde dünyanın en son sıralarındaki ülkelere biriyiz, ekonomimizde kamyonun freni patlamış bir noktadayız, bir taraftan ormanlar yanıyor, yanmayalar da satışa çıkıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) – Böyle başıboş bir noktada gerçekten insanın üzölmek dışında elinden başka bir şey gelmiyor.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Çalışkan.

Öneri üzerinde ikinci söz talebi Afyonkarahisar Milletvekili Hakan Şeref Olgun’a ait.

Sayın Olgun, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; DEM PARTİ’nin uyuşturucu kullanımının artması hakkındaki grup önerisi üzerinde İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunmaktayım.

Büyük bir genç nüfusa sahip olan Türkiye’de sınıraşan bir sorun olan uyuşturucu madde sorunu her geçen gün daha da tehlikeli bir hâl almaktadır. Türkiye, sentetik uyuşturucudan ölümden Avrupa 1’incisi olup ucuz sentetik uyuşturucu pazarı hâline dönüştü. Böylece, ucuzlayan ama tehlikesi de artan uyuşturucu alt gelir grubundan insanlara daha kolay ulaşmaya başladı. Uyuşturucu maddelere ulaşmak kolaylaştı, bağımlılık yaşı 10’a düştü. Uyuşturucu kullanımının bu denli artmasında cezaların yetersiz olması ve toplumdaki “cezasızlık” algısının da etkisi büyüktür. 28/6/2014 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu madde 191 hükmündeki köklü değişikliklere gidilmiş, suçlardan dolayı başlatılan soruşturmada şüpheli hakkında Ceza Muhakemesi Kanunu 171’de düzenlenen şartlar aranmaksızın fail hakkında beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verileceği hüküm altına alınmıştı. Eski madde, Türk Ceza Kanunu 191/1’de tanımlanan suçun işlendiğine dair yeterli şüpheyeye ulaşılması durumunda iddianame düzenlenmesini ve kamu davası açılmasını zorunlu kılmakta iken yeni maddede kanun koyucu yerel mahkemeye iki yetki tanımıştır. İlkine göre, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan sanık, tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulabilecektir. İkincisinde ise uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmayıp da bu maksatla satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi hakkında tedaviye değil, yalnızca denetimli serbestlik tedbirine hükmedilebilecektir. Kanun koyucu, esas olarak uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan veya bu amaçla bulunduran kişi hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi yerine, cezalandırılmadan, tedavi ve/veya denetimli serbestlikle topluma kazandırılmasını ve neticede hakkında açılan davanın düşürölmesini hedeflemiştir ancak kişilerin rehabilite edilmesinin yolu ceza vermemek değil, uyuşturucu kullanmayı önleyici toplumsal politikalar oluşturmaktır. Madde kullanımı ve bağımlılıkla mücadelede ergenlik dönemindeki çocuk ve genç öğrencilere yönelik tehditlerin bertaraf edilmesi için okul-sosyal hizmet bağlamında birtakım politika uygulama ve hizmetlerinin yapılandırılması, Türk Ceza Kanunu’nun 191’inci maddesinin kapsamının genişletilmesi, cezaların...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Olgun, lütfen tamamlayın.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Devamla) – ...caydırıcı ve etkili bir şekilde uygulanması ve cezasızlık algısını ortadan kaldıracak reformların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Genel Kurulu saygıyla selamlarım. (İYİ Parti ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Olgun.

Diğer söz talebi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı’ya ait.

Sayın Sarı, buyurun.

CHP GRUBU ADINA SERKAN SARI (Balıkesir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; uyuşturucuyla ilgili mücadelede geline nokta Bingöl’de yaşanan olayla bir kez daha gözler önüne serilmiş durumda. Yirmi iki yıllık iktidarınızda uyuşturucuyla mücadele konusunda ne kadar samimiyetsiz ve ne kadar başarısız olduğunuz açık bir şekilde ortadadır, ülkemizi etkileyen en önemli güvenlik ve sağlık sorunu hâline gelmiştir. Türkiye’de 10 milyona yakın madde bağımlısının olduğu raporlara yansımış durumdadır. Bu sayıyla Avrupa ve dünyada nüfusa göre en fazla uyuşturucu kullanan ülkeler arasında yer almaktayız; tebrik ediyorum sizleri(!)

Dünya genelinde uyuşturucu kullanımı düşerken Türkiye’de her geçen yıl daha da artmaktadır. Uyuşturucu kullanımı dünyada yolsuzluk ve suç teşkil eden ülkelerde yaygın olarak görülmektedir. Ülkemizin içinde bulunduğu durum ortadadır. Bunun en çarpıcı göstergesi, Türkiye-Avrupa, dünya metamfetamin yakalama miktarlarına bakalım derim: Türkiye’de 2009 yılında 103 kilogram metamfetamin yakalanırken bu rakam 2021 yılında 5 bin kilonun üzerine çıkmıştır; bu rakam Avrupa ortalamasının tam 2 katıdır. Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine baktığımızda, Türkiye’de uyuşturucuyla ilgili günde 860 şüpheli yakalanmaktadır. Emniyet verilerine göre, uyuşturucu bağımlısı olanların yüzde 54,6’sı cinayet, darp, yaralama gibi kişiye yönelik suçlara ortak olmakta, yüzde 36,5’u da hırsızlık, yağma gibi mala karşı suçlara karışmaktadır yani uyuşturucu bağımlılarının yüzde 90’ı suça karışmaktadır.

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi 2023 Raporu’na göre, en yaygın 6 uyuşturucu maddesinin 3’ünün en fazla ele geçirildiği ülke -ne yazık ki sayenizde- Türkiye olmuştur. Birleşmiş Milletler Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu 2023 Dünya Raporu’nda metamfetaminin Türkiye için halk sağlığı sorunu olduğu gerçeği ortaya konulmuştur. Türkiye’de 2022 yılında uyuşturucuya bağlı olarak ölen 246 kişiden 140’ının ölümü metamfetamin sebebiyle olmuştur. Tüm bunların sorumlusu da AKP iktidarının ta kendisidir. Uyuşturucu baronlarını başımıza musallat ettiniz, ülkemizi uluslararası uyuşturucu tacirleri için âdeta bir cennete dönüştürdünüz, FBI’ın başına ödül koyduğu uyuşturucu baronu İçişleri Bakanlığının ve Cumhurbaşkanı’nın onayıyla vatanış yapıldı. İnanabiliyor musunuz buna? Devletin en üst düzeyde kurumları buna nasıl izin verdi? Şaşkınlıkla izliyoruz sizi ve soruyorum size: Bu konuda bir açıklamanız var mı? Dünyada uyuşturucu baronlarının cirit attığı bir ülke hâline geldik, sınırlarımız sayenizde delik deşik oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Sarı, lütfen tamamlayın.

SERKAN SARI (Devamlı) – Uyuşturucuyla böyle mi mücadele ediyorsunuz? Belki utanırsınız sayın vekilim... Allah’tan kahraman polis teşkilatımız var, Jandarma teşkilatımız var, gümrük muhafaza teşkilatımız var, bu mücadele size rağmen etkin bir şekilde yürütülmeye çalışılıyor ama ne yazık ki başarılı olunmuyor.

Sağlık Bakanlığının uyuşturucuyla ilgili yapmış olduğu çabalara bakıyoruz; 2022 yılında 321 bini aşkın ayakta ve yatarak tedavi yapıldı, 10 milyon bağımlının olduğu bir ülkede yapılan bu tedavinin ne kadar düşük olduğunu eminim sizler de bu sayılardan anlayabilirsiniz. Peki, 2023 yılında ne oldu? 992 milyon lira bütçe ayrıldı, sonra bütçede indirim yapıldı, bu rakam 8 milyona indirildi, yıl sonunda harcanan para ne kadar? Sıfır lira! Sağlık Bakanlığının bu mücadeleye harcadığı bütçe bu kadardır. Yazıklar olsun size! Ülkemizi tehdit altında bırakıyorsunuz, aldığımız önlemler yetersiz, tedavi için yeterli sağlık tesisi ve bütçe yok, her geçen gün uyuşturucu kaynaklı suçlar artıyor.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Sarı, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde diğer söz talebi Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Bingöl Milletvekili Zeri Korkutata’ya aittir.

Sayın Korkutata, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ZEKİ KORKUTATA (Bingöl) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; DEM PARTİ grup önerisi üzerine AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

24 Temmuz günü Bingöl’ümüzde yaşanan menfur olayda hayatı kaybeden hemşehrilerimize Allah’tan rahmet, yakınlarına sabır diliyorum, yaralanan kardeşlerimize de Allah’tan hayırlı şifalar diliyorum. Rabb’im böylesine acıları bizlere tekrar yaşatmasın.

Olayla ilgili detaylı incelemenin yapılması için İçişleri Bakanlığı tarafından derhâl bir müfettiş görevlendirilmiştir. Hazırlanacak rapor doğrultusunda gerekenin yapılacağından hiç kimsenin şüphesi olmasın. İhmali, kusuru ve suistimali olan kim varsa hukuk çerçevesinde sonuna kadar takipçisi olacağız.

Değerli milletvekilleri, uyuşturucuyla mücadelede en önemli unsurlardan biri toplumun her kesiminde farkındalık oluşturmak ve gençlerimizi bu tehlikeden korumaktır. Bu çerçevede, kolluk kuvvetlerimiz gece gündüz demeden çalışmalarını sürdürmektedirler. İçişleri Bakanlığımız uyuşturucu ticaretini engellemek ve suçluları adalete teslim etmek için büyük bir özveriyle görev yapmaktadır. Ülkemiz uyuşturucuyla mücadele alanında uluslararası iş birliği sağlayan kuruluşların çalışmalarına her aşamada önemli katkılar sunmaktadır. Alkol ve madde bağımlılığıyla mücadele kapsamında, Sağlık Bakanlığı bünyesinde ayaktan ve yatarak faaliyet gösteren arındırma merkezleri bulunmaktadır. Uyuşturucu bağımlılığıyla mücadele eden bireylerimize destek olmak amacıyla çeşitli tedavi ve rehabilitasyon merkezleri kurulmuştur. Bu merkezlerde bağımlılara gerekli sağlık hizmetleri sunulmakta ve onların yeniden topluma kazandırılması için çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda, Bingöl ilimizde de devlet hastanesine bağlı olarak ATEM yani Ayaktan Arındırma Tedavi Merkezi kurulmuştur, AMATEM’in 2025 Yılı Yatırım Programı’na alınması için de çalışmalar devam etmektedir.

Değerli milletvekilleri, Hükümetimizin bu konudaki kararlılığı, atılan adımlar ve yürütülen çalışmalar açıkça görülmektedir. Uyuşturucuyla mücadele yalnızca devletin değil, toplumun her kesiminin ortak sorumluluğudur. Bu sorumluluğun bilinciyle hareket eden tüm kurum ve kuruluşlarımıza teşekkür ediyor, hep birlikte gençlerimize sağlıklı bir gelecek inşa etmek için kararlı adımlar atmaya devam edeceğimizi vurgulamak istiyorum. Bu mücadelede ailelerimize de büyük görevler düşmektedir. Aile içi iletişimin güçlendirilmesi, çocuklarımızın sorunlarına duyarlı olunması ve onlara rehberlik edilmesi uyuşturucu tehlikesinden korunmalarını sağlayacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu mücadelede devletimizin ilgili kurumlarının koordinasyonunda uyuşturucu kullanımından dolayı tutuklu ve hükümlü bireylerin rehabilitasyonu, tedavisi ve topluma yeniden kazandırılması için konsept proje çalışmalarımız devam etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Korkutata, lütfen tamamlayın.

ZEKİ KORKUTATA (Devamla) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Ayrıca, uyuşturucu bağımlısı psikiyatri hastalarının da bu konsept proje kapsamında rehabilitasyonu hedeflenmektedir.

İnşallah, bu projeler hayata geçirildiğinde uyuşturucu kullanımı ve uyuşturucu ticaretiyle mücadele konusunda çok daha başarılı olacağımızın bilinmesini istiyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Öneriyi okutuyorum:

2.- AK PARTİ Grubunun, gündemdeki sıralama ile Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerinin yeniden düzenlenmesine; 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin ise kırk sekiz saat geçmeden gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmının 5'inci sırasına alınmasına; 28, 29, 30 ve 31 Temmuz 2024 Pazar, Pazartesi, Salı ve Çarşamba günü birleşimlerinde 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanması hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Anayasa'nın 93'üncü ve İç Tüzük'ün 5'inci maddelerine göre 1 Ekim 2024 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere tatile girmesine ve 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılması ile İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşülmesine ilişkin önerisi

27/7/2024

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 27/7/2024 Cumartesi günü (bugün) toplanamadığından İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince grubumuzun aşağıdaki önerisinin Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

Leyla Şahin Usta

Ankara

AK PARTİ Grubu

Başkan Vekili

Öneri:

Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında bulunan 120, 121 ve 122 sıra sayılı Kanun Tekliflerinin sırasıyla 2'nci, 3'üncü ve 4'üncü sıralarına alınması, bastırılarak dağıtılan 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin ise kırk sekiz saat geçmeden Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmının 5'inci sırasına alınması ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesi,

Genel Kurulun;

27 Temmuz 2024 Cumartesi günü (bugün) birleşiminde 122 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

28 Temmuz 2024 Pazar günü birleşiminde 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

28 Temmuz 2024 Pazar günü birleşiminde 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde 29 Temmuz 2024 Pazartesi günü birleşiminde 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

29 Temmuz 2024 Pazartesi günü birleşiminde 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde 30 Temmuz 2024 Salı günü birleşiminde 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

30 Temmuz 2024 Salı günü birleşiminde 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde 31 Temmuz 2024 Çarşamba günü birleşiminde 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesi;

28, 29, 30 ve 31 Temmuz 2024 Pazar, Pazartesi, Salı ve Çarşamba günü birleşimlerinde 160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanması hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Anayasa'nın 93'üncü ve İç Tüzük'ün 5'inci maddelerine göre 1 Ekim 2024 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere tatile girmesi,

160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılması,

160 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi ve bölümlerinin ekteki cetveldeki şekliyle olması,

Önerilmiştir.

160 sıra sayılı Hayvanları Koruma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2275)		
Bölümler	Bölüm Maddeleri	Bölümdeki Madde Sayısı
1. Bölüm	1 ila 9'uncu maddeler	9
2. Bölüm	10 ila 17'nci maddeler	8
Toplam Madde Sayısı:		17

BAŞKAN - Öneri üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Murat Emir'e söz veriyorum.

Sayın Emir, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; elimde 160 sıra sayılı yani “Yarın, öbür gün, öbür gün, öbür gün, bitmezse devamlı çalışalım.” dediğiniz kanun teklifi var. Ne var bunun içerisinde? Hayvan katliamı var. Ne var bunun içerisinde? Hayvanların öldürülmesi var, sokak köpeklerinin katledilmesi var. Bakın, bu kanunu kapalı kapılar ardında hazırladınız, kimseye danışmadınız, kimseyi dinlemediniz, Komisyondan alelacele geçirmeye çalıştınız ama biz burada direndik, sivil toplum Meclisin bahçesinde direndi ve bu tartışmaları Türkiye'nin gözünün önünden kaçırmak istediniz. Komisyonda da bunu yaptınız, aynı şekilde Genel Kurulda da pazar günü görüştürek bu kanunu “Türkiye duymasın, Türkiye fark etmesin, kimse farketmeden kaçıralım.” diyorsunuz. Ama bilin ki sadece Türkiye'deki 84 milyon değil dünyadaki birçok hayvan hakları savunucusu da 84 milyonla beraber Türkiye'ye bakıyor, Meclise bakıyor, bu kanuna bakıyor, bu kanunda kimin ne dediğine bakıyor. O kadar korkuyorsunuz ki önce Meclise ziyaretçi giriş yasağını alıyorsunuz, sonra ziyaretçi giriş yasağı aldığınız günlere bu kanunun görüşülmesini getiriyorsunuz. Değerli arkadaşlar, yapmayın, bakın, elinizi kana bulaştırmayın. Sokak hayvanları sorunu çok büyük bir sorundur ve mutlaka çözülmelidir. Biz size her türlü çözüm önerisi konusunda önerilerde bulunuyoruz, getirirseniz destek de oluruz, yeter ki bunu ortak akılla yapın, sokak hayvanlarının sorununu çözelim ama “Biz bu sorunu çözeceğiz.” diye de hayvanları katledeyemeyiz, hayvanları öldüremeyiz, böyle bir hakkımız yok.

KADEM METE (Muğla) – Etmeyin, öldürmeyin, belediyelerinize söyleyin.

MURAT EMİR (Devamla) – Neye inanıyorsanız hâlâ vicdanı olanlara, bir kere de vicdanının sesini dinleyeceklere sesleniyorum: Allah'tan korkun!

MUSTAFA VARANK (Bursa) – Biz Allah’tan korkuyoruz.

MURAT EMİR (Devamla) – Böyle bir kanuna, hayvanları öldürecek bir kanuna oy vermeden önce Allah’tan korkun!

EROL KELEŞ (Elâzığ) – Allah’tan korkuyoruz.

MURAT EMİR (Devamla) – Yüce Yaradan En’âm suresinde buyuruyor ve yeryüzündeki canlıların ve havada kanatlarıyla uçan kuşların kendi ümmetinden olduğunu söylüyor, diyor ki: “Onlar da sizin gibi topluluklardır.” Bir farkımız yok. Burada bir kararla, bir kanunla parmaklar kalkacak, inecek ama hayvanları öldüreceğiz; olmaz böyle şey.

KADEM METE (Muğla) – Öldürmeyin ya! Kim “Öldürün.” diyor?

MURAT EMİR (Devamla) – “Öldürmeyeceğiz.” diyorsunuz...

Bakın, uzun uzun konuşacağız ama şu kadarını söyleyeyim: Bu kanunun geçtiği gün... Buradan okuyorum; 4 milyon sokak köpeği olduğu söyleniyor, siz yazmışsınız. Peki, Türkiye’de kaç yüz bin hayvanın gidebileceği barınak var, biliyor musunuz?

KADEM METE (Muğla) – Yapın.

MURAT EMİR (Devamla) – Ne yapacaksınız? Belediye başkanına “Topla.” diyorsunuz, topladı; ne yapacak? Barınaklara tıktıracak o hayvanları, bu kanun bunu söylüyor.

KADEM METE (Muğla) – Geniş barınak yap.

MURAT EMİR (Devamla) – Çözüm getirmiyorsunuz, çözüm! Bakın, kimsenin elinde sihirli değnek yok, bir anda dokunacak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Emir, lütfen tamamlayın.

MURAT EMİR (Devamla) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

Kimsenin elinde sihirli değnek yok. Bu kanunu çıkarıyorsanız önce barınak altyapısının oluşması için gerekli önlemleri almak zorundayız. Bu önlemleri almıyorsa “Hayvanları bir şekilde öldürün.” demiş oluyoruz dolaylı olarak.

KADEM METE (Muğla) – 2028 yılına kadar süre var.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Dört yıl var.

MURAT EMİR (Devamla) – Altyapısını, finansal altyapısını, insan iş gücünü, zaman ihtiyacını, teknik altyapısını hep beraber düşünelim, hep beraber koyalım ve bu hayvanları öldürmek yerine barınaklarda yaşatabilecek bir çözümü hep birlikte bulalım. Bunu yapmazsak eğer, buna “evet” diyenlerin her birisinin eli bu kana bulaşacaktır. Çocuklarınıza, torunlarınıza böyle bir mirası bırakmayın.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Emir.

Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmiştir.

Birleşime otuz dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.07

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 19.55****BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ****KÂTİP ÜYELER: Sibel SUIÇMEZ (Trabzon), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)**

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 110’uncu Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bir tezkeresi vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Tezkereyi okutuyorum:

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)**A) TEZKERELER (Devam)**

2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, İsrail Başbakanı Netanyahu ’nun ABD Kongresinde konuşması konulu tezkeresi (3/912)

27/7/2024

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna

Filistin’de on yıllardır devam eden haksız işgal ve ağır hukuk ihlallerini, Gazze’deki acımasız bir etnik temizlik kampanyasıyla eşi benzeri görülmemiş bir boyuta taşıyan İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu ’nun ABD Kongresine hitabı tarihe bir utanç tablosu olarak geçmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak bu demokratik ayıbbı esefle karşıladığımızı ilan ediyoruz.

Gazze’de on ay içinde çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu en az 40 bin sivil katledilmiştir. Yaşam alanları kasıtlı olarak tahrip edilen iki milyon Gazzeli yerlerinden edilmiştir. Hayatta kalabilenler, her türlü insani yardımın engellendiği dar bir bölgede açlık ve hastalıklar karşısında yaşam mücadelesi vermektedir. Gazze’deki insani trajedi her geçen gün derinleşirken, Batı Şeria’daki İşgalci şiddeti de tırmanmakta; Filistinlilerin canına ve mülklerine yönelik saldırılar hız kazanmaktadır.

Bu tablonun başmimarı olan eli kanlı bir savaş suçlusunun, demokrasi ve insan hakları savunuculuğunu kimseye bırakmayan bir ülkenin müşterek meclisinde alkış ve tezahüratlar eşliğinde konuşturulması sadece demokratik bir ayıp değil, aynı zamanda hukuka, her türlü insani ve ahlaki değere karşı talihsiz bir meydan okumadır.

Demokratik bir kurumun, İsrail’in sınır tanımayan saldırganlığını dizginlemek yerine büyük insanlık suçlarının faillerine güç ve cesaret veren yalanlarla dolu bir sahne şovuna alet olması esef vericidir.

Buna mukabil, Kongre binasının içinde ve dışında maşeri vicdanın sesi olanların gösterdiği tavrı son derece kıymetli buluyor, şaibeli bir ismin parlamentolarında konuşturulmasına cesaretle karşı çıkarak oturuma katılmayan sağduyu sahibi Kongre üyelerini de takdirle karşılıyoruz.

Tüm insanlığın başından itibaren tanık olduğu soykırıma varan katliamın ve açık savaş suçlarının üstünü örtmeye Netanyahu’nun yalana dayalı şovu yetmeyecektir.

Başta ABD Kongresi olmak üzere İsrail üzerinde siyasi etki sahibi olan bütün karar alıcıları, Gazze’de akan kanı durdurmak için etkili tedbirler almaya, acil bir ateşkes için İsrail üzerindeki siyasi baskıları artırmaya ve işlenen vahim suçlar sebebiyle hesap verebilirlik çabalarına destek olmaya davet ediyoruz.

Savaş suçlularının konuşacakları yer, parlamento kürsüleri değil, uluslararası mahkemelerde sanık sandalyesidir.

Bu bildirinin oylanarak kabul edilmesi ve alınan kararın Resmî Gazete’de yayımlanması hususunu Genel Kurulun tasviplerine arz ederim.

Numan Kurtulmuş

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Başkanı

BAŞKAN – Tezkereyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Tezkere kabul edilmiştir. (AK PARTİ, CHP, MHP, Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından ayakta alkışlar)

Değerli milletvekilleri, alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmına geçiyoruz.

1’inci sırada yer alan, Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu’nun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2290) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 159) (*)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

Dünkü birleşimde İç Tüzük’ün 91’inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülen 159 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin ikinci bölümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi ikinci bölümde yer alan maddeleri, varsa o madde üzerindeki önerge işlemlerini yaptıktan sonra ayrı ayrı oylarınıza sunacağım.

28’inci madde üzerinde 3 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 28’inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rahmi Aşkın Türel

Cavit Arı

Aşkın Genç

İzmir

Antalya

Kayseri

Mustafa Erdem

Semra Dinçer

Ömer Fethi Gürer

Antalya

Ankara

Niğde

Tahsin Ocaklı

Mehmet Tahtasız

Sibel Suiçmez

Rize

Çorum

Trabzon

(*) 159 S. Sayılı Basmayazı 23/7/2024 tarihli 106’ncı Birleşim Tutanağı’na eklidir.

Cevdet Akay

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Suat Özçağdaş

Karabük

Manisa

İstanbul

Veli Ağbaba

Malatya

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Önergenin gerekçesini açıklamak üzere Kayseri Milletvekili Aşkın Genç’e söz veriyorum.

Sayın Genç, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

AŞKIN GENÇ (Kayseri) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 28’inci maddesi üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşmak üzere söz aldım.

İş kazası ve meslek hastalığı sigortası prim oranının yüzde 2’den yüzde 2,25’e çıkarılmasını öngören bu düzenlemenin gerekçesi açık bir şekilde belirtilmemiştir. Anayasa Mahkemesinin sosyal güvenlik hakkına yönelik sınırlamalarının kamu yararına ve ölçülü olması gerektiğine dair kararını dikkate aldığımızda bu prim artışının neden gerekli olduğuna dair bir açıklama yapılmamıştır. Sigorta prim oranlarının belirlenmesi devletin yükümlülüğü ve sorumluluğundadır ancak bu oranların artırılması ya da azaltılması yetkisinin Cumhurbaşkanına devredilmesi sosyal hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Yasama yetkisinin yürütme organına devri ciddi sorunları da beraberinde getirir. Sosyal güvenlik prim oranlarının artırılmasının gerekçesi nedir? İş kazası ve meslek hastalığı sigortası kolunun aktüeryal dengesinin ne olduğu hakkında bir etki analizi yapılmış mıdır? Bu soruların cevabı ne yazık ki maddenin gerekçesinde bulunmamaktadır. Bu soruların yanıtlanması ve düzenlemenin daha şeffaf bir şekilde ele alınması gerekmektedir. İş kazaları ve meslek hastalıkları işçilerin yaşamlarını ve sağlıklarını doğrudan etkileyen ciddi konulardır ve bunları çözmek adına atılan adımların da adil ve makul olması gerekmektedir. Sigorta prim oranlarının artırılması istihdamı olumsuz etkileyebilecektir. Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için bu tür prim artışı büyük maliyetler doğurabilir.

Bir diğer önemli nokta ise iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi konusundaki devlet politikalarının ve denetimlerinin yeterli olup olmadığıdır. Eğer bu konularda yeterli önlemler alınmaz ve denetimler artırılmazsa prim oranlarının artırılması tek başına sorunu çözmeyecektir. Aynı zamanda, iş güvenliği kültürünün yaygınlaştırılması, iş yerlerinde gerekli önlemlerin alınması ve denetimlerin artırılması gerekmektedir. Bu anlamda, prim artışının yanı sıra iş güvenliği politikalarının da gözden geçirilmesi ve etkinleştirilmesi önemlidir. Cumhurbaşkanına prim oranlarını artırma veya azaltma yetkisi verilmesi dikkat çekici bir düzenlemedir. Bu yetki devri yasama organının yetkilerinin yürütmeye devri anlamına gelir ki bu da anayasal ilkelerle çelişmektedir. Devletin sosyal güvenlik sistemini koruma ve aktüeryal dengeyi sağlama yükümlülüğü vardır. Bu nedenle, prim oranlarının belirlenmesi süresince yasama organının yetkisi korunmalıdır.

Değerli milletvekilleri, bu teklifle iş kazası ve meslek hastalığı sigortası prim oranının artırılması işverenler üzerinde ek bir mali yük getirecektir. Bu yükün işletmeler üzerindeki etkileri göz önünde bulundurulmalı, daha kapsamlı analizlerle hareket edilmelidir. Ayrıca, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi için devletin alacağı tedbirler ve denetimlerin de artırılması gerekmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; burada asıl endişemiz, iktidarın popülist ve keyfi uygulamalarının devam ediyor olmasıdır. Cumhurbaşkanına verilen bu sınırsız yetki yasama organının etkisizleştirilmesi anlamına gelmektedir. Halkın temsilcisi olan bizlerin yetkilerinin bu şekilde gasbedilmesi demokrasimiz açısından da sıkıntılı bir durumdur. Bu tip çalışmalarda iktidar gücünü daha da merkezileştirerek denetim ve denge mekanizmalarını zayıflatmaktadır. İktidarın işçi sağlığı ve güvenliği konusundaki sorumsuz tutumunu defalarca gördük Soma’da, Ermenek’te, Torunlarda. Bu kazaların ardından yapılan göstermelik açıklamalar gerçek çözümlerden ne kadar uzak olduğunu gözler önüne sermektedir. Daha üç gün önce 15 yaşında bir evladımızı iş kazası sebebiyle kaybettik.

Sonuç olarak, bu teklifin gerekçesinin daha net bir şekilde açıklanması ve prim oranlarının belirlenmesi sürecinde yasama organının yetkisinin korunması gerekmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Genç, lütfen tamamlayın.

AŞKIN GENÇ (Devamla) - Ayrıca iş güvenliği politikalarının etkinleştirilmesi ve denetimlerin artırılması, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi için hayati öneme sahiptir. Anayasa’ya aykırı olan bu düzenlemenin daha şeffaf ve daha adil bir şekilde ele alınması hem işverenlerin hem de çalışanların haklarının korunması açısından büyük önem arz etmektedir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Genç.

Şimdi, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 28’inci maddesinde yer alan “şeklinde” ibaresinin “biçiminde” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Öznur Bartin

Ömer Faruk Gergerlioğlu

Özgül Saki

Hakkâri

Kocaeli

İstanbul

George Aslan

Zülfü Uçar

Sırrı Sakik

Mardin

Van

Ağrı

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Önergenin gerekçesini açıklamak üzere Ağrı Milletvekili Sırrı Sakik’e söz veriyorum.

Sayın Sakik, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Sayın Başkan, sevgili milletvekilleri; hepinize iyi bir akşam diliyorum.

Ben, üç gün önce, burada, bir çifte standarda vurgu yaparak tutanaklara geçmediği için, bile tutanaklara geçmesi için bu sözcükleri kullandım. Bizim partimizin, kadın hareketimizin, kadın arkadaşlarımızın bu cinsiyetçi söylemlerden ne kadar rahatsız olduğumuzu bütün Türkiye de biliyor ama gelecek nesillere bu Parlamento nasıl çalıştı, bu Parlamento ötekilere nasıl davrandı, Kürtlere nasıl davrandı, bu Başkanlık Kurulunun nasıl tarafgir olduğunu vurgulamak adına, tutanaklara geçmesi adına ben bu cümleleri kurdum ama buralardan bindirilmiş kıtalar ve o koca cüsseli insanlar buraya saldırıyorlar. Bakın, buraya saldırmayın.

BÜŞRA PAKER (İstanbul) – Biz kadınların adına yalan söylediniz siz, yalan söylediniz.

SIRRI SAKİK (Devamla) – Dinleyin, lütfen dinleyin.

BÜŞRA PAKER (İstanbul) – Hayır, dinledim o gün sizi.

SIRRI SAKİK (Devamla) – Sizin o cüsselerinizden korkmayız, sizin sayısal çoğunluğunuzdan korkmayız.

BÜŞRA PAKER (İstanbul) – Erkeklerin cüsselerinden değil, kadınlarımızdan korkun.

SIRRI SAKİK (Devamla) – Ben size bir ayna tuttum, sizin söylediğiniz sözlerden dolayı Başkanlık Divanı bizi cezalandırdı. Bu kaçınıcı cezalandırma ama sizlerle ilgili herhangi bir yasal işlem yapılmıyor. Bu Meclis böyle çalışamaz, bu Meclis düşmanlık üzerine siyaseti inşa edemez. Onun için adil ve adaletili olacaksınız.

Sayın Başkan, bana bir ceza verdiniz, bir maaş yani bugünkü maaşlarla kıyaslanınca 150-160 bin lira da bir para aldınız oysaki ben örgütlü bir yapıdan geliyorum, ben maaşımı örgütüme, il, ilçe teşkilatlarımıza, Ağrı teşkilatına bağışlayan bir siyasetçiyim. (AK PARTİ sıralarından gürültüler) O, Ağrı halkının bir hakkıdır; ağzınızdan, burnunuzdan gelsin sizin. (*) O paraya el koy... Ama burada diğer arkadaşlarla ilgili tek işlem yapmadınız. Bundan sonra adil ve adaletili olmanızı diliyorum.

Bakın, son günlerde Kürtleri linç ediyorsunuz, Parlamentoda linç; ben “düşman hukuku” dediğimde yine saldırıyorsunuz. Kürtler halaylarını bile çekemiyor, çok yakın bir tarihte Mersin’de başlayan, sonra Türkiye’nin dört bir tarafına yayılan halay çekenler kelepçeleniyor, alınıyor, götürülüyor polis aracına, orada da onlara işkence ediliyor. Ne yapılıyor? “Ölürüm Türkiye’ m.” Bu bir işkence yöntemidir. Bakın, bunu Diyarbakır zindanlarında Kürt çocuklarına yaptılar, Kürt çocukları da ne dedi: “Çare yoksa yol çaredir, ölüm çaredir.” Kendini ölüme vurdu, orada insanlar öldü. Bugün hâlâ bu topraklarda bu yol, bu yöntem deniyor. Sizin, Kürtleri yok sayarak Kürtlerin diline, kültürüne, kimliğine gem vurmaya hakkınız yok.

FAHRETTİN TUĞRUL (Uşak) – Burada da Kürtler var aramızda, Kürtleri biz yok sayarak mı...

SIRRI SAKİK (Devamla) – Bakın, Ağrı Valisinin bir açıklaması var. Ne diyor? Diyor ki: “Sosyal medyadaki bazı paylaşımlarda Doğubeyazıt -Ağrı’nın ilçesi- ilçemizde bir düğün salonunda halay çeken 7 kişilik... PKK elebaşı lehine slogan atıldı.” Oysaki bu sloganların, bu şarkıların hem yerel mahkeme hem Yargıtay hem Anayasa Mahkemesi hem de AİHM tarafından suç teşkil etmediğine dair belgeler var. Arkasından diyor ki: “Ağrı Cumhuriyet Başsavcılığı koordinesinde İl Emniyet Müdürlüğümüz ekiplerince, terör örgütünün propagandasını yapmak üzere PKK/KCK suçundan yakalanan 3 şüpheli gözaltına alınmış, 4 de firari var. Ülkemizin bölünmez bütünlüğüne kasteden her türlü terör örgütü ve uzantılarına yönelik mücadelemiz son terörist etkisiz hâle getirilinceye kadar kararlılıkla sürdürülecek.” Aldıkları kim? Halay çeken Kürt çocukları? Nerede? Sahilde. Üstlerinde mayoları var ve halay çekmişler. Nerede? Bir düğün salonunda.

KADEM METE (Muğla) – Mayolla mı gitmişler düğüne?

SIRRI SAKİK (Devamla) – İşte, bizi yönetenler bu. Düşman hukuku dediğimiz de budur. Sizin bir Kürt’ün diline, kültürüne, kimliğine tahammülünüz yok.

Bakın, Sayın Başkan, şunu Vali iyi bilsin: Ağrı’da sen geçicisin; o halk, o halay, o kültür kadimdir. O halk orada hep olacak, o halay orada hep olacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

(*) Bu ifadeye ilişkin düzeltme bu birleşim Tutanak Dergisi’nin 421’inci sayfasında “Açıklamalar” bölümünde yer almaktadır.

BAŞKAN – Sayın Sakik, lütfen tamamlayın.

KADEM METE (Muğla) – Düşün salonuna mayoyla mı gidiyorsunuz siz?

SIRRI SAKİK (Devamla) – O halay hep olacak, o kültür hep olacak. Zaten biz o kültür için bu ağır bedelleri ödüyoruz. Buradan İçişleri Bakanına çağrımdır: Eğer sizde bir toplu iğne ucu kadar hukuk ve adalet varsa bu Kürt düşmanı olan Valiyi oradan alacaksınız. Kürt’e bu kadar düşmanlık edenin Kürt coğrafyasında yeri yoktur. Onun için, bakın...

RUKEN KİLERCİ (Ağrı) – Kürt düşmanı değil o!

SIRRI SAKİK (Devamla) – Sen de Kürt düşmanlığı yapıyorsun, bir Kürt olarak bana oradan söz söylüyorsun, Vali evet düşmanlık yapıyor.

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) – Yalan söylemeyin.

SIRRI SAKİK (Devamla) – Şu buradan son çağrımdır: Bütün Kürtler, Kürt dostları, Türkiye’nin neresinde olursanız olun, kürdistanın neresinde olursanız olun, ister Kanada’da, Amerika’da, çatışma yok, kavgaya yok, hepiniz halaya durun, hepiniz Kürt kültürünü gelip İstanbul’un göbeğinde, her yerde yaşatın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SIRRI SAKİK (Devamla) – Vallahi yakın tarihte biz grubumuzla birlikte burada sizin zulmünüze karşı halay çekeceğiz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

VII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ’ın, Ağrı Milletvekili Sırrı Sakik’in 159 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 28’inci maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

BAŞKAN – Bir hususu ifade etmekte yarar görüyorum. Divan, İç Tüzük hükümleriyle bağlıdır, Anayasa’yla bağlıdır. Biz buna göre burada iş ve işlemleri sevk ve idare ediyoruz. Tabii, Genel Kurulun açık olduğu vakitlerde yaşanan hadiseler eğer bir disiplinle ilgili iş ve işlemi gerektiriyorsa Divan bunu tatbik etmekle mesuldür. Ama Genel Kurul ara verdikten sonra olan olaylar nedeniyle Genel Kurulun işlem yapmasına şu anda imkân yok. Ben bunu Grup Başkan Vekili arkadaşlarımızla da arkada konuştuğumda ifade ettim.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ara vermeyecektiniz.

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Ara vermeyecektiniz.

BAŞKAN – Genel Kurul ara verdikten sonra burada yaşanan nahoş hadiseleri kayıt altına almak için burada bir görüntünün bulunması ve kayda alınması ve İç Tüzük’e de bu konuda bir hüküm konularak böyle bir hadise olduğunda bu kayıtlar tetkik edilerek ilgililer hakkında disiplin hükümlerinin uygulanması gerektiğine ben inanıyorum, bunu ifade ettim, Değerli Meclis Başkanımıza da bu kanaatimi ayrıca arz edeceğim. Burada, tabii, bütün partilerimize de bir görev düştüğünü ifade etmek isterim. O yüzden, bizim İç Tüzük ve Anayasa gereği yapmamız gereken bir işlemi yapmadığımız doğru değil ve o yüzden de buradaki bir boşluğu gidermek gerekiyor, bu boşluk üzerinde elbette hepimizin düşünmesinde fayda olduğunu ifade etmek isterim.

İkincisi de disiplinle ilgili hükümler uygulandığı zaman bunun doğal sonucu olarak ortaya çıkan sonuçlar ne Meclis Başkanının ne de herhangi bir şahsın cebine gitmiyor, bunların nereye gittiğini herkes biliyor. O yüzden de burada temiz bir dil kullanmak Sayın Sakik, sizin de vazifeniz hepimizin de vazifesi. Yani bu size yakışmadı, bir kez daha ifade etmek isterim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bunu burada vurgulamak istedim ve şimdi Sayın Şahin Usta...

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Bir söz talebim var efendim.

BAŞKAN – Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

30.- Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın, Ağrı Milletvekili Sırrı Sakık'ın 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 28'inci maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Teşekkür ediyorum.

Düşmanlıkları konuşmak hoş bir şey değil, doğru bir şey değil, bizim bir Kürt düşmanlığımız yok. Ben, bu ülkede çalışan, hizmet eden hiçbir valinin de hiçbir memurun da hiçbir ırk üzerinden bir düşmanlık içinde olabileceğini düşünmüyorum, olduğuna da inanmıyorum. Asıl meselemiz şu: Türklerin ve Kürtlerin kardeşliğinden rahatsız olup tam tersine bir Türk düşmanlığı yaratmak için büyük bir çaba içerisinde olanlarla bir mücadelenin içerisindeyiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bizim derdimiz terör örgütleriyle mücadele etmek, terör elebaşının övülmesine müsaade etmemek, meşrulaştırmamak ama Türk ve Kürt kardeşliğini de bozdurmamak niyetindeyiz. Bu amaçla, biz, her kurumumuzda, devletin hizmet gören her yerinde de bu hassasiyetimizi özellikle ifade ediyoruz. Hiçbir ayrımcılığı hoş görmüyoruz, doğru görmüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Türkler ve Kürtler kardeşler tarih boyunca, yine, kardeş olarak devam edecektir ama Türk düşmanlığına da bir son verilmeli.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Temeli, buyurun.

31.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Bu kardeşlik söyleminin bizi nerelere getirdiği çok ortada. Dolayısıyla o kardeşlik hamasetinin altında o küçük kardeşin ya da ötekinin ya da dışlananın, mahalle baskılarının ve bunun giderek büyüyerek ırkçı bir söylemle, nefret söylemiyle, ayrımcılıkla nereye geldiğini biliyoruz. Biz öyle kardeşlik mardişik meselesiyle değil bu ülkenin eşit yurttaşları olarak yaşamak istiyoruz, eşit yurttaşlık temelinde demokratik bir cumhuriyette yaşamak istiyoruz; bunun gereği yapılmalı. Şimdi, bir ilin valisi bir partinin il başkanı gibi davranıyorsa, bir ilin valisi yasaları ihlal ediyorsa, hukuk düzeninin yerine kendi o ceberut düzenini dayatıyorsa, Anayasa'yı ihlal ediyorsa, düğünlere gidip halay çeken kadınları gözüaltına alıyorsa burada neyin kardeşliğinden bahsedeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Temelli, lütfen tamamlayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Lütfen gerçekçi olalım. Eğer biz bu sahnelerin yaşanmasını istemiyorsak, bu düşman hukuku dediğimiz anlayıştan kendimizi kurtarmamız gerekiyor. Bunun da yegâne yolu demokrasidir, hukuk devletidir, anayasal devlettir; yoksa anayasalı devletle, kardeşlikle olmaz bu işler.

BAŞKAN – Tabii, son olarak şunu da ifade etmek isterim, biraz önce unuttum: Tabii, burada stenograflar, tutanaklarda çalışan değerli uzmanların hepsi de büyük bir özveriyle çalışıyorlar -sizler de şahitsiniz çalışmalarına- onlara da haksızlık etmemek gerektiğini ifade ediyorum.

32.- Ağrı Milletvekili Sırrı Sakik'in, 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 28'inci maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerini düzelttiğine ilişkin açıklaması (*)

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Sayın Başkan, bir şeyi düzeltiyim. Bu, sizinle ilgili değil ben Meclisin aldığı bu kararı, Meclise söyledim “Ağzınızdan, burnunuzdan...” diye, siz üzerinize almayın bunu.

BAŞKAN - Peki, kayıtlara geçti, Sayın Sakik.

SIRRI SAKİK (Ağrı) – Yani sizinle alakalı değil. Meclis böyle bir karar alıyorsa, adil ve adaletli değilse benim söyleyecek tek sözüm...

BAŞKAN - Peki, Sayın Sakik, meramınız anlaşıldı, kayıtlara geçti.

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2290) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 159) (Devam)

BAŞKAN - Şimdi, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 28'inci maddesinin çerçeve hükmünde yer alan “eklenmiştir” ibaresinin “ilave edilmiştir” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu

Yavuz Aydın

Hasan Toktaş

İstanbul

Trabzon

Bursa

Metin Ergun

Selcan Hamşioğlu

Rıdvan Uz

Muğla

Tekirdağ

Çanakkale

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önergenin gerekçesini açıklamak üzere Trabzon Milletvekili Yavuz Aydın'a söz veriyorum.

Sayın Aydın, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan Kanun Teklifi'nin 28'inci maddesi üzerine söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Teklifte görüşülen maddeyle, işverenin ödeyeceği sigorta primi olan kısa vadeli sigorta kolları prim oranı yüzde 2'den yüzde 2,25'e çıkarılmak istenmektedir. Mevcut ekonomik durum ortadayken işverenlere yüklenip bununla birlikte dolaylı olarak çalışanları zor duruma sokmak büyük bir hatadır. Ülkemizde istihdamı artırmak için işverenlerin yükünü arttırmak doğru bir uygulama değildir.

(*) Bu düzeltmeye ilişkin ifade bu birleşim Tutanak Dergisi'nin 418'inci sayfasında yer almaktadır.

İşverenin ekonomik maliyeti düşürülürse yeni personellerin istihdam edilmesinin yolu açılacaktır. Bu sayede işverenler de istihdamın artırılmasına destek olacaklardır. Yaşıt sayılacak kişilerin arasında bile emeklilik yaşı ve emeklilik maaşı arasında uçurumlar varken problemin çözümü için çalışan sayısının artırılması gerekmektedir. İktidarı işverenlerin yanında olmaya ve onların hâinden anlamaya özellikle davet ediyorum.

Sayın milletvekilleri, işsizlik ülkemizdeki en büyük sorunlardan bir tanesiyken bu sorunu çözebilmek adına işverenlerin istihdama katkıda bulunmaları teşvik edilmelidir. Maliyetlerin azaltılmasıyla işverenler hem kaliteli hizmet sunacaklar hem de istihdama destek sağlayacaklardır fakat Doğu Karadeniz’de turizm işletmeciliği yapan ve bu sektöre hizmet eden işverenler büyük sorunlar yaşamaktadırlar. Kayıt dışı işletmeler, vergisini veren işletmelerin ekmeğine taş koymaktadır. Devletimiz için vergi ve gelir kaybı olan kayıtsız işletmeler, Trabzon turizmine de büyük zarar vermektedir. Yıllardır uygulanan yanlış politikalarla bugün bölge turizmi kan ağlamaktadır. Makamları sağlamlaştırmak ve kişisel PR yapmak adına yıllardır manipüle edilerek şişirilen turist rakamları turizmi bugün bu noktalara getirmiştir. Yaylalarımız başta olmak üzere turizm destinasyonlarında engel olunmayan tahribatlar ve altyapı yetersizliği birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Yarından tezi yok tüm turizm bölgelerinde kapsamlı olarak çalışmalar başlatılmalı, turizm ve turizmcilerle ilgili acil eylem planı oluşturulmalıdır. Aksi takdirde, sektörde bataklar oluşacak, bu durum domino etkisiyle birçok sektöre sıçrayacak ve binlerce turizm emektarı işsiz kalacaktır.

Yabancı uyruklu kişilerin sırf “Arapça biliyor.” diye turizm alanında ilerlemesini doğru bulmuyoruz. Trabzon’da sektörün ileri gelen yatırımcılarının yabancı uyruklu kaçak işletme sahipleri için “Bunlar mülteci değil, bunlar turist değil, bunlar sığınmacı değil; bunlar hırsızdır.” şeklindeki sözleri Trabzon sokaklarında hâlen yankılanmaktadır. Hiçbir kaydı ya da ikametgâhı olmayan kişilerin açtığı kayıt dışı işletmeler büyük bir sorun hâline gelmişken şehrimizin turistlere kötü bir örnek olarak gösterilmesine müsaade etmemelisiniz. Bu duruma asla izin vermeyeceğimizi özellikle belirtmek istiyorum.

Trabzon’da ruhsatlı otellerin doluluk oranı son bir yıla baktığımızda sadece yüzde 50 civarındadır. Batıdaki diğer şehirlerle kıyasladığımızda çok düşük olan bu oran kayıtsız işletmeler yüzünden sürekli azalmaktadır. 7464 sayılı Kanun uygulanmadığı takdirde ne kayıtsız otel sayılarının önüne geçilebilir ne de Trabzon turizmi bu bataklıktan kurtulabilir.

Kanunun uygulanması ve konutların turizm amaçlı kiralınması hassas bir konudur. Burada asıl görev yani kanunun uygulanması görevi valilere düşmektedir fakat kaymakamlara yazı göndererek üzerine “Vatandaşları çok bunaltmayın.” telkininde bulunarak sorunlar çözülmeyecektir. Bazı siyasilerin Trabzon’da düzenlediği toplantılar ve festivallerle bu işin çözülemeyeceğini belirtiyor, Genel Kurulu, turizm sektörü yatırımcılarını ve turizm sektörünün emekçilerini saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Aydın.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

28’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 28’inci madde kabul edilmiştir.

29’uncu madde üzerinde 4 önerge vardır, aykırılık sırasına göre işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Şimdi ilk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 29'uncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“5510 sayılı Kanunu'nun ek 19'uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan ‘10.000 Türk lirasından’ ibaresi ‘17.000 Türk lirasından’ şeklinde değiştirilmiş ve ek 19'uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Bu madde kapsamında ödemelere ilişkin belirlenen taban tutar, brüt asgari ücrete yapılan artış oranından az olmamak üzere 55 inci maddenin ikinci fıkrası kapsamında gelir ve aylıklara uygulanan artış oranında artırılarak belirlenir.””

Bülent Kaya

İstanbul

Serap Yazıcı Özbudun

Antalya

Şerafettin Kılıç

Antalya

Mustafa Kaya

İstanbul

Selçuk Özdağ

Muğla

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Önerenin gerekçesini açıklamak üzere Antalya Milletvekili Serap Yazıcı Özbudun’a söz veriyorum.

Sayın Yazıcı Özbudun, buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, teklifin 29'uncu maddesi üzerine söz almış bulunuyorum. Bu maddeyi kaleme alanlar uzun yıllardan beri yoksulluğa, açlığa, sefaletle mahkûm ettikleri emeklilerimize lütfetmişler, 2.500 Türk lirası sadakayı layık görmüşler. Böylece, emekli aylıklarının 10.000 Türk lirasından 12.500 Türk lirasına çıkarılmasına hükmetmişler. Doğrusu, ben bu hükmü mealen sizlere aktarıırken kalbim acıyor, vicdanım sızlıyor ama ne yazık ki bizi yönetenler, sadece hukuka olan bağlılıklarını değil, aynı zamanda vicdanlarını da kaybetmiş olmalılar ki böyle hükümleri karşımıza getirebiliyorlar.

Bugün, sabahki oturumları izlerken doğrusu çok şaşkınlığa sürüklendim. Bir sayın milletvekili -çoğunluk partisinden- Somali'ye ilişkin tezkereyi savunurken Somalili yurttaşların refahını savunan ifadelere yer verdi, çok dokunaklı ifadelerdi. Ne tuhaf bir paradoks bu sayın milletvekilleri. Türkiye Cumhuriyeti devletinin vatandaşlarını açlığa ve sefaletle mahkûm görelim, onları buna layık görelim ama Somalili yurttaşların refah içinde yaşamaları için mücadele edelim. Ne diyeyim, bilmiyorum; Allah sizi ıslah etsin.

Değerli milletvekilleri, hepinizin çevresinde emekliler var. Benim de çevremde çok. Ben, o emekli yurttaşlarımızın hazin tablosunu üzülerken izliyorum. Sebze-meyve pazarlarının kapanış saatlerini bekliyorlar; mahcubiyet içinde, pazar esnafının oraya bıraktığı, terk ettiği bozuk ve çürümüş meyve ve sebzeleri topluyorlar. Yaşları 70, 80, 90 olan emekliler kışın ayazda, yazın sıcakta sabahın köründe kuyruklarda bekliyorlar. Ne için biliyor musunuz? Et ve Süt Kurumundan bir avuç kıymayı daha ucuza almak, Tarım Kredi Kooperatiflerinden bir kutu yumurtayı daha ucuza alabilmek için. Gene, bu emekli yurttaşlarımız belediyelerin halk ekmek büfelerinden biraz daha ucuza ekmek alabilmek için saatlerce kuyruktaki emeklilerimiz evlerine üç kuruş daha götürebilmek için kayıt dışı ekonomi içinde günde on iki-on dört saat çalışmaya razı oluyor; bu nasıl hazin bir tablo? Oysa Anayasa'mız 2'nci maddesinde sosyal devlet ilkesine yer veriyor ve bu ilke devlete neyi emrediyor biliyor musunuz? Ekonomik ve sosyal

denmeleri koruyacak, ekonomik ve sosyal adaleti sağlayacak politikaları izlemeyi emrediyor. 5'inci madde devlete diyor ki: "Temel hakların önündeki maddi ve manevi engelleri kaldırmakla mükellefsin." Peki, bizi yönetenler ne yapıyorlar? Bizi yönetenler bu hükümleri görmezden geliyorlar ama bugünkü gazetelerde yazdı, hepiniz de okudunuz, servetine servet katacak büyük inşaat firmalarının vergi kulfetlerini sıfıra indiriyorlar. 20 büyük inşaat firması 2023 yılında, bunlardan 8'i hiç vergi ödememiş. Biz "Emekli yurttaşlarımızın ücretleri hiç değilse asgari ücret seviyesine çıkarılsın." dediğimizde bizi yönetenler diyorlar ki: "Kasada para yok, bütçe para yok." ama servetine servet kattıkları o büyük büyük firmaların vergi yükümlölüklerini bir kalemde silebiliyorlar. Ne diyeyim, bir kez daha söylüyorum: Allah sizi ıslah etsin. Bizim önerimiz: Emekli yurttaşlarımızın maaşlarının en az asgari ücret seviyesine çıkarılması -17 bin Türk lirası olarak- ama bunun dahi yeterli olmadığını biliyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi, CHP ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Yazıcı Özbudun.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Sıradaki 2 önerge aynı mahiyette olduğundan birlikte işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Şimdi aynı mahiyetteki önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşölmekte olan Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükümünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 29'uncu maddesinin aşğıdaki şekilde yeniden düzenlenmesini arz ve teklif ederim.

MADDE 29– 5510 sayılı Kanunun ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "10.000 Türk lirasından" ibaresi "cari yıl için belirlenen net asgari ücretten" şeklinde değiştirilmiştir.

Yavuz Aydın

Burhanettin Kocamaz

Hasan Toktaş

Trabzon

Mersin

Bursa

Metin Ergun

Selcan Hamşioğlu

Rıdvan Uz

Muğla

Tekirdağ

Çanakkale

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu

İstanbul

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Rahmi Aşkın Türeli

Cavit Arı

Veli Ağbaba

İzmir

Antalya

Malatya

Mustafa Erdem

Sibel Suiçmez

Cevdet Akay

Antalya

Trabzon

Karabük

Ahmet Vehbi Bakırloğlu

Semra Dinçer

Suat Özçağdaş

Manisa

Ankara

İstanbul

Mehmet Tahtasız

Tahsin Ocaklı

Ömer Fethi Gürer

Çorum

Rize

Niğde

BAŞKAN – Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk söz, Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz’a ait.

Sayın Kocamaz, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 159 sıra sayılı Vergi Kanunları ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 29’uncu maddesi üzerine grubumuz adına söz aldım, yüce Meclisi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, her geçen gün artan hayat pahalılığı ve yüksek enflasyon emeklilerimizi geçinemez, kirasını ödeyemez ve en temel ihtiyaçlarını karşılayamaz hâle getirmiştir. Emeklilerimiz bütün mücadelelerine rağmen seslerini hükûmete duyuramamış ve bu yıl da düşük zamma mahkûm edilmiştir. Hükûmet yüzde 71,60’lık TÜİK enflasyonunun 18.978 TL’lik açlık ve 61.820 TL’lik yoksulluk sınırının çok altında kalan 10 bin TL’lik en düşük emekli maaşını ancak 12.500 TL’ye çıkarabilmektedir. Artan hayat pahalılığı ve yaşanan yüksek enflasyon karşısında emeklilerimize yapılan zam, emeklilerin derdine çare olmayacaktır. Emeklilerimize Hükûmet tarafından reva görülen 2.500 TL’lik maaş zammıyla bırakın kiralarnı ödemeyi, mutfak masraflarını karşılaması bile mümkün değildir. 2.500 TL’lik zam Hükûmetin emeklilerimiz için uyguladığı acımasızlık örneklerinden sadece biridir. Suriyeli sığınmacılara her türlü kaynağı bulan Hükûmet kendi vatandaşına, emeklisine kaynak bulamamış, vereceği 2.500 TL için övünebilmektedir. Hükûmet emekli maaşını yalnızca düşük tutmakla kalmamış “Emeklilerimizi enflasyona ezdirmedik.” diyerek üstüne bir de dalga geçmiştir.

Buradan Sayın Hükûmete sormak istiyorum: Emeklilerimizi sizler hangi enflasyona ezdirmediniz? TÜİK’e göre enflasyon yüzde 71,60; İTO’ya göre yüzde 82,14; ENAG’a göre yüzde 113,8; ülkemizde açıklanan enflasyon rakamları ve sizlerin yapmış olduğunuz 2.500 TL’lik zam ortadadır. Hükûmet olarak sizler emeklilerimize zam yaparken Türkiye’nin yüzde 71,60’lık ve yüzde 113,8’lik enflasyon oranını değil de yoksa Afrika ülkelerinden Zambiya’nın yüzde 14’lük, Gambiya’nın yüzde 17’lik enflasyon oranını mı dikkate aldınız? Ancak bizim emeklilerimiz o ülkelerde değil, yüzde 71,60’lık ve yüzde 113,8’lik yüksek enflasyonun olduğu ve sizlerin eseri olan bu Türkiye’de yaşamaktadır. Sizler emeklilerimizi bırakın ezdirmemeyi pestilini çıkardınız.

Tüm bunları yaparken de her gün yeni yeni bahanelere sığınıyorsunuz. Bir gün pandemiyi, diğer gün dış güçleri, bir başka gün de “Avrupa ve Amerika’da da enflasyon var.” diyerek milleti kandıracağınızı zannediyorsunuz. Evet, Avrupa’da ve Amerika’da da enflasyon var ama hiçbir Batı ülkesinde enflasyon yüzde 10’u geçmezken, bizdeki enflasyon dönem dönem yüzde 130’lara çıktı. Şimdi, enflasyonu yüzde 70’e çektik diye övünüyorsunuz. Beyler, bu ülkeyi yirmi iki yılın sonunda bu hâle dış güçler değil sizler getirdiniz. Nepotizm soslu politikalarınızla önce damatla başlayan Bakan atamaları, Merkez Bankasında sık sık değişen Başkan atamaları ekonomide istikrarın tamamen kaybolmasına yol açtı. İstikrarlı bir politika sürdüremediniz, şimdi de kalkmış “-cek”lerle, “-cak”larla milleti avutuyorsunuz. “Faiz sebep, enflasyon sonuç.” diyerek ortaya koyduğunuz Erdoğan menşeli projeniz iflas etti. Kur korumalı mevduatla birilerini zengin ederken her şeyi berbat ettiniz; döviz uçu, altın fırladı, enflasyon tavan yaptı, milleti perişan ettiniz. Şimdi de emekliyi, asgari ücretliyi ve dar gelirliyi bitirme derdindesiniz. Yaptığınız iş, kul hakkına el atmadır. Yaptığınız iş, emeklinin tabutuna bir çivi daha çaktırma. En düşük emekli maaşı en az asgari ücret seviyesine çıkarılmak zorundadır. Aksi hâlde bu işin altında kalırsınız, ezdiğiniz emeklilerin öfkesine yenik düşer ve sandıkta ezilirsiniz; benden söylemesi diyor.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kocamaz, teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ikinci söz, Antalya Milletvekili Cavit Arı’ya ait.

Sayın Arı, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; öncelikle bu konuşmayı yapacağımı öğrenen Gazipaşalı hemşehrilerim var, onlar aradılar ve dediler ki: “Evet, biz bu en düşük emekli aylığının -şu an 10 bin TL- 12.500 TL’ye çıkarılmasından gerçek anlamda rahatsızız, mağduruız, bizim mağduriyetimizi orada ifade edin.” Ben de kendilerine buradan selamlarımı iletiyorum.

Sevgili milletvekili arkadaşlarım, bu konuşmayı özellikle bizi dinleyen emeklilere yapmak istiyorum.

Sevgili emekliler, bugün 10 bin TL en düşük emekli aylığı alan emekli sayısı 3,7 milyon, toplam emekli maaşı alan sayısı ise 16,3 milyon yani çok büyük sayıda emeklimiz var. AKP iktidarının hemen hemen her konuyu anlatacağında bir başlangıç tarihleri vardır, milatları vardır; onlar hep 2002’den başlayarak bugüne göre konuşurlar, ben de 2002’den başlayarak sözlerime devam edeyim. Bakın, 2002’de asgari ücret 164 TL, en düşük emekli aylığı ise 216 TL yani sizin neredeyse yok saymaya çalıştığınız o 2002’de en düşük emekli aylığı 1,4 seviyesinde asgari ücretti yani bugün bizim emeklimiz, 3,7 milyon sayısındaki emeklimiz en düşük emekli aylığını 2002 verilerine, oranlarına göre alıyor olsaydı 10 bin TL, 12.500 TL değil 25 bin TL para alacaktı ama siz emekliyi bugün 10 bin TL’ye, yarın da 12.500 TL’ye mahkûm etmiş durumdasınız.

Sevgili emekliler, bakın, 2002’de almış olduğunuz en düşük emekli aylığıyla 8 çeyrek altın alınmaktaydı, 8 çeyrek altın; bugün ise siz de görüyorsunuz ve yaşıyorsunuz ki en fazla 3 çeyrek altın alınabilmekte yani her emeklimiz bugün 5 çeyrek altın gelirini kaybetmiş durumda. Peki, nerede kaybettiniz? AKP iktidarıyla kaybettiniz yani AKP iktidara geldi, 5 çeyrek altını orada kaybettiniz. (CHP sıralarından alkışlar) İşte sizin bu kaybınızın sorumlusu AKP iktidarındır. O nedenle, eğer “Biz geriye bu 5 çeyrek altını, geriye bu kaybımızı telafi edelim.” diyorsanız bu telafiyi nerede arayacağız? Sandıkta arayacağız, işte günü geldiğinde sandıkta o kaybettiğimiz çeyrek altını, maaşı arayacağız; AKP’ye hesap soracağız ve o kaybettiklerimizi geri alacağız. (CHP sıralarından alkışlar) İşte bu nedenle, bugün biz “2.500 TL mi artsın, 3 bin TL mi artsın?” diye burada konuşacağımıza, emekliler, gelin, nasıl ki son yerel seçimde bu iktidara bir uyarı yaptıysanız ilk seçimde de net bir şekilde o kırmızı kartı gösterelim ve iktidarı gönderelim. Gönderelim ki... Bizim taahhüdümüz nedir? Bizim taahhüdümüz en düşük emekli aylığının en az asgari ücret olması. Emeklimiz daha fazlasını hak ediyor, doğru ancak en azından bugünkü koşullarda biz emeklimize en düşük asgari ücreti verebilmeliyiz.

Şimdi, iktidar diyor ki: “Para yok.” Para, eğer verme niyetin yoksa, yok. Şimdi, bakın, en düşük emekli aylığı 2.500 TL artırıldığında maliyet neymiş?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Arı, lütfen tamamlayın.

CAVİT ARI (Devamla) – Bitiriyorum Başkanım.

Kendi verilerine göre söylüyorum: 33 milyar. Değerli arkadaşlar, siz bu 33 milyarı verirken eliniz titriyor, bunu verirken bile eliniz titriyor ama kamu-özel iş birliği projelerine geldiğinde, o yandaşlara para verirken eliniz hiç titremiyor; kur korumalı mevduat sistemine 1 trilyon 200 milyar para aktarıldığında eliniz hiç titremiyor ve yine, yandaş şirketlerden 600 milyar ödenmesi gereken vergi silinirken hiç eliniz titremiyor. Gelin, emeklimizin maaşın artıralım, emeklimizin durumunu düzeltelim. Aksi hâlde emekli size gereğini yapacaktır.

Geçim yoksa seçim vardır diyorum. (CHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Arı.

Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 29'uncu maddesinde yer alan "12.500" ibaresinin "32.000" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Heval Bozdağ

Öznur Bartin

Ömer Faruk Gergerlioğlu

Ağrı

Hakkâri

Kocaeli

Özgül Saki

George Aslan

Zülfüf Uçar

İstanbul

Mardin

Van

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Önergenin gerekçesini açıklamak üzere Ağrı Milletvekili Heval Bozdağ'a söz veriyorum.

Sayın Bozdağ, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Sayın Başkan, değerli Genel Kurul; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın vekiller, halay çekmek suç değil; önce Mersin'de sonra Ağrı Doğubayazıt'ta, Siirt Kurtalan'da, son olarak da İstanbul'da... Daha önce hukukun konusu olan, AYM ve AIHM kararlarıyla ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilen konular... Suç olmayan suçlar üretilip "millî birlik, beraberlik" "huzur" söylemleriyle hamaset yapılarak militarist, otoriter savaş politikaları için toplumsal zemin yönlendiriliyor ve siyaset eliyle de bu meşrulaştırılıyor. Tekrar söylüyoruz: Burada açık nefret suçu işleniyor, bundan vazgeçilmeli. Müziğimize, dilimize, kıyafetlerimize, değerlerimize sahip çıkmaya, demokrasiyi ve özgürlüğü savunmaya devam edeceğiz.

Sayın vekiller, bu vergi paketinde dikkat çeken düzenlemelerden biri de kamu-özel iş birliği. Kurumlar vergisi oranı yüzde 25'ten yüzde 30'a çıkarılıyor yani büyük kazananın vergi alımı artırılabilecek. Bu durumda düzenlemenin bütçeye bir hayli katkısı olur; hâlihazırda gerçek durumu bilen bizler için samimiyetten yoksun bir düzenleme olduğu maalesef ki apaçık ortada. Hani derler ya "Kazın ayağı öyle değil." Hakikaten de değil çünkü maalesef bu şirketlerin büyük çoğunluğu vergi vermiyor, muhtemelen de bir muhasebe hilesi de işin içinde. Bir haftadır çokça da konuşuldu, bunu dile getirmeyen muhalefet vekili yok, inanılır gibi değil ama gerçek, toplumun yarısı ortalama bir asgari ücret düzeyinde, açlık sınırında ve altında bir gelire sahipken "Tasarruflar, vergidir." deyip maaşa bile zam yapmadan yine bu kesimden fedakârlık beklenirken bu patronlardan vergi alınmaması kabul edilemez ve normalleştirilemez.

Gelir İdaresi açıkladı, bir bilinen resmîleşmiş oldu. Gelir İdaresi Başkanlığının vergi paketine dair önerilerinin içinde 44 kamu-özel iş birliği işletmesi olduğu, bunların 37'sinin matrah beyan etmediği ortaya çıktı yani bu mega projeler, 37 şirket tek kuruluş vergi vermiyor. Osmangazi Köprüsü'nden Niğde Otoyolu'na, şehir hastanelerinden sarayı inşa eden müteahhide kadar vergi veren yok. Oysa her yıl bu şirketlere bütçeden "yolcu sayısı", "kira bedeli", "geçiş ücreti" adı altında milyarlarca liralık garanti ödemesi yapılıyor. Mesela, hangi şirketler bu şirketler? Otoyol Anonim Şirketi, ERG İnşaat, yine Ankara Hızlı Tren Garı'nı işleten ATG İşletmeciliği Anonim Şirketinin ortakları Limak, Kolin, Cengiz İnşaat, çok yakından tanıdığımız, sarayı inşa eden Rönesans Holding. Bugün basına da yansıdı, bunların dışında bir de devletten en çok adrese teslim ihale alan 8 inşaat patronu var; rekor ise Taşyapı İnşaat, 2019-2023 yılları arasında hiç vergi vermemişler, Total 190 milyarlık ihalenin yaklaşık 30 milyarını bu şirket almış.

2024 yılı bütçesi kamu-özel iş birliğiyle inşa edilen köprüler, otoyollar, Avrasya Tüneli ve şehir hastaneleri için toplam 162 milyar lira ödenek ödeyecek, şehir hastaneleri bunun 83 milyarını alıyor. 2026'da bu rakam 270 milyara çıkıyor, şehir hastaneleri için ödenecek miktar ise 90 milyarın üzerinde. Şehir hastaneleri demişken, bugün yine basına da yansıdı, biliyorsunuz, Sayın Sağlık Bakanı önce Türkiye Büyük Millet Meclisi Sağlık Komisyonu'yla buluştu, daha sonra da eski Sağlık Bakanlarını toplamış ve "Acaba bu sağlıktaki çıkmazı nasıl çözeriz?" diye tekrardan onların çözüm önerilerine başvurmuş ve geldikleri noktayı şöyle sıralayayım: "Aile hekimliği sistemini güçlendirmeli ve personel sayısını artırmalıyız." diyorlar, "Eski sağlık ocağı sistemine dönüş yapmakta bir fayda var." diye belirtilmiş yine, "Şehir hastaneleri bütçeyi yutuyor, bu konuda acaba ne yapabiliriz?" diye konuşulmuş.

Bakınız, şehir hastanelerinin adı şehir hastanesi ama şehirlerin dışına yapılıyor, şehrin ortasındaki devlet hastaneleri ise kapatıldılar, en yakından Ankara'dan biliyoruz 5-6 devlet hastanesi kapatıldı. Özel sektöre düzenli olarak şehir hastanelerinden kaynaklar aktarılıyor hizmet alımı adı altında.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bozdağ, lütfen tamamlayın.

HEVAL BOZDAĞ (Devamla) – Teşekkürler.

Görüntüleme hizmetlerinden nükleer tıbbı, laboratuvar hizmetlerinden patolojiye kadar birçok hizmet alımı sözleşmesi var. Adı şehir hastanesi ama özel hastanelere ve özel kurumlara çalışıyor. Bakınız, görüntüleme hizmet alımıyla ilgili Kartal Lütüfi Kırdar Eğitim ve Araştırma Hastanesindeki enfeksiyon doktorundan Hakkâri'deki ortopediste kadar herkes şikâyetçi çünkü nitelikli bir hizmet alımı söz konusu değil ve tanılar yanlış konuluyor, hastalar karıştırılıyor.

Şimdi, uçan kuştan vergi almayı düşünen Maliye Bakanına söylüyoruz: Doktorun, avukatın, emeklinin asgari ücretlinin peşini bırakmalısın, işçinin, emekçinin peşini bırakmalısın, gerçek anlamda kâr edenden vergi almak gibi bir derdiniz varsa bu servet sahiplerinin peşine düşmelisiniz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bozdağ.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

29'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 29'uncu madde kabul edilmiştir.

30'uncu madde üzerinde 3 önerge vardır, aykırılık sırasına göre işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 30'uncu maddesinin teklif metninden çıkartılmasını arz ve teklif ederiz.

Rahmi Aşkın Türeli

Cavit Arı

Veli Ağbaba

İzmir

Antalya

Malatya

Mustafa Erdem

Ömer Fethi Gürer

Cevdet Akay

Antalya

Niğde

Karabük

Suat Özçağdaş

Semra Dinçer

Mehmet Tahtasız

İstanbul

Ankara

Çorum

Sibel Suiçmez

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu

Tahsin Ocaklı

Trabzon

Manisa

Rize

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılmıyorum
Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Önerenin gerekçesini açıklamak üzere Rize Milletvekili Tahsin Ocaklı’ya söz veriyorum.

Sayın Ocaklı, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 30’uncu maddesi üzerinde söz almış bulunmaktayım.

Bu maddenin değerlendirilmesiyle ilgili şunu söyleyelim: Bilindiği gibi, madde, 5510 sayılı Kanun’un geçici 95’inci maddesinin ikinci fıkrasını yürürlükten kaldırıyor ve geçen yıl “EYT’liler” olarak bilinen yani 1999 yılının 9’uncu ayının 7’sinden önce sigortalı olup yaş dışındaki diğer şartları yerine getirenlere emekli olabilmek hakkı getirilmişti. Bu düzenlemeyle birlikte, bu kapsamda olup emekli olanlardan emekli olduktan sonra otuz gün içinde yeniden aynı iş yerinde çalışmaya başlayanlar için diğer sigortalılara uygulanmayan bir düzenleme yapılmış ve bunlar için işverenlerin ödeyeceği sosyal güvenlik destek primi oranının -ki bu yüzde 32,5 idi- 5 puanlık kısmının hazine tarafından karşılanması düzenlenmişti. Teklif ise hazineden karşılanan bu 5 puanlık destek uygulamasını kaldırmayı düzenliyor. Madde metninin gerekçesinde üç husustan bahsedilmekte. Birincisi, söz konusu desteğin maddenin yürürlüğe girdiği tarihlerde iş gücü piyasasında yaratabileceği daralmanın artık olmayacağı şeklindeki görüştür. İkincisi de sadece EYT’liler için getirilen bu düzenlemenin bir ayırmacılık yarattığı ve normal emekliler ile EYT’liler arasında yaratılan bu destek uygulamasının normal emekli olma şartını kazanan emeklileri çalıştıran işverenler aleyhine bir durum yaratmasıdır. Üçüncüsü ise bu uygulamanın genç işçilerin istihdamını olumsuz yönde etkilemesidir.

Kanımızca, işverenlere yönelik olarak, sadece bu desteğin değil diğer destek ve teşviklerin de ele alınması gerekir. SSK sisteminin işsizlik sigortası sisteminden işverene sağladığı destek ve teşvikler artık istihdamı artırma amacını taşımamaktadır. Nitekim, 2022 Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Sayıştay Denetim Raporu’nda da konuyla ilgili yerindelik etki analizi yapılmasına yönelik bir öneri bulunmaktadır. Destek ve teşviklerin gerçekten yeni genç, kadın işçi çalıştırmayı teşvik edip etmediğine ilişkin Meclisin geniş ve uzun vadeli bir araştırma yapma zorunluluğu bulunmaktadır. Maddenin görüşülmesi sırasında söz alan TİSK temsilcileri de söz konusu maddeye iş gücü maliyetlerini artıracığı için karşı olduklarını belirtmiştir.

Düzenleme, yürürlük maddesinde belirtildiği üzere, kanunun yayımı tarihini izleyen ay başından itibaren yürürlüğe girecektir. SGK aylık istatistiklerine göre, Nisan 2024 itibarıyla Türkiye’de 1 milyon 724 bin 575 erkek, 221.491 kadın olmak üzere, toplam 1 milyon 964 bin 66 emekli çalışmaya devam etmektedir. Çalışan emekli için işverene verdiğiniz desteği çektiğiniz anda, onun yerine emekli olmayan birini çalıştırmayı tercih edecektir. Emeklinin işverene prim maliyeti yüzde 24,5’tur. Söz konusu desteğin kalkması hâlinde emeklinin işten çıkarılıp yerine yüzde 20,5 prim ödeyeceği bir başkasının işe alınması kaçınılmaz bir sonuç olarak görünmektedir. Yani arkadaşlar, bu düzenlemeyle açlık sınırının altında yaşamaya mahkûm edilen emeklilerin çalışmasını engellemeye yönelik bir düzenleme var.

Şimdi, buna yönelik tespitleri sorduktan sonra bir şey söyleyeceğim size. Şu, Amerikalının yaptığı Google’a sordum “Türkiye’de kaç tane saray var?” diye, Google da bana cevap verdi -belki siz de eklersiniz- Ayvansaray, kervansaray, Bahçesaray, Sulusaray, sarayın kendisi, Aksaray vesaire gibi saraylar çıktı. Baktım, daha fazla olmuyor, 6 tane saray bulabildim -7 tane, siz de ekleyebilirsiniz ama- Cumhurbaşkanlığının 12 tane sarayı var. Dolayısıyla burada bir haksızlık var. Bu saraylardan biraz tasarruf yapılması lazım.

Değerli arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkanı Rize'ye gittiğinde şu cümleleri kullanmış, demiş ki: “Çaylar ne alemde? Fakat şimdi makineyle tarıyorsunuz, bu da pek hayra alamet değil. Ben anlamam, siz anlıyorsunuz ama benim hemşehrilerim kendisine yakışanı yapar.” Yani çay sorununu aslında görmezden gelmiş ve “Rize’ye 2 tane cami yapacağım, biri Güneysu’da, biri şehir merkezinde.” demiş, aynı zamanda da “Şehir hastanelerini kontrol edeceğim.” demiş. Çay fabrikalarının üretimlerinin artırılmasıyla ilgili hiçbir şey yok, çiftçiyle ilgili hiçbir şey yok, 2 tane cami yapma sözüyle Sayın Cumhurbaşkanı oradan ayrılıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Ocaklı, lütfen tamamlayın.

TAHSİN OCAKLI (Devamla) – Tamamlıyorum.

Şimdi, oradaki durumumuz neymiş? “Hayra alamet değil.” demiş Sayın Cumhurbaşkanı. Biz de diyoruz ki Sayın Cumhurbaşkanına buradan: Bakın, sizi orada karşılayanların sayılarında da bir hayra alamet yok, orada seçim sonuçlarında sizin lehinize çıkacak olası sonuçların da bir hayra alameti yok; lütfen, oradaki üreticiye destek verin, orada parasıyla TOKİ’den birkaç tane konut alan insanları koruyup kollamak yerine çiftçinin kendisini büyüten, fabrikanın kapasitesini artıran düzenlemeler yapın. Yapmanız gereken budur.

Genel Kurula saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Ocaklı.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Sıradaki önergeler aynı mahiyette olduğundan birlikte işleme alacağım.

Aynı mahiyetteki önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 30’uncu maddesinde yer alan “yürürlükten kaldırılmıştır” ibaresinin “ilga edilmiştir” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ömer Faruk Gergerlioğlu

Kocaeli

Öznur Bartin

Hakkâri

George Aslan

Mardin

Zülfük Uçar

Özgül Saki

Van

İstanbul

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu

İstanbul

Yavuz Aydın

Trabzon

Rıdvan Uz

Çanakkale

Burhanettin Kocamaz

Mersin

Selcan Hamşioğlu

Tekirdağ

Hakan Şeref Olgun

Afyonkarahisar

BAŞKAN – Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk söz, Hakkâri Milletvekili Öznur Bartin’e ait.

Sayın Bartin, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖZNUR BARTİN (Hakkâri) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Konuşmamı, 31 Mart 2019 Yerel Seçimlerinin ardından yaşanan ve demokrasiyi tehdit eden, sömürge uygulamalarını aratmayan kayyım atamalarına dair yapmak istiyorum. 31 Mart 2019 Seçimleri, Türkiye'nin, yerel yönetimlerde halkın iradesini yansıtmayı amaçlayan önemli bir demokrasi testiydi. Ancak seçimlerin hemen ardından, özellikle partimiz Halkların Demokratik Partisinin kazanmış olduğu 65 belediyenin 48'inin eş başkanları görevden alındı ve yerlerine kayyımlar atandı. Yüksek Seçim Kurulunun 31 Mart Seçimlerinin ardından verdiği hukuksuz kararlar, OHAL KHK'leriyle işten atılan kişilerin belediye eş başkanı veya belediye meclis üyesi olamayacaklarına hükmederek seçmen iradesini yok saydı ve 6 belediye eş başkanımızın mazbatasını gasbetti. Bu kararlar, seçim sonuçlarının keyfi ve siyasi nedenlerle değiştirilebileceğini gösteren, hukuku ve Anayasa'yı rafa kaldıran siyasi bir darbeydi. Olağanüstü hâl rejimi altında yapılan bu kayyım uygulamaları, Türkiye'nin yerel yönetim sistemini 1960'ların başındaki atama usulüne geri döndürmüştür. Halk tarafından seçilen yerel yöneticilerin yerlerine atanan kayyımlar, hukukun ve demokrasinin temel ilkelerini hiçe sayarak görev yapmaktadırlar. Bu durum; yasama, yürütme ve yargı erklerinin birbirinden bağımsız ve denetleyici olması gereken yapısının nasıl bir keyfiliğe sürüklendiğini de gözler önüne sermektedir. Türkiye halkları son yıllarda otoriter bir yönetimle değil sadece, aynı zamanda "kalpazan demokrasi" olarak tanımlanabilecek bir rejimle karşı karşıya kalmıştır. Peki, kalpazan demokrasi nedir? Görünüşte çok partili seçimlerin yapıldığı ancak bu seçimlerin sonuçlarının ve demokratik süreçlerin keyfi ve hukuksuz bir şekilde manipüle edildiği bir rejim biçimidir. Kalpazan demokrasi, demokrasiyi sadece görünürde korurken seçimlerin ve demokratik süreçlerin özünü bozan, hukukun ve demokratik değerlerin ihlaline dayalı bir uygulamadır. Böyle bir rejimde seçimler halkın iradesini yansıtmak yerine mevcut iktidarın devamını sağlamak ve muhalefeti sindirmek için kullanılmaktadır. Yasalar ve hukuki düzenlemeler bu amaca ulaşmak için araçsallaştırılmakta ve halkın seçimle kazandığı haklar keyfi, idari kararlarla ortadan kaldırılmaktadır. 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle yapılan değişiklikler İçişleri Bakanına ve valilere seçim sonuçlarını değiştirme yetkisi vermiştir. Bu değişiklik, yerel yönetimlerde İçişleri Bakanı ve valiler tarafından seçim sonuçlarının ortadan kaldırılabilmesine, hatta yerel yönetimlerin OHAL yetkisiyle yönetilmesine olanak tanımaktadır. Bu durum sadece Anayasa'ya aykırılık teşkil etmekle kalmayıp aynı zamanda demokratik sürecin tamamen keyfi bir şekilde yönetilmesine ve seçimlerin hukuki güvenliğinin ortadan kaldırılmasına da yol açmaktadır. Kalpazan demokrasinin en önemli özelliklerinden biri, seçimlerle ve halkın iradesiyle değil mevcut iktidarın iktidarda kalmasını sağlamaya yönelik manipülasyonlar ve hukuksuzluklarla işlev görmesidir. Seçim sonuçlarının ve demokratik süreçlerin yasal dayanaklarla keyfi bir şekilde değiştirilmesi demokratik değerleri, adaleti ve hukuk devletini ortadan kaldıran bir durumdur. Seçimlere ve demokratik süreçlere olan güvenin tamamen ortadan kaldırılması halkın seçimle kazandığı hakların ve demokratik temellerin sarsılması anlamına gelmektedir.

Dün Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanı kararnameleriyle 11 üniversiteye kayyım rektör atandı. Hukukun ve adaletin sağlanmadığı bu ülkede kimse ekonominin düzelmesini de beklemesin. Belediyelerin kaynaklarına göz diken AKP-MHP iktidarı meşruiyetini yitirmiş bir iktidardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bartin, lütfen tamamlayın.

ÖZNUR BARTİN (Devamla) – Tamam Başkanım.

Türkiye'de uygulamaya konulan "kalpazan demokrasi" adı verilen bu rejim, seçimlerin ve demokratik süreçlerin özünü bozmaktadır. Bu rejim, seçimlerin görünüşte yapıldığı ancak bu seçimlerin sonuçlarının hukuki ve demokratik normlara aykırı bir şekilde değiştirildiği bir durumu ifade etmektedir. Halkın seçme ve seçilme hakkı en temel demokratik haklardan biridir ve hakların korunması devletin tüm kurumlarının ve hükûmetin sorumluluğundadır. Bizler DEM PARTİ olarak adaletin ve demokrasinin savunucusu olmaya, hukukun üstünlüğünü tesis etmek için kayyım rejimine karşı demokratik mücadelemizi halklarımız adına sürdürmeye elbette ki devam edeceğiz.

3 Haziran 2024 tarihinde, Hakkâri’de, biliyorsunuz kayyım atandı. Eş başkanımız gözaltı gerekçesi dahi açıklanmadan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZNUR BARTİN (Devamla) – ...gözaltına alınıyor ve aynı gün içerisinde Hakkâri Belediyesine jet hızıyla da kayyım atanıyor.

Biz, başta Hakkâri kayyımı olmak üzere tüm kayyımlara “Defol!” demeye devam edeceğiz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Bartin, teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ikinci söz, Afyonkarahisar Milletvekili Hakan Şeref Olgun’a ait.

Sayın Olgun, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; buradan iktidara bu kanunla gaddarca topladığınız vergilerden hiç olmazsa -emeklilere vermiyorsunuz- adaletin teminatı yargı mensuplarını bari biraz göz önünde bulundurun diyoruz.

30 Mart 2023’te çıkarılan torba kanunla Hâkimler ve Savcılar Kanunu’na ek zam maddesi eklenmişti. Yargıtay ve Danıştay üyelerine 40000 bin, birinci sınıf hâkim ve savcılar içinse 15000 gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık ek zam ödenmesi kabul edilmişti. Bu şekilde sadece Yargıtay ve Danıştay üyelerinin maaşlarında iyileştirme yapılmış, Yargıtay ve Danıştay üyelerinin maaşı Anayasa Mahkemesi üyeleriyle eşitlenmiş, diğer yargı mensupları bu zamdan mahrum bırakılmıştı. Bir hâkim ek zam düzenlemesine karşı Ankara 27. İdare Mahkemesine dava açmıştı. İdare Mahkemesi baktığı bu davada yargıya ek zam düzenlemesini Anayasa’nın hukuk devleti, yargı bağımsızlığı, eşitlik ilkeleri ile çalışma barışının sağlanması kurallarına aykırı olduğu ve iptali talebiyle Anayasa Mahkemesine taşımıştı. Peki, Anayasa Mahkemesi ne yaptı? 11 Ekim 2023’te, yargıya ek zam düzenlemesini eşitlik ilkesine aykırı bularak iptal etti. Anayasa Mahkemesi “Anayasa’da güvence altına alınan hâkimlik teminatı bakımından farklılıkları bulunmayan, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile Yargıtay ve Danıştay üyeleri arasında çalışma barışını bozacak düzeyde olduğu ve söz konusu farklılığın makul ve orantılı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.” dedi. Anayasa Mahkemesinin vurguladığı gibi, adalet hizmetlerinde çalışan her hâkim ve savcı için uygun ve adil bir maaş düzenlemesi elzemdir.

Değerli milletvekilleri, bir ülkedeki yargı bağımsızlığının ve tarafsızlığının en önemli güvencesi hâkim ve savcılara sağlanacak mali imkân ve teminatlardan geçer. Adaletin mülkün temeli sayılıp ekmek, su ve hava gibi bir ihtiyaç olduğu bir durumda adalet adına hareket eden yargı mensuplarına ödenecek ücretlerin en üst seviyede olması gerekir. Bir yargı mensubu, deyim yerinde ise ay sonunu düşünmeden ve iktisadi sıkıntı çekmeden mesleki faaliyetlerini yerine getirebilmeli yani maddi kaygı duymamalıdır.

Hâkim ve savcı, devlet memuru veya kamu görevlisi değildir. Dolayısıyla mali haklarının en yüksek devlet memurunun aldığı ödemeler kıstasıyla oransal şekilde belirlenmesi isabetli değildir. Türk Ceza Kanunu’nun 6’ncı maddesi de ceza kanunlarının tatbikinde “kamu görevlisi” ile “yargı görevi yapan” kavramlarını ayrı tanımlamıştır. Aylık ödenek ve diğer özlük hakları konusunda ayrı bir yasal düzenlemeye gidilmeli, hâkimlerin ve savcıların bu durumu memur ve kamu görevlilerinden ayrı değerlendirilmelidir.

Hâkim ve savcılarımızın nöbet ücreti, fazla mesai ücreti gibi ek gelirleri bulunmamakta, sadece kuru maaşla geçinmek zorunda kalmaktadırlar. Üstelik, özellikle büyükşehirlerde lojman sorunu yaşayan yargı mensupları yüksek kira ödemek zorunda kalmakta ve bu durum da yaşam kalitelerini olumsuz etkilemektedir. Hâkim ve savcılar, gelir düzeylerinin, devletin diğer iki erki olan yasama ve yürütmeyle eşit düzeyde olmasını bekliyorlar. Mesai saatinin en az yarısı kadar fazla mesai yapan ama mesai ücreti almayan, terör bölgesinde çalışan ama terör tazminatı almayan, keşfe görevlendirdiği bilirkişiden daha az keşif ücreti alan, işine ayırdığı zamanın yarısını bile ailesine ayıramayan,

içlerinden birisinin bir hukuksuzluğu ortaya çıkınca topyekûn sosyal lince uğrayan, hiç ilgileri, bilgileri ve temasları olmamasına rağmen bazı kesimlerce “Hâkimi, savcıyı ayarladım.” iftiralara maruz kalan yargı mensuplarının ekonomik kaygılarını ortadan kaldırmak ilk yapılacaklar listesinde en ön sırada olmalıdır. Örneğin, yıl içerisinde sonlandırdığı dosya sayısına göre ek ödeme düzenlemesi de değerlendirilebilir.

Değerli milletvekilleri, tüm bu noktaları göz önünde bulundurarak hepinizi hâkim ve savcılarımızın hak ettikleri değeri görmelerini sağlayacak adımları atmaya davet ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Olgun, lütfen tamamlayın.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Devamla) – Mesleğe yeni başlamış ve asgari yirmi yıl gibi uzun bir kıdem sonucunda ancak terfilerini tamamlayarak yüzde 86 kıstas aylığı almaya hak kazanabilecek düşük gelirli büyük çoğunluğa 7500 ilave gösterge karşılığı 6.800 TL gibi bir iyileştirmeye 75 bin TL gibi bir gelire karşılık, cüzi bir azınlığı teşkil eden yüksek yargı ve birinci sınıf yirmi yıllık yargı mensuplarına 25000 ilave gösterge karşılığı 22.500 TL iyileştirmeye 140 bin TL ek zam yapılmasını adil ve hakkaniyetli bir tutumla izah etmek mümkün değildir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Olgun, teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

30’uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 30’uncu madde kabul edilmiştir.

31’inci madde üzerinde aynı mahiyette 2 önerge vardır, önergeleri birlikte işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 31’inci maddesinin kanun teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ömer Faruk Gergerlioğlu	Özgül Saki	Zülküf Uçar
Kocaeli	İstanbul	Van
George Aslan	Öznur Bartin	Ömer Faruk Hülakü
Mardin	Hakkâri	Bingöl
Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:		
Rahmi Aşkın Türeli	Cavit Arı	Mustafa Erdem
İzmir	Antalya	Antalya
Ömer Fethi Gürer	Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu	Sibel Suiçmez
Niğde	Manisa	Trabzon
Tahsin Ocaklı	Cevdet Akay	Mehmet Tahtasız
Rize	Karabük	Çorum
Rıfat Turuntay Nalbantoğlu	Semra Dinçer	Suat Özçağdaş
İzmir	Ankara	İstanbul
	Veli Ağbaba	
	Malatya	

BAŞKAN – Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılmıyorum
Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk söz, Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü’ye ait.

Sayın Hülakü, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepimizin bildiği gibi, Erzincan İliç Çöpler Madeninde yaşanan felakette 9 yurttaşımız hayatını kaybetti. Meclis çatısı altında bir araştırma komisyonu kuruldu. O Komisyonunda yaklaşık iki aydır çalışıyoruz. AKP’nin sermayeyle omuz omuza vererek doğayı nasıl talan ettiğine, yaşam alanlarının nasıl rant alanlarına dönüştürüldüğüne Kaz Dağları’nda, Cerattepe’de, İkizdere’de, Cudi’de mücadele ederek; İliç’te, Balıkesir İvrindi’de, Uşak’ta ise gezerek görerek şahit olduk. Milyon dolarlık kazançlar karşısında elbette ne bir emekçinin canının kıymeti var ne de bir dereye zehir akmasının, bir hayvanın yuvasının yıkılmasının derdi var. Ekolojik tahribatın haddi var, hesabı yok; bu kısmı ayrı.

Şimdi vergi paketini görüştüğümüz bu kanun teklifinin bir de ekonomik tahribatından bahsedelim: Bilindiği üzere Erzincan’da altın madenini çıkaran şirket SSR Mining, Kanadalı bir şirket. Anagold’un yüzde 80 hissesine sahip. Nakit akışı raporlarına göre 2022-2043 yılları arasında yaklaşık 7 milyar 154 milyon dolar gelir elde edecek. Tüm giderlerin düşürülmesiyle ortaya çıkan net kâr 2 milyar 750 milyon dolar. Tahmin edilen kurumlar vergisinin tutarı ise 174 milyon dolar. Kaba bir hesapla, Kanadalı şirketin ödediği vergi oranı yüzde 6,38. Peki Türkiye’de kurumlar vergisi oranı kaç? Yüzde 25. İşte, size pırl pırl bir vergi paketi; devlete ödenmeyen 508 milyon dolar, üstelik şirketin kullandığı makine ve ekipmanların büyük bir bölümü KDV’den muaf. Peki, burada, aylık 85 bin TL’yle yıllık 1 milyon TL kazanan bir doktor ne kadar gelir vergisi ödüyor biliyor musunuz? Yüzde 32 gelir vergisi oranından 320 bin TL. Bu ülkeyi birilerinin vergi cenneti hâline getirdiniz, evet, ama bu ülkenin yurttaşları için burası bir vergi cehennemine dönüştü.

Türkiye’yi yabancı şirketlere cennet yapan bir diğer örneği de sizlerle paylaşıyorum: SSR Mining şirketinin bir de Amerika’da -Marigold’da- bulunan bir madeni var, Orewin adlı şirketin raporuna göre, SSR Amerika’da 1 milyar 315 milyon dolar kâr edecek, ödeyeceği vergi miktarı 148 milyon dolar yani Türkiye’de yüzde 6,38 efektif vergi oranında ödeme yapan şirket Amerika’da yüzde 11,25 oranında vergi ödüyor, aralarındaki fark 403 milyon dolar.

Değerli milletvekilleri, Maliye Bakanı Mehmet Şimşek emekliye, asgari ücretliye hayatı zindan etmeye, üç kuruş zammı çok görmeye devam etsin; devlete ödenmeyen 508 milyon dolara dönüp bakmasın. İşte, bu 508 milyon dolar sadece bir maden için sağlanan vergi muafiyeti ve miktarı. Diğer bir deyişle, sadece bir madene sağlanan vergi muafiyeti miktarı yaklaşık 17 milyar TL, bugün Türkiye’de aktif bir şekilde faaliyette olan maden sayısı 5 binin üzerinde; bunun hesabını siz yapın. Ama hiç utanmadan, emekli çalışanlar için verilen desteği kesin, yurt dışı çıkışı harcını 150 liradan 500 liraya çıkararak yurttaşın 350 lirasına göz dikin; mesela, açlık sınırının altında kalan, bir ev kirası dahi etmeyen asgari ücret için “Zam yok.” deyin, 20 kilo kırmızı et bile alamayan emekli maaşına komik oranlarda zam yaparak günü kurtarmaya çalışın ama yabancı şirketlere, yandaş müteahhitlere vergi muafiyetini hediye gibi dağıtın. İşte bu düzenin adı zulüm düzenidir, talan düzenidir. Türkiye halkları bu düzene mecbur değildir. O yüzden ekmeği adil bölüşeceğimiz bir düzen kurmak zorundayız. Bütün emekçileri, toplumun tüm kesimlerini DEM PARTİ olarak başlatmış olduğumuz Ekmek ve Adalet Buluşmalarımızı büyültmeye çağırıyoruz. Dayanışma ve mücadeleimizle, ekmeğimizi çalışanlardan adaleti, demokrasiyi, özgürlüğü ve alın terimizin hakkını almakta kararlıyız.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Hülakü, teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ikinci söz talebi İzmir Milletvekili Rıfat Turuntay Nalbantoğlu'na ait.

Sayın Nalbantoğlu, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

RIFAT TURUNTAY NALBANTOĞLU (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, vergi yasaları konusunda partim adına söz aldığım 31'inci maddede halkın büyük bir bölümünün yoksulluk ve açlıkla sınındığı, küçük esnaf, çiftçi, memur, emekli ve tüm dar gelirliilerin durumlarının gittikçe kötüleştiği, yaşanan yıkıcı enflasyonun gelir ve servet eşitsizliklerini gitgide artırdığı bir ortamda emeklilere verilecek 2.500 liralık ödemeyi içeren bir düzenlemeyi konuşuyoruz. Öncelikle şunu belirtmek istiyorum ki: Emekliler başta olmak üzere halkımızın büyük kısmının bu hâle gelmesi ve yaşadığı sıkıntıların tek sebebi ve sorumlusu Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarındır.

Görüşmekte olduğumuz bu madde, “emeklilere müjde” olarak sunulan bu komik artışın finansmanı için Hazine ve Maliye Bakanlığının ilgili tertibine ödenek eklenebilmesine yönelik Cumhurbaşkanına yetki verilmesini düzenlemektedir. Öyle ya, 5'li çeteleri, yandaş şirketleri paraya boğan, milyonlarca vergiyi silen Hükümet, konu çalışan ve emekliler olunca toplam 33 milyar liralık ödeme için kaynak arayışına girmiştir. İşte, tam da bu noktada lafi eğip bükmeden, ağzımızda gevelemeden kitabın tam ortasından ifade etmek istiyorum ki bu düzenleme Anayasa'ya aykırıdır değerli arkadaşlarım. Kimi düzenlemeler, kaynak arayışları, Anayasa'yı yok saymak, Meclisi ve Parlamento'yu işlevsizleştirmek ödevini yapmakla doğru bir yol izlenmemektedir. Bu tutarların merkezî yönetim bütçesinin yedek ödenek tertibinden SGK'ye aktarılması mümkünken ya da Cumhurbaşkanınca Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk olunacak ek bütçe teklifiyle yapılması mümkünken, yine kurnazlıkla arkadan dolanmaya çalışmak Anayasa'ya ve kanunlara aykırıdır.

Bilindiği gibi, Anayasa'nın 161'inci maddesine göre sadece bütçeyle ilgili kanun teklifi bizzat Cumhurbaşkanlığı tarafından verilmektedir. Diğer kanun teklifleri ise, yasama organı üyelerince Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmaktadır. Bu nedenle, bütçe kanunu haricinde başka bir kanunla bütçede değişiklik yapılamaz. Nitekim, Anayasa Mahkemesi benzeri bir düzenlemeyi içeren 7349 sayılı Kanun'un 7'inci maddesini, partimizin başvurusu üzerine 13/10/2022 tarihinde verdiği kararla Anayasa hükümlerine aykırılık oluşturduğu ve bütçe hakkıyla bağdaşmadığı gerekçesiyle Anayasa'nın 161'inci maddesine aykırı bularak iptal etmiştir. Bu kanun teklifinin akıbeti de diğerleri gibi olacaktır.

Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlarım; Meclis sistemli bir şekilde tek adam rejiminin uydusu hâline getirilmeye çalışılmaktadır ancak şu çok iyi bilinmelidir ki Anayasa'ya aykırı hükümler içeren Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve Cumhurbaşkanlığı dayatmasıyla kabul edilen antidemokratik yasalar üzerindeki Anayasa Mahkemesinin denetimi hukuk devletinin olmazsa olmaz koşullarıdır. Hem yapılaş şekli ve özü bakımından hem de getirilen artışı yeterli görmediğimizden Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu düzenlemeyle ilgili Anayasa'nın ve hukukun gereğini yine yerine getireceğiz, hiç kimsenin kuşkusu olmasın.

“Vergi paketi” adı altında görüştüğümüz bu kanun teklifi, vergi adaletini sağlamaktan uzak olduğu gibi, emekli maaşlarına ve asgari ücret artışlarına, kamuda çalışan taşeronların kadroya alınmasına, sendikal örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılmasına, daha adaletli bir gelir dağılımının sağlanmasına ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasına dair hiçbir düzenleme içermemektedir; sorunlara köklü ve kalıcı hiçbir çözüm getirmemektedir. Bu gerekçelerle en düşük emekli maaşının asgari ücretlinin 1,5 katına kadar yükseltilmesinin bir lütuf değil, emeklilerimize yönelik bir hakkın teslimi

olduğunu belirtirken sözlerimi şu şekilde kapatmak istiyorum değerli arkadaşlarım: Kanun maddelerine ilişkin söz alan her arkadaşımızın söz konusu değişiklik önerileri Komisyona hâliyle Sayın Başkan tarafından soruluyor ve Komisyondan “Katılmıyoruz.” diye bir cevap alınıyor. Arkadaşlar nedir katılamamak? Niye katılmıyorsunuz? Ya katılırsınız ya katılmazsınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Nalbantoğlu, lütfen tamamlayın.

RIFAT TURUNTAY NALBANTOĞLU (Devamla) - Çok teşekkür ederim.

Yani katılmak zorunda değilsiniz tabii, “Katılmıyoruz.” ne yani?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bir de “Takdire bırakıyoruz.” var.

RIFAT TURUNTAY NALBANTOĞLU (Devamla) – Ya katılırsın ya katılmazsın, katılmak zorunda asla değilsiniz.

Şimdi, bu mekanizma, Komisyonumuzun ağırlığını, komisyonların bu kanunların yapılması konusundaki ağırlığını maalesef hafifletmekte. Katılamayan bir komisyon... Fakat daha tehlikelisi de katılamama işinin sorumlusu olarak herkesin kafasında bazı çağrışımlar oluşmaktadır, bu da Sayın Cumhurbaşkanımızı maalesef bence zor durumda bırakmaktadır. (CHP sıralarından alkışlar) Ya katılın ya katılmayın kardeşim.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Nalbantoğlu, teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önerileri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

31’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 31’inci madde kabul edilmiştir.

32’nci madde üzerinde 1 önerge vardır, işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına.

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 32’nci maddesinde yer alan “aşağıdaki” ibaresinin “aşağıda bulunan” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ömer Faruk Gergerlioğlu

Özgül Saki

Öznur Bartin

Kocaeli

İstanbul

Hakkâri

George Aslan

Zülküf Uçar

Onur Düşünmez

Mardin

Van

Hakkâri

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Önerenin gerekçesini açıklamak üzere Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez’e söz veriyorum.

Sayın Düşünmez, buyurun.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de dünden beridir bir furyaya dönüſen bu gözaltılara iliſkin birkaç söz söylemek istiyorum, sonrasında madde üzerinde konuſmaya geçeceğim.

Ŗimdi, hepinizin bildiği üzere propaganda yapmak kitleleri harekete geçirme sürekliliğini de taşıyan bir suç ancak mahkemede de aldığı ceza sonrasında “...” (*) yani “Yaſasın Baſkan Apo!” diyen sanığa Yargıtay ceza verilmesine yer olmadığına dair karar vermiſti ve bu kararın gerekçesinde de kitleleri harekete geçirme gücünün, etkisinin olmadığını gerekçe göstermiſti. Ŗimdi, halaylarda gözaltına alınan ve tutuklanan ſahıslardan bahsediyoruz, “halay esnasında slogan” diye bir furya öne atıyorsunuz. Halayda eğer bir slogan da varsa bunun propaganda suçuna vücut vermediğini hepiniz de bizden daha iyi biliyorsunuz ama bu cumhuriyet savcıları belli ki bir yerlere yaranmaya çalıſıyor, sosyal medyanın gazıyla insanları tutukluyor ve bu ſekilde belki terfi, belki de baſka ſekilde yol almaya kalkıſıyorlar. Bu çok tehlikeli bir iſ, bunu yapmaktan derhâl vazgeçin. Tutuklu bulunan vatandaşları derhâl serbest bırakın diyorum ve bu algıya da hukukun üstünlüğu ilkesinin hiçbir zaman boyun eğmeyeceğini, bu ülkeye hukuk gelene kadar, bu ülkeye adalet gelene kadar mücadeleyle devam edeceğimizi bir kez daha bu kürsüden dile getirmek istiyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkıſlar)

Sayın Baſkan, değerli milletvekilleri; Türkiye ekonomisinin bir asırdır arzuladığı atılımı gerçekleſtirememesinin kökenlerinde çok boyutlu ve karmaſık nedenler yatmaktadır ancak bu nedenlerin arasında en önemli etkenlerden biri, bu ülkenin tarihsel ve yapısal sorunlarından biri olan Kürt meselesindeki çözümsüzlük iradesidir. Bu sorun, sadece toplumsal barıſ ve insan hakları açısından değil aynı zamanda ülkenin ekonomik geleceği açısından da derin etkiler yaratmaktadır. Bu kürsüden bizler, arkadaşlarımız, Kürt halkının haklı taleplerine samimi yaklaşan dostlarımız defaatle bunu dile getirdik fakat âdeta bir devlet geleneği hâline gelen Kürt meselesindeki çözümsüzlük ısrarı maalesef burada gelmiſ geçmiş mevcut parlamenterlerin ezici çoğunluğunda ret ve inkâr anlayıſını ortaya çıkarmaktadır her fırsatta, ſimdi de olduğu gibi.

Kürt meselesinin çözümsüzlüğu yalnızca bir iç güvenlik sorunu değil, aynı zamanda ekonomik ve insani krizlerin de tetikleyicisidir. Bu bağlamda, bu meseleye dair yapılan askerî operasyonlar ve güvenlik önlemleri, ekonomik istikrarı tehdit eden unsurlardır. Yapılan yıllık operasyonlar, her ne kadar güvenlik gerekçesiyle savunulsa da uzun vadede ekonomik maliyetler açısından telafisi zor sonuçlar doğurmuſtur. Türkiye’nin, bölgedeki askerî varlığı ve operasyonların sürekliliği hem insan kaybına hem de maddi zararlara yol açarak kaynakları tüketmekte, doğayı talan etmektedir. Son yıllarda, Kürt meselesindeki çözümsüzlük, tecrit ve adalet sorunsalı ekonomik krizle birleſerek derin bir ekonomik çıkmazın kapısını aralamıſtır. Yüksek enflasyon oranları, iſsizlik ve ekonomik daralma gibi göstergeler bu sorunun ekonomik boyutlarını gözler önüne sermektedir. İstatistiksel veriler, Türkiye’nin yaſadıđı ekonomik sorunların önemli bir kısmının Kürt meselesindeki derin çatıſmalardan kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Birçok kaynakta belirtildiği gibi, çatıſmalar nedeniyle kaybedilen tutar 350 milyar dolar civarı ve bunun ekonomik etkilerini, bu sorununun ne denli büyük bir ekonomik yük getirdiğini açıkça ortaya koymaktadır. Kürt meselesinin çözülmemesi Türkiye’nin dıſ politikadaki rolünü de zayıflatmaktadır. Uluslararası arenada Türkiye’nin barıſ ve güvenlik politikaları, ekonomik krizle boğuşan bir ülkenin stratejik öneme sahip olamayacağını gözler önüne seriyor. Türkiye’nin hem iç hem de dıſ politikada daha etkin olabilmesi için meselenin köklü bir çözüme kavuſturulması gerekmektedir.

Ekonomik göstergeler açısından bakıldığında, yüksek enflasyon oranları ve iſsizlik gibi problemler ekonomik büyümenin önündeki en büyük engellerden biri olarak karſımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, askerî operasyonların yarattığı ekonomik maliyetler ve toplumsal etkiler halkın, ülkenin ekonomik

(*) Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

kaynaklarını daralmakta ve ekonomik büyümeyi engellemektedir. Son yıllarda Kürt meselesindeki çözümsüzlük ekonomik krizle birleşerek derin bir ekonomik çıkmazın kapısını aralamıştır. TÜİK verilerine göre, 2024 yılı itibarıyla yıllık enflasyon oranı yüzde 69,97 seviyesine çıkmıştır. Bu oran, yaşam standartlarını doğrudan etkilemekte ve halkın geçim sıkıntısını artırmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Düşünmez, lütfen tamamlayın.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Devamla) – Tamamlıyorum Sayın Başkan.

Bağımsız akademisyenlerin oluşturduğu ENAG’a göre ise enflasyon oranı yüzde 156,86 gibi yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Bu durum gıda maddelerinden kiraya kadar birçok temel ihtiyacın karşılanmasında ciddi zorluklar yaşandığını göstermektedir.

Halkın geçim sıkıntısı sadece enflasyon oranlarıyla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda işsizlik oranları ve gelir eşitsizliği gibi sorunlarla da kendini göstermektedir. İşsizlik oranı özellikle genç nüfus arasında yüksek seviyelerde kalmakta ve bu durum toplumda ekonomik belirsizlikleri artırmaktadır.

Sonuç olarak, Kürt meselesindeki çözümsüzlük Türkiye’nin ekonomik kalkınmasını ciddi şekilde etkilemektedir. Ekonomik istikrarın sağlanması yalnızca mali disiplinle değil, aynı zamanda toplumsal barış ve güvenlik politikalarıyla da doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, Kürt meselesinin kalıcı ve sürdürülebilir bir çözüme kavuşturulması Türkiye’nin ekonomik geleceği için de kritik bir öneme sahiptir.

Teşekkür ederim. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Düşünmez.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

32’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 32’nci madde kabul edilmiştir.

33’üncü madde üzerinde 1 önerge vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 33’üncü maddesinde yer alan “sonra gelmek üzere” ibaresinin “sonra gelecek biçimde” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ömer Faruk Gergerlioğlu

Özgül Saki

Öznur Bartin

Kocaeli

İstanbul

Hakkâri

George Aslan

Zülfü Uçar

Mardin

Van

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılmıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Önergenin gerekçesini açıklamak üzere Mardin Milletvekili George Aslan’a söz veriyorum.

Sayın Aslan, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

GEORGE ASLAN (Mardin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Konuşmamda Türkiye’de yaşayan Protestanların uğradıkları hak ihlallerine dikkat çekmek istiyorum. Türkiye’de etnik olarak çoğu Türk olmak üzere birçok ırktan yaklaşık 8 bin Protestan mevcuttur. Bunlar genellikle Müslümanken Hristiyan olmuş insanlardır. Çoğunluğu İstanbul, Ankara ve İzmir’de olmak üzere 186 kilise ya da topluluğa sahiptirler. Kurmuş oldukları kilise, dernek, vakıf gibi kurumlarda toplanarak ibadetlerini ve dinî faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler. Ancak Protestan topluluğu da tıpkı diğer azınlık kesimleri gibi zaman zaman baskı ve saldırılara maruz kalmaktadır. Protestan Kiliseler Derneğinin 2023 Hak İhlalleri İzleme Raporu’na göre Protestanlara yönelik hak ihlalleri geçen yıl da devam etti. Rapora göre Protestanlara yönelik kişi veya kurumlara sadece inançlarından ötürü nefret duyarak bu nefretini sözlü veya yazılı olarak belirten, kamuoyunda nefretin oluşması için kışkırtan nefret söylemlerinde 2023 yılında önceki yıla göre artış olmuştur. İbadet yeri kurma ve ibadet için kullanılan mekânların kullanımını sürdürme ve var olan ibadethaneleri kullanma talepleriyle ilgili sorunlar devam etmektedir. Çok sayıda yabancı uyruklu din adamı sınır dışı edilmiş, ülkeye giriş izni verilmemiş veya oturma izinleri yenilenmemiştir. Yabancı uyruklu din görevlilerinin N-82 ve G-87 kodları verilerek Türkiye’ye girişini engelleme ve sınır dışı etme sayısında önceki yıla göre ciddi artış yaşanmıştır. Bu kodları alan din görevlileri ile topluluk üyelerinin vize başvurularının tamamı reddedildi. Bunlara ilişkin açılan davaların bir kısmı Anayasa Mahkemesine taşındı ancak bazı başvurular Anayasa Mahkemesi tarafından olumsuz sonuçlanınca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurular yapıldı. Bu kişilere aileleri de eklenince 2019 yılından bu yana güvenlik gerekçesiyle vize başvuruları reddedilen ve oturma izinleri iptal edilen 250 Protestan Türkiye’den ayrılmak zorunda kalmıştır. Hâlâ Türkiye’de olanlar ise her an gönderilme endişesi yaşamaktadır.

Protestan toplumu için ibadet yeri sorunu ciddi bir sorun olarak devam etmektedir. Hristiyanların yakın geçmişte neredeyse hiç yaşamadığı veya Hristiyan ibadethanesi bulunmayan küçük yerleşimlerde Protestan toplumu üyeleri görünür oldukça ciddi bir toplum baskısıyla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Değerli milletvekilleri, Türkiye’de din ve inanç özgürlüğü için Anayasa’nın 24’üncü ve 25’inci maddelerinde esas olarak “Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.” denilmektedir. Din ve inanç özgürlüğü için bir diğer yasal çerçeve ise Meclisin onayladığı ve Anayasa’nın 90’ıncı maddesine göre Anayasa’nın da üzerinde olan uluslararası anlaşmalardır. Bu nedenle, yabancı uyruklu Protestan toplumu üyelerinin Türkiye’ye girişine yönelik engellemeler ve sınır dışı etme uygulamaları kaldırılmalıdır. Herhangi bir suç iddiası olmadan, sadece dinî inançlarından dolayı insanların maruz kaldığı bu duruma son verilmelidir.

Protestanlara yönelik medyada yer alan nefret söylemine, kışkırtmaya ve ayrımcılığa neden olabilecek yazılı ve görsel yayınlar hakkında hızlı ve etkin bir şekilde denetim mekanizması kurulmalıdır. Adli makamların şikâyet beklemeden nefret suçları ve söylemleriyle ilgili resen harekete geçmeleri sağlanmalıdır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Aslan, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

33’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 33’üncü madde kabul edilmiştir.

34’üncü madde üzerinde 1 önerge vardır. Okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 34'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

MADDE 34- 5520 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“e) 23/10/2014 tarihli ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre aracı hizmet sağlayıcılarının ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının, mezkûr Kanun kapsamındaki faaliyetleri dolayısıyla Türkiye’de iş yeri veya daimi temsilcisi bulunan hizmet sağlayıcılarına ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcılarına yaptıkları ödemelerden.

Mustafa Erdem

Sibel Suiçmez

Rahmi Aşkın Türeli

Antalya

Trabzon

İzmir

Suat Özçağdaş

Semra Dinçer

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

İstanbul

Ankara

Manisa

Mehmet Tahtasız

Cavit Arı

Ömer Fethi Gürer

Çorum

Antalya

Niğde

Cevdet Akay

Tahsin Ocaklı

Veli Ağbaba

Karabük

Rize

Malatya

Süleyman Bülbül

Aydın

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Önerenin gerekçesini açıklamak üzere Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül’e söz veriyorum.

Sayın Bülbül, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; önümde Türkiye Cumhuriyeti Anayasası var. Anayasa nedir? Anayasa; bir devletin, bir milletin uymakla zorunlu olduğu en büyük kanundur. Şimdi, bakıyorum, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminden önceye gitmek istemiyorum, 2018’den sonrasını söylemek istiyorum. 2018’den sonra Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle Anayasa açıkça rafa kalktı. Anayasa’nın maddeleri sadece Adalet Komisyonunda, sadece komisyonlarda... Biz “Getirdiğiniz yasa tekliflerinizde Anayasa’ya aykırılıklar var, bu doğru değil; bakın, Anayasa Mahkemesine gideriz, iptal ettiririz.” Diyoruz, bunları söylüyoruz ama yine Anayasa’ya aykırı birçok yasa metni geliyor. Biz “Anayasa’ya aykırı.” diyoruz, biz Anayasa Mahkemesine gidiyoruz, iptal ettiriyoruz ama AK PARTİ’nin bir özelliği var, Anayasa’ya uymamak artık onlar için bir sistem hâline geldi.

Şimdi bakıyorum, gelen vergi reformu kanunu... Şimdi, AK PARTİ’nin sistematğinde -torba yasaları bir kenara bırakalım- şu var: Reform... Vergi reformu; yok, yargı paketi, yargı reformu... Ya, 9 tane yargı paketi geldi -1’ini getiremediniz şu anda yargı paketi, yargı reformu diye- onun içinden 4-5 madde getirip Gelir Vergisi Kanunu’nun içine soktunuz; Türkiye de demokrasi, özgürlükler, hukuk devleti ve insan haklarına saygılı bir ülke hâline gelmedi.

Bakıyorum, vergi paketi geldi. Vergi ne demek? Şimdi, eskiden bakardık biz -ben otuz yıllık hukukçuyum- adliyelerdi, adalet saraylarıydı... Arkadaşlar, artık, adalet, saraylardan yani adliyelerden alınmıyor. Vergide adalet, sağlıkta adalet, işte adalet, hizmette adalet; vatandaş her yerde adalet istiyor; ya, adalet çılgınlıklarına bakmıyorsunuz. Anayasa'ya aykırı birçok kanun teklifini getiriyorsunuz buraya, ondan sonra diyorsunuz ki: "El kaldırın." Komisyonlara gelen kanun teklifleri ise nerede hazırlanıyor? Açık ve net, söyleye söyleye bıktık: Saraydaki kurullarda hazırlanıyor, Mehmet Uçumlarda hazırlanıyor. Anayasa'ya aykırı kanun tekliflerini getiriyorsunuz, virgülü dahi değişmeden Meclise geliyor; "Ya, değiştireceğiz, Genel Kurulda şunu çıkaracağız." diyorsunuz, yine getiriyorsunuz.

Bakın, yargı paketi dokuz, kadınların soyadı kanunu. Anayasa Mahkemesi iptal etmiş, dokuz aydan beri getirmediniz, daha sonra yargı paketini bir kenara ittiniz, kadınların en önemli hakkını gasbettiniz. Bakınız -169'a göre- ormanların içerisinde cezaevi inşaatıyla ilgili yapılan, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen -"Bu, Anayasa'ya aykırıdır, orman alanlarının korunması lazım." dediği- maddeyi yargı paketine getirdiniz, buraya getirmediniz; şimdi burada kanun metni hâline getiriyorsunuz. Ya, böyle bir şey olabilir mi? Yargı sekizde çıkarmışsınız "Örgüt üyesi olmadan örgüt adına suç işleme" denilen, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği özgürlüklere aykırı bir maddeyi; yine getirdiniz. Siz getiriyorsunuz, biz Anayasa Mahkemesine götürüyoruz, bu iş böyle devam ediyor; nereye kadar gidecek, biliyor musunuz? 31 Mart 2024'te nasıl 1'inci parti olduk, biz 2028'de de 2028 öncesinde gelecek ilk seçimde de seçimi alacağız, iktidara geleceğiz, Anayasa'ya uygun yasaları getireceğiz; bu açık ve net. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, Türkiye'nin sorunu demokrasi ve özgürlükler, hukuk devleti... Bir memlekette hukuk devleti yoksa, bir memlekette anayasaya uyulmuyorsa, bir memlekette demokrasi ve özgürlükler yaşanmıyorsa, anayasal hak ve özgürlüklerin kullanılması yargı sopsasıyla ve çeşitli engellerle engelleniyorsa o memlekette hukuk devleti yoktur.

Bakınız, Anayasa 2: Türkiye insan haklarına saygılı bir hukuk devletidir... Var mı? Yok. Anayasa 7 var mı? Yok. Anayasa 11, Anayasa'nın bağlayıcılığı; var mı? Yok. Anayasa 10, eşitlik; var mı? Yok. Basın özgürlüğü, 25, 26; yok. Örgütlenme özgürlüğü yok. Hak arama özgürlüğü, 36; var mı? Yok. Ne var? Şu anda, açık ve net, demokrasi olmayan, hukuk devletinin bir kenara itildiği bir ülke var ama bunu söylüyoruz, söylüyoruz, söylemeye de devam edeceğiz. Ne yapacağız? Sizin yapmış olduğunuz kanun teklifinizi eleştireceğiz, tarihe not düşeceğiz, gerektiğinde Anayasa Mahkemesine gideceğiz.

O kadar şey var ki konuşacak ne anlatayım? O kadar şey var ki... Şimdi aklıma şu geliyor arkadaşlar, Sayın Erdoğan'ın 2023'teki seçim vaatleri geliyor. Bakınız, neler söylemiş Sayın Erdoğan?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bülbul, lütfen tamamlayın.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Devamla) – Sayın Erdoğan seçim vaatlerini açıklamış: "Küçük esnafımızın prim ödeme gün sayısını 7200 güne indiriyoruz." Oldu mu? Yok. "3600 ek gösterge çıkacak." Oldu mu? Yok. "İşsizliği düşüreceğiz." Oldu mu? Yok. "İstihdamı artıracacağız." Oldu mu? Yok. "Cari açığı kapatacağız." Oldu mu? Yok. "Enflasyonu tek haneye indireceğiz." dedi, gıda enflasyonunda 1'inciyiz. "Bir yılda 319 bin konut yapacağız." Yok. "Öğrencilerin yurt sorununu çözeceğiz." Yok. 2024 yılı emeklilerin yılı olacak diye 2500 lira veriyorsunuz, o da yok. "Asgari ücretliyi enflasyona ezdirmeyeceğiz." diyorsunuz, açlık sınırının altında. Daha neler yok? "Ev hanımlarına emeklilik müjdesi..." Ne oldu? Yok. "Üniversite öğrencilerine genç kart tanımlayacağız." "Telefon, bilgisayar, internet..." Nerede? Yok. "Mülakatı kaldıracağız." Yok. "Tutuklama ve gözaltı gibi insan hakları mahkemesi içtihatlarına uyacağız." Yok, yok, yok ama Cumhuriyet Halk Partisinde hepsi olacak arkadaşlar, hep birlikte. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Bülbul, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

34'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 34'üncü madde kabul edilmiştir.

35'inci madde üzerinde 3 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 35'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Bülent Kaya

Mustafa Kaya

Selçuk Özdağ

İstanbul

İstanbul

Muğla

Cemalettin Kani Torun

Necmettin Çalışkan

İsa Mesih Şahin

Bursa

Hatay

İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önergenin gerekçesini açıklamak üzere İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'e söz veriyorum.

Sayın Şahin, buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Esasında konuşacağım konu 51'inci maddeyle ilgili, başka bir arkadaşımız da söz aldığı için ben burada konuşacağım, onun için yadırgamayın.

Evet, değerli milletvekilleri, bugün birileri için küçük ama gençlerin hayallerini anlayabilen siyasetçiler için önemli bir konuyu dile getirmek istiyorum. Küçük gördüğümüz ayrıntılar birilerinin hayatında çok büyük zorluklar olabilir. Yurt dışı çıkış harcının 500 liraya çıkarılmasından bahsediyorum. Bu uygulamanın adaletsiz bir uygulama olduğunu düşünüyorum. Türkiye'nin en zengin insanından da 500 lira alacaksınız ama Türkiye'nin en fakir ailesinde yetişmiş bir üniversite öğrencisinden de 500 lira alacaksınız. Bunu adaletli bulmuyorum değerli milletvekilleri. 500 lirayı küçümseyenler olabilir, hatta "Sayın vekil, abartıyorsun." diyenler de olabilir ama ben kıt kanaat imkânlarla üniversite harçlıklarından birikim yaparak bununla dünyayı gezmeye çalışan yüzlerce, binlerce genç arkadaşımı tanıyorum. Bakın, Antalya-Nürnberg uçuşu bin lira değerli milletvekilleri. Bir genç arkadaşım bu bin lira için, bakın, harçlığını biriktiriyor ama üzerine 500 lira da harç ödemek zorunda kalıyor; dikkat çekmek istediğim husus bu. İşte, bu gençler için bu meblağ büyük bir meblağdır değerli milletvekilleri. Bunu kim bilir? Bunu ancak o gençler gibi üniversitede aynı koşullarda yaşayan, hatta kışlık montunun cebinden 2 lira çıktığında sevinen ve o sevinci unutamayan siyasetçiler bilir. Ben eminim ki Sayın Mehmet Şimşek'in de buradaki arkadaşlarımdan da benzer hikâyeleri vardır. Bu hikâyeleri unutmayalım değerli milletvekilleri. Gençlerimize bu konuda pozitif ayrımcılık yapalım diyorum ve kanunun 51'inci maddesini gençlerimiz lehine yeniden düzenleyelim diyorum.

Bu gerçekliğin haricinde bir de gençleri genel olarak önemsemek de önemli değerli milletvekilleri, konunun bir de bu tarafı var. Hangi sebeple olursa olsun, biz gençlerimize olumlu manada dokunabilirsek -bu, küçük olsun, büyük olsun, fark etmez- biz gençlerimize onların önemli olduğunu hissettirebilirsek Türkiye'de iyi şeyler yapmış oluruz diye düşünüyorum. Yani Sayın Cumhurbaşkanımız o babacan

tavriyla “Ya, Sayın Şimşek, bundan da gençleri muaf tut, üniversite gençlerini muaf tut.” dese ne olur? Bence çok güzel olur. “Biz gençlerimizi önemsiyoruz, bu harçtan gençlerimizi muaf tutuyoruz. Gençler, istediğiniz gibi yurt dışına çıkın, yurt dışını gezin görün, vizyonunuz artsın; birikiminiz, görgünüz artsın.” dese nasıl olur? Gerçekten çok güzel olur diye düşünüyorum.

Değerli milletvekilleri, benim derdim genç arkadaşlarım. Hangi araçla gençlerimize dokunursak dokunalım, emin olun kazanan her anlamda Türkiye olacaktır. Gençlerimize güvenelim diyorum, onların hayallerine ortak olalım, onların önünü açmaya çalışalım; gençlerimize, onlara önem verdiğimiz hissettirelim; evet, onlara biz bu ülkede “Önemseniyoruz.” hissini yaşatalım diyorum değerli milletvekilleri. İşte bunu dedirtebilirsek gençlerimize, biz Türkiye’nin geleceğini kazanacağız aslında. Aksi takdirde ne oluyor değerli milletvekilleri? Gençlerimizi, geleceğimizi kaybediyoruz; umudu yurt dışında aramak zorunda kalıyor bu gençler, nitelikli insan kaynağımızı kaybediyoruz, aslında ülkemizin geleceğini kaybediyoruz. İşte bu yüzden, gençlerin hayallerine ortak olabilmeliyiz, umudu bu ülkede yeniden yeşertebilmeliyiz. “Ev genci” tabiri var, “ev genci” tabirini bu ülkede yok etmeliyiz. Ekonomik krizi aşp gençlerimize iş imkânları oluşturacak yeni alanlar sunabilmeliyiz değerli milletvekilleri. Yasakçı bir anlayışa müsaade etmeden, hak ve özgürlüklerin olduğu bir ülkede onları yaşatabilmeliyiz. Siyasetçiler olarak onlara örnek olabilmeliyiz. Bağırın çağırın, ötekileştiren siyaset anlayışına son vererek yeni bir siyaset anlayışını onlara kazandırabilmeliyiz diye düşünüyorum. Kayırmacılıktan şikâyetçi gençlerimiz, bunu hep dile getiriyoruz. Siyasi ahlak temelinde yeni bir kamu ahlakını onlara hediye edebilmeliyiz. Mülakatları kaldırarak liyakatin esas alındığı, hak edenin kazandığı bir Türkiye’yi onlara hediye edebilmeliyiz diyorum. Hasılıkelam, değerli milletvekilleri, gençlerin geleceğe umutla baktığı bir Türkiye’yi onlara hediye edebilmeliyiz diyorum. Mücadelemiz gençlerimiz için, mücadelemiz Türkiye’nin geleceği için. Her şey gençlerimiz için diyorum, her şey -sizin de aşına olduğunuz- Türkiye için diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Şahin, teşekkür ediyorum.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 35’inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

MADDE 35- 5520 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında bulunan “ve emeklilik şirketlerinin” ifadesi, “emeklilik şirketleri ve 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanuna göre yap-işlet-devret modeli çerçevesinde gerçekleştirilen projeler ile 21/2/2013 tarihli ve 6428 sayılı Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Tesis Yapıtırılması, Yenilenmesi ve Hizmet Alınması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun hükümlerine göre kamu özel iş birliği modeli çerçevesinde yürütülen projelerde sözleşmenin tarafı olarak faaliyette bulunan şirketlerin” şeklinde değiştirilmiştir.

Rahmi Aşkın Türeli

Cavit Arı

Veli Ağbaba

İzmir

Antalya

Malatya

Mustafa Erdem

Ömer Fethi Gürer

Cevdet Akay

Antalya

Niğde

Karabük

Suat Özçağdaş

Semra Dinçer

Mehmet Tahtasız

İstanbul

Ankara

Çorum

Sibel Suiçmez

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Tahsin Ocaklı

Trabzon

Manisa

Rize

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Önergenin gerekçesini açıklama üzere Karabük Milletvekili Cevdet Akay’a söz veriyorum.

Sayın Akay, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CEVDET AKAY (Karabük) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. 35’inci madde üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım.

Önergemizde de belirtildiği şekliyle, buradaki maddede özellikle yap-işlet-devret modeliyle veya KÖİ projeleriyle gelir elde eden kurumların vergi oranı yüzde 25’ten yüzde 30’a çıkarılıyor; şimdi, yüzde 5’lik bir artış var. Tabii -oran- yüzde 5’lik artış olunca acaba ne kadar bir gelir katkısı olacak diye baktığımızda, maalesef çok büyük bir gelir katkısı görmüyoruz; 557 milyon TL’lik bir gelir katkısı görünüyor. Oysa bu tip firmalar... Baktığımızda 44 firma var, bunlardan sadece 7 tanesi şu ana kadar matrah beyanında bulunmuş, oradan da 2,8 milyar TL vergi tahakkuk etmiş yani bu yıl içinde de ödenmesi beklenen vergi tutarı. Halbuki bu firmalara aktarılan paralara baktığımız zaman, 2005 yılından 2024 yılına kadar 79,5 milyar dolar aktarılmış. 2024 yılında sadece 162 milyar TL aktarılacak ve bu yıl da dâhil takip edilen üç yıl içerisinde de 673 milyar daha para aktarılacak; bu çok ciddi bir rakam.

Şimdi, hep vergi harcamalarından bahsediyoruz, vergi harcamalarından yani vergi tahsilinden vazgeçilen tutardan bahsediyoruz istisna, indirim ve muafiyetlerle alakalı olarak. Şimdi, 2024 yılı içerisinde 2,2 trilyon bu tip vergi harcaması var, bunun da 657 milyarı kurumlar vergisi ve bu kurumlar vergisinin de büyük bölümü bu firmalara ait. Bu firmalar muafiyet, istisna ve indirim yoluyla maalesef yeterli vergiyi ödeyemiyorlar. Ödemiyorlar diyelim yani vergiden kaçınma yolu biliyorsunuz... Sayın Temelli bahsetti az önce konuşmasında, ben de izledim, bunların vergi yükünün yüzde 3 olduğundan bahsetti. Ben de baktım, yıllar itibarıyla yüzde 3 ile yüzde 7 arasında değişmiş, şu anda yüzde 3’lerde. Gerçekten bu efektif vergi yükü çok az, bu vergi yükünün mutlaka düzenlenmesi gerekiyor. Peki, bunlar bunu nasıl sağlıyorlar? Vergi, resim, harç, istisna belgesi olarak, yatırım teşvikleri olarak sağlıyorlar.

Şimdi baktık, bir soru önergesiyle de sorulmuş zaten, bahsetmiştim daha önce. 2020 yılında Sayın Grup Başkan Vekilimiz Ali Mahir Başarır sormuş Ticaret Bakanlığına “Ne kadar böyle istisna belgesi var?” diye. Orada da sayılmış, on yılda, 2012 ile 2020 yılı arasında verilen belge... Örneğin, Cengiz İnşaat 30 kez, Kolin İnşaat 36 kez, Makyola 24 kez, Limaka 19 kez, Kalyona 19 kez bu şekil istisna belgesi verilmiş. Peki, 2022-2024 yılları arasında verilmeye devam etmiş mi? Bazı projelere yine verilmeye devam etmiş, onlar da şunlar: Örneğin, Kalyon İnşaat 2022 yılında almış, Kalyon Electrical Vehicle Enerji Yatırım Anonim Şirketi için vergi muafiyeti ve KDV istisnası almış. Yine, 2023 yılında Cengiz Holding almış, hem de 6 Şubat depreminden on-on beş gün sonra Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle verilen bir devlet teşvikinden bahsediyoruz, devlet yardımından bahsediyoruz. Konya Seydişehir Alüminyum diye bilinen Eti Alüminyum AŞ’den bahsediyorum; oraya 3 milyar 10 milyonluk bir yatırım için devlet desteği almış. Neler almış, bakın, size sayıyorum şu anda: Gümrük vergisi istisnası, KDV istisnası, KDV iadesi, vergi indiriminde yüzde 100 vergi indirimi, yatırım katkı oranı yüzde 85; yatırım süresi içerisinde de tamamını tutar olarak indiriyor çünkü 2022 yılında başlamış proje beş yılda bitecek, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına da süreyi yüzde 50 artırma yetkisi verilmiş yani iki buçuk yıl

daha artırabilecek yani bu süre içerisinde buradaki yüzde 85’lik katkının tamamını indirebilecek. Sigorta primi ve işveren hissesi; on yıl, sınırsız, üst sınırı da yok yani bu tutarın ne kadar olacağı da belli değil. Yine bakıyoruz, burada, nitelikli personel için 75 milyon destek var, bir de enerji desteği var on yıl süreyle yani enerji harcamalarının yarısını devlet karşılayacak, buradaki sınır da ne biliyor musunuz? 200 milyon TL yani bir taraftan bu kurumlara bu muafiyet ve istisnaları veriyorsunuz, bir taraftan da çok düşük vergi yüküyle vergilendiriyorsunuz, vergide adalet ve vergiyi tabana yaymanın bu şekilde yapılması mümkün değil; ücretlilerdeki, çalışanlardaki, asgari ücretlilerdeki vergi yükü bir tarafta, sermaye kesimindeki vergi yükü bir tarafta. Bununla ilgili mutlaka düzenleme yapılması gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Akay, lütfen tamamlayın.

CEVDET AKAY (Devamla) – Bu kanun teklifinde sermayenin vergilendirilmesiyle ilgili maalesef bir şey yapılmamış. Göstermelik bir kanun teklifi olarak görüyoruz.

Bir de olayın bir boyutu daha var, Hazine ve Maliye Bakanlığının verdiği borç üstlenim taahhüdü var -garantilerden bahsediyorum- yine, buradan da pastadan büyük payı bu şirketler almış; Sadece 8 KÖİ otoyol projesi için 16,5 milyar dolar bu firmalara kredi verilmiş. Bu kredilerin nasıl kullanıldığıyla ilgili takipler de sağlıklı bir şekilde yapılmıyor. Enflasyonu körükleyen, emekliye, işçiye, asgari ücretliye verilen zam değil, maalesef bu sermaye kesimine aktarılan tutarlar. Bu kanun teklifinde yapamadık ama ekimde mutlaka vergiyi tabana yaymayla ilgili, bu kesim şirketlerin vergilendirilmesiyle ilgili daha ciddi çalışmalar yapmamız zaruri. Kaynakların etkin dağılımını mutlaka yapmamız lazım diyor, hepimizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Akay.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 35’inci maddesinin çerçeve hükmünde yer alan “değiştirilmiştir” ibaresinin “yeniden düzenlenmiştir” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Yavuz Aydın

Hasan Toktaş

Metin Ergun

Trabzon

Bursa

Muğla

Selcan Hamşioğlu

Rıdvan Uz

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu

Tekirdağ

Çanakkale

İstanbul

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ERTUĞRUL KOCACIK (Sakarya) – Katılmıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Önergenin gerekçesini açıklamak üzere Tekirdağ Milletvekili Selcan Hamşioğlu’na söz veriyorum.

Sayın Hamşioğlu, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

SELCAN HAMŞIOĞLU (Tekirdağ) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ Parti Grubu adına teklifin 35’inci maddesi üzerine söz almış bulunuyorum.

Teklifin en göz boyayan maddelerinden bir tanesi bu. Bir zararı telafi ediyormuş gibi yapıyor, bir yanlış düzeltiyormuş, bir eksikliği gideriyormuş, kamuoyunun tepkisine kulak veriyormuş gibi yapıyor, hatta, herhangi bir takiye üstadının, iyi bir hatibin ağzında, pekâlâ, bir, kul hakkını gözetme, yetim hakkı yedirmeme iradesi, hatta, âdeta bir millî menfaat vesikası olarak da pazarlanabilecek olan; gelin görün ki bırakın herhangi bir açığı yamamayı, kapatmayı, gerçekte bir tek kalemin devası olamayacak bir “Dostlar işte görsün.” maddesi var aslında önümüzde. Zira, bu maddenin bağladığı şirket sayısı gerçekte aslında sadece 7. Maddeye göre, 3996 sayılı Kanun’la yap-işlet-devret modeli çerçevesinde yapılan ve 6428 sayılı Kanun’la KÖİ kapsamında yapılan, kamu-özel iş birliği modeliyle yürütülen projelerde kurumlar vergisi oranı yüzde 30’a artırılıyor. 2024 yılında yap-işlet-devret kapsamında 160 milyar liranın üzerinde bütçe harcaması var, bu harcama giderek de artıyor ve fakat çok yüksek kâr marjı olan bu firmalar vergi ödemiyor. Dolayısıyla Bakanlığın, hazine garantisıyla ihyâ edilen kuruluşlardan vergi alma gayreti ilk bakışta takdire şayan değil mi, neresine itiraz edebiliriz bunun? Şusuna itiraz edebiliriz: Bu kapsamda yani KÖİ kapsamında devlete iş yapan 44 şirket var, bunlardan 37 tanesi zarar beyan etmiş ve zaten matrah beyan etmemiş dolayısıyla teklifteki vergi artırımının uygulanabileceği 44-37, dediğim gibi, sadece 7 şirket kalıyor geriye, bu da maddeyi göstermelik kılıyor tabii.

Osmangazi Köprüsü için geçiş başına 57 dolar para ödeniyor, bu miktarın rayıcı 7-8 dolar, vatandaş 7-8 dolar ödüyor, ayrıca hazine yaklaşık 50 dolar ödüyor. 2023 yılında sadece Osmangazi Köprüsü için ödenen 12,5 milyar lira, 1915 Çanakkale Köprüsü için ödenen 11,7 milyar lira, 2024 bütçesinden yap-işlet-devretle köprü ve otoyol yapan şirketlere ödenmesi öngörülen 73,8 milyar lira; yine, 2024 bütçesinden şehir hastanelerine kira ve hizmet alımı kapsamında ödenmesi öngörülen 83,7 milyar lira. Hesap ortada, hesap bu kadar açıkken bu şirketlerin zarar gösterip vergi ödememeleri anlaşılabilir de değildir, kabul edilebilir de değildir, rıza gösterilebilir de değildir. “Kim bunlar?” diye sormak gerekir, Türkiye Cumhuriyeti devleti bütçesini, imkânlarını, Türk milletinin rızasını Yağma Hasan’ın böreğine döndürme cüretinin kaynağı ne olabilir? Kimlerle, hangi ilişkiler, nasıl bir himaye, hangi ortaklıklar ve bölüşmeler... Bu nasıl bir imtiyazdır, ne karşılığı tanınır? Bu şirketlerden derhâl izahat vermesi, bunun için de tabii bu şirketlerden derhâl izahat istenmesi gerekir. Komisyonunda yapılan açıklamada bu şirketlerin şu anda kâr etmese de önümüzdeki dönemlerde kâr edeceği ve vergi vermeye başlayacakları ifade edildi. Mesela, ne zaman olacak bu ve hangi yolla olacak? Bu şirketlere daha fazla para aktararak mı?

Mevzubahis, vatandaşların iş bulmak, aş bulmak, başını sokacak bir ev bulmak imkânının kalmadığı bir çöküş ortamında elde edilen milyarlık haksız kazançlardır. Mevzubahis, nüfusun kahir ekseriyetinin yoksullukta eşitlendiği, hızla daha da yoksullaştığı bir ortamda imtiyazlı bir azınlığın, o insanların hak ve hukukları çiğnenilerek çok hızlı ve çok haksız zenginleştirilmesidir. Mevzubahis, artık vebaldir. Mevzubahis, kıymeti yandaşıktan menkul dar bir grubu abat etmek üzere göze alınır hâle gelen zulümdür ve zulümle abat olunmaz. Hayatın fani olduğu yerde, siyasetin ebedî olma imkânı yoktur, hiç kimseye ve hiçbir şeye, makama, ünvana, gelire, hiçbirine buna ortak olmaya değmez. Devletin hukuk niteliği bir müddet daha zapt edilebilir belki ama bu işin bir de ahireti vardır diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Hamşioğlu, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

35’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 35’inci madde kabul edilmiştir.

Birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 22.09

BEŞİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 22.26****BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ****KÂTİP ÜYELER: Sibel SUIÇMEZ (Trabzon), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)**

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 110’uncu Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

159 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

36’ncı madde üzerinde 2 önerge vardır, aykırılık sırasına göre işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 36’ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Bülent Kaya

Hasan Ekici

Mustafa Kaya

İstanbul

Konya

İstanbul

Cemalettin Kani Torun

Selçuk Özdağ

Necmettin Çalışkan

Bursa

Muğla

Hatay

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Önerenin gerekçesini açıklamak üzere Konya Milletvekili Hasan Ekici’ye söz veriyorum.

Sayın Ekici, buyurun.

HASAN EKİCİ (Konya) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. Görüşmekte olduğumuz kanun teklifinin 36’ncı maddesi üzerine Gelecek-Saadet Grubu adına söz almış bulunmaktayım.

Değerli milletvekilleri, görüşmekte olduğumuz kanun teklifinde yer alan en önemli düzenlemelerden biri de yurt içi asgari kurumlar vergisinin getirilmesidir. Basına sızdırılan ilk metinde tüm kurumlar ile gelir vergisi mükellefleri için asgari kurumlar ve gelir vergisi öngörülmüyordu ancak muhtemelen gelen tepkiler üzerine kapsam daraltılmış, gelir vergisi mükellefleri için asgari gelir vergisi tekliften çıkarılmış. Ayrıca kurumlar vergisi mükellefleri için de kapsamın daraltıldığı görülmüyor. Şöyle ki ilk teklif metninde asgari kurumlar vergisinin hesaplanmasında iki farklı yöntem öngörülmüştü; birincisi, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancının yüzde 10’u; ikincisi ise, beyan edilen hasılatın yüzde 2’sinin yüzde 10’u. Buna göre, şirketlerin kendi beyanlarına göre hesapladıkları kurumlar vergisi bu iki yöntemle hesaplanan asgari vergiden düşük olamayacaktı; şayet düşük olursa bu iki yöntemle hesaplanan asgari kurumlar vergisinden biri, o yıl için hesaplanan kurumlar vergisi olarak kabul edilecekti. Muhtemelen, gelen tepkiler üzerine olacak ki ikinci yöntem yani “Beyan edilen hasılatın yüzde 2’sinden az olamaz.” yöntemi tekliften çıkarılmış, sadece birinci yöntem yani istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancının yüzde 10’u olarak hesaplanan kurumlar vergisi

kalmıştır. Ancak kapsamın daraltılması bununla da sınırlı kalmamış, ikinci yönteme göre hesaplanacak kurumlar vergisinde birçok indirim ve istisnanın da kurum kazancından düşülmesi sağlanarak asgari kurumlar vergisi salınacak mükellef sayısının iyice azaltıldığı görülmektedir. Şöyle ki hâlihazırda 1 milyon 150 bin kurumlar vergisi mükellefi bulunmaktadır, teklifin ilk hâlindeki asgari kurumlar vergisi hükümlerine göre tüm kurumlar vergisi mükelleflerinden asgari kurumlar vergisi alınacaktı. Yapılan değişiklikler sonucu 1 milyon 150 bin mükelleften sadece 60 bini asgari kurumlar vergisinin muhatabı olacak. Asgari kurumlar vergisinin kapsamındaki bu daralma, bu uygulamadan sağlanacak ilave kurumlar vergisi tutarını da ciddi şekilde azaltmıştır. Teklifin ilk hâline göre asgari vergi uygulamasından yıllık 100-150 milyar TL gelir beklenirken şimdi bu tutar 40 milyar TL'ye düşmüştür.

Değerli milletvekilleri, ilkesel olarak vergi adaletinin sağlanması bakımından kurumlar vergisi ve gelir vergisi gibi doğrudan vergilerin bütçe gelirleri içerisindeki payının artırılması gerekliliğinden hareketle, asgari kurumlar vergisi gibi vergi güvenlik müesseselerinin AB ve OECD standartlarına uygun şekilde uygulanması şartıyla olumlu değerlendiriyoruz. Ancak doğrudan vergilerin vergi sistemi içindeki payının artırılmasında tek yöntemin asgari vergi uygulamaları olmadığını da bilmemiz lazım. Hazine ve Maliye Bakanlığının yaptığı 2023 yılı kurumlar vergisi analizine göre, 1 milyon 150 bin kurumlar vergisi mükellefinin yaklaşık yarısının zarar beyan ettiği ya da matrahsız beyanname verdiği, buna karşın bu mükelleflerin 60 trilyon TL hasılatı ve 5,7 trilyon TL gibi bir bilanço kârı olduğu tespit edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, burada şunu sorgulamamız lazım: Şirketlerin bu kadar yüksek hasılatlarına ve bilanço kârlarına rağmen ödenecek vergilerinin çıkmaması veya matrahsız beyanname vermeleri ilginç değil mi?

Tabii ki, matrahsız beyanname verilmesinin vergi kanunlarındaki teşviklerden, istisnalardan ve indirimlerden kaynaklanan yasal gerekçeleri de olabilir. Ancak şirketlerin yüksek hasılatlarına rağmen zarar beyan etmelerinin ya da sembolik düzeyde matrah beyan etmelerinin en önemli nedenlerinden biri de giderek artan kayıt dışılık ve mükelleflerin vergi ödememe alışkanlıklarının artmasıdır. Buradan Hükümet yetkililerine sesleniyorum: Siz her iki yılda bir vergi afları çıkararak şirketlerin kaçırdıkları vergileri ve cezaları silerseniz matrah artırımlarıyla Maliyenin vergiye uyumda en önemli yaptırımlarından olan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Ekici, lütfen tamamlayın.

HASAN EKİCİ (Devamla) – ...vergi incelemelerini âdeta yok ederseniz şirketler niye kâr beyan etsinler ki? Sistemde vergi incelemesi yok, ceza yok, kâğıt üzerinde var ama uygulamada yok. Niye kâr beyan etsinler? Niye peşin peşin vergi ödesinler ki? Kaçır kaçırabildiğin yere kadar. Maliye tespit edene kadar zaten bir vergi affı ve matrah artırımı çıkar, ben de geçmiş beş yılı temizler geçerim. Tabii, böyle bir vergi sisteminde olan dürüst vergi mükelleflerine olmakta, dürüstlükleri mağduriyete dönüşmektedir.

Sonuç olarak asgari kurumlar vergisi uygulamasından önce vergi sistemimizi güçlendirmemiz lazım. Özellikle dürüst mükelleflerin bile bozulmasına neden olan vergi aflarına ve matrah artırımlarına son verilmeli, vergi inceleme oranları ve vergi denetimleri artırılmalı, özellikle dijital ve yapay zekâ destekli vergi denetimleri artırılmalı.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Ekici, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 36'ncı maddesinin çerçeve hükmünde yer alan "eklenmiştir" ibaresinin "ilave edilmiştir" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu

Rıdvan Uz

Hasan Toktaş

İstanbul

Çanakkale

Bursa

Metin Ergun

Yavuz Aydın

Selcan Hamşioğlu

Muğla

Trabzon

Tekirdağ

Yasin Öztürk

Denizli

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Önerenin gerekçesini açıklamak üzere Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'e söz veriyorum.

Sayın Öztürk, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 159 sıra sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 36'ncı maddesi üzerine söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Teklifin 36'ncı maddesiyle yurt içi asgari kurumlar vergisi düzenlenmek istenmektedir. Ülkemizde kurumlar vergisi yüzde 25 olarak uygulanmaktadır ancak bu kurumlara uygulanan bazı muafiyetler ve istisnalarla bu vergi oranı düşmektedir. Yapılmak istenen düzenlemeyle kurumlar vergisi asgari oranı yüzde 10 olarak belirlenmektedir. Hesaplanacak miktar ise kurumların beyan ettikleri kazancın, indirim ve istisnaları düşülmeden önceki tutar üzerinden olacaktır ancak burada da birtakım istisnalar söz konusu olmaktadır. Ayrıca Cumhurbaşkanına, bu oranı sifıra kadar indirme ve 1 katına kadar çıkarma yetkisi verilmek istenmektedir. Birçok yerde altını çizdiğimiz üzere bu yetki kaynağını Anayasa'dan almayan bir vergi koyma, kaldırma yetkisidir ve dolayısıyla Anayasa'ya da aykırıdır. Bir diğer husus uygulanan indirim, muafiyet ve istisnalardan bahisle getirilen asgari kurumlar vergisine, daha yasalaşma sürecinde birtakım bazı başka istisnalar konulmasıdır. İstisna ve muafiyetler amacına hizmet etmiyorsa veya makroekonomik amaçlara hizmet etmiyorsa bunların daha kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmesi gerekmektedir. AK PARTİ'sinin getirdiği kanun tekliflerinin neredeyse tamamında Sayın Cumhurbaşkanına yeniden düzenleme konusunda yetki verilmektedir. Bu durum başlı başına erkler ayrılığı ilkesine aykırıdır. Yasama yetkisi ancak Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir ve bu yetki devredilemez niteliktedir. AK PARTİ'si iktidarı yaptıkları ve yapmadıklarıyla milletimizin refahını ve huzurunu tehlikeye atmaktadır ve bu durum artık dayanılmaz bir hâle gelmiştir.

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek "Vergiye tabana yayacağız." diyerek aslında dar gelirli vatandaşlarımızın sırtına daha fazla yük bindireceklerini itiraf etmekte ve milletimizin aklıyla dalga geçmektedir. Allah rızası için birisi "vergimatik" Mehmet Şimşek'e anlatsın; dar gelirli vatandaşlarımız, ÖTV'lerle vergi yükünün daha fazlasını taşıyamaz. Zaten vatandaşlarımız vergilerini peşin olarak ödemektedir. Bu gerçeği görmezden gelerek dar gelirli vatandaşlarımızın omuzlarına daha fazla yük bindirmek adaletsiz ve vicdansız bir yaklaşımdır. Yanlış ekonomi politikalarınız sadece dar gelirli vatandaşlarımızı değil, toplumun her kesimini zor durumda bırakmıştır. İşsizlik oranları artmış, enflasyon yükselmiş ve alım gücü düşmüştür. Halkımız temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanırken

politikalarınız sadece belli bir kesime yarar sağlamaktadır. Bu durum, toplumsal adalet ve eşitlik prensiplerine tamamen aykırıdır.

AK PARTİ'si iktidarının her şeyde olduğu gibi vergi adaletiyle de ciddi sorunları var. Vergi afları ve teşviklerle desteklenen büyük şirketler, yandaş iş adamları devlet kaynaklarını sömürürken küçük esnaf ve dar gelirli vatandaşlarımız ağır vergi yükü altında ezilmektedir. Bu adaletsiz vergi politikaları, sosyal adaleti zedelemekte ve toplumsal huzursuzluklara yol açmaktadır. Ekonomik krizin etkilerini en ağır şekilde hisseden kesimler arasında emekliler, işçiler ve asgari ücretle çalışanlar bulunmaktadır; bu kesimlerin yaşam standartları her geçen gün kötüye doğru giderken yanlış ekonomi politikaları bu durumu daha da kötüleştirmektedir. Emeklilerin maaşlarına yapılan zamlar enflasyon karşısında erirken asgari ücretle geçinmeye çalışan aileler ay sonunu getirememektedir. Sürekli yoksul halkın sırtına binmek yerine biraz da milyarlarca lira tutarında vergi borçlarını sildiğiniz, milyarlarca lira teşvik, kredi verip tahsil etmediğiniz yandaşlarınızın sırtına binin.

AK PARTİ'sinin yanlış politikalarının kötü sonuçları sadece bugünümüzü değil, geleceğimizi de etkilemektedir. Gençlerimiz iş bulma umuduyla yurt dışına gitmek zorunda kalmakta, beyin göçü hızlanmaktadır; bu durum ülkemizin geleceği açısından son derece tehlikelidir. Gençlerimize umut vermek, onların geleceğini garanti altına almak iktidarın en önemli sorumluluk alanlarından biri olmalıdır.

Bir konu var ki AK PARTİ'sinin hakkını teslim etmezsek olmaz. Sayelerinde ülkemizde dolar milyoneri sayısında rekor artış oldu, hatta bu artışta dünya 2'ncisi olduk; takdir yüce milletin.

Sonuç olarak AK PARTİ'sinin ekonomi politikaları iflas etmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Öztürk, lütfen tamamlayın.

YASİN ÖZTÜRK (Devamla) – Halkın sırtına yeni vergiler yüklemek yerine israfı durdurmak, vergi adaletini sağlamak ve yolsuzluklarla mücadele etmek gerekmektedir. Bu ülkenin kaynaklarını adil ve eşit bir şekilde dağıttığınızda sorunların üstesinden gelmek mümkündür. Bu kaynaklar halkımızın ortak malıdır ve bu kaynakların korunması hepimizin sorumluluğundadır diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Öztürk, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

36'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 36'ncı madde kabul edilmiştir.

37'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 37'nci madde kabul edilmiştir.

38'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 38'inci madde kabul edilmiştir.

39'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 39'uncu madde kabul edilmiştir.

40'ıncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 40'ıncı madde kabul edilmiştir.

41'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 41'inci madde kabul edilmiştir.

42'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 42'nci madde kabul edilmiştir.

43'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 43'üncü madde kabul edilmiştir.

44'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 44'üncü madde kabul edilmiştir.

45'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 45'inci madde kabul edilmiştir.

46'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 46'ncı madde kabul edilmiştir.

47'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 47'nci madde kabul edilmiştir.

48'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 48'inci madde kabul edilmiştir.

49'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 49'uncu madde kabul edilmiştir.

50'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 50'nci madde kabul edilmiştir.

51'inci madde üzerinde aynı mahiyette 2 önerge vardır, birlikte işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 51'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Bülent Kaya

Mustafa Kaya

Selçuk Özdağ

İstanbul

İstanbul

Muğla

Şerafettin Kılıç

Hasan Ekici

Mehmet Karaman

Antalya

Konya

Samsun

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Rahmi Aşkın Türeli

Cavit Arı

Mustafa Erdem

İzmir

Antalya

Antalya

Ömer Fethi Gürer

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Sibel Suiçmez

Niğde

Manisa

Trabzon

Tahsin Ocaklı

Cevdet Akay

Mehmet Tahtasız

Rize

Karabük

Çorum

Veli Ağbaba

Semra Dinçer

Suat Özçağdaş

Malatya

Ankara

İstanbul

BAŞKAN – Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) – Katılamıyoruz.

BAŞKAN – Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk söz, Samsun Milletvekili Mehmet Karaman'a ait.

Sayın Karaman, buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

MEHMET KARAMAN (Samsun) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri, hepinizi hürmet ve muhabbetle selamlıyorum.

Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 51'inci maddesi üzerinde söz almış bulunuyorum.

Öncelikle arkadaşlar, anayasa nedir, hatırlatmak istiyorum. Anayasa devletin kuruluşunu yani niteliğini, yapısını, hükümet şeklini, yasama, yürütme ve yargı organlarını, bu organlar arasındaki ilişkileri ve kişilerin temel hak ve hürriyetlerini düzenleyen kurallar bütünüdür. Bunu hatırlatmak istedim. Çünkü gün geçtikçe Anayasa'mız da hükümleri de unutuluyor. Hele temel hak ve hürriyetlerin yerlerinde yeller estiriliyor. Sözde kişi hürriyeti ve güvenliği var, Mecliste vekil tokatlanıyor. Sözde kamu hizmetine girme hakkı var ama torpil soruluyor. Ve yine sözde düşünce ve kanaat hürriyeti var ama ifade ettikten sonra olacaklara garanti verilemiyor. Nereye kadar gidecek böyle? Daha hangi hak ve hürriyetler ihlal edilecek? Söyleyin, günümüz Türkiye'sinde hak ve hürriyetlerin bedeli ne? Evet, temel hak ve hürriyetler belki doğrudan gasbedilmiyor ama onlara erişim engelleniyor veya eşit bir şekilde erişilmiyor. Az önce söylediklerimden biri, mesela, sizce hakikaten kamu hizmetlerine katılmada Türkiye'de herkes eşit mi? Siz bile buna "evet" diyemeyeceksiniz.

Muhterem kardeşlerim, her ne tevil bulursanız bulun, bunu kendinize ve yandaşlarınıza hak göremezsiniz. Bugün bu güçte adaleti tesis etmezseniz, yarın siz de adalet bekleyemezsiniz; geç olmadan ve kimseyi dışında tutmadan, adınızın hakkını vererek lütfen adil olun. Mesela, söz aldığım 51'inci maddeye bakın, tam akla ziyan bir düzenleme. Nedir bu? Yurt dışına çıkış harcının -buna "haraç" demek lazım belki- 150 Türk lirasından 500 Türk lirasına çıkarılması, tam tamına yüzde 233 zam. Bir de sadece zam yapıp sabitlenmiyor, her yıl yeniden değerlemeye tabi tutulacak. Hakikaten bu sinekten yağ çıkarmaktır artık. Madem yeniden değerlemeyi esas alıyorsunuz, neden şimdiki zammı yüzde 233 olarak yapıyorsunuz? Emekliye yüzde 24 veriyorsunuz, memura yüzde 19 veriyorsunuz ama harçlara zam yapmaya gelince yüzde 233 zam yapıyorsunuz. "Rabbena, Rabbena hep bana, hep bana." derler. Bu vatandaş ne yiyip ne içecek, neye mecbur bıraktığının farkında mısınız? Size bir hesap yapacağım, malum, iktidar partisi hesap yapmayı seviyor. İsmi vermiyorum, kürsüye çıkmadan önce bir internet sitesine bir seyahat dolayısıyla bir bilet baktım yani merak etmeyin, bir yere gitmiyoruz, bu kürsülerde hakkı savunmaya devam edeceğiz, meydanı boş bırakmayacağız, vatandaşımızın sesi olacağız. Neyse, evet baktım yurt dışına tek yön gidiş ucuz bilet 1.500 lira. Malum, ucuz olsun diye bir ay sonraya bakıyoruz. Şimdiden alsam yurt dışı harcını da zamlı ödeyeceğim, o da 500 lira, 2 bin lira ediyor yani bir lisans öğrencisinin bir aylık öğrenim kredisi kadar. Bu ne demektir biliyor musunuz? Gencimize "Al son kredini git ve dönme." demektir; bu uygun değil arkadaşlar. Anayasa'mızın 23'üncü maddesinde "Herkes yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir." diyerek seyahat hürriyeti hüküm altına alınmışken gençlerimiz başta olmak üzere kısıtlı bütçedeki vatandaşlarımız bu hürriyetlerden nasıl istifade edecekler? Bu, dolaylı yoldan anayasal bir hakkı kısıtlamaktır. Yurt dışına çıkış harcı derhâl ve tamamen kaldırılmalıdır. Küreselleşen bir dünyada milletimizin dünyadan tecrit edilmesine müsaade edilmemelidir.

Kıymetli arkadaşlar, yurt dışına çıkış harcının artırılması hukuki ve sosyal açıdan birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Seyahat özgürlüğünün kısıtlanmaması ve ekonomik eşitsizliğin önlenmesi için dikkatli ve dengeli bir yaklaşım benimsenmesi gerekmektedir ama hepiniz biliyorsunuz ki kaç haftadır niçin uğraşıyoruz? Milletimiz için daha kalıcı ve tatmin edici düzenlemeler yapılsın ama şu bir aylık çalışma düzeni, çalışma arkadaşlarımızın tutumu, getirilen yasalar veya neye bakarsanız bakın elimizde kalıyor. Sözde, herkes milletimizi düşünüyor ama biz bu getirilenlere baktığımızda milletimizi düşünmekten ziyade kusura bakmayın ama sinekten yağ çıkarmayı zorluyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Karaman, lütfen tamamlayın.

MEHMET KARAMAN (Devamla) – Kıymetli milletvekilleri, iğneyle toplamak yerine kepeçyle dökülmesine mâni olmanız gerekir. Konvoylara, komisyonlara, 10 katı ihalelere, israfa mâni olduğunuz

takdirde... Çünkü o yapılanlar sadece ekonomiyi değil, ahlakı da bozmaktadır. Ekonomi gün gelir düzelir ve bu harçlara kadar düşmezsiniz ama ahlakın bozulduğu bir ülkede hiçbir düzeltme imkânı bulamazsınız.

Şu son dakikada da bir şey söylemek istiyorum ama herhâlde vaktim yetmeyecek. Kralın biri her türlü vergileri koymuş, daha vergi kalmamış; yardımcısına demiş ki: “Ne yapacağız?” “Efendim, kapının arkasına bir hayvan koyarız, gelene bu nedir diye sorarız; koyuna keçi derse bilemedin, keçiye de koyun derse bilemedin der, parayı alırız.” demiş. Her gelenden bu vergiyi almış ama en sonundaki gelen demiş ki: “Sayın kralım, bu ne koyundur ne keçi; borcumuz ne kadar?” demiş ve borcunu ödeyip çıkmış.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (Saadet Partisi, DEM PARTİ ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Karaman, teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önergeler üzerindeki diğer söz talebi Antalya Milletvekili Cavit Arı’ya ait.

Sayın Arı, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; ben de öncelikle hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Getirilen düzenleme içerisinde yurt dışına çıkmak isteyen herkesi ilgilendiren bir konu var. Bu da daha önce yurt dışına çıkış harcı 50 TL iken Cumhurbaşkanlığı kararıyla 18 Mart 2022 tarihinde 150 TL’ye çıkarılan yurt dışı harcının şimdi 50 TL’den -ilk başlangıç rakamı çünkü 50 TL- 500 TL’ye çıkarılmasıyla ilgili bir teklif.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, bir gencimiz yurt dışına çıkmak istediğinde önce vize almak için müracaat ediyor. Dışişleri Teşkilatını Güçlendirme Vakfının kurulmasıyla ilgili düzenleme görüşülürken de söylemiştik. Bugün gençlerimiz, vatandaşımız yurt dışına çıkabilmek için müracaat ettiğinde vize alabilmek için 100 euro, 120 euro ücret ödüyor. Bugün ülkemizde vize talebinde bulunanların neredeyse önemli bir kısmına vize randevusu verilmiyor, randevu alanların yoğunluğuna da vize verilmiyor. İşte, bu süreçte sadece geçen yıl parasını yatırıp da vize alamayanın 80 milyon eurosuna el konuldu bir anlamda, yani vatandaşımıza vize verilmiyor. Vize alabilen de yurt dışına çıkmaya çalıştığında ise şimdi 500 TL çıkış harcı ödeyecek. Peki, bu, 500 TL’yle kalacak mı? İşte, sorun da burada.

Biliyorsunuz ki geçtiğimiz günlerde kamuoyuna ne denildi? “Yurt dışına çıkış harcı 1.500 TL olacak.” İşte, şimdi 1.500 TL direkt getirilmedi. Ne yapılıyor? 500 TL yapıp akabinde Cumhurbaşkanına tanınan 3 katı artırma yetkisiyle eminim ki çok kısa bir süre sonra 1.500 TL’ye çıkarılacak. Yani böyle bir dönemi ve böyle bir konuyu yaşıyoruz.

Şimdi, vatandaşlarımız, geçen yıl 8 milyon 743 bin 760 kişi vize alarak ya da vizesiz yurt dışına çıkmış ve bu artışta beklenen gelir 4,3 milyar TL. Yani kısacası vatandaşımız zaten zar zor vize almakta, çıkış için mücadele etmekte, gençlerimiz eğitim için yurt dışına çıkabilmeye çalışmakta, bir de böyle engelle karşılaşmakta.

Değerli arkadaşlar, gelin, bu tekliften vazgeçin, 150 TL olarak devam etsin; zaten 150 TL’ye daha önce “yüksek” demiştik ama en azından 150 TL olarak kalsın, bizim önerimiz bu tekliften vazgeçilsin. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, konuşmamın son bölümünde Antalya’yla ilgili bir konu var, ona da değinerek tamamlamak istiyorum. Antalya’yı bilenler için söylüyorum, Antalya’nın merkezinde “Meydankavağı” ve “Narenciye” bölgesi olarak geçen Kırcaami bölgesinde bir okul var. Melahat Faraçlar İlkokulu ve Ortaokulu, burası tabiri caizse Antalya’nın göbeğinde bir okul. Millî Eğitim Bakanı buraya geldiğinde, Plan ve Bütçe Komisyonuna geldiğinde ve diğer zamanlarda “Bu ülkede ikili eğitimi bitirdik.” der.

Hayır arkadaşlar, Antalya'nın göbeğinde Melahat Faraçlar Okulu ve birkaç tane okulda hâlâ ikili eğitim devam etmekte ve çocuklarımız... Bakın, ilkokul ve ortaokul öğrencilerinde sabah 07.50'de giren öğleyin 13.40'ta çıkıyor, öğleden sonra gelen ilkokul çocukları da 18.40'ta çıkıyor yani sabah gelen karanlıkta geliyor, öğleden sonra giden de karanlıkta çıkıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Arı, lütfen tamamlayın.

CAVİT ARI (Devamla) – Bitiriyorum Başkanım.

Bakın, çok yakında, hemen 200 metre ileride Şehit Muhammet Oğuz Kılınç Anadolu İmam Hatip Lisesi var ve bu okul 1.500 öğrenci kapasiteli bir okul, çok büyük bir okul. Daha önce özel okuldu, şimdi imam-hatip olarak faaliyette bulunuyor, 150-200 öğrencisi var. İlkokulda 800 ve yine ortaokulda da 800 civarında olan çocuklarımız ikili eğitim nedeniyle gerçekten mağdur olmakta, veliler mağdur olmakta, öğretmenlerin performansı etkilenmekte. Gelin, buradaki çocukların bir bölümünü, ilkokulu ya da ortaokulu yakındaki okula geçici de olsa aktaralım, oraya taşıyalım diye uğraştık, teklifte bulunduk ama orada ne hikmetse bir defans var, bunun yerine getirilmesi o çocuklar için önemli diyorum, hepinize teşekkür ediyorum.

Sağ olun. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Arı.

Şimdi, aynı mahiyetteki önermeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

51'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 51'inci madde kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, yeni madde ihdasına dair önermeler gelmiştir. Bu önermeleri görüşmelere katılan siyasi parti gruplarından bir itiraz gelmemesi sebebiyle ve emsal teşkil etmemek kaydıyla işleme alacağım.

Şimdi, önermeleri sırasıyla okutup Komisyona soracağım. Komisyonun salt çoğunlukla yani 16 üyesiyle katıldığı önermeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açacağım. Komisyonun salt çoğunlukla katılmadığı önermeleri ise işlemenden kaldıracağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 52 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 45 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir. “Ancak, konusu otuz bir bin Türk lirasını geçmeyen; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar kesin olup, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz.” Bölge idare mahkemesinin 48 inci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca verdiği kararlara karşı tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.”

Leyla Şahin Usta

Halil Eldemir

Şengül Karşlı

Ankara

Bilecik

İstanbul

Seda Sarıbaş

Osman Sağlam

Atay Uslu

Aydın

Karaman

Antalya

BAŞKAN - Evet, Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) - Salt çoğunluğumuz vardır, katılıyoruz.

BAŞKAN - Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılmış olduğundan önerge üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açıyorum.

Söz isteyen? Yok.

Yeni maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

İkinci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 53- 2577 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin birinci fıkrasının Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen (b) bendi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiş, fıkraya (b) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

“b) Konusu dokuz yüz yirmi bin Türk lirasını aşan; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar.”

“c) Konusu iki yüz yetmiş bin Türk lirasını aşp dokuz yüz yirmi bin Türk lirasını aşmayan; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan ve istinaf kanun yolu incelemesinde kaldırma kararı üzerine yeniden karar verilen davalar.”

Leyla Şahin Usta

Halil Eldemir

Seda Sarıbaş

Ankara

Bilecik

Aydın

Atay Uslu

Şengül Karslı

Osman Sağlam

Antalya

İstanbul

Karaman

BAŞKAN – Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) – Salt çoğunluğumuz vardır, katılıyoruz.

BAŞKAN – Önerge üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açıyorum.

Söz isteyen? Yok.

Yeni maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

3'üncü önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 54- 2577 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesine “Parasal sınırların artırılması.” başlığı eklenmiş ve madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“EK MADDE 1- 1. Bu Kanunda öngörülen parasal sınırlar; her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında, takvim yılı başından geçerli olmak üzere artırılmak suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların bin Türk lirasını aşmayan kısımları dikkate alınmaz.

2. 17 nci madde uyarınca duruşma yapılmasının zorunlu olduğu davaların belirlenmesinde davanın açıldığı; 45 inci ve 46 ncı maddeler uyarınca istinaf veya temyiz yoluna başvurulabilecek kararların belirlenmesinde ise ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesince nihai kararın verildiği tarihteki parasal sınır esas alınır. Ancak nihai karar tarihinden sonra parasal sınırlarda meydana gelen artış, bölge idare mahkemesinin kaldırma veya Danıştayın bozma kararı üzerine yeniden bakılan davalarda uygulanmaz.””

Leyla Şahin Usta

Halil Eldemir

Şengül Karşlı

Ankara

Bilecik

İstanbul

Seda Sarıbaş

Osman Sağlam

Atay Uslu

Aydın

Karaman

Antalya

BAŞKAN – Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) – Salt çoğunluğumuz vardır, katılıyoruz.

BAŞKAN – Önerge üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açıyorum.

Söz isteyen? Yok.

Yeni maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4'üncü önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Madde 55- 9/7/1982 tarihli ve 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun Muafiyetleri ve Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanunun mülga 14 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir:

“Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun gelirleri

MADDE 14 - Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun gelirleri şunlardır:

- a) Genel bütçeden yapılacak Hazine yardımları
- b) Kurum faaliyetlerinden elde edilecek gelirler
- c) Yayın gelirleri
- ç) Kuruma ait taşınır veya taşınmaz malların gelirleri
- d) İşletme ve şirketler ile diğer birimlerden aktarılan gelirler
- e) Radyoaktif atık yönetimi için Kuruma ödenen bedeller
- f) Fikri ve sınai mülkiyet haklarından elde edilen gelirler
- g) Kuruma yapılacak her türlü yardımlar, bağışlar ve vasiyetler
- ğ) Diğer gelirler

Bu gelirlerden hesap yılı sonuna kadar harcanmayanları bir sonraki yıla aktarılır.””

Leyla Şahin Usta

Halil Eldemir

Seda Sarıbaş

Ankara

Bilecik

Aydın

Atay Uslu

Şengül Karşlı

Osman Sağlam

Antalya

İstanbul

Karaman

BAŞKAN – Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) – Salt çoğunluğumuz vardır, katılıyoruz.

BAŞKAN – Önerge üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açıyorum.

Söz isteyen? Yok.

Yeni maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.
5'inci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Madde 56- 2690 sayılı Kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen Ek 4'üncü maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“EK MADDE 4- Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunda geçici olarak görevlendirilen mesleğe özel yarışma sınavıyla alınanlar ile teknik hizmetler sınıfına dâhil personele ve 4/11/1981 tarihli 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 38 inci maddesinin dördüncü fıkrasındaki sınırlamalara tabi olmaksızın öğretim üyelerine ödenecek ilave ücret, asgari ücretin üç katını aşmamak üzere Cumhurbaşkanınca belirlenir. Bu kapsamda ödenecek ilave ücretlerden damga vergisi hariç hiçbir kesinti yapılmaz.

Kurum, görev alanı ile ilgili konularda insan kaynağı yetiştirilmesi ve geliştirilmesini sağlamak amacıyla Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenen üst limitler dâhilinde, diğer mevzuatta yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın Kurum tarafından çıkarılan yönetmeliğe göre ödül ve burslar verebilir.

Kurum tarafından desteklenen projelerde, proje süresiyle sınırlı olmak kaydıyla proje kapsamında ve projeye ilişkin hizmetlerde görev alan proje yürütücüsü, araştırmacı ve diğer personele ödenebilecek proje teşvik ikramiyesinin üst limiti asgari ücretin net tutarının dört katını geçmemek üzere Cumhurbaşkanınca belirlenir. Bu kapsamda yılda en fazla üç defa proje teşvik ikramiyesi ödenebilir. Bu ödemelerden damga vergisi hariç herhangi bir kesinti yapılmaz. Kurum tarafından desteklenen projeler ile Kurum tarafından yürütülen dış destekli proje harcamaları için Kurumun uygun bulması durumunda ön ödeme yapılabilir. Desteklenen proje ve faaliyetler için öngörülen yılları bütçe ödeneklerinin ilgili tertiplerinde yer alan ödenekten harcanmayan kısımları ertesi yıl bütçesinin ilgili tertiplerine devren ödenek kaydedilir. Kurumda görevlendirilecek hakem, kurul ve komite üyeleri ile benzeri kişilere yapılacak ödemelerin üst limiti asgari ücretin net tutarının üç katını geçmemek üzere Cumhurbaşkanınca belirlenir ve ilgililerine ödenir. Bu fıkraya göre aktarılabilecek tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve bu fıkra kapsamında yapılacak ön ödemelere ilişkin usul ve esaslar ile Kurumun bütçe ödeneklerinin kullanılması, tertipler arasında aktarma yapılması ve diğer bütçe işlemlerinin gerçekleştirilmesinde uygulanacak usul ve esaslar ile desteklenecek projelerin ilanı, değerlendirilmesi, seçimi ve diğer hususlar Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Kurum tarafından yönetmelikle belirlenir.

Kurumun görevlerini yerine getirmesi için yürüteceği faaliyetler sırasında mevzuatı uyarınca proje bütçesi kapsamında ödenecek ücretler ile üçüncü fıkra uyarınca belirlenen üst limit dahilindeki ücret ve proje teşvik ikramiyesi tutarları Kurum Yürütme Kurulunca belirlenir.””

Leyla Şahin Usta

Halil Eldemir

Hasan Çilez

Ankara

Bilecik

Amasya

Osman Sağlam

Muammer Avcı

Karaman

Zonguldak

BAŞKAN – Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) – Salt çoğunluğumuz vardır, katılıyoruz.

BAŞKAN – Önerge üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açıyorum.

Söz isteyen? Yok.

Yeni maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6'ncı önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 57- 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 9/A maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan “idari yargılama usulü ve idare hukuku,” ibaresi “idari yargılama usulü, idare hukuku ve milletlerarası hukuk-milletlerarası özel hukuk,” şeklinde, (b) bendinde yer alan “vergi usul hukuku ve maliye-ekonomi,” ibaresi “vergi usul hukuku, maliye-ekonomi, ticari işletme-şirketler hukuku ve milletlerarası hukuk-milletlerarası özel hukuk,” şeklinde ve beşinci fıkrasında yer alan “iki katı” ibareleri “bir katı” şeklinde değiştirilmiştir.”

Leyla Şahin Usta

Halil Eldemir

Şengül Karşlı

Ankara

Bilecik

İstanbul

Seda Sarıbaş

Osman Sağlam

Atay Uslu

Aydın

Karaman

Antalya

BAŞKAN – Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) –Salt çoğunluğumuz vardır, katılıyoruz.

BAŞKAN – Önerge üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açıyorum.

Söz isteyen? Yok.

Yeni maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7'nci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 58- 2802 Sayılı Kanunun 106 ncı maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yargıtay Birinci Başkanı, Danıştay Başkanı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı, Yargıtay Birinci başkanvekilleri, Danıştay başkanvekilleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekili, Yargıtay ve Danıştay daire başkanları, Yargıtay ve Danıştay üyeleri ile Adalet Bakanlığı Müsteşarına (40.000); birinci sınıf hâkim ve savcılardan 103 üncü maddedeki aylık ödeme oranı %86 olanlara ve Adalet Bakanlığı Teftiş Kurulu ile Hâkimler ve Savcılar Kurulu Teftiş Kurulunda fiilen görev yapan müfettişlere (35.000); diğer birinci sınıf hâkim ve savcılara (30.000); birinci sınıfa ayrılmış hâkim ve savcılara (26.000); diğer hâkim ve savcılara ise (22.500) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık ek tazminat ödenir. Bu Kanuna tabi olan hâkim ve savcılardan Anayasa Mahkemesinde görev yapanlara ödenen aylık ek ödenek ve Uyuşmazlık Mahkemesinde görev yapanlara ödenen ödenek ile bu fıkra da belirlenen ek tazminattan yalnızca biri ve yüksek olanı ödenir.””

Leyla Şahin Usta

Halil Eldemir

Şengül Karşlı

Ankara

Bilecik

İstanbul

Osman Sağlam

Seda Sarıbaş

Karaman

Aydın

BAŞKAN – Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) – Salt çoğunluğumuz vardır, katılıyoruz.

BAŞKAN – Önerge üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açıyorum.

Söz isteyen? Yok.

Yeni maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, böylece teklife yeni 7 madde eklenmiştir. Herhangi bir karışıklığa mahal vermemek için bundan sonra maddeler üzerindeki önerge işlemlerine mevcut sıra sayısı metnindeki madde numaraları üzerinden devam edilecek. Kanun yazımı esnasında madde numaraları teselsül ettirilecektir.

52’nci madde üzerinde 2 önerge vardır, aykırılık sırasına göre işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 52’nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Kamu görevlilerine, aylık veya ücretleri ile birlikte aylık 707 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenir. Toplu sözleşme ikramiyesi ödenen kamu görevlilerine ayrıca toplu sözleşme desteği yapılmaz. Bu fıkra göre üye sayılarının tespitinde ödeme tarihi itibarıyla 4688 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi gereğince Resmî Gazete’de yayımlanan en son tebliğ esas alınır.”

Bülent Kaya

Selçuk Özdağ

Şerafettin Kılıç

İstanbul

Muğla

Antalya

Mustafa Kaya

Necmettin Çalıışkan

İstanbul

Hatay

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) – Katılmıyoruz.

BAŞKAN – Önergenin gerekçesini açıklamak üzere İstanbul Milletvekili Bülent Kaya’ya söz veriyorum.

Sayın Kaya, buyurun.

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen kanun teklifine gece yarısı saat üçte eklenmek istenen bir korsan maddeyi bugün burada konuşmak durumunda kalıyoruz.

İlgili madde teklifinde, sendikalı kamu görevlilerine toplu sözleşme ödeneği ödenebilmesi için ilgili sendikanın yüzde 1 oranında bir örgütlenmesi şartı getirilmişti; aslında bu yasa maddesi 2 kez yargı duvarına çarpmıştı. Birinci seferinde, yapılan 6’ncı dönem toplu sözleşmesinde, burada toplu sözleşme ikramiyesi için sendikalıların yüzde 1 barajının geçmesi şartı getirildi. Buna dair Danıştaya müracaat edildi, Danıştay buna önce yürütmeyi durdurma kararı verdi, ardından da iptal etti. İptal gerekçesinde de “Toplu sözleşme ikramiyesinden yararlanmada hizmet kollarına ilişkin olarak üye olunan sendikalar açısından toplam kamu görevlisi sayısının en az yüzde 1’inden fazla sendika üyesi kaydeden sendikalar.” şeklinde bir kriter getirilmesini sendikal ayrımcılık olarak görmüştü.

Buna rağmen Adalet ve Kalkınma Partisi sanki Danıştayın bu kararı yokmuş gibi, sanki yüzde 1'i bile eşitsizliğe aykırı görmemiş gibi 7429 sayılı Kanun'da bir değişiklik yaparak bu yüzde 1'i yüzde 2'ye çıkardı yani "Yüzde 2 barajını aşamayan sendikaların üyesi bu toplu sözleşme tazminatından yararlanamaz." dedi. Danıştay yüzde 1'i bile eşitliğe aykırı görüyor ama siz bu yetmezmiş gibi daha da ağır bir eşitsizliği getirerek bunu yüzde 2'ye çıkartınız.

Ne yaptı Anayasa Mahkemesi? Kendisine açılmış olan bir iptal davasında, 18 Ocak 2024 tarihinde bunu Anayasa'ya aykırı bularak iptal etti. Anayasa Mahkemesi de aynen üyelerinin menfaatlerini etkili bir şekilde savunan güçlü sendikaların ortaya çıkabilmesinin sendikalar arasında rekabet için şart olduğunu dolayısıyla yeni sendikaların kurulmasına engel olan bu hükmü Anayasa'ya aykırı buldu. Şimdi, 1 kez Danıştay duvarına 1 kez Anayasa Mahkemesinin duvarına çarpmış olan bu hukuksuzluğu siz Adalet ve Kalkınma Partisi olarak 3'üncü kez hem de ilk kanun teklifinde olmamasına rağmen gece yarısı saat 3'te bir korsan önergeyle tekrar bu kanunun içerisine sokuyorsunuz.

Burada elbette biraz sonra sizin de bir değişiklik önermeniz olacak ve kanun metninden yüzde 1 şartının çıkarılarak, sendika üyesi olan herkese bu toplu görüşme tazminatının ödenmesini sizler de önermiş olacaksınız. Elbette olumlu bir adım ama burada şöyle bir temel problem var; buradaki problem bir yanlış düzeltmeniz değil, bir anlayışı düzeltmeniz gerekiyor.

Bu bir buçuk yıllık süreç içerisinde bu Parlamentoda birçok kez Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği birçok konuyu siz tekrar tekrar bu Meclisin gündemine getiriyorsunuz. Hukukun üstünlüğü önemli bir kavramdır, Anayasa'nın üstünlüğü önemli bir kavramdır, adalet duygusu önemli bir kavramdır ama bu kavramların hepsini yerle bir edecek şekilde kanun teklifleri getirmeye devam ediyorsunuz. Bu maddeyi değil, bu anlayışı değiştirmedığınız müddetçe biz, burada sürekli Anayasa'ya aykırı olan bu eylemlerinize itiraz edeceğiz; siz, bu itirazları dinlemeyecek, bunları yasalaştıracaksınız ama Anayasa Mahkemesi bunları iptal edecek. Siz, tekrar tekrar bu yüce Meclisi yorma pahasına Anayasa'ya aykırı bu önergeleri noktasını, virgülünü hiç değiştirmeden eskilerin "Anayasa'yı bir kez değiştirmekle bir şey olmaz." kuralını "Anayasa Mahkemesi iptal edinceye kadar Anayasa'ya aykırı olması hiçbir şey ifade etmez." anlayışını ortaya koyacaksınız.

Değerli AK PARTİ'li milletvekilleri, belli bazı lobi grupları Anayasa'ya aykırı da olsa gece yarısı bu tarz hukuksuzlukları madde metninin içerisine yerleştirebilir; sizlere güveniyorum, vicdanlarınıza güveniyorum, Anayasa'ya ve hukuka olan sadakatinize güveniyorum ve lütfen, grubunuzun bu tarz korsan önergeleri -Anayasa'yı arkadan dolandırarak- Genel Kurula getirmesine sizler de engel olun. Çünkü Anayasa'ya sadakat, sadece muhalefet partisi milletvekillerinin görevi değildir; muhalefetiyle, iktidarıyla, buradaki bütün milletvekillerinin asli görevidir. Bu görevi hep beraber ifa etme noktasında...

Lütfen, parti disiplini demeyin çünkü siz partiden önce Anayasa'ya ve hukuk devletine bağlısınız diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Kaya, teşekkür ediyorum.

Şimdi, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 52'nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE 52- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 4 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirmiştir.

“25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu hükümleri uyarınca kamu görevlileri sendikalarına üye olup, aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine her ay aylık veya ücretleri ile birlikte toplu sözleşmeyle belirlenen tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenir.””

Leyla Şahin Usta
Ankara

Halil Eldemir
Bilecik

Şengül Karşlı
İstanbul

Seda Sarıbaş
Aydın

Osman Sağlam
Karaman

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) – Takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN – Gerekeceyi okutuyorum:

Gerekece:

Önergeyle maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kamu görevlileri sendikalarına üye olup aylık veya ücretinden üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerine her ay aylık veya ücretleriyle birlikte toplu sözleşmeyle belirlenen tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesi sağlanmaktadır. Ayrıca, 31/8/2023 tarihli ve 2023/1 sayılı Kamu Görevlileri Hakem Kurulu Kararı'nda toplu sözleşme ikramiyesinin aylık 707 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda ödeneceğinin kararlaştırıldığı da göz önünde bulundurulduğunda maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kapsamındaki kamu görevlilerinin tamamına anılan 2023/1 bir sayılı Karar'ın yürürlük süresince bu kararda belirlenmiş tutarda toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesi sağlanmaktadır.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 52'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 52'nci madde kabul edilmiştir.

Yeni madde ihdasına ilişkin 1 önerge daha vardır, önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne aşağıdaki geçici maddenin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunla 2577 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile ek 1 inci maddesinde yapılan değişiklikler, 13/7/2024 tarihinden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar bölge idare mahkemelerince verilen kararlar hakkında da uygulanır. Bu kararların temyiz süresi; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tebliğ edilenler bakımından maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra tebliğ edilenler bakımından ise tebliğ tarihinden itibaren otuz gündür.

(2) Bu Kanunla 2577 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin birinci fıkrasına eklenen (c) bendi, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra verilen kararlar hakkında uygulanır.

(3) 2802 sayılı Kanunun 106 ncı maddesinin altıncı fıkrasının 30/3/2023 tarihli ve 7447 sayılı Kanunla değiştirilen birinci cümlesi ile fıkranın mevcut ikinci ve üçüncü cümlelerinin uygulanmasına 15/8/2024 tarihine kadar devam olunur. Bu Kanunla 2802 sayılı Kanunun 106 ncı maddesinde yapılan değişiklik, 15/8/2024 tarihinden itibaren uygulanır.”

Leyla Şahin Usta
Ankara

Çiğdem Koncagül
Tekirdağ

Halit Yerebakan
İstanbul

Osman Sağlam
Karaman

Abdürrahim Dusak
 anlıurfa
Mahmut Rıdvan Nazırlı
El zıĝ

Emre  alışkan
Nevşehir

BAŞKAN – Komisyon önergeye salt  oĝunlukla katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) – Salt  oĝunluĝumuz vardır, katılıyoruz.

BAŞKAN –  nerge üzerinde yeni bir madde olarak görüşme a ırıyorum.

Söz isteyen? Yok.

Yeni maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Deĝerli milletvekilleri, 53’üncü madde üzerinde 1 önerge vardır, işleme alıp oylarınıza sunacaĝım.

Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Baőkanlıĝına

G r ő lmekte olan 159 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 53’üncü maddesinin aőaĝdaki şekilde deĝiőtirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Bu kanun Resmi Gazetede yayımlandıĝı tarihte y r rl e girer”

Bülent Kaya

Mustafa Kaya

Sema Silkin  n

 stanbul

 stanbul

Denizli

Hasan Ekici

Mehmet Karaman

Mehmet Emin Ekmen

Konya

Samsun

Mersin

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU S ZC   ERSAN AKSU (Samsun) – Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN –  nergenin gerekçesini açıklamak üzere Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen’e söz veriyorum.

Sayın Ekmen, buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Sayın Başkan, deĝerli milletvekilleri; yorucu geçen bir maratonun, günümüzün belki de son konuşmasını yapıyor olacaĝım.

Bugün huzurunuzda size bu yıl Türk vatandaşlarının hac döneminde yaőadıĝı bazı zorluklar ile aĝırlıklı olarak Diyanetin hac organizasyon yetkisiyle ilgili birtakım sorunları anlatacaĝım. Daha önce bu konuda otuz beş dakikalık bir basın toplantım olmuőt . Yaklaşık iki aydır kamuya açık bütün kaynakları tarayarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinin araştırma biriminden yardım alarak böyle bir hazırlık yaptım. Maksadımız, bir muhalefet retoriĝi üretmek deĝil; ömrü boyunca hacca gitme hayaliyle çeyrek altın biriktiren, hacca gidebilmek için on yedi yıl, on sekiz yıl kura bekleyen Ayşe teyzemizin, Hasan amcamızın derdini buraya taőımadır.

Kıymetli milletvekilleri, Türkiye’de hac organizasyonu Diyanet İşleri Baőkanlıĝının sorumluluĝunda yürütülmektedir. Bu konuda yapılan ilk düzenleme 2011 yılında bir Bakanlar Kurulu kararıyla yayımlanan hac ve umre seyahatleriyle ilgili işlerin Diyanet İşleri Baőkanlıĝınca yürütülmesi yönündeki karardır. Daha sonra, 2013 yılında yine aynı maksatla bir yönetmelik yayımlanmıőtır ancak 2018, 20 ve 22 yıllarında Sayın Cumhurbaşkanı belirli alanlarda deĝiőiklikler yapmış ve bu deĝiőiklikleri hep 2011 yılı Bakanlar Kurulu kararı üzerinden yürütmüőtür.

Kıymetli milletvekilleri, Diyanet İşleri Başkanlığından yapılan açıklamaya göre geçtiğimiz yıl 2 milyon 473 bin 65 kişi hac için başvuru yapmış ancak sadece 83.432 kişi kurada bu hakkı kazanmıştır.

(Uğultular)

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) – Sayın Başkanım, özür diliyorum...

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, Genel Kurulda gerçekten büyük bir uğultu var. Rica ediyorum, sayın hatibi saygıyla dinleyelim.

Buyurun Sayın Ekmen.

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) – Ben özellikle AK PARTİ’li arkadaşlarımızın bu mevzuya dikkat kesilerek, buradaki bilgilerden faydalanarak bu hususu takip etmelerini istirham ediyorum.

On yedi yıldır kura çıkmayan birçok vatandaşımız bu yıl hac vizesi olmadan ticari, turistik vize veya erken alınmış umre vizesiyle hacca gitmiştir ve önceki yıllarda yaşanmayan birtakım insanlığa aykırı muamelelere maruz kalmıştır. Vatandaşlarımız haklı olarak Diyanet İşleri Başkanlığı hac işleri genel müdürü ve ilgili daire başkanının bu yıl nisan ayında eğitim faaliyetlerinde “Bu yıl vizesiz hacca izin vermeyeceğiz.” beyanatlari ve bunu ifade eden videolar nedeniyle Diyanet İşleri Başkanlığını sorumlu tutmuştur. Diyanet İşleri Başkanlığı bunun böyle olmadığını ifade etmiş olmakla birlikte, bir Türk vatandaşının Diyanet İşleri hac kontuvarına gittiğinde eğer hac vizesi yoksa muayene dahi olamadığı bir gerçektir, kural budur yani kalbi olan, şekeri olan, tansiyonu olan bir Türk vatandaşı Diyanet İşlerinin hac çadırına gittiğinde bu yıl muayene olamamıştır.

Bunun dışında, genel olarak, bu organizasyonla ilgili olarak çok ciddi bir denetim açığı vardır. 2014 yılına kadar Sayıştay, Diyanet İşlerinin hac organizasyonunu denetliyorken 2014’ten bugüne kadar yani son on yıl boyunca hiçbir denetleme yapılmamıştır. Sayın Cumhurbaşkanı yaptığı değişiklikle denetleme sorumluluğunu Diyanet İşleri Başkanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Denetleme Kuruluna vermiş olmasına rağmen Diyanet İşleri Başkanlığının ne iç denetim ne teftiş kurulu ne de Diyanet Vakfının yıllık raporlarında hac faaliyetine ilişkin hiçbir ibare söz konusu değildir. Bu konuda, vatandaşlarımızı ilgilendiren bu kadar önemli bir meselenin tam on yıl boyunca denetim dışında keyfekeder yürütülmesi kabul edilemez.

Meclis araştırma birimimizin hazırladığı bir rapora göre, diğer İslam ülkelerinde hac fiyatları 3.500 dolardan başlarken Türkiye’de bu fiyatlar 6.500 ile 16.500 dolar arasındadır. Bakınız, Mısır’da 3.500 dolar, Irak’ta 3.500 dolar, Pakistan’da 4.015 dolar ve Endonezya’da 5.747 dolardır. Acaba, Türkiye’de fark yaratan maliyet nedir de diğer İslam ülkelerinde 3.500 dolardan başlayan fiyatlar bizde 6.500 dolardan başlamaktadır? Türk Hava Yollarıyla Paris’e, Brüksel’e, Londra’ya bilet almak isterseniz 120 dolara alabilirsiniz ama aynı gün ve tarihte Riyad’a, Cidde’ye, Taif’e bilet almak isterseniz 450 dolardan başlıyor. Niçin umrecinin, hacının üzerinden herkes para kazanmaya çalışıyor? Eğer özel bir firmayla gidecek olsanız Diyanet İşleri Başkanlığı bir kart veriyor, bu kartın bedeli 65 dolar. Ömrü boyunca hacca gitmek için çeyrek altın biriktiren, para biriktiren insanlar için bu reva mıdır?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Ekmen, lütfen tamamlayın.

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) – Ayrıca, Diyanet İşleri Başkanlığının, personellerini nasıl hacca götürdüğü de bir tartışma konusudur. Özellikle eşlerin mücâmele vizesiyle gittiğinde herhangi bir bedel ödeyip ödemediği bilinmemektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı kendi alanını bu şekilde yönetiyorken, maalesef, TURSAB ve HÜRSAD hac dernekleri arasındaki rekabet büyük şirketler lehine yorumlanmakta ve küçük şirketlerin rekabet gücü öldürülmektedir. Bu yıl için açıklanan teminat bedeli umrede 500 bin dolar, hac hizmetinde 1,5 milyon dolardır. Bütün bunlar hacının üzerine bir

maliyet olarak geri gelmektedir. Hac işleri genel müdürlüğünün ve diğer genel müdürlüklerin harcırahlı olarak kırk gün, kırk beş gün boyunca Mekke’de faaliyet gösteriyor olmasının bedelini Batmanlı, Trabzonlu hacı amca, hacı teyze ödemektedir ve bütün bunlarla birlikte, AK PARTİ’li arkadaşlardan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) – Sayın Başkan, tek cümleyle tamlayayım... Cümlemi bitirmeme...

BAŞKAN – Rica ediyorum, herkese aynı uygulamayı yapıyorum.

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) – Tek cümleyle tamamlayayım.

BAŞKAN – Sayın Ekmen, siz söyleyin söyleyeceğinizi.

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) – Valla, hacıların meselesi önemli.

BAŞKAN – Ama efendim, ben herkese aynı uyguluyorum. Rica ediyorum...

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) – AK PARTİ’li arkadaşlardan istirhamımız, tam on yıldır denetim dışında bulunan bu alanın Cumhurbaşkanlığı Denetleme Kurulu eliyle denetlenerek diğer İslam ülkelerindeki fiyatların Türkiye’de niçin geçerli olmadığının tespit edilmesidir. Sağ olun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Ekmen.

Şimdi, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

53’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 53’üncü madde kabul edilmiştir.

54’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 54’üncü madde kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, ikinci bölümde yer alan maddelerin oylamaları tamamlanmıştır.

Şimdi, teklifin tümünü oylamadan önce, İç Tüzük’ün 86’ncı maddesi gereğince oyunun rengini belli etmek üzere lehte Çankırı Milletvekili Pelin Yılık’a söz veriyorum.

Sayın Yılık, buyurun. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

PELİN YILIK (Çankırı) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve aziz Türk milleti; bir devletin siyasi felsefesi ve iktisadi sistemi ne olursa olsun konjonktürün getirdiği şartlarda görevini ifa edebilmesi ve sosyoekonomik hedeflerine ulaşabilmesi için her şeyden evvel verimli, istikrarlı ve sürdürülebilir bir gelir kaynağına ihtiyacı vardır. Bu özelliklere sahip yegâne kaynak şüphesiz vergilerdir. Çok basit ve yalın bir ifadeyle söylemek gerekirse verginin temel amacı kamuya gelir elde etmektir. Sorun bunun nasıl ve ne şekilde yapılacağıdır. Bu basit bir konu değildir çünkü çok yönlü, çok karmaşık, çok taraflı, çok konulu, çok bileşenli bir yapıda olabildiğince hassas dengeleri bir arada sağlamayı gerektirir. Bu husus bizi doğrudan vergilemenin temel ilke ve esaslarına götürür. Günümüz dünyasında vergilemenin iki temel boyutu vardır; biri mali iktisadi boyutu, diğeri ise adalet boyutudur. Mali iktisadi boyut, verimlilik, iktisadilik, iktisadi büyüme ve kalkınma gibi hedefleri esas alırken adalet boyutu, eşitlik, genellik, yararlanma ve ödeme gücü gibi hususları merkezine alır. Bunlar pratiğe geçirilirken birbiriyle çelişse de biri diğerinin alternatifi olarak görülemez, iki boyutunun da sınırlılıkları vardır. Bu sınırlar zorlandığında ya da aşıldığında sistem bir bütün olarak çalışır. Anayasa’mızın 73’üncü maddesi modern vergileme anlayışına uygun bir biçimde, verginin bir ödev olduğu vurgusuyla, verginin genelliği, kamu giderlerini karşılamaya yönelik olması, mali güçle orantılı olması, vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı ile verginin kanuniliği ilkelerini amir kılmıştır. Esas ve ilkeler boyutunda herkes hemfikir, tartışmalar bunların pratiğe taşınmasıyla alakalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; günlerdir burada müzakere ettiğimiz, lehte ve aleyhte söylemlerde bulunduğumuz bu kanun teklifi de biraz önce ifade etmeye çalıştığım tartışmalı alanın tam merkezinde yer almaktadır. Aleyhte yapılan söylemlerin bir kısmı kendi içinde tutarlı görülse de teklifin genel amaç ve gerekçeleriyle yapılan düzenleme veya değişikliğin pratiğe muhtemel etkileri dikkate alındığında olumlu katkı sağlayacağına inanıyorum. Çok uluslu şirketlere uluslararası arenada yapılan düzenlemelere de paralel olarak küresel asgari kurumlar vergisi uygulaması getirilmesi; diğer taraftan, indirim ve istisnalar sonrasında hesaplanan kurumlar vergisinin genel oranının çok altında kalması nedeniyle, beyan edilen kazanç ile matrah arasında bir bağ kurulması yoluyla asgari bir kurumlar vergisi ihdası vergi güvenliği açısından faydalı bir müessese olacaktır. İndirim ve istisnalar kurumlar vergisi sistemimizin en karışık alanı olmuş, istisna müessesesi esas hâline dönüşmüş durumdadır; bu alanda yapılan düzenlemeler de yerinde olmuştur. Gelir ve kurumlar vergisinde bazı ödemelerin tevkifat kapsamına alınmasını sağlayacak yetki düzenlemesi dâhil, diğer alanlarda vergi güvenliğine ilişkin düzenlemeler, vergi kayıp ve ziyayı önleme ve vergi adaleti açısından önemlidir. Vergi uyumunun artırılmasına yönelik düzenlemeler yerinde olmakla birlikte, vergi mevzuatımızda sadeleştirilmeye gidilerek daha anlaşılır bir dilin hâkim olacağı mevzuat çalışmasının bir bütün olarak yapılması gerektiğini söylemeliyim. Kayıt dışılık vergi güvenliğinin ve vergide adaletin sağlanmasında önem arz etmesine rağmen çok da başarılı olmadığımız bir alandır, bu konuda yapılan düzenlemeleri de yerinde bulduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Yine, yeri gelmişken başta kayıt dışılıkla mücadele olmak üzere vergi bilincinin yerleştirilmesinde önemli işlevleri olan mali müşavirlerle ilgili bir iki hususu dillendirmek istiyorum. Mali müşavirlerin iş yükü ve sorumlulukları neredeyse altından kalkamayacakları ölçüdedir. Dolayısıyla mali müşavirlerin tahsilat konusunda da önemli sorunları bulunmaktadır. Bu hususta da müesseseleşmeye gidilmesi ya da başka bir çözüm bulunması da önemli bir beklentidir. Ayrıca, deprem bölgesine yönelik bir KDV istisnasının getirilmesi de önemli bulduğumuz bir husustur.

Sözlerime son verirken Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Yılık, teşekkür ediyorum.

Sayın Emir, buyurun

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Zorlu beş günlük bir maratonun sonuna yaklaştık. Büyük bir vergi paketini oylamak üzereyiz. Birçok yönüyle Anayasa'ya aykırılıklar içeren ve halkımızın taleplerini karşılamaktan çok uzak olan bir teklifi oylayacağız birazdan. İki hususa dikkat çekmek için söz istedim. Bir husus bizim açımızdan olumludur. Bilindiği gibi, yüzde 2 sendikal örgütlenme şartı Anayasa Mahkemesince işçileri büyük sendikalara üye olmaya zorlamak ve eşitlik ilkesine aykırı olmak dolayısıyla iptal edilmişti. Buna karşılık, gelen teklifte yüzde 1'lik bir baraj konmuştu, oysa o yüzde 1'lik baraj da yine aynı şekilde Anayasa Mahkemesinin işaret ettiği gibi eşitlik ilkesini bozar nitelikteydi. Ek madde ihdasıyla bu maddenin kaldırılmasını isabetli bulduğumuzu grubumuz adına belirtmek isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Emir, lütfen tamamlayın.

MURAT EMİR (Ankara) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, diğer bir nokta da emeklilerimizin gözü Meclisteydi, 10 bin lira olan en düşük emekli maaşını 12.500 lira yapabildik. Bu bizim açımızdan son derece üzüntü vericidir. Emeklilerimiz açlık sınırının neredeyse yarısı kadar ücret almaktadır. Enflasyonun, TÜİK enflasyonunun bile yüzde 70

olduğu bir ortamda emeklilerimize daha çoğunu verebilmeliydik. Bu nedenle de çok eksik ve gerçekten emeklileri, dar gelirlieleri öncelemeyen bir teklif olmuştur. Bu yönüyle de bakışımız olumsuzdur ama bütünüyle de bu vergi paketinin derde deva olmayacağını, yoksul halkımızı iyice zora sokacağını ve asıl verginin alınması gereken kesimlere uzanamayacağını görüyoruz ve bizim tutumumuz bu nedenle “hayır” olacaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Temelli, buyurun.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; evet, bir vergi kanununu oylayacağız. Vergi kanunu, bugün, emekçiler üzerindeki, emekliler üzerindeki yani toplumda yoksul halk üzerindeki vergi yükünü artıran bir kanundur. Dolayısıyla, maddelere baktığımızda, kurumlar vergisindeki yeni düzenlemesiyle her ne kadar yeni vergiler almaya dair bir yasa gibi gözükse de biz şunu çok iyi biliyoruz ki kurumları vergilendirdiğinizde bu ülkede bu tür çarpık bir vergi sistemi ve adaletsiz bir vergi sistemiyle o kurumlar üzerlerindeki yükü topluma, emekçilere çok rahat bir şekilde yansıtabiliyorlar. Dolayısıyla, temel mesele, vergi sistemindeki çarpıklıktır. Bu çarpıklık, bu yasayla daha da büyümüştür.

Emeklilere yapılan zam oranı... Bu vergileri, bu kanunu görüşmeye başladığımızdan şu ana kadar yapılan zammın bir kısmı erimiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Temelli, lütfen tamamlayın.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Dolayısıyla, hayat pahalılığının bu kadar ciddi boyutlara ulaştığı, enflasyonla gerçek anlamda mücadele edilmediği, TÜİK’in verileri oynamasıyla bu meselelerin halledilmeye çalışıldığı bir yerde emekliler yine mağdur edilmeye devam edilmiştir. Bu rakamları bütün çıplaklığıyla ortaya koyduk. Toplum bu konuda gerçekten çok ciddi bir tavrı sergilemesine rağmen iktidar duyarsızdır.

Bakın, kısa bir şeyi hatırlatarak sözlerimi tamamlayacağım. Geride bıraktığımız iki yılda bu Meclis 2 defa ek bütçe yaptı ve bu yıl yine büyük bir kriz olmasına rağmen ek bütçe yapmadı. Neden? Geçtiğimiz iki yıl yapılan ek bütçelerin en temel nedeni sermayenin kârlılığını korumaktı. Oysa bu sene içinde bulunduğumuz kriz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Tamamlıyorum, tamamlıyorum.

BAŞKAN – Başkanım, herkese iki dakika veriyorum.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Tamamlıyorum Başkanım, iki buçuk olsun, iki buçuk olsun Başkanım.

BAŞKAN – Yani onun için sizi sözlerinizi tamamlamış sayıyorum.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Önemli bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kaya, buyurun...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Başkan, böyle olur mu tam lafın ortasında?

BAŞKAN – Efendim, herkese iki dakika veriyorum, aynı şekilde uyguluyorum Sayın Temelli, size ayrı bir şey değil.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Böyle kesilir mi bir Grup Başkan Vekilinin sözü?

BAŞKAN – Ama Sayın Emir’e de aynısını uyguladım, daha önce size de uyguladık; herkese uyguladık Sayın Temelli.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) – Başkan, sözü yarım kaldı ama Başkanımızın.

BAŞKAN – Buyurun.

Sayın Kaya, bir dakika...

Sayın Temelli, buyurun, tamamlayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim, hemen tamamliyorum.

Tam da onu söylüyordum, geçtiğimiz iki yıl yapılan ek bütçeler sermayenin kârlılığını korumaya yönelikti. Bu seneki krizden emekçilerin, emeklilerin bu kadar mağdur olduğu bir yerde ek bütçeyle bu mağduriyet giderilecekti, giderilebilirdi ama ek bütçe yapmak yerine emekliler, emekçiler mağdur edilmiştir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederim.

Sayın Kaya, buyurun...

BÜLENT KAYA (İstanbul) – Sayın Başkan, 2024 yılına ait bütçe görüşmelerinde de dile getirmiştik bu bütçede rantienin olduğunu ama milletin olmadığını. Bu vergi paketi, maalesef, millete yeni yükler getiren bir pakettir; hele hele emeklilerin sesinin yükselmesine, sorunlarının artık herkes tarafından görülmüş olmasına rağmen bütün itirazlarımız dikkate alınmadan 12.500 TL’lik bir emekli maaşı taban fiyatı uygulanmış oldu. Bu da son derece haksız bir uygulamadır. Emeklilerin bu ahının yerde kalmayacağını düşünüyoruz.

Sendika üyeleriyle ilgili getirilmiş olan son andaki düzenlemenin olumlu bir adım olduğunu ifade etmekle birlikte, millete ek yük getiren bu pakete kabul oyu veremeyeceğimizi, ret oyu vereceğimizi buradan bir kez daha ifade etmek istiyoruz.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kaya.

Sayın Kavuncu, buyurun.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Dağ fare doğurmuştur, vergi adaletsizliğiyle ilgili hiçbir düzenlemenin olmadığını, paradan para kazananların vergilendirilmediğini, emekçinin sırtına bindiğini çok net olarak görüyoruz. Dolaylı ve direkt vergilerle alakalı orantısızlıkla alakalı hiçbir düzenleme de yok. Sadece yüzde 1 sendikayla alakalı, Anayasa Mahkemesinin daha önce eşitlik ilkesine aykırı bulduğu kararda bir iyileştirme var, bunu da memnuniyetle karşıladık. Kanunun tamamı üzerine ret oyu vereceğiz; bunun da bilinmesini istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Sayın Şahin Usta, buyurun.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben de Genel Kurulu ve heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bir vergi paketi kanununu tamamladık. Evet, 62 maddelik bir kanun teklifini tamamladık. Ben, bu vergi teklifinde emek verip çalışan Plan ve Bütçe Komisyonundaki milletvekillerimizin hepsine -bu işler kolay değil, çok emek verilerek yapıldı, çok ince ayrıntılı çalışıldı- emek veren herkese, hem milletvekillerimize hem bürokratlarımıza teşekkür ediyorum.

Elbette ki gönlümüzden geçen, emeklilerimiz için çok daha iyisini yapmak. Enflasyon düştükçe bunu yapacağız, bundan kimsenin şüphesi olmasın. Bu kanunla getirilen yeniliklerin herkese hayırlar getirmesini diliyorum. Özellikle, kanunu henüz oylamadık, bitmediğini hatırlatmak istiyorum, elektronik oylamayı yaptıktan sonra yasalaşacak. İnşallah daha bol bütçelerimizin olduğu ve ek bütçe yaptığımızda da ret oylarını görmediğimiz bir bütçeyle 2024 yılını...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Şahin Usta, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, teklifin tümü açık oylamaya tabidir.

İç Tüzük'ün 145'inci maddesinin ikinci fıkrası, "Başkanın gerekli görmesi halinde açık oylama oturumun sonuna veya haftanın belli bir gününe bırakılabilir." hükmünü havidir. Bu hüküm uyarınca teklifin açık oylamasını oturum sonuna bırakıyorum.

Şimdi, 2'nci sıraya alınan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, Avrupa Konseyi İmtiyaz ve Muafiyetleri Umumî Anlaşmasına Ek Üçüncü Protokolün Onaylanmasına Dair 29/8/1961 Tarihli ve 358 Sayılı Kanuna Ek Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine başlayacağız.

2.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Avrupa Konseyi İmtiyaz ve Muafiyetleri Umumî Anlaşmasına Ek Üçüncü Protokolün Onaylanmasına Dair 29/8/1961 Tarihli ve 358 Sayılı Kanuna Ek Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/1733) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 120) (*)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 120 sıra sayısı ile bastırılıp dağıtılmıştır,

Teklifin tümü üzerinde söz talebi? Yok.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

AVRUPA KONSEYİ İMTİYAZ VE MUAFİYETLERİ UMUMÎ ANLAŞMASINA EK ÜÇÜNCÜ PROTOKOLÜN ONAYLANMASINA DAİR 29/8/1961 TARİHLİ VE 358 SAYILI KANUNA EK KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 11/7/1972 tarihli ve 1608 sayılı Avrupa Konseyi İmtiyaz ve Muafiyetleri Umumî Anlaşmasına ek Üçüncü Protokolün onaylanmasına dair 29/8/1961 tarihli ve 358 sayılı Kanuna Ek Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "100 527 000 ECU'ya" ibaresi "689 600 000 Avro'ya" şeklinde, ikinci cümlesinde yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN – Şimdi, madde üzerinde grupların söz taleplerini karşılayacağım.

Saadet Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Birol Aydın'a söz veriyorum.

Sayın Aydın, buyurun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA BİROL AYDIN (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

(*) 120 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

Tarih boyunca hem insanlar hem de devletler arasındaki ilişkiler yazılı ve yazılı olmayan sözleşmelerle düzenlenmiştir. Hukuk dediğimiz şey zaten sözleşmeler toplamıdır. Bir toplumun huzur ve güvenliği, kişilerin sözleşmelere ne kadar sadık kaldıklarıyla, uygun davrandıklarıyla alakalıdır. Yeryüzünün huzur ve barışı da devletlerin uluslararası sözleşmelere ne kadar sadık kaldığıyla doğrudan orantılıdır. Bugün, bölgemiz ve özelde yeryüzü genelinde yaşadığımız problemlere bu açıdan bakmamız gerekir. Zira çocukları katletmeyi din yasaklar, vicdan yasaklar, ahlak yasaklar, hukuk yasaklar; insanları zorla yerinden etmek, açlığa ve susuzluğa mahkûm etmek tüm sözleşmelere göre suçtur. Mesela, soykırım suçu, Aralık 1948 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilen Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'yle uluslararası hukuk alanında tanımlanan uluslararası suçlardan sayılmıştır.

Değerli milletvekilleri, öyleyse bugün oluk oluk akan ya da oluk oluk akıtılan kanı, bu açıdan, sebeplerine bakarak irdelememiz gerekiyor. 1897 Birinci Siyonist Kongresi'nden 1916 Sykes-Picot Anlaşması'na, 1917 Balfour Deklarasyonun'dan 1947'ye, 1969'dan günümüze, son olarak 7 Ekim 2023'ten bugüne hem Gazze'de yaşananları hem de bunun karşısında devletlerin ve uluslararası kurumların yaptıklarını ve yine, daha doğru ifadeyle, yapmadıklarını, yapamadıklarını nasıl değerlendirmeliyiz? Şaşırtıcı olan, savaş suçlusu Netanyahu'nun Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisinde ayakta alkışlanması mıdır yoksa daha şaşırtıcı olan, İslam âleminin âcizliği midir? Vahim olan, uluslararası hukukun iflas etmesi midir yoksa daha vahim olan, bizim kendi üzerimize düşen sorumlulukları yerine getirememiş oluşumuz mudur? Ülkemizin ve bölgemizin bekası için BOP'un mu daha çok tehlike arz etmesidir önemli olan yoksa BOP'un yeterince anlaşılması mıdır? Ailesi bombalar altında can veren Gazzeli bir yetimin canını Amerika Birleşik Devletleri ve diğer Batılı ülkelerin tavrı mı yoksa İslam ülkelerinin tavırsızlığı mı daha çok yakmaktadır?

Değerli milletvekilleri, biliyorum ki bu sorulara hep beraber yüzde 100 katılıyoruz ve aynı duyguyu, aynı hissiyatı taşıyoruz? Yine, hepimiz biliriz ki insan yaptığıdır, konuştuğu değil ve elbette herkes imkânları ölçüsünde sınanmaktadır. Ülkemizin bugünkü ekonomik durumu, bölgemizdeki tablo ve uluslararası güç dengesi açısından yapabileceklerimiz ve yapamayacaklarımız vardır; bu, muhakkak ancak yapamayacaklarımızı konuşmak yerine yapabileceklerimizi yapmak gerekmez mi? Doğal olarak iktidar yaptıklarını anlatır, muhalefet de iktidarın yapmadıklarını, yapamadıklarını dile getirir ama söz konusu Gazze olunca, tutumumuz, hep birlikte, yapamadıklarımızın mahcubiyetiyle yapabileceklerimizin sayısını artırmak olmalıdır. Elbette, İsrail zulmünü her platformda dile getirmek sorumluluğumuzdur ancak sorumluluklarımız burada bitmiyor, sadece başlıyor. Zira bu zulmü engellemek de yine bizim sorumluluğumuzdur.

Değerli milletvekilleri, söylediklerimiz yaptıklarımızla uyduğu takdirde kıymetli olacaktır. Elbette, Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere Batı âleminin iş birliği olduğunu vurgulayacağız ancak bunun yanında bizim Gazze'yle iş birliğimizi artırmamız gerekmiyor mu? Ancak bu şekilde Gazze'yle iş birliğimizi arttırdığımız takdirde söylediklerimizin bir kıymeti olacaktır. En duygusal konuşmaları yapmak bize yaraşır ancak en rasyonel, somut ve caydırıcı adımları atmak da bize yaraşır. Evet, uluslararası kurumların çifte standardını gözler önüne sereceğiz fakat bunun yanında bu çifte standarda son vermek adına ülkemizi güçlü kılacak adımları da atmamız gerekmektedir. Ne yapmalıyız? Adil ve yeni bir dünyayı kurmak için, ancak yaşanabilir bir Türkiye'yi, yeniden büyük Türkiye'yi kurmakla adil bir dünyanın inşasını başlatabiliriz.

Biz, Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Dünya 5'ten büyüktür." çıkışını anlamlı ve kıymetli bulduğumuzu her zaman dile getirdik ancak o 5'linin karşısına çıkabilecek 6'ncı ve yegâne gücün de Türkiye olduğunun, bu doğrultuda adımlar atmamız gerektiğinin altını çizdik. Bunun için de başta

ülkemizde olmak üzere yeryüzünde bütün insanlar için adil bir dünyanın inşası için Türkiye’imizde özgürlüğün, adaletin, ahlakın, doğru yatırımın, sürekli üretimin, yaygın kalkınmanın, adil bölüşümün, şeffaflığın, hukukun tam üstünlüğünün egemen kılınması gerektiğini de vurguladık. Bugün, ülkemiz için bir şeyler yapacaksa öncelikle Gazze için bir şeyler yapmaya başlamamız gerekir ve Gazze için bir şeyler yapabilmenin yolu da Türkiye’imizde, özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında hep birlikte ve herkes için iyiyi, doğruyu, güzeli, faydalı ve adil olanı yapmaktan, çabamızı artırarak devam ettirmekten geçmektedir diyor, Gazze’ye, Gazze’de olanlara, olup bitenlere tekrar dikkatinizi çekiyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Aydın, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi İYİ Parti Grubu adına Muğla Milletvekili Metin Ergun’a ait.

Sayın Ergun, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA METİN ERGUN (Muğla) – Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; görüşülmekte olan anlaşma konusunda görüşlerimizi ifade etmek üzere İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle yüce heyetinizi saygılarımla selamlıyorum.

Muhterem milletvekilleri, görüşülmekte olan teklif, uluslararası bir anlaşma olduğundan dolayı dış politika konusunda genel bir değerlendirme yapmak istiyorum. Malumunuz olduğu üzere, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra iki kutuplu bir dünya düzeni zuhur etmiştir. Bu iki kutuplu düzen de soğuk savaşın sonuna yani 80’lerin sonu, 90’ların başına kadar sürmüştür. Soğuk savaşın sona ermesinden sonra, tarihsel perspektifte kısa sayılabilecek bir zaman aralığında tüm dünya tek kutuplu bir uluslararası düzene maruz kalmıştır. Soğuk savaş sonrasında inşa edilen düzen, birçok uzmanın gözlemlediği gibi, 2008 krizinden bu yana artık başka bir olguya evrilmeye başlamıştır yani 2008 Küresel Finans Krizi’nden bu yana dünyada bir düzen arayışı ortaya çıkmıştır. Bu arayışın giderek görünür hâle geldiğine, buna bağlı olarak jeopolitik ve jeoekonomik fay hatlarının çatırdadığına şahitlik ediyoruz. Zira soğuk savaş sonrası oluşan tek kutuplu düzenin etkisini kaybetmeye başladığı gözlemlenmektedir. Etkisi giderek artan askerî ve ekonomik kapasiteleriyle, yeni büyük güçlerin, revizyonist politikalarla mevcut statükoyu dönüştürme gayretiyle çok kutuplu bir dünya arayışına girdikleri herkesin malumudur. Hâl böyle olunca uluslararası ilişkilere konu olan bölgesel kriz ve çatışmalar giderek küresel bir boyut kazanmakta ve istikrarsızlıklar derinleşmektedir. Ortaya çıkan tüm bu istikrarsızlıklar neticesinde dünya hızla kutuplaşmakta ve tarafların tutumları keskinleşmektedir. Ülkemizin ve Karadeniz’in kuzeyinde cereyan eden hadiseler bunun en önemli göstergelerinden biridir. 2014 yılında Kırım’ın ilhakıyla başlayan ve 2022 yılında Ukrayna’nın tamamıyla işgal edilmesini amaçlayan bir Rus yayılcılığı gözlemlenmektedir. Rus yayılcılığının neden olduğu krizler küresel statükoyu savunanlar ile revizyonist devletler arasındaki kutuplaşmayı kristalize etmiştir. Küresel kutuplaşmanın ve çok kutuplu düzen arayışlarının bugünkü odağında Ukrayna-Rusya çatışması bulunmaktadır. Muhtemelen, önümüzdeki dönemde de Güneydoğu Asya ve Çin bölgesi çatışma ve krizlerin yeni odağı hâline gelecek gibi durmaktadır. Uluslararası ilişkiler uzmanlarına göre, böyle bir dönemde dikkate alınması gereken en önemli husus şudur: Tarih boyunca ortaya çıkan çok kutuplu düzenler istatistiksel olarak en fazla çatışma, istikrarsızlık ve belirsizlik yaratan küresel düzenlerdir. Zikrettiğimiz şekilde, dünya çok kutuplu düzenin şafağındadır ve bu yeni döneme hazırlıklı olmamız icap etmektedir.

Muhterem milletvekilleri, biraz önce de ifade ettiğim gibi, dünyanın siyasi geleceği son derece ciddi risk ve tehditlerle karşı karşıyadır. Önde gelen birçok uzman ve politikacı, tüm dünyayı etkileyebilecek, hatta ve hatta üçüncü dünya savaşına yol açabilecek küresel çatışma ve istikrarsızlık risklerinden söz etmektedir. Peki, güçler dengesinin köklü bir biçimde değişeceği ve dengesizliklerle dolu bir dengeyin oluşacağı bu yeni süreçte Türkiye nasıl bir tercihte bulunacak ve nasıl bir dış politika stratejisi

oluşturacaktır? Bu sual, devletimizin ve milletimizin istikbalı açısından karşı karşıya olduğumuz en hayati suallerden biridir, belki de birincisidir. Eğer yakın geçmişte mevcut iktidarın uyguladığı gibi bir dış politika uygulamaya kalkışır isek bu durumda yaşadığımız acı neticelerin çok daha büyükleriyle karşı karşıya kalma ihtimalimiz vardır. O sebeple, Türkiye olarak dış politika tercihlerimizde tarihi, coğrafi ve iktisadi gerçeklerimizin rehberliği ile millî menfaatimizin doğrultusunda bir stratejik vizyona sahip olmamız icap etmektedir. Geçmişte, mevcut iktidarın yakın coğrafyamızdaki krizlerde sergilediği son derece yanlış tutumlardan dolayı ülkemiz büyük bedeller ödemiştir ve ödemeye devam etmektedir. Çok büyük bir sığınmacı problemi ortaya çıkmış, telafisi güç şekilde Türkiye zaman ve kaynak kaybetmiştir. Bu acı tecrübelerden dolayı, uzun yıllar dış politikamızın şiarı olan, Büyük Atatürk'ün “Yurtta sulh, cihanda sulh.” anlayışıyla hareket edilmelidir diye düşünüyoruz. Bu çerçevede, başta komşularımızla olan ilişkilerimiz millî menfaatlerimiz doğrultusunda ve barışçıl yollarla inşa edilmeye gayret gösterilmelidir.

Dış politika uygulamaları konusunda o kadar hassas olmalıyız ki âdeta bir kuyumcu hassasiyetiyle meseleleri ele almalıyız. Bu doğrultuda, öncelikle, hangi alanda ne tür ulusal çıkarlarımızın olduğunun netleştirilmesi ve çıkarımızın olmadığı ihtilaflara taraf olunmaması gerekmektedir. İdeolojik ve mezhepçi bir dış politika anlayışından kesinlikle sakınmamız gerekmektedir. Türk dış politikası akılcı, gerçekçi ve sağduyulu bir stratejik perspektifle inşa edilmelidir.

Muhterem milletvekilleri, İYİ Parti olarak bugün görüşülmekte olan uluslararası anlaşmaları desteklediğimizi ifade etmek isterim. Fakat Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Ukrayna Hükûmeti arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması konusunda cevabını aradığımız birkaç soru vardır. Öncelikle, bu anlaşmanın yürürlüğe girmesinden itibaren ortaya çıkacak ticari ilişkilerin Türkiye ekonomisi açısından etki analizi yapılmış mıdır? Hangi sektörlerde ülkemizin ne kadar ticaret fazlası, hangi sektörlerde ne kadar ticaret açığı vereceği hesap edilmiş midir? Bu anlaşma, Ukrayna-Rusya savaşıyla ilgili olarak bir denge politikası güden ülkemizin çıkarlarına yönelik hangi risk ve tehditleri beraberinde getirecektir? Anlaşmanın hükümleriyle ilgili olarak Rusya Federasyonu'yla ilişkilerimize zarar verecek bir husus var mıdır? Zira, bu anlaşma neticesinde ortaya çıkabilecek bazı hataların Türkiye ekonomisi açısından olumsuzluklar yaratabileceği endişesini taşımaktayız. İYİ Parti olarak, Dışişleri Bakanlığının ve iktidarın bu soruları şeffaf bir şekilde açıklığa kavuşturulmasında büyük faydalar olduğu kanaatindeyiz.

Bu duygu ve düşüncelerle konuşmama son verirken yüce heyetinizi saygılarımla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Ergun, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Kahramanmaraş Milletvekili Zuhul Karakoç Dora'ya ait.

Sayın Karakoç Dora, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulumuzda görüşülmekte olan 120,121 ve 122 sıra sayılı Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa merkezli uluslararası finans kuruluşları ve Ukrayna Hükûmeti ile uluslararası ticaret ve finansman hacminin artırılması temelindeki anlaşmalar ve daha önce yapılmış olan anlaşmalardaki değişiklikler hakkında Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, başta Ulu Önder'imiz ve ebedî Başkumandanımız Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere yurdumuzun her bir karışında emeği ve kanı bulunan şehit ve gazilerimizi minnetle anıyor, 6 Şubat Kahramanmaraş depremlerinde aramızdan ayrılan canlarımızı özlemle yâd ediyorum.

Türkiye, son yıllarda bölgesel ve küresel siyasette artan etkisiyle uluslararası arenada güçlü bir aktör hâline gelmiştir. Özellikle Orta Doğu, Afrika ve Avrupa’da oynadığı rol ekonomik ve stratejik iş birlikleriyle pekişmiştir. Bu bağlamda Avrupa Konseyi Kalkınma bankası ve Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasıyla olan ilişkilerimiz hem ülkemizin menfaatleri hem de bölgesel istikrar açısından büyük önem taşımaktadır. Bugün burada görüşmekte olduğumuz iki temel uyum kanunu maddesi Türkiye’nin bu bankalardaki etkinliğini artırarak ülkemize ve bölgemize önemli katkılar sağlayacaktır. Türkiye olarak gerek kamusal teşviklerle gerekse özel müteşebbislerle Avrupa Konseyi Kalkınma Bankasıyla olan ilişkilerimizde bankanın sağladığı finansman desteğiyle sosyal kalkınma projelerine önemli katkılar sunmaktayız. Avrupa Konseyi Kalkınma Bankasının sermaye artırımı Türkiye’nin bankadaki sermaye payının artırılmasıyla daha fazla sosyal proje gerçekleştirmemize imkân tanıyacaktır. Bu projeler özellikle eğitim, sağlık, sosyal konut gibi alanlarda büyük faydalar sağlayacak ve toplumsal refahı artıracaktır. Ayrıca bu sermaye artırımıyla Türkiye Avrupa Konseyi Kalkınma Bankasının karar alma süreçlerinde daha etkili bir konuma gelerek uluslararası arenada söz sahibi olma yetisini de güçlendirecektir. Avrupa Konseyi Kalkınma Bankasının genişlemesi sadece finansal değil aynı zamanda sosyal ve çevresel kalkınmaya da desteklemektedir. Banka üye ülkelerdeki dezavantajlı grupların yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik projelere öncelik vermektedir. Bu çerçevede, Türkiye’nin Avrupa Konseyi Kalkınma Bankasıyla daha güçlü bir iş birliği içinde olması, sosyal adaleti ve çevresel sürdürülebilirliği destekleyen projelerin hayata geçirilmesini de sağlayacaktır. Özellikle kırsal bölgelerdeki altyapı projelerine sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve eğitim olanaklarının artırılması gibi alanlarda yapılacak yatırımlar Türkiye’nin kalkınma hedeflerine ulaşmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Diğer yandan, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasıyla olan ilişkilerimiz de stratejik önem arz etmekte. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının faaliyet bölgesinin Sahra Altı Afrika ve Irak’ı kapsayacak şekilde genişletilmesi, Türkiye’nin bu bölgelerdeki ekonomik ve ticari faaliyetlerini arttırma fırsatı da sunacaktır. Özellikle Irak’ta yürütmekte olduğumuz Kalkınma Yolu Projesi, bu bağlamda büyük önem taşımaktadır. Kalkınma Yolu Projesi, Irak ve Türkiye arasındaki ticaretin ve lojistiğin gelişmesine, bölgenin refah seviyesinin yükselmesine katkı sağlayacaktır. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının bu projelere sağlayacağı finansman desteği, projenin hızla hayata geçirilmesine ve başarılı bir şekilde sürdürülmesine de yardımcı olacaktır.

Türkiye’nin Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasındaki sermaye payının artırılması ve faaliyet alanlarının genişletilmesi teröre karşı mücadelemizi de güçlendirecektir. Bölgedeki ekonomik kalkınma, istikrarı sağlamakta ve terörizmin kök salmasını engellemekteki en etkili yöntemlerden biridir. Orta Doğu ve Afrika’daki refahın artması terör örgütlerinin faaliyet alanlarını daraltacak ve bölgedeki barış ve istikrarı pekiştirecektir. Bu bağlamda, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının faaliyet alanının genişlemesi ve sermaye yeterliliği ölçütlerinin esnek hâle getirilmesi de Türkiye’nin teröre karşı mücadelesinde stratejik bir avantaj sağlayacaktır.

Bilhassa bugün Genel Kurulumuzda görüşülen Somali tezkeresiyle Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasındaki faaliyet alanlarının genişletilmesi meselesini ele almamız, tarihî bir tevafuktur. Türkiye’nin, mavi vatan doktriniyle başlayan ve deniz sınırlarının güvenliğini sağlayarak Doğu Akdeniz’de kendine karşı kurulan başta EastMed olmak üzere, ticari ve askerî pek çok kumpas bozmasının ardından Libya, Çad, Nijer, Sudan, Burkina Faso, Mali, Etiyopya, Mısır, Cibuti ve Somali başta olmak üzere Afrika’daki kalkınma diplomasisi temelindeki etkinliğini artırdığını sağır sultan bile duymuştur. Ne yazık ki yüce Meclisimiz içerisindeki bazı kimselerin Türkiye’nin barış ve kalkınma temelli bu yaklaşımından rahatsız olup bu coğrafyalarda insanlığın umudu olarak görülen Türk ordusunun tüm insanlığa faydalı faaliyetlerine muhalefet ettiklerini görmekteyiz. Türk milliyetçiliğinin

Türk siyasetindeki yegâne temsilcisi olan Milliyetçi Hareket Partisi olarak gururla altını çizmekteyiz ki ne Misakımillî’den ne mavi vatandan ne de mazlum coğrafyaların yaralarını sarmaktan asla ve asla geri durmayacağız.

Saygıdeğer milletvekilleri, Türkiye’nin Ukrayna krizindeki başarılı rolü ve Rusya ile Ukrayna arasındaki diplomatik ara buluculuk çabaları ülkemizin uluslararası barış ve istikrarın sağlanmasındaki kritik önemini bir kez daha göstermiştir. Bu bağlamda, bugün burada görüşmekte olduğumuz Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ukrayna Hükümeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi’nin onaylanması da ülkemizin bölgesel ve küresel hedeflerine ulaşmasında önemli bir adım olacaktır. Türkiye, Ukrayna krizinde etkin bir ara bulucu olarak taraflar arasında barışçıl çözüm yollarını teşvik etmiş ve diplomatik diyalogun sürdürülmesine büyük katkılar sağlamıştır. Hem Ukrayna hem de Rusya’yla olan iyi ilişkilerimiz bu süreçte Türkiye’nin oynadığı rolün başarısında da belirleyici olmuştur. Özellikle Tahlıl Koridoru Anlaşması’nda Türkiye’nin ara buluculuğu Karadeniz üzerinden tahlıl ihracatının devamını sağlayarak küresel gıda krizinin önlenmesine önemli katkılar sunmuştur. Bu durum Türkiye’nin uluslararası arenadaki stratejik önemini bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Bugün, burada görüşmekte olduğumuz Serbest Ticaret Anlaşması, Türkiye ve Ukrayna arasındaki ekonomik iş birliğinin güçlenmesine ve ticaret hacminin artmasına katkı sağlayacaktır. Anlaşmayla birlikte her iki ülke arasında mal ve hizmet ticareti bakımından tercihli düzenlemeler getirilecek, sanayi ve tarım ürünlerinde gümrük vergileri sıfırlanacak veya önemli ölçüde indirilecektir. Bu düzenlemeler Türk iş insanları için yeni iş birliği ve yatırım imkânları oluşturacak, ticaretin şeffaf ve öngörülebilir bir ortamda gerçekleştirilmesini sağlayacaktır.

Türkiye, Ukrayna’yla olan ticaret ilişkilerinde stratejik ortaklık seviyesine ulaşmış durumdadır. Ukrayna, Türkiye’nin Karadeniz’deki en önemli ticaret ortaklarından biridir. Bu anlaşma, Türkiye’nin Ukrayna pazarında daha rekabetçi bir konuma gelmesini sağlayacak ve ihracatçılarımız için yeni fırsatlar yaratacaktır. Özellikle tekstil, otomotiv, beyaz eşya, yaş meyve sebze ve işlenmiş tarım ürünlerinde ihracatçılarımız Avrupa Birliği ihracatçılarıyla benzer koşullarda rekabet etme imkânına kavuşacaktır. Bununla birlikte, hizmet ticareti kapsamında taşımacılık ve lojistik hizmetlerinde sağlanan kolaylıklar Türkiye’nin Ukrayna’yla olan ticaret hacmini daha da arttıracaktır. İkili ve transit taşımaların kotasız taşınması lojistik maliyetlerin düşmesine ve ticaretin daha hızlı ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanıyacaktır. Ayrıca, telekomünikasyon hizmetlerinde pazarda rekabetin tesisi için alınan önlemler Ukrayna pazarındaki sorunların takibi ve çözümünü için hukuki bir çerçeve oluşturacaktır.

Türkiye’nin Ukrayna’yla imzaladığı bu serbest ticari anlaşma sadece ekonomik değil, aynı zamanda stratejik önemdedir. Anlaşma, Türkiye’nin Karadeniz ve Doğu Avrupa’daki etkinliğini arttırarak bölgesel istikrarın sağlanmasına da katkı sağlayacaktır. Türk firmalarının Ukrayna’da yapacağı yatırımlar hem iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri güçlendirecek hem de bölgenin yeniden imarında hatırı sayılır bir rol oynayacaktır. Sonuç olarak, Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası ve Avrupa İmar Kalkınma Bankasıyla olan ilişkilerimizin güçlendirilmesi ve Ukrayna’yla imzalanan serbest ticaret anlaşması Türkiye’nin bölgesel ve küresel siyasetteki etkinliğini arttırarak ekonomik kalkınmamıza ve toplumsal refahımıza önemli katkılar sağlayacaktır.

Bu nedenle, bugün görüşmekte olduğumuz kanun maddelerinin desteklenmesi ülkemizin menfaatleri açısından son derece mühimdir. Bu minvalde Milliyetçi Hareket Partisi olarak bu anlaşmaların güncellenmesi ve onaylanmasını desteklediğimizi ifade ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Karakoç Dora, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Sevilay Çelenk'e ait.

Sayın Çelenk, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de söz hakkımı uluslararası alana ve Türkiye'nin dış politikasına ilişkin genel bir değerlendirme çerçevesinde kullanmak istiyorum.

21'inci yüzyılın ilk çeyreğini de maalesef topyekûn bir savaş endişesinin ciddi biçimde tırmandığı, dünyada çatışmaların sürdüğü, hiçbir coğrafyada barışa ilişkin güçlü bir arzunun ve güçlü bir çabanın ortaya çıkmadığı bir durumda tamamlıyoruz. Gelişkin Batı demokrasileri, uluslararası ittifaklar ve örgütlenmeler çözümü, artan güvenlik tedbirlerinde görüyorlar. Gazze'de soykırımdan Ukrayna'daki savaşa, Orta Doğu'da Suriye, İran ve Irak'taki sürekli gerilimlere kadar felaketin eşiğinde duruyoruz. Pandemi döneminde, henüz neyle karşı karşıya olduğumuzu bilmediğimiz bir zamanda bildiğimiz dünyanın sonunun geldiğini ilan etmiştik hep birlikte ve her şeyin bundan sonra bambaşka olacağını söyleyenler ve çok güçlü bir savaş karşıtı hareketin yükseleceğine çok inananlar vardı. Çünkü zengin Batı ülkeleri de dâhil olmak üzere sağlık sistemleri çöktü, milyonlar yapayalnız, yoğun bakım ünitelerinde hayatlarını kaybetti. Savunmanın sadece askerî savunma olmayacağı anlaşıldı diye umduk ancak bildiğiniz dünyanın sonu gelmedi. Savaş karşıtı hareket hiçbir biçimde güçlenmediği gibi mülteci karşıtlığı, Suriyeliler başta olmak üzere savaş mağduru sığınmacılara yönelik düşmanlık her türlü yükseldi ve bu yükselme çok düşündürücü. Çünkü barış esasen bir kültür meselesi ve maalesef dünya kültürleri sıklıkla bunu desteklemiyor.

Geçtiğimiz günlerde, 9-11 Temmuzda Washington'da NATO Liderler Zirvesi düzenlendi, NATO'nun kuruluşunun da 75'inci yıl dönümüydü. Daha evvel Sofya'da NATO Parlamenterler Asamblesi Genel Kurulunda ya da Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Genel Kurullarında olduğu gibi burada da en önemli gündem Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, Ukrayna savaşı ve Ukrayna'nın desteklenmesiydi. Bu konuda Batılı müttefikler, artık savaşın sona ermesini, barış perspektifini değil, daha çok zafere kadar Ukrayna'yı desteklemeyi öne aldılar; Ukrayna'nın savaşta askerî güç olarak en güçlü biçimde desteklenmesini tek çözüm perspektifi olarak benimsediler. Her iki parlamenterler asamblesindeki toplantılara da katılmıştım ve bu perspektif çok güçlüydü, savunma. NATO bakımından bu anlaşılır olabilir, NATO bir güvenlik ve savunma teşkilatı. Fakat, esasen, uluslararası alanda ve ilişkilerde hiç olmadığı kadar ciddi biçimde bir güvenlik ve savunma bütçesi imkânlarının artırılması meselesi öne alınıyor. Caydırıcılık temelinde bir güvenlikçi akıl her yeri kuşatmış durumda. Oysa, işte görüyoruz, savaşlar devam ediyor. Hele ki nükleer gücün en önemli caydırıcılık kaynaklarından biri olmasına yapılan vurgu çok endişe verici. NATO Liderler Zirvesi sonrasında yayınlanan deklarasyon bilhassa bu konuda nükleer gücün artırılmasını, güçlendirilmesini bu kadar endişe verici bir terminolojiyle ele alıyor.

Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsüne göre 2023'te küresel askerî harcamalar yaklaşık 2 trilyon 443 milyar dolara ulaştı ve kişi başına askerî harcama 306 dolarla dünyada 1990'dan bu yana en yüksek seviyesinde. Dünya için bir tehdit varsa bu anlayışlarda var. Türkiye zaten değişen jeostratejik konjonktürde bir türlü nerede konumlanacağına karar veremiyor. Tam sanki çıkarlar gereği yönünü Batı'ya yeniden dönüyor, Avrupa Birliğine çeviriyor gibi sinyaller verirken bir bakıyorsunuz Şanghay İşbirliği Teşkilatının Astana'daki zirvesine katılıyor ama Avrupa Siyasi Topluluğunun İngiltere'deki zirvesinde yok. Dışişleri Bakanımız BRICS ülkelerinin Rusya'daki dışişleri bakanları toplantısına gidiyor. Tabii ki gidilecek buralara da ama önceliğin buraya kayması gerçekten düşündürücü. Bu salınımlar arasında bir yandan Suriye'de Esad'la yeniden bir diplomasi tesis etmek meselesi konuşuluyor.

Dünyada bir daha olmayacak dediğimiz soykırımlar dâhil her şeyin yeniden yaşandığı bir konjonktürdeyiz. Ne iç politikamıza ne dış politikamıza istikrarlı, tutarlı ve yurttaş öncelleyen, yurttaşın esenliğini, güvenliğini öncelleyen bir akıl yön veriyor. Türkiye'nin iç politikasına olduğu kadar dış politikasına da hâkim olan ve bu politikaları yöneten temel duygular ise korku ve korkutma üzerine oturuyor: İç düşman, dış düşman. İçeride başta Kürtler olmak üzere kendi yurttaşlarının bir kısmını bir tehdit, bir tehlike olarak gösteriyor ama aynı zamanda mülteciyi, göçmeni, Roman'ı, yabancıyı da düşman olarak göstermekten geri durmuyor. Dışarıya yüzümü çevirdiğimizde, yurttaşlara bütün dünyanın bize düşman olduğu Türk'ün Türk'ten başka dostu olmadığı düşüncesi empoze ediliyor ve bu, her daim canlı tutuluyor.

Tabii ki dostlar vardır. Eğer sizde dostluk potansiyeli varsa bir başkasında neden olmasın? Eğer siz bir ülkeye dostluk temelinde davranıyorsanız, dost olduğunuzu düşünüyorsanız, başka ülkeler ve başka toplumlar da size dost olabilir. Neden olmasın? İşte bu en basit “Türk’e Türk’ten başka dost yoktur.” mottosu ve bu motto etrafında geliştirilen dünyayla ilişki kurma biçimleri insanlarımızı âdeta yetişkin olmaktan alıkoyuyor. İşte o yetişemeyen, o müebbet ergen çocuklara her gün ama her gün bu Meclis çatısı altında bile söz haklarını kullanırken rastlıyoruz. Yüz yıl sonra hâlâ denize dökmekten, yine dökebileceğimizden ve 21’nci yüzyılda hâlâ bir gece ansızın gelebileceğimizden söz ediliyor. Nereye gidiyorsunuz gece gece? Hadi gittiniz, dümdüz ettiniz, ne yapacaksınız o düzlükte? İşte bu yetişmemiş ergen zihinler üç dakikalık bir konuşmada en az 5 kez “sapkın...” kelimesini kullanıyor, gerçekten bugün saydım, üç dakikada 5 kez “sapkın...” Hem de niye? Saatlerce sürmüş Olimpiyat Açılış Töreni’nden toplansanız belki on dakikayı bulmayacak enstantaneler -ki bunların hepsi performanstır; 1960’ların, 1970’lerin Türkiye’inde Bülent Ersoy, Zeki Müren buralardaki kıyafetlerden daha frapan kıyafetlerle karşımıza çıkmıştır- seçiliyor ve Paris’te Fransızların muazzam entelektüel birikimini, felsefi birikimini, sanatsal birikimini saatler boyunca çok çeşitli başka performanslarla açığa vuran bir olimpiyat açılış seremonisi bununla mahkûm ediliyor. Evet, orada Marie Antoinette gibi tarihsel figürlerin ya da dinsel figürlerin performanslar içinde dönüştürülmesini muhafazakâr Hristiyanlar da eleştirdi fakat LGBT toplumunu sapkın olarak göstermek nedir? Fransa’da 2015’ten bu yana en az 10 -sözüm ona İslam adına, din adına- korkunç saldırı oldu. Dünyanın bütün sporcuları oradayken, dünya orada toplanmışken böyle, bu tür mesajlar vermenin anlamı nedir? Acaba bunları hiç düşünmüyor muyuz?

Orada LGBT’lilerle ilgili bu ifadeleri kullananlar yanı başımızda IŞİD Ezidi, Kürt kadınları katlederken, çocuk yaştaki kızlara bir günde 100 kişi tecavüz ederken bir kere buraya bunları örnek olarak getirip “sapkın” ifadelerini kullanmadılar. Orada başörtülü sporcuya izin verilmemesi meselesi gündemimize geliyor iki gündür; evet, gerçekten bu da problemli. Fransa yabancı ülke vatandaşı olan sporculara bu izni verirken kendi eşitlikle ilişkili anlayışı çerçevesinde kendi atletine bu izni vermedi; gerçekten de bu kınanması gereken bir şey ama yine yanı başımızda Jina Mahsa Amini örneğinde ve ondan sonra, saçının teli görüldüğü için katledilen bunca kadın varken, katil bir erkek akli kadınları saçları görünüyör diye sürekli ölüme mahkûm ederken başörtüsü zulmünün bu yönüyle hiçbir mücadele etmeksizin bu konuları bu şekilde gündemleştirdiğinizde ne kadar adil oluyorsunuz, bütün bunları da gerçekten düşünmek gerekiyor.

LGBTİ toplumuna gelince... Onlar kimsenin çocuklarını taciz etmiyor, kimseye zarar vermiyor...

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Allah Allah!

SEVİLAY ÇELENK (Devamla) – ...kimsenin lokmasına, boğazındaki lokmasına çökmüyor ve çocuklarını intihara sürüklemiyor.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Ya, bu ne ya! Yeter ya!

SEVİLAY ÇELENK (Devamla) – Ama bu hedef göstermelerinizle, en yetkili ağızlardan bu şekilde hedef göstermelerinizle onlar intihara sürükleniyor, onlar katlediliyor. Lütfen, lütfen söylediklerinize bu çerçevede bakın ve oturun beş saat mi, dört saat mi ne ise yeniden bir açılışı izleyin.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – İzlemeyeceğiz, izlettirmeyeceğiz de.

SEVİLAY ÇELENK (Devamla) – Bu zihniyetle ne uluslararası alanda gidebileceğimiz bir yer var ne burada düze çıkıyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Çelenk.

Diğer söz talebi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Yunus Emre'ye ait.

Sayın Emre, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA YUNUS EMRE (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bugün Anadolu Ajansı bir haber geçti.

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Entelektüellik seviyeniz berbat, entelektüellik seviyeniz!

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – LGBT savunmak entelektüellik değil...

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Evet, aynen öyle.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Değil...

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Biz herkesin yaşam hakkını savunuyoruz, senin de yaşam hakkını savunacağım yeri geldiğinde. Yeri geldiğinde senin yaşam hakkını da savunacağım, savundum da. Başörtülülerini de savundum ben zamanında.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, lütfen karşılıklı konuşmayalım.

Sayın Şahin Usta, Sayın Konukçu... Değerli milletvekilleri, lütfen...

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Pedofiliyi de savunuyor musun?

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Senin yaşam hakkını savunuyorum tabii. Herkesin yaşam hakkını savunuyorum ben ayrımsız bir şekilde, ayrıcalıksız bir şekilde...

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Bravo! İkişini aynı şey değil!

BAŞKAN – Sayın Konukçu, Sayın Şahin Usta... Efendim, lütfen kendi...

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – Hem tecavüzcülere kızacak hem pedofiliyi savunacak. Böyle bir mantık olabilir mi ya!

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) – Duymuyorum ki ben... Grup Başkan Vekilisin sen ya!

BAŞKAN – Bakın, böyle olmuyor değerli milletvekilleri...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – Sataşmadan dinleyemiyorsa ne yapalım?

BAŞKAN - Karşılıklı birbirimize laf atarsak burada sağlıklı bir çalışma ortamı bulamayız. Hatip konuştu, indi, şimdi diğer hatip konuşacak.

Lütfen sayın hatibi saygıyla dinleyelim.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) – İktidar değil de muhalefet olduklarını sanan bir grup var.

BAŞKAN - Sayın Emre, buyurun.

Süreyi yeniden başlatıyorum.

YUNUS EMRE (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, Anadolu Ajansı bir haber geçti. Bu habere göre, Türkiye Cumhuriyeti Prag Büyükelçiliğine Metin Feyzioğlu, Lefkoşa Büyükelçiliğine de Yasin Ekrem Serim'in atanacağı bilgisi kendileriyle paylaşılmış. Değerli arkadaşlarım, bir defa şunu hatırlatmak istiyorum: Bakınız, geçtiğimiz hafta 20 Temmuz günü, Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 50'nci yıl dönümünde -bütün milletimiz olarak- bütün vatandaşlarımızı temsil eden partilerin yönetimleri olarak Kıbrıs'ta çok önemli toplantılar oldu, oraya katılım gerçekleşti ve Genel Başkanımız da o toplantılarda başından itibaren bulundu. Genel Başkanımızı ve heyetimizi havalimanında karşılamayan, bırakınız şahsen karşılamayı Büyükelçiliğimizde görevli memurlardan birisini oraya ısrarla göndermeyen kişi Sayın Metin Feyzioğlu sanki ödüllendirilir gibi başka bir başkente, önemli bir başkente büyükelçi olarak atanıyor.

Yine, aynı şekilde, şu anda Dışişleri Bakan Yardımcılığı görevini yürütmekte olan Sayın Yasin Ekrem Serim de onun yerine Lefkoşa'ya büyükelçi olarak, Kıbrıs'a Büyükelçi olarak atanıyor. Şimdi, değerli arkadaşlar, biz bu Yasin Ekrem Serim'le ilgili defalarca gerek bu kürsüde gerek komisyon toplantılarında konuştuk, yazılı soru önergeleri verdik. Dışişleri Bakanlığımız bizim -sağ olsunlar- soru önergelerimizi yanıtlar genel olarak ama benim Yasin Ekrem Serim'le ilgili defaaten verdiğim sorular yanıtlanmadı. Niye bunu söylüyorum? Yasin Ekrem Serim'in Kıbrıs'ta organize suç örgütü lideri olan Halil Falyalı'yla ortaklığı bulunduğu gazetelerde çarşaf çarşaf yazıldı. Biz bunu kendisine söyledik, uzun süre yanıt vermedi. Sonunda mecbur kaldı, avukatı bir yazılı açıklama yaptı, orada diyor ki: "Ben ortak değilim. Şirket hissesini bana gayrimenkul alımı karşılığında devretti." Yani benim bildiğim, şirket hissesi verilmez gayrimenkul alımı ya da satımında, para verilir kardeşim. Şimdi, yüzde 10 kendisi, yüzde 10 biraderi bu şirketin ortağı. Bununla ilgili yapılan haberler hakkında açtığı davalar var bu kişinin.

Yine belirtmek istiyorum, bakın, nasıl bir büyükelçimiz olacak Kıbrıs'ta, bunu bir düşünün. Hakkında haberler yapan gazetecileri korkutmak için onlara yüz binlerce liralık davalar açan bir büyükelçimiz olacak. Hakkında konuşan milletvekillerini "Belki hakkımda konuşmazlar." diye düşünerek mahkemeye veren, onlardan tazminat isteyen bir büyükelçimiz olacak.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) – İftira olduğu için olabilir mi?

YUNUS EMRE (Devamla) - Bu milletvekilleri arasında bizim Genel Başkanımız da var arkadaşlar. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Sayın Özgür Özel'e, Genel Başkanımıza da bu kişinin açtığı dava var ve hatırlatmak istiyorum, bu davayı kaybetti büyükelçi olarak görevlendireceğiniz kişi. İYİ Partinin Grup Başkan Vekili Sayın Çömez var, bendeniz varım, birçok arkadaşımıza açtığı davalar var; yapılan haberlere koydurduğu erişim yasakları var. Ya, elinizi vicdanınıza koyun, daha bir hafta önce Kıbrıs'ta bütün siyasi partiler bir araya gelecekler, bütün dünyaya bir mesaj verecekler, "Biz Kıbrıs davasının arkasındayız, biz Kıbrıs Türkünün yanındayız." diyecekler, sizin buna verdiğiniz karşılık ise bu olacak değerli arkadaşlarım; bunu içinize sindirebiliyor musunuz Allah aşkına? Bakın, bizim bir Kıbrıs davamız var, milletimizin bir Kıbrıs davası var ama anlıyoruz ki sizin davanız ile bizim davamız farklı şeyler. Sizin davanız, şaibeli arkadaşlarınıza makam, koltuk bulma davası maalesef değerli arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu konuyla ilgili söyleyecek çok şeyim var ama çok önem verdiğim bir konu daha bulunduğu için bu kadarını söylemekle yetineceğim.

AK PARTİ Ankara Milletvekili, eski Başbakan Yardımcısı, bizim de Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinde Türk Grubumuzun Başkanı -ben de o grubun bir üyesiyim- Sayın Tuğrul Türkeş'in dün bir sosyal medya paylaşımı oldu; çok önemli, çok çarpıcı bir paylaşım. Tabii, ben başlangıçta yine

şunu da söylemek isterim: Sayın Türkeş'e gerçekten bir muhalefet milletvekili olarak çok teşekkür etmek istiyorum, kendisini takdir ediyorum, bu konuyla ilgili yaptığı bütün adımların çok yerinde olduğunu düşünüyorum çünkü gerçekten Avrupa Konseyinde Türkiye çok zor durumdadır, maalesef çok kötü durumdadır; Almanya gibi, Avusturya gibi ülkelerden bile daha önce üyesi olduğu, kurucusu olduğu Avrupa Konseyinde bugün Türkiye denetim sürecindedir, Türkiye'ye ilişkin hangi yaptırımların devreye sokulacağı tartışması yürümektedir. Bu şartlar içerisinde Türkiye'yi rahatlatmaya çalışan bir gayretin içerisinde bulunuyor Sayın Türkeş. Bu nedenle kendisini takdir ettiğimi burada huzurlarınızda söylemek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Türkeş'in dünkü paylaşımındaki -çok önemli hususlar olmakla birlikte- iki konuyu dikkatinize sunmak istiyorum, biri şudur: Sayın Kavala'yı ve Kavala'yla birlikte aynı davadan ceza almış olan arkadaşlarımızı ziyaret etmek için kendisinin Adalet Bakanlığına yaptığı başvurunun sümen altı edildiğini o paylaşımında gündeme getirdi. Bugün öğrendik ki kendisine sözlü olarak bir karşılık verilmiş ve ziyaret izni verileceği belirtilmiş ama ben de birçok defa cezaevlerine ziyaretler yapmış bir arkadaşınız olarak yakından biliyorum ki bütün bu başvurular neredeyse aynı gün sonuçlandırılır. Sayın Türkeş'in başvurusunun bu şekilde zamana yayılmış olmasını, sümen altı edilmiş olmasını ben de çok yadırgadım. Sayın Türkeş'in paylaşımında bir önemli konu da şuydu, bunu da yine dikkatinize sunmak istiyorum: Adalet Bakanlığına yapılan yeniden yargılama amaçlı müracaatlarla ilgili Sayın Bakanın açıklamasının yerinde olmadığını, bunun doğru olmadığını da söyledi; Sayın Türkeş'in bu yaptığı da son derece doğru bir çıkıştı.

Peki, bunları niçin gündeme getirdim? Değerli arkadaşlarım, bakın, Avrupa Konseyi -başlangıçta da söyledim, aramızda Dışişleri Bakanlığını temsilen gelmiş çok değerli diplomat arkadaşlarımız da var, onlar da çok iyi bilirler ki- uluslararası planda Avrupa'da insan haklarını, hukukun üstünlüğünü, demokrasiyi uluslararası sözleşmeler yoluyla garanti altına alma azminde olan bir uluslararası örgüttür ve Türkiye'nin bu örgütten çıkarılmak isteniyor olması ve Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını uygulamadığı için birtakım yaptırımların Türkiye'nin önüne konulacak olması çok acı, çok dramatik bir manzardır; bunun geri dönülemez sonuçları olabilir Türkiye açısından. Bakın, biz Avrupa Birliği'nin üyesi değiliz maalesef ama Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum kesimi, biliyorsunuz, birçok örnekte, birçok konuda Avrupa Birliği'nin arkalarına alarak Türkiye'nin karşısına çıkmaktadır. Avrupa Konseyinden Türkiye'nin çıkarılması ya da dışlanması durumunda, emin olunuz, yine aynı şekilde, Türkiye'ye karşı bu meseleler özel olarak kullanılacaktır ve tabii ki Türkiye'nin bir defa Avrupa Konseyinden çıkması durumunda bir daha da geri dönüşü pek mümkün olmayacaktır. Ama en kötüsü, bu olayın maalesef Türkiye'de hukuk, demokrasi, insan hakları alanında çok kötü bir noktada olduğumuzun uluslararası planda tescillenmesi olacağını, Türkiye'de insan hakları namına, hukuk namına, demokrasi namına bir şeyin kalmadığının uluslararası planda tescil edilmesi anlamına geleceğini belirtmek istiyorum. O bakımdan, Kavala davasının uygulanması ve bu kapsamda Kavala'nın serbest bırakılması Türkiye açısından çok önemli, çok kritik bir husustur.

Değerli arkadaşlarım, yine şunu da eklemek istiyorum: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kavala kararını 2019 yılında almıştır ve hâlâ bu karar uygulanmamıştır. 2022 yılında Avrupa Konseyinin Bakanlar Komitesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine "Sizin kararınız uygulandı mı?" diye sormuştur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bir karar daha almıştır ve "Hayır, benim kararımı Türkiye Cumhuriyeti uygulamadı." demiştir bu kararıyla. Ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 18'inci maddesinden bir ihlal kararı verdiği için bu, Avrupa Konseyinin tarihinde çok da örneği bulunmayan bir olaydır. Tek örneği Azerbaycan'dan Ilgar Mammadov isimli bir kişinin tutukluluğuyla ilgiliydi, zaten Azerbaycan da bu kişiyi saldırdığı için bu sorun çözülmedi.

Özetle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 18'inci maddeden ihlal verdiği için bu çok özel bir durumdur ve Türkiye'nin maalesef -Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararı budur- siyasi amaçlarla Kavala'yı cezaevinde bulundurduğuna, tuttuğuna hükmetmiştir. Ayrıca, yine bu kapsamda, bu örtülü amacın, Kavala'yı cezaevinde tutmaktaki örtülü amacın Türkiye'de insan hakları alanında çalışan kişileri, kurumları, aktivistleri caydırmak, korkutmak, sindirmek olduğu kararını da yine bu bahsettiğim 2019'daki kararında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi vermiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Emre, lütfen tamamlayın.

YUNUS EMRE (Devamla) – Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin bu durumu hak etmediğini biliyorum. Sizin döneminizde de Avrupa Konseyiyle ilgili geçmişte önemli adımlar atılmıştır, bunu sizler de biliyorsunuz. Abdullah Gül de Tayyip Erdoğan da Strazburg'a gitmiştir, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinde önemli konuşmalar yapmışlardır. Elinizi vicdanınıza koymanızı istirham ediyorum ve yine şunu da söylemek istiyorum: Kavala, Türkiye'de birileri tarafından bir kurban olarak seçilmiştir. Temel amaçları Türkiye'yi Avrupa'dan, Avrupa kurumlarından tamamen koparmaktır çünkü biliyorlar ki Kavala, Avrupa'da tanınan bir insan, dünyada tanınan bir insan, siyasetçiler tanıyor, akademisyenler tanıyor, sivil toplumcular tanıyor. Böyle bir kişinin hiçbir delil olmadan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmış olması dünyada şöyle anlaşıyor arkadaşlar: “Türkiye'de hukuk bitmiş, demokrasi bitmiş” diye anlaşıyor. Türkiye'ye bu kötülüğü yapmayın; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarının uygulanması Hükümetin sorumluluğudur, bu sorumluluğunu yerine getirin.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Emre, teşekkür ediyorum.

Şahsı adına Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'e söz veriyorum.

Sayın Çakırözer, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Her şeyden önce, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik 2014 yılında Kırım'ın işgali ve ilhakiyla başlayan, sonra 2022'de topyekûn işgale dönüşen saldırılarını en şiddetli biçimde kınadığımızı vurgulamak isterim.

Kısa süre önce yüce Meclisimizi temsilen Ukrayna'nın başkenti Kiev'de yapılan NATO-Ukrayna Parlamenterler Arası Konsey toplantısına katıldım ve Ukraynalı mevkidaşlarımızla, Ukrayna makamlarıyla savaşın gidişatı üzerine değerlendirmeler yapma fırsatı buldum. Öncelikle, Türkiye'ye yönelik hissiyatın olumlu, beklentilerin ise yüksek olduğunu paylaşmak isterim. Ülkemizin, Ukrayna'nın egemenliğine, toprak bütünlüğüne verdiği destekten, Montrö Sözleşmesi'nden kaynaklanan hak ve yetkileri uygulama konusundaki tutumumuzdan memnunuz. Ziyaretimizde, Kırım'ın işgali sonrasında Kiev'e taşınmak zorunda kalan Kırım Tatar Millî Meclisini ve soydaşlarımızın millî lideri Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu'nu ziyaret ederek Meclisimiz adına destek ve dayanışma mesajlarımızı ilettim. Bugün de bu kürsüden hepimiz adına Kırım Tatarı soydaşlarımıza yalnız olmadıkları mesajını göndermek isterim. Türkiye için Kıbrıs meselesi, Balkanlar meselesi ne kadar önemliyse Kırım meselesi de o kadar önemli olmak zorundadır. Bu kürsüden son teşekkürü ise savaşın hemen başında Ukrayna'daki binlerce vatandaşımızın tahliyesini başarıyla tamamlayan Kiev Büyükelçiliği çalışanlarımıza iletmek isterim. Ziyaret ettiğim Büyükelçiliğimiz çalışanlarına tüm mahrumiyet koşullarına rağmen özverili çalışmalarını sürdürdükleri için şükranlarımızı sunuyorum.

Sayın milletvekilleri, Kiev’den görünen manzara şudur: Ortada hukuken de vicdanen de büyük bir haksızlık var. Buna karşı Ukrayna, toprağını savunma, egemenliğini koruma mücadelesi vermekte fakat bu her geçen gün daha da zorlaşmakta çünkü Rusya tamamen savaş ekonomisine dönmüş durumda; ölen askerinin yerine yenilerini süratle cepheyle sürebiliyor.

(Uğultular)

BAŞKAN – Sayın Çakırözer, bir dakikanızı alabilir miyim...

Değerli milletvekilleri, gerçekten çok büyük bir uğultu var. Lütfen hatibi dinleyelim ve uğultuya meydan vermeyecek kısık sesle konuşmalarımızı sürdürelim.

Sayın Çakırözer, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Devamla) – İran ve Çin’den mühimmat akışı sürüyor, Ukrayna’da ise teklemeler başlamış durumda; yeni asker bulmakta, mühimmat akışını sağlamakta zorlanıyorlar. Rusya, Ukrayna’nın enerji altyapısına büyük tahribat vermiş durumda. Bu yüzden Kiev dâhil tüm kentlerde saatlerce elektrik kesintileri yaşanıyor, kış aylarında elektrik ve ısınma ihtiyacının nasıl karşılanacağı ise büyük belirsizlik. Böyle giderse savaş daha da uzayacak, çok kayıplar verilecek. İşte bu umutsuzluk ortamında bir büyük eksikliği de fark ettik Kiev’de. Uluslararası toplum bu savaşın uzamasını engelleyecek barış girişimleri konusunda çok hareketsiz, çok yetersiz. Son NATO zirvesinde, Türkiye’nin de onayıyla alınan kararlar arasında ateşkes ve barış arayışlarından bahis dahi edilmemesi hem kaygı verici hem de AKP iktidarının müttefiklerimiz nezdindeki etkisizliğini, güçsüzlüğünü göstermesi açısından düşündürücü.

Değerli milletvekilleri, Ukrayna’nın uluslararası toplumun desteği olmadan bu mücadeleyi kazanması imkânsız. İşte, bu noktada, tüm dünyadan olduğu gibi Türkiye’den de daha fazla siyasi, askerî ve ekonomik destek bekliyorlar. Tabii ki büyük bir hukuksuzlukla karşı karşıya olan Ukrayna’yla en üst düzey dayanışma önemlidir. Bugün görüştüğümüz serbest ticaret anlaşması bu yönde atılan önemli bir adımdır. Bizim bu anlaşmayla ilgili iki önemli itiraz noktamız vardır. Birincisi, bu tür anlaşmalar ülkelerin ekonomilerini, tarımını, ticaretini yakından ilgilendiren anlaşmalardır. Bizim gümrükleri sıfırladığımız, ithalatını kolaylaştırdığımız ürünler ekonomimize zarar verecekse titiz bir şekilde müzakere edilmesi gerekmektedir. 1.263 sayfalık bu anlaşmayı Komisyonda on-on beş dakika görüşüp burada onar dakika görüşmenin ne kadar isabetli olduğunu takdirlerinize sunmak isterim. Anlaşmanın öncelikle görüşülme yerinin de Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu olması gerektiği düşüncesindeyiz.

İkinci olarak da bu tür anlaşmaların kendi çiftçimize, besicimize zarar verecek, kendi yerli sanayimize zarar verecek duruma gelmesinin önüne geçmemiz gerekir. Kendi çiftçimizin alın terinin karşılığı için arpada yüzde 3, buğdayda yüzde 10 zam vereceksiniz; mazota zammı, elektriğe zammı, gübreye zammı ise bindireceksiniz. Kendi besicimiz alın terinin karşılığını alamadığı için ineğini, koyununu kesime gönderirken siz hem yeme zam bindireceksiniz hem de alım fiyatlarını düşük tutacaksınız, sonra da gidip Fransa’nın, Uruguay’ın, Arjantin’in çiftçisini, besicisini zengin edeceksiniz; işte, biz buna karşıyız değerli arkadaşlarım. Bakın, Ukrayna’dan et ve et ürünlerinin ithalatı Türkiye’deki et üreticilerimizin maliyetini karşılayamaz hâle gelmesine ve üretimden çekilmesine neden olabilir; uzun dönemde de yerli üretimin azalmasına, et fiyatlarının artmasına yol açabilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çakırözer, lütfen tamamlayın.

UTKU ÇAKIRÖZER (Devamla) – İşte bu nedenle, evet, Ukrayna’ya destek verelim, zor koşullarda olan bu ülkeye dayanışmamızı gösterelim ama bu anlaşmanın kendi çiftçimizi, besicimizi

zarara sokmasına, yok olma noktasına getirmesine izin vermeyelim. Evet, uygulansın ama uygulanması noktasında mutlaka çiftçimizin korunup kollanmasını sağlayalım diyerek yüce Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Çakırözer.

Değerli milletvekilleri, 1’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1’inci madde kabul edilmiştir.

2’nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- 1608 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN – 2’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 2’nci madde kabul edilmiştir.

3’üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – 3’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4’üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – 4’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümü açık oylamaya tabidir.

Açık oylamayı İç Tüzük’ün 145’inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca oturumun sonuna bırakıyorum.

3’üncü sıraya alınan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının Kuruluş Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin 259 ve 260 Sayılı Guvernörler Kurulu Kararlarının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ve Dışişleri Komisyonu Raporu’nun görüşmelerine başlayacağız.

3.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının Kuruluş Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin 259 ve 260 Sayılı Guvernörler Kurulu Kararlarının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2018) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 121) (*)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 121 sıra sayısı ile bastırılıp dağıtılmıştır.

Teklifin tümü üzerinde söz talebi? Yok.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesine oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1’inci maddeyi okutuyorum:

(*) 121 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir

AVRUPA İMAR VE KALKINMA BANKASININ KURULUŞ ANLAŞMASINDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN 259 VE 260 SAYILI GUVERNÖRLER KURULU KARARLARININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının Kuruluş Anlaşmasında değişiklik yapılmasına ilişkin 259 ve 260 sayılı Guvernörler Kurulu Kararlarının onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN –oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2’nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – 2’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

BAŞKAN – 3’üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – 3’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümü açık oylamaya tabidir.

Açık oylamayı İç Tüzük’ün 145’inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca oturumun sonuna bırakıyorum.

4’üncü sıraya alınan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ukrayna Hükümeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Dışişleri Komisyonu Raporu’nun görüşmelerine başlayacağız.

4.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ukrayna Hükümeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2160) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 122) (*)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 122 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Teklifin tümü üzerinde söz talebi? Yok.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1’inci maddeyi okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE UKRAYNA HÜKÜMETİ ARASINDA SERBEST TİCARET ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA VE ANLAŞMANIN EKLERİNE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİKLERİN CUMHURBAŞKANINCA DOĞRUDAN ONAYLANMASINA DAİR YETKİ VERİLMESİNE İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 3 Şubat 2022 tarihinde Kiev’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ukrayna Hükümeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

(2) Birinci fıkrada belirtilen Anlaşmanın eklerine ilişkin değişiklikleri doğrudan onaylamaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.

(*) 122 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

BAŞKAN - 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – 2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – 3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümü açık oylamaya tabidir.

Açık oylamanın ve bugün yapılacak diğer açık oylamaların elektronik oylama cihazıyla yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylama için iki dakika süre veriyorum. Bu süre içinde sisteme giremeyen üyelerin teknik...

(CHP ve DEM PARTİ sıralarından “hangisi, hangisi” sesleri)

BAŞKAN – Son görüştüğümüz 122 sıra sayılı uluslararası antlaşma.

Vergi kanununu bundan sonra oylamaya alacağım.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) – Başkanım, sadece sıra sayısı değil, kanun ismi de okunursa iyi olur.

BAŞKAN – Peki, peki.

Şimdi okuduğum, oylarınıza sunduğum kanun teklifi, 122 sıra sayılı İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ukrayna Hükümeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi. Bunu oylarınıza sunuyorum ve oylama için iki dakika süre vereceğim. Bu süre içinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini ve bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin oy pusulalarını oylama için verilen süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Bu açıklama bugün yapılacak diğer açık oylamalar için de geçerli olacaktır.

Oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, açık oylama sonucunu okuyorum:

“Kullanılan oy sayısı : 371

Kabul : 337

Ret : 31

Çekimser : 3 (*)

Kâtip Üye

Kâtip Üye

Yasin Öztürk

Kurtcan Çelebi

Denizli

Ankara”

Bu sonuca göre teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Hayırlı olsun.

(*) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

Şimdi, İç Tüzük'ün 145'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca oturumun sonuna bıraktığımız açık oylamaları yapacağız.

1.- Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2290) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 159) (Devam)

BAŞKAN - 159 sıra sayılı, Denizli Milletvekili Nilgün Ök ve Samsun Milletvekili Ersan Aksu ile 132 Milletvekilinin Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin açık oylamasına başlıyoruz.

Oylama için iki dakika süre veriyorum ve oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, 159 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin açık oylama sonucunu açıklıyorum:

“Kullanılan oy sayısı : 379

Kabul : 260

Ret : 119 (*)

Kâtip Üye
Yasin Öztürk
Denizli

Kâtip Üye
Kurtcan Çelebi
Ankara”

Bu sonuca göre teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Hayırlı olsun.

2.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Avrupa Konseyi İmtiyaz ve Muafiyetleri Umumî Anlaşmasına Ek Üçüncü Protokolün Onaylanmasına Dair 29/8/1961 Tarihli ve 358 Sayılı Kanuna Ek Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/1733) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 120) (Devam)

BAŞKAN – Şimdi, 120 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin açık oylamasına başlıyoruz.

Oylama için iki dakika süre veriyorum ve oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, 120 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin açık oylama sonucunu açıklıyorum:

“Kullanılan oy sayısı : 363

Kabul : 343

Ret : 12

Çekimser : 8 (*)

Kâtip Üye
Yasin Öztürk
Denizli

Kâtip Üye
Kurtcan Çelebi
Ankara”

Bu sonuca göre teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Hayırlı olsun.

(*) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

3.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının Kuruluş Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin 259 ve 260 Sayılı Guvernörler Kurulu Kararlarının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2018) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 121) (Devam)

BAŞKAN – Şimdi 121 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin açık oylamasına başlıyoruz.

Oylama için iki dakika süre veriyorum ve oylama işlemini başlatıyorum:

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, 121 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin açık oylama sonucunu okuyorum:

“Kullanılan oy sayısı: 364

Kabul : 347

Ret : 8

Çekimser : 9 (*)

Kâtip Üye

Kâtip Üye

Yasin ÖZTÜRK

Kurtcan ÇELEBİ

Denizli

Ankara”

Bu sonuca göre teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Değerli milletvekilleri, gündemimizdeki konular tamamlanmıştır.

Alınan karar gereğince kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 28 Temmuz 2024 Pazar günü saat 14.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 01.01

(*) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

VIII.- OYLAMALAR

- 1.- (S.Sayı: 122) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ukrayna Hükümeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi'nin oylaması
- 2.- (S.Sayı: 159) Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin oylaması
- 3.- (S.Sayı: 120) Avrupa Konseyi İmtiyaz ve Muafiyetleri Umumi Anlaşmasına Ek Üçüncü Protokolün Onaylanmasına Dair 29/8/1961 Tarihli ve 358 Sayılı Kanuna Ek Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin oylaması
- 4.- (S.Sayı: 121) Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının Kuruluş Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin 259 ve 260 Sayılı Guvernörler Kurulu Kararlarının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin oylaması

Sıra Sayısı : 122	Sıra Sayısı : 159	Sıra Sayısı : 120	Sıra Sayısı : 121
Oylama Saati : 00:45	Oylama Saati : 00:49	Oylama Saati : 00:52	Oylama Saati : 00:56
Üye Sayısı : 600	Üye Sayısı : 600	Üye Sayısı : 600	Üye Sayısı : 600
Kabul Edenler : 337	Kabul Edenler : 259	Kabul Edenler : 352	Kabul Edenler : 345
Reddedenler : 31	Reddedenler : 119	Reddedenler : 12	Reddedenler : 8
Çekimsizler : 3	Çekimsizler : 0	Çekimsizler : 8	Çekimsizler : 9
Geçersiz Oylar : 0	Geçersiz Oylar : 0	Geçersiz Oylar : 0	Geçersiz Oylar : 0
Mükerrer Oylar : 0	Mükerrer Oylar : 1	Mükerrer Oylar : 1	Mükerrer Oylar : 2
Toplam : 371	Toplam : 379	Toplam : 373	Toplam : 364
Açık Üyelikler : 7	Açık Üyelikler : 7	Açık Üyelikler : 7	Açık Üyelikler : 7
Kanunlaşmıştır	Kanunlaşmıştır	Kanunlaşmıştır	Kanunlaşmıştır

İli	Soyadı	Ad	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Adana	Aytek	Faruk	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Adana	Barut	Aylan	CHP	Kabul	Ret	Çekimsiz	Kabul
Adana	Bilici	Bilal	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Adana	Bulut	Burhanettin	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Adana	Çelik	Ömer	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Adana	Doğru	Abdullah	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Adana	Ersoy	Ayşe Şibel	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Adana	Hatimoğulları Onuç	Tulay	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Adana	Karanak	Sunay	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Adana	Kısacık	Sadullah	DEVA	Ret	Ret	Ret	Ret
Adana	Sümer	Orhan	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Adana	Şevkin	Müzeyyen	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Adana	Türkçe Taş	Ayülce	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Adana	Varlı	Muharrem	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Adana	Zembileci	Ahmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Adıyaman	Alkayış	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Adıyaman	Kürt	Resul	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Adıyaman	Özhan	Hüseyin	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Adıyaman	Şan	İshak	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Afyonkarahisar	Anslan	Hasan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Afyonkarahisar	Olgun	Hakan Şeref	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Kabul	Katılmadı
Afyonkarahisar	Özkaya	Ali	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Afyonkarahisar	Tayrak	Mehmet	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Afyonkarahisar	Yurdumuseven	İbrahim	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ağrı	Bozdağ	Heval	DEM	Ret	Ret	Kabul	Kabul
Ağrı	Demir	Nejla	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ağrı	Kilerci	Rüken	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ağrı	Sakık	Sırrı	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Amasya	Çilez	Hasan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Amasya	İpek	Hüyük	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Amasya	Karagöz	Reşat	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Ankara	Akdoğan	Ümit	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Alparslan	Murat	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Ankara	Arslan	Yüksel	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Aydenir	Zehnur	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ankara	Aydın	Koray	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Baykoç	Ali met Fezhan	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Beker	Adnan	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Blgın	Vedat	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul 2 (Mük. I)
Ankara	Bingöl	Tekin	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Ankara	Çam	Liüfiye Selva	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ankara	Çelebi	Kurtcan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ankara	Denir	Deniz	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Ankara	Diğer	Serra	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Ankara	Doğan	Mesut	SAADET P	Çekinsir	Ret	Çekinsir	Çekinsir
Ankara	Durmaz	Sadur	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Enir	Murat	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Ankara	Erdogan	Asuman	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ankara	Ergin	Sadullah	DEVA	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Fakbaba	Ali met Eşref	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Gökçek	Osman	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ankara	İleri	Ömer	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Karakaya	Mevlüt	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Konuralp	Okan	CHP	Ret	Ret	Ret	Çekinsir
Ankara	Okay	Fuat	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Sarıeroglu	Jülide	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ankara	Şahin	İdris	DEVA	Ret	Ret	Ret	Ret
Ankara	Şahin Usta	Leyla	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ankara	Taşer	Gamze	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Timisi Ersever	Aliye	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Ankara	Türkes	Yıldırım Tuğrul	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Yaralı	Mustafa Nedim	SAADET P	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Ankara	Yanan	Aylin	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Yegin	Orhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ankara	Yıldırım	Yaşar	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Yıldız	Zeynep	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Ankara	Zorlu	Kırşad	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Antalya	Ari	Cavit	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Antalya	Başkan	Abdurrahman	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Antalya	Boşar	Aliye	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Antalya	Çavuşoğlu	Mevlüt	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Antalya	Çelik	Kemal	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Antalya	Çorbacı	Sururi	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Antalya	Durgun	Hilmi	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Antalya	Erdem	Mustafa	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Antalya	Kaya	Aykut	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Antalya	Kılıç	Şerafettin	SAADET P	Kabul	Ret	Çekirser	Çekirser
Antalya	Köse	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Antalya	Oluç	Hakkı Saruhan	DEM	Ret	Ret	Kabul	Kabul
Antalya	Poyraz	Uğur	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Antalya	Taş	İbrahim Ethem	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Antalya	Uslu	Atay	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Antalya	Vural Çobal	Tuba	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Antalya	Yazıcı Özbudun	Sevap	SAADET P	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Artvin	Bayraktutan	Uğur	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Artvin	Çelik	Faruk	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Aydın	Bülbul	Süleyman	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Aydın	Karakaş	Ömer	İYİ PARTİ	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Aydın	Karakoz	Erim	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Aydın	Öznen	Ömer	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Aydın	Sarıbaş	Seda	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Aydın	Savaş	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Aydın	Tezcan	Bilcent	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Aydın	Yıldız	Hüseyin	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Balıkesir	Aytekin	Ensar	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Balıkesir	Canbey	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Balıkesir	Çömez	Turhan	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Balıkesir	Delgin	Burak	DEVA	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Balıkesir	Ok	İsmail	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Balkesir	Özaylan	Ali Taylan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Balkesir	Sarı	Serkan	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Balkesir	Uygur	Belgin	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Balkesir	Yüksel	Ekrem Gökay	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bilecik	Eldemir	Halil	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bilecik	Tüzün	Yaşar	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bingöl	Berdibek	Feyzi	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bingöl	Hilakü	Ömer Faruk	DEM	Ret	Ret	Kabul	Kabul
Bingöl	Korkutata	Zeki	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bitlis	Bedirhanoglu	Turan	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bitlis	Çağlar Gökalep	Serra	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bitlis	Olan	Hüseyin	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bolu	Akgül	İsmail	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bolu	Ateş	Türker	CHP	Katılmadı	Ret	Katılmadı	Katılmadı
Bolu	Coşkunyürek	Yüksel	AK PARTİ	Kabul	Kabul/Mülk.	Kabul	Kabul
Burdur	Akbulut	İzzet	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Burdur	Korkmaz	Adem	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Burdur	Oğuz	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bursa	Ala	Elkan	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bursa	Altınca Kayışoğlu	Nurhayat	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bursa	Altınca	Mehmet	SAADET P	Kabul	Ret	Çekimser	Çekimser
Bursa	Aydın	Muhammet Miftit	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bursa	Büyüktanrı	İsmet	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bursa	Gözikara Dumaz	Emel	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bursa	Kılıç	Ahmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bursa	Mesten	Osman	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bursa	Özen	Refik	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bursa	Öztürk	Hasan	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bursa	Pala	Kayhan	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bursa	Salman	Ayhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bursa	Sanbal	Orhan	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bursa	Toktaş	Hasan	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bursa	Tonun	Cemalettin Kani	SAADET P	Kabul	Ret	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Bursa	Türkoglu	Yüksel Selçuk	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bursa	Varank	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bursa	Yavuz	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bursa	Yavuz Özgeç	Emine	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bursa	Zirlioglu	Fevzi	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Çanakkale	Ceylan	Özgür	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Çanakkale	Güler	Ayhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Çanakkale	Güneşhan	İsmet	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Çanakkale	Uz	Redvan	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Kabul	Katılmadı
Çankırı	Akbaşoğlu	Muhammet Emin	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Çankırı	Yılık	Pelin	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Çorum	Ahlacı	Yusuf	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Çorum	Kaya	Oğuzhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Çorum	Kayıcı	Vahit	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Çorum	Tahmasız	Mehmet	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Denizli	Arpacı	Şeref	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Denizli	Bıçer Karaca	Gülizar	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Denizli	Ök	Nilgün	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Denizli	Özkan	Cahit	İYİ PARTİ	Katılmadı	Kabul	Katılmadı	Katılmadı
Denizli	Öztürk	Yasin	İYİ PARTİ	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Denizli	Silkin Ün	Serra	SAADET P	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Denizli	Tin	Şahin	AK PARTİ	Kabul	Katılmadı	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Akca Cüpolo	Ceylan	DEM	Ret	Ret	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Çandar	Osman Cengiz	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Diyarbakır	Çelenk Özen	Sevilay	DEM	Ret	Ret	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Ensarioğlu	Mehmet Galip	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Eren	Serhat	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Diyarbakır	Kamaç	Mehmet	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Diyarbakır	Kaya	Adalet	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Diyarbakır	Kepolu Atanran	Suna	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Özürk	Berdan	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Diyarbakır	Tanıklı	Mustafa Seçgin	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Diyarbakır	Türkoglu	Halide	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı

İli	Soyad	Ad	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Diyarbakır	Yaz	Mehmet Sait	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Edirne	Akalin	Mehmet	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Edirne	Aksal	Fatma	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Edirne	Ün	Ediz	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Edirne	Yazgan	Ahmet Baran	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Elazığ	Açıkkapı	Ejder	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Elazığ	Erol	Gürsel	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Elazığ	İşkver	Serah	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Elazığ	Koleş	Erol	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Elazığ	Nazrılı	Mahmut Rıdvan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Erzurum	Karaman	Süleyman	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Erzurum	Sangül	Mustafa	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Erzurum	Altınok	Selami	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Erzurum	Aydın	Kamil	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Erzurum	Danış Beştaş	Meral	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Erzurum	Fırat	Abdurrahim	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Erzurum	Öncü	Fatma	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Erzurum	Öz	Mehmet Erzin	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Eskişehir	Arslan	İbrahim	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Eskişehir	Çakıröz	Ulku	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Eskişehir	Dönmez	Fatih	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Eskişehir	Gürcan	Aygen	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Eskişehir	Hatipoğlu	İdris Nebi	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Eskişehir	Süllü	Jale Nur	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Katılmadı
Gaziantep	Atay	Sermet	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Gaziantep	Baldak	Derya	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Gaziantep	Bozalı	Mesut	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Gaziantep	Bozgeyik	Büyükanın	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Gaziantep	Çelikkaslan	İrfan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Gaziantep	Denir	Şahzade	HÜDA PAR	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Gaziantep	Gül	Abdulhamit	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Gaziantep	Gürban	Mehmet Mustafa	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Gaziantep	Karaca Demir	Sevda	EMEP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Gaziantep	Kaya	Eruğrul	DEVA	Ret	Ret	Ret	Ret
Gaziantep	Meriç	Melih	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Gaziantep	Özkeçeci	Mehmet Eyup	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Gaziantep	Öztürkmen	Hasan	CHP	Katılmadı	Ret	Katılmadı	Katılmadı
Gaziantep	Şahin	Ali	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Giresun	Ehmas	Nazım	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Giresun	İşık Geznış	Elvan	CHP	Katılmadı	Ret	Katılmadı	Katılmadı
Giresun	Konal	Eruğrul Gazi	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Giresun	Tenir	Ali	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Gümüşhane	Köse	Celalettin	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Gümüşhane	Küçük	Musa	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Hakkari	Bartın	Önur	DEM	Ret	Ret	Katılmadı	Katılmadı
Hakkari	Dişünmez	Onur	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Hakkari	Parlak	Vezir Coşkun	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Hatay	Çalışkan	Necmettin	SAADET P	Katılmadı	Ret	Katılmadı	Çekirser
Hatay	Çirkin	Adnan Şefik	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Hatay	Güzelnisur	Mehmet	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Hatay	Karahan	Kemal	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Hatay	Kaşıkçı	Luifi	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Hatay	Mullaoglu	Servet	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Hatay	Özel	Abdulkadir	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Hatay	Yayman	Hüseyin	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Hatay	Yeşildal	Adem	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Hatay	Yıldırım Kara	Nemrin	CHP	Ret	Ret	Katılmadı	Katılmadı
Isparta	Gökgeç	Mehmet Uğur	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Isparta	Halıcı	Hikmet Yalım	CHP	Katılmadı	Ret	Katılmadı	Katılmadı
Isparta	Sönmez	Hasan Basri	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Isparta	Zabun	Osman	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Mersin	Başarı	Ali Mahir	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Mersin	Bozan	Ali	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Mersin	Çakar	Hasan Ufuk	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Mersin	Dinç	Faruk	HÜDA PAR	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Mersin	Dinçer	Talat	CHP	Katılmadı	Ret	Katılmadı	Katılmadı

İli	Soyadı	Ad	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Mersin	Ebrar	Mehmet Emin	DEVA	Ret	Ret	Ret	Ret
Mersin	Kıralı	Ali	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Mersin	Kuş	Gökcan	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Mersin	Koca Doğan	Perihan	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Mersin	Kocamaz	Burhanettin	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Mersin	Nebati	Nureddin	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Mersin	Soylenez	Havva Şibel	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Mersin	Uysal	Levent	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Açıkcel	Fethi	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Adan	Celal	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Alburak	Burak	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Akkuş İlgezdi	Ganize	CHP	Katılmadı	Ret	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Aksakal	Mehmet Önder	DSP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Aksu	İsmail Fırat	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Alan	Nurettin	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Altay	Engin	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Ayan	Nilhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Ayaydın	Derya	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Aydın	Biröl	SAADET P	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Ayrm	Şanlı	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Baş	Erkan	TİP	Ret	Ret	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Bayhan	İskender	EMEP	Katılmadı	Ret	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Bayram	Serkan	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Bekin	Doğan	YENİDEN RE	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Berberoglu	Kadir Enis	CHP	Ret	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Beyaz	Ersin	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Cevizoglu	Mustafa Halki	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Çelik	Yahya	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Çelik Kanat	Sena Nur	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Ççek	Cengiz	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Dalkılıç	Halis	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Demir	Doğan	SAADET P	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Demir	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
İstanbul	Dargut	Müşerref Pervin Tuba	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Eker	Beliye	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Ekinci	Azrı	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Elçi	Türkan	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Erre	Yunus	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Erre	Zeynel	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Enginyurt	Cemal	DP	Ret	Ret	Ret	Katılmadı
İstanbul	Ensarioğlu	Mehmet Selim	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Erbakan	Muhammed Ali Faah	YENİDEN RE	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Erdem	İsmail	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Esen	Elif	DEVA	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Firat	Celal	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Gökçek	Ali	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Gören Bölük	Seda	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Günaydın	Gökhan	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Hacıoğlu	Yücel Arzen	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	İyık Ercan	Tugba	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	İlhan	Rabia	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	İziz	Seyithan	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Kadık	Rüneysa	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Katılmadı
İstanbul	Kadigil	Sulha Sera	TİP	Ret	Ret	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Kandemir	Ekan	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Karabat	Özgür	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Karal	Hasan	DEVA	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Karıyel	İsmail Emrah	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Karılı	Şengül	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Kavıncu	Mehmet Satuk Buğra	İYİ PARTİ	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Kaya	Bülent	SAADET P	Kabul	Ret	Çökürser	Çökürser
İstanbul	Kaya	Mustafa	SAADET P	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Kesici	İlhan	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Kılıçgün Uçar	Çiğdem	DBP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Kılıç	Yüksel Mansur	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Konal Süslü	Yıldız	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Ad	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
İstanbul	Konukcu Kok	Kezban	DEM	Ret	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Kurtuluş	Nurhan	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Otlı	Ççek	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Önder	Sırrı Süreyya	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Özgağdas	Suat	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Özdenir	Nimet	BACİMSİZ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Özer	Turan Taşkın	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Özürk	Ümmügülşen	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Paçacı	Mustafa Çihan	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Palak	Bişra	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Pamukçu	Suat	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Rozanoğlu	Evrin	DEVA	Ret	Ret	Ret	Ret
İstanbul	Sakı	Özgül	DEM	Ret	Ret	Kabul	Ret
İstanbul	Salcı	Oğuz Kaan	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Sınakaya	Zafer	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Sıvacıoğlu	Sevan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Soylu	Süleyman	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Şahin	İsa Mesih	SAADET P	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Şenocak	Bayram	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Şentürk	Hulusi	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Şık	Ahmet	TİP	Ret	Ret	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Tan	Nanık	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Temirci	Selim	SAADET P	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İstanbul	Toprak	Erdogan	CHP	Katılmadı	Ret	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Turan	Hasan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Uçuncu	Oğuz	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Yalçın	Edip Semih	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Yanköneroğlu	Ayşe Sibel	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Yapıcıoğlu	Zekeriya	HÜDA PAR	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Yeneroğlu	Mustafa	DEVA	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Yerebakan	Halit	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Yıldırım	Adem	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Yıldız	Feti	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
İstanbul	Yılmaz	Medeni	DEVA	Ret	Ret	Ret	Kabul
İstanbul	Yöner	İzzet Ulvi	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Yücel	Ahmet Esagun	BAGIMSIZ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Yüksel	Cüneyt	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İstanbul	Zengin	Özlem	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Zeybek	Gökhan	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Akın	İbrahim	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Altıntaş	Haydar	DP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Arslan	Ednan	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İzmir	Bakan	Murat	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Bilici	Mustafa	SAADET P	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Böllünmez Çankın	Coyda	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İzmir	Bursalı	Şebnem	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İzmir	Çelebi	Mehmet Ali	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İzmir	Çubuk	Burçgöl	DEM	Ret	Ret	Kabul	Kabul
İzmir	Dervişoğlu	Dursun Mısırvat	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Erdan Kılıç	Sevda	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İzmir	Gökçen	Gökçe	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	İnan	Eyyüp Kadir	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Kasapoğlu	Mehmet Muharem	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Kaya	Mahmut Atilla	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İzmir	Kaya Ösen	Seda	DEVA	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Kırkpınar	Hüsmen	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Kırkpınar	Yaşar	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İzmir	Nalbantoğlu	Rifat Turunıay	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İzmir	Osmanogaoğlu	Taner	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İzmir	Özalan	Fehmi Alpay	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İzmir	Özkan	Ahmet Tunçay	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Özale	Ünüt	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Polat	Mahir	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İzmir	Taşkın	Yüksel	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
İzmir	Türel	Rahim Aşkın	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
İzmir	Uzun	Mehmet Salih	DP	Ret	Ret	Ret	Ret

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
İzmir	Yücel	Deniz	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kars	Alp	İnan Akgün	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Kars	Çalkın	Adem	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kars	Kılıç Kocayığat	Gülistan	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kastamonu	Elmekci	Fatma Serap	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kastamonu	Uluay	Halil	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kayseri	Akar	Hulusi	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kayseri	Ankan	Mahmut	SAADET P	Çekimser	Ret	Çekimser	Çekimser
Kayseri	Ataş	Dursun	İYİ PARTİ	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Kayseri	Böhürler	Ayşe	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kayseri	Cıngı	Murat Cahid	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kayseri	Çopuroğlu	Şaban	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kayseri	Ersay	Mustafa Baki	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kayseri	Geng	Aşkın	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Kayseri	Özdemir	İsmail	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kayseri	Özsoy	Sayın Bayar	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kırdaireli	Gündoğdu	Vecdi	CHP	Katılmadı	Ret	Katılmadı	Katılmadı
Kırdaireli	Özkan	Fahri	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kırdaireli	Sarıçam	Ahmet Gökhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kışeğer	Erkan	Necmettin	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kışeğer	İlhan	Metin	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kocaeli	Aşlla	Mehmet	YENİDEN RE	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kocaeli	Çakar	Sunri	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kocaeli	Çiler	Nail	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kocaeli	Gergerlioğlu	Ömer Faruk	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kocaeli	Hülagü	Sadettin	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kocaeli	Kanko	Mithip	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Kocaeli	Katircioğlu	Radıye Sezer	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kocaeli	Suncaklı	Saffet	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kocaeli	Tipoğlu	Veysel	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kocaeli	Türkkan	Lütfi	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kocaeli	Yaman	Cemil	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kocaeli	Yıldızlı	Hanım Özgür	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Kocaeli	Yünaz	Mehmet Akif	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Konya	Ağralı	Abdullah	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Konya	Akyürek	Tahir	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Konya	Altunyaldız	Ziya	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Konya	Baykan	Mehmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Konya	Bektaş	Başı	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Konya	Ebici	Hasan	SAADET P	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Konya	Erdem	Orhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Konya	Gökse	Meryem	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Konya	Kalaycı	Mustafa	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Konya	Karaman	Ünal	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Konya	Koçak	Konur Alp	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Konya	Özboyacı	Selman	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Konya	Özer	Mustafa Hakan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Konya	Selvi	Latif	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Konya	Yüksel	Ali	YENİDEN RE	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kütahya	Bayrıncı	İsmail Çağlar	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kütahya	Biçer	Adil	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kütahya	Denir	Mehmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kütahya	Erbuş	Ahmet	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kütahya	Kasap	Ali Fazıl	SAADET P	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Malatya	Ağbaba	Veli	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Malatya	Babacan	Abdurrahman	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Malatya	Fendoğlu	Mehmet Celal	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Malatya	Koca	İhsan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Malatya	Ölmeztoprak	İnanç Sıncı Kara	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Malatya	Tufaneci	Bilent	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Manisa	Akçay	Erkan	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Manisa	Akkal	Tamer	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Manisa	Arıncı	Ahmet Micalit	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Manisa	Bakırlioğlu	Ahmet Vehbi	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Manisa	Başevirgen	Bekir	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Manisa	Baybatur	Murat	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Manisa	Kavaf	Selma Aliye	DEVA	Ret	Ret	Ret	Katılmadı
Manisa	Özel	Özgür	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Manisa	Sunat	Şenol	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Manisa	Yenişirirlioğlu	Bahadır Nahi	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kahramanmaraş	Değici	Ömer Onu Bilal	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kahramanmaraş	Karakoç Dora	Zuhul	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Kahramanmaraş	Karatulu	İrfan	DEVA	Ret	Ret	Ret	Kabul
Kahramanmaraş	Kırşici	Vahit	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kahramanmaraş	Köksal	Tuba	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kahramanmaraş	Kurt	Mevlüt	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kahramanmaraş	Özüncü	Ali	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Katılmadı
Kahramanmaraş	Şahin	Mehmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Mardin	Adak	Muhammed	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Mardin	Aslan	George	DEM	Ret	Ret	Kabul	Kabul
Mardin	Aydeniz	Salihce	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Mardin	Güneş Alın	Beritan	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Mardin	Kılıç	Fanuk	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Mardin	Tanhan	Kamuran	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Mugla	Ergun	Metin	İYİ PARTİ	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Mugla	Mete	Kadem	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Mugla	Oğuz	Yakup	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Mugla	Öneş Dencici	Siireyya	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Mugla	Özan	Gözem	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Katılmadı
Mugla	Özdağ	Selçuk	SAADET P	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Mugla	Uzun	Cumhur	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Muş	Boz	Siimeyye	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Muş	Şimşek	Mehmet Emin	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Muş	Temelli	Sezan	DEM	Ret	Ret	Kabul	Kabul
Neveşehir	Çalışkan	Emre	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Neveşehir	Kılıç	Filiz	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Neveşehir	Özgün	Süleyman	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Niğde	Gürer	Ömer Ferhi	CHP	Çekimsiz	Ret	Çekimsiz	Çekimsiz
Niğde	İnce	Cumali	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Niğde	Uzkurt	Cevahir	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ordu	Adıgüzel	Mustafa	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ordu	Hanrnat	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ordu	Kaynak	İbrahim Ufuk	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ordu	Özer	Mahmut	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ordu	Şanlıtürk	Naci	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Ordu	Tonun	Seyit	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Rize	Avcı	Muhammed	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Rize	Merçoğlu	Hanun	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Rize	Ocaklı	Tahsin	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Sakarya	Bayraktar	İlrfi	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Sakarya	Bilbul	Muhammed Levent	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Sakarya	Dikbayır	Ümit	BAGIMSIZ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Sakarya	Erdogan	Çiğdem	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul	Kabul	Kabul
Sakarya	İnci	Ali	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Sakarya	Kaya	Murat	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Sakarya	Kocacak	Eruğrul	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Sakarya	Taşkent	Ayça	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Samsun	Aksu	Ersan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Samsun	Çan	Murat	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Samsun	Karaaslan	Çiğdem	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Samsun	Karaman	Mehmet	SAADET P	Kabul	Ret	Çekimsiz	Çekimsiz
Samsun	Kırcalı	Orhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Samsun	Muş	Mehmet	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Samsun	Topsakal	İlyas	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Samsun	Usta	Erhan	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Samsun	Yılmaz	Yusuf Ziya	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Siirt	Bakırhan	Tuncer	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Siirt	Erdogan Sartaş	Sabahat	DEM	Ret	Ret	Kabul	Kabul
Siirt	Gül	Mervan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Sinop	Karadeniz	Berş	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Sinop	Maviş	Nazım	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Sivas	Aksu	Hakan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul

İli	Soyad	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Sivas	Güler	Abdullah	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Sivas	Kanun	Ulaş	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Sivas	Özyürek	Ali met	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Sivas	Toy	Rukiye	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Tekirdağ	Avşar	Cem	DEVA	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Tekirdağ	Aygun	İlhami Özcan	CHP	Ret	Ret	Kabul	Kabul
Tekirdağ	Diktaş	Gökhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Tekirdağ	Hamşoğlu	Seçan	İYİ PARTİ	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Tekirdağ	Koncagül	Çiğdem	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Tekirdağ	Özcan	Mestan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Tekirdağ	Öznak	Faik	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Tekirdağ	Yontar	Nurten	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Tokat	Aldemir	Cüneyt	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Tokat	Arslan	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Tokat	Beyazıt	Yusuf	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Tokat	Bulut	Yücel	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Tokat	Durmaz	Kadim	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Trabzon	Aydın	Yavuz	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Trabzon	Büyükyıldın	Yılmaz	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Trabzon	Karaisımlıoğlu	Adil	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Trabzon	Koç	Vehbi	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Trabzon	Suğmeç	Sibel	CHP	Ret	Ret	Ret	Ret
Trabzon	Şen	Mustafa	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Tunceli	Kordü	Ayten	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Şanlıurfa	Başak	Hikmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Bozdağ	Bekir	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Şanlıurfa	Cevheri	Mehmet Ali	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Dusak	Abdullahım	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Eyyüpoğlu	İbrahim	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Kunt Ayan	Dilan	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Şanlıurfa	Öcalan	Öner	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Şanlıurfa	Önen	Abdulkadir Emin	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Özyavuz	İbrahim	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Şanlıurfa	Pınarbaşı	Mehmet Faniç	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Sancar	Mithat	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Şanlıurfa	Şenyaşar	Ferit	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Şanlıurfa	Tanal	Mahmut	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Yazıncı	Cevahir Asuman	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Uşak	Güneş	İsmail	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Uşak	Karaoğlu	Ali	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Uşak	Tuğrul	Fahrettin	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Van	Bıldan	Pervin	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Van	Çiftçiyörek	Sinan	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Van	Dindar	Mahmut	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Van	Kaçmaz Sayyigüt	Gilcan	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Van	Kayatürk	Burhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Van	Türkmenoğlu	Kayhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Van	Uçar	Zülkaif	DEM	Ret	Ret	Kabul	Kabul
Van	Varlı	Gülden	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Yozgat	Akgül	Abdullah	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Yozgat	Kayalar	Lütfullah	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Yozgat	Sedef	İbrahim Ehem	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Yozgat	Şahan	Süleyman	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Zonguldak	Avcı	Muammer	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Zonguldak	Bozkurt	Safet	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Zonguldak	Çolakoglu	Ahmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Zonguldak	Ertuğrul	Eylem Ertuğ	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul
Zonguldak	Yavuzalmaz	Deniz	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Aksaray	Altınsoy	Hüseyin	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Aksaray	Aydoğan	Cengiz	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Aksaray	Kaşlı	Ramazan	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Aksaray	Yaldir	Turan	İYİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bozüyük	Ateş	Orhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Karaman	Eser	Selman Oğuzhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Karaman	Sağlam	Osman	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Karaman	Ünver	İsmail Atakan	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S.S. 122	S.S. 159	S.S. 120	S.S. 121
Kırıkkale	Kaplan	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kırıkkale	Öztürk	Halil	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bartın	Bayındır	Keskin	DBP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bartın	Nasroğlu	Ferhat	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bartın	Oduncu	Zeynep	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bartın	Ramanlı	Serkan	HÜDA PAR	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bartın	Tiryaki	Mehmet Rüştü	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Şırnak	Doğan	Aysegül	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Şırnak	İmmez	Mehmet Zeki	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Şırnak	Tatar	Anılan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Şırnak	Uysal Aslan	Nevroz	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Bartın	Aldatmaz	Yusuf Ziya	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Bartın	Bankoglu	Aysu	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ardahan	İncesu	Özgür Erdem	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Ardahan	Koç	Kaan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İğdir	Alagöz	Cantürk	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
İğdir	Hun	Yılmaz	DEM	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Yalova	Akyol	Melha	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Yalova	Becan	Tahsin	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Yalova	Büyükgünüş	Ahmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Karabük	Akay	Cevdet	CHP	Kabul	Ret	Kabul/Mük.	Kabul
Karabük	Keskinkılıç	Durmuş Ali	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Karabük	Şahin	Cem	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kilis	Del	Ahmet Salih	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Kilis	Demir	Mustafa	MHP	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Osmaniye	Bahçeli	Devlet	MHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Osmaniye	Gilsoy	Seydi	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Osmaniye	Kaya	Asu	CHP	Kabul	Ret	Kabul	Katılmadı
Osmaniye	Yanık	Derya	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Düzce	Keşir	Ayşe	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul
Düzce	Özcan	Talih	CHP	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı	Katılmadı
Düzce	Öztürk	Ercan	AK PARTİ	Kabul	Kabul	Kabul	Kabul